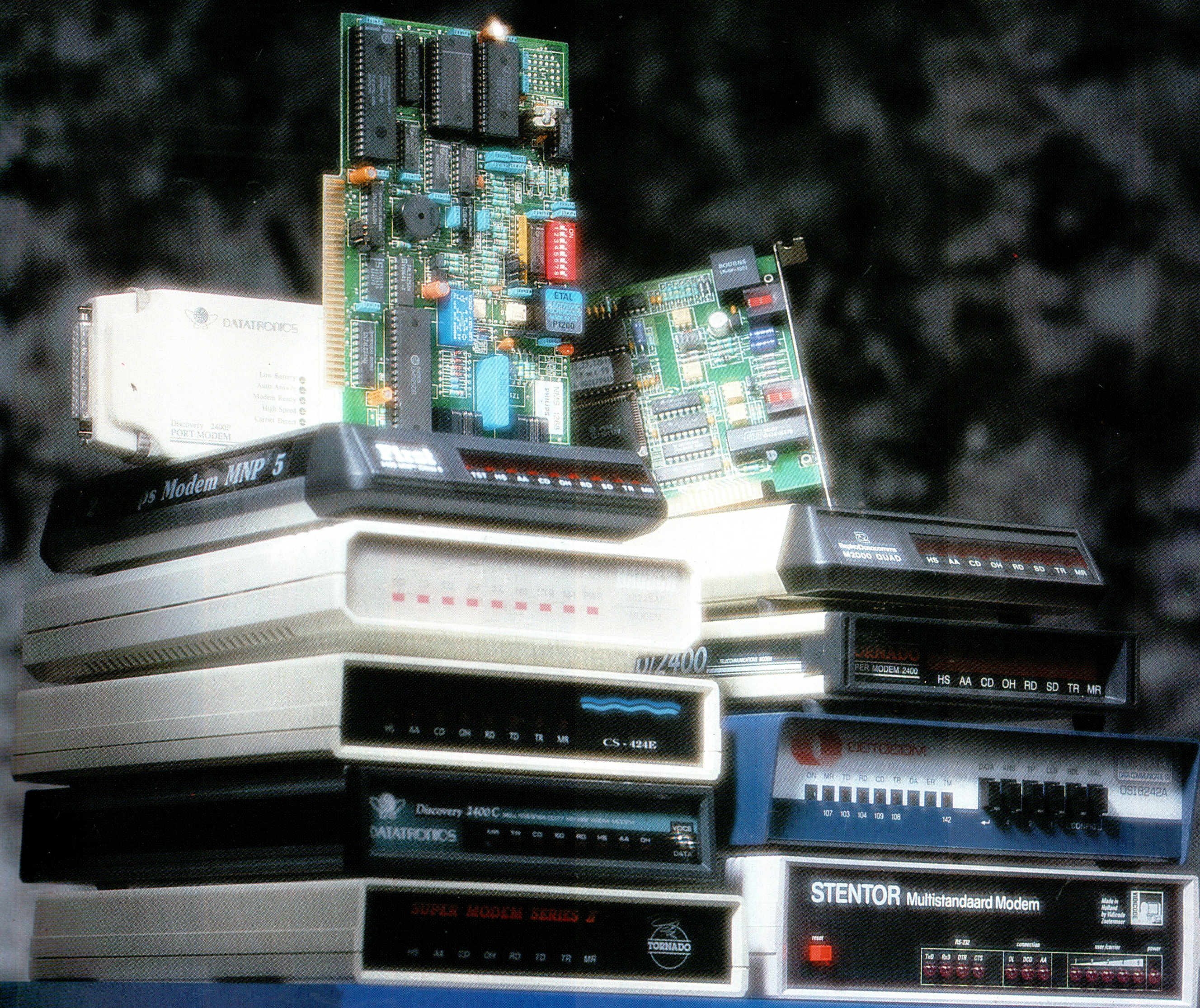
131

hcc

NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

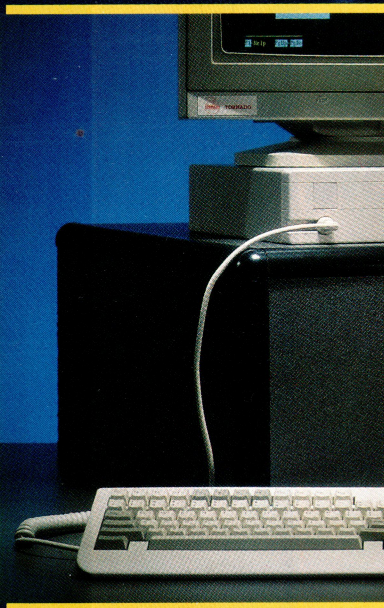

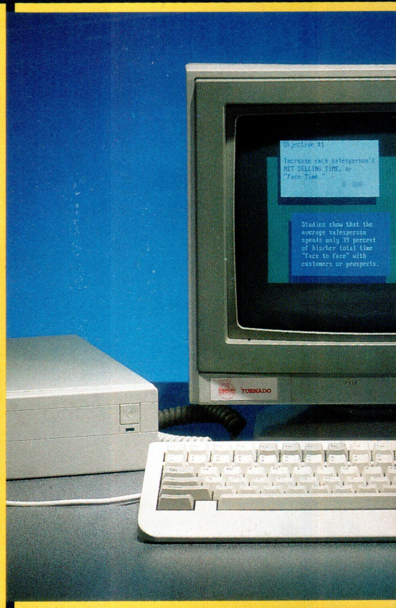
Datacommunicatie
Twaalf modems getest
Automatisering MKB
Test Amiga 3000

8 710966 061114

SEPTEMBER 1990 - 13e JAARGANG NR. 8 - f 6,00

ER KAN NOG MEER BIJ

OOK IN LARGE EN EXTRA LARGE VERKRIJGBAAR

Een goed begin is het hele netwerk.

Mogen wij u even voorstellen: het Tornado LAN-systeem in standaarduitvoering.

Nou ja, standaard...

Zelfs in de basisopstelling is dit slimme, snelle en krachtige netwerk prima toegerust om de zwaarste klussen in een handomdraai te klaren.

Een centrale rol speelt daarbij de 386SX fileserver, die dankzij z'n grote capaciteit, een 40 Mb harddisk en 1 Mb intern geheugen uitstekende prestaties levert en daarnaast ruim voldoende ondersteuningscapaciteit voor de beide 286 werkstations.

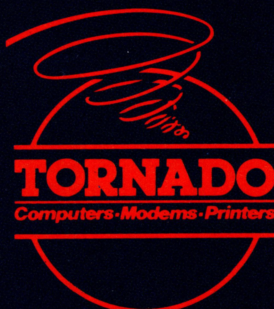
De standaard Novell ELS-I systeem-software voorziet trouwens in een eventueel derde en vierde werkstation, maar met aangepaste software zijn legio andere opties en uitbreidingen mogelijk.

Zo biedt het Tornado LAN-systeem niet alleen nu, maar ook in de toekomst een perfecte oplossing voor uw bedrijfsautomatisering.

Tornado brengt dit totaalpakket nu binnen ieders bereik door een uiterst aantrekkelijke all-in setprijs: slechts **f 9.995,-!** (excl. BTW).

Bel 02503-21700 voor meer informatie of vul de coupon in.

Perfektie heeft een naam

G&B Computers,
Hoeksteen 119/129, 2132 MX HOOFDDORP. Tel. 02503 - 21700. Fax. 02503 - 21618
Tornado Belgium bvba,
Molenstraat 7, 3250 RILLAAR (Aarschot). Tel. 09 - 32 16 500460

Ja, ik ben geïnteresseerd in de mogelijkheden van het Tornado LAN-systeem

- ☐ Stuur mij vrijblijvend nadere informatie
- ☐ Stuur mij een complete dealerlijst van Tornado Computers.

Naam: ....

Adres: ....

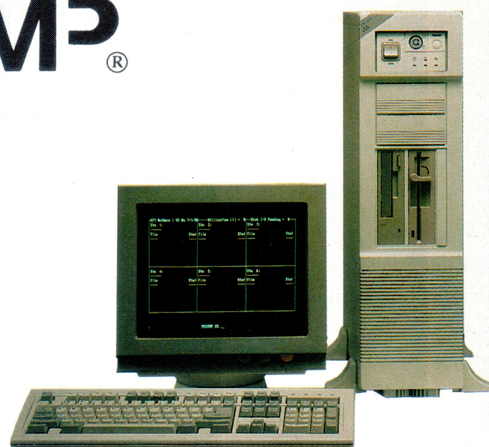
PC/Woonplaats: ....

G&B Computers,
Antwoordnummer 235, 2130 BV HOOFDDORP
(Een postzegel is niet nodig.)

Bezoek onze stand op de
EFFICIENCY BEURS '90
standnummer W485

BRAVO

SUMMIT

GRACILE

NEST

VANTAGE

WIJ LEVEREN SYSTEMEN OP MAAT IN 6 VERSCHILLENDE TYPEN KASTEN.

WIJ LEVEREN CPU-KAARTEN SPECIAAL VOOR INDUSTRIËEL GEBRUIK.

ONZE DEALERS IN NEDERLAND EN BELGIË GEVEN U DE BESTE SERVICE OOK BIJ NETWERK INSTALLATIE.

STANDAARDCONFIGURATIE

8088 CPU, 640 Kb RAM, Multi-I/O (1x RS232, 1x Centronics Klok/Kalender, Hercules), 360 Kb FDD en 102 keyboard.

80286 CPU, 1Mb RAM, 2x RS232 en 1x Centronics, FDD/HDD controller, 1.2 Mb FDD, Hercules adapter en 102 keyboard.

80386/486 CPU, 2Mb RAM, 2x RS232 en 1x Centronics, FDD/HDD controller, 1.2 Mb FDD, Hercules adapter en 102 keyboard.

Kast MHz	8088 10	80286 10	80286 12	80286 16	80386 SX	80386 20	80386 25	80386 25CH	80486 25
Nest	1295.-	1840.-	2095.-	2205.-	2550.-				
Bravo	1360.-	1905.-	2060.-	2170.-	2605.-				
Gracile	1350.-	1895.-	2050.-	2160.-	2595.-				
Vantage				2200.-	2635.-	3870.-	4225.-	4675.-	
Summit				2390.-	2825.-	4070.-	4425.-	4875.-	10945.-
MFS				2490.-	2925.-	4170.-	4975.-		

Distributors in Belgium:
Mikroshop Hageland,
in Aarschot
Tel. 016-568770
Fax 016-568751

TMC HOLLAND
TECHNOLOGY ELECTRONICS
Telefoon 010 - 456 85 88. Fax 010 - 455 27 57

Seridata,
in Marche
Tel. 084-311538
Fax 084-311571

COLOFON

Uitgever
HCC Nieuwsbrief B.V.

Hoofdredacteur
Lucie Blom-Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Bureauredacteur
Edwin Ammerlaan

Redactie
Ed Baars
Wim Bolkensteyn
Quintus Bosman
Peter Buysman
Charles Cox
Cees de Jonge
Frans Kors
Jan Leijerweerd
Marc van Munnen
Ad den Ouden
Robert Schouten

Medewerkers aan dit nummer:
Dinant Dekker, Dani Doesburg, Rob Drop, Bert Gulikers, Martin Koel, Erik Langelaar, Ben Rintjema, Noël Roets, R. Vrij, Jan van Vugt, Ben Welman, Harm-Jan Wieringa.

Fotografie omslag
Stefan Ammerlaan

Redactiesecretariaat en micromarkt
Monique Koot

Deadlines verenigingsnieuws
HCC Nieuwsbrief 132: 26 augustus
HCC Nieuwsbrief 133: 23 september

Redactieadres
Postbus 249, 3990 GA Houten
Telefoon: 03403-78788 (9.00-16.00)
Fido: 03403-78220
Telefax: 03403-78930

HCC Nieuwsbrief BBS
02159-17024

HCC Kantoor
Postbus 149
3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788 (9.00 - 16.00)

Druk, vormgeving en produktie
Brouwer Offset, Utrecht

Omslagontwerp
Cox Design, Nieuwegein

Distributie losse verkoop:
Betapress BV

Commerciële advertenties

Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV

Postbus 64850
2506 CG 's-Gravenhage
Tel. 070-3253830*, telefax 070-3237891

REDACTIE

Onlangs kocht ik in de uitverkoop een boekje over computers. Het kostte een paar gulden en had de fraaie titel 'De kunst van domme computers'. Op de eerste pagina was daaraan nog het woordje 'begrijpen' toegevoegd, dus het moest gaan over het begrijpen van domme computers.

Lucie Blom

Nu heb ik computers nooit begrepen en zal dat ook nooit kunnen. Ze gaan altijd dwarsliggen op de meest ongelukkige momenten en al spreek je ze vermanend toe: het helpt niets. Zo presteerde die van mij het om uitgerekend in het weekend de voedingsgeest te geven. Bovendien, en dat is dan weer zo'n onbegrijpelijke zaak: vlak vóór de deadline. Waarom geen weekje eerder of later? Waarom niet op een doordeweekse dag? Iedere veertien dagen maak ik een backup, maar natuurlijk zal de harde schijf het ooit op de 13de dag begeven. Computers begrijpen? Nooit.

VREES De schrijver van het begrijpboek, Jaap Groen, schrijft op pagina 43: 'Er zijn drie categorieën die een uitgesproken vrees hebben voor de computer. Vrouwen, mannen boven de veertig en managers. Als een vrouw boven de veertig ook nog manager is, zal ze waarschijnlijk lijden aan een drievoudig computercomplex.' Dat is nogal wat! Ben ik blij dat ik één van de uitzonderingen op die regel ben.

DATACOMMUNICATIE In deze Nieuwsbrief extra aandacht voor datacommunicatie. Een aantal redacteuren testte een dozijn modems en die ervaringen kunt u in het modemartikel lezen. Telematica en Videotex worden nader besproken plus enkele „gebruikerservaringen".

Ons eigen HCC Fidonet speelt natuurlijk een grote rol binnen de vereniging. Ook de redactie heeft zo'n Fidoboard in Houten staan, waarbij de communicatie echter wat eenzijdig is: alleen berichten ingeven en teksten doorgeven. Er valt daar niets te halen.

Daarom besloot de redactie enige tijd geleden dat er eigenlijk een eigen HCC Nieuwsbrief bulletinboard moest komen, waarop iedereen kan en mag inloggen en waarop ook iets te halen valt. Na verschillende onderhandelingen vonden we een sponsor en meer daarover leest u op pagina 7.

De sponsor mocht de computer in de snelle wagen van de hoofdredacteur laden.

LEZERSKRING Ook in deze Nieuwsbrief de resultaten van een onderzoek dat InterView heeft gehouden onder de leden van de HCC. Hier en daar verrassende uitslagen, zeker op het gebied van het computergebruik zelf. Natuurlijk wisten we al dat het solderen van chips, condensatoren en weerstanden steeds meer op de achtergrond raakt en het gebruik van tekstverwerkers en databases meer op de voorgrond was gekomen. Toch zullen wij er alles aan doen om die soldeerders niet in de kou te laten staan, net zo min als de huiscomputergebruikers. Aan hen dan ook de vraag om kopij in te sturen. Heeft u een robotje gemaakt? Laat het ons zien! Een printer van een oude schrijfmachine? Stuur het op! Een sprekende monitor? Een huilend toetsenbord? Een database die er zelf aan denkt op tijd de uitnodigingen voor dat feestje of het zoveel-jarige bestaan van uw bedrijf te versturen? Breng het langs! (Het wordt weer tijd voor een prijsvraag...)

LIMERICKS Schreef ik vorige maand nog dat er maar een paar limericks binnen waren, inmiddels zijn dat er 53. Die 53 hebben weliswaar niet allemaal even goed het ritme van de limerick te pakken (9-9-5-5-9) en zijn ook niet allemaal even smeuïg, maar we willen er toch iets mee doen zo rond de HCC Dagen. U kunt ze dus blijven insturen. □

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de HCC Nieuwsbrief BV. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ook welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

INZENDEN KOPIJ
De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbiedt op Fido Redactie, telefoon 03403-78220. Vanuit het Maingebied kiest U F(iles) en u komt in filegebied 1. Na het uploaden kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het Filegebied kunt u via het M(aingebied), naar M(essagegebied) 1 en daar een berichtje achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij.
Kopij kan ook op diskette worden aangeleverd. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen verwerkt worden. Voor Fidokopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen een return/linefeed aan het einde van elke paragraaf.
Gewone kopij kan in drievoud worden opgestuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, omdat de afdruk dan met een laserprinter gemaakt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's (het liefst zwart-wit). Ook kleurendia's kunnen worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

Aansprakelijkheid
De redactie gaat er van uit dat de ingezonden kopij afkomstig is van de inzender, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld. Het is ondoenlijk voor elke inzending na te gaan of het onderwerp uit een andere publikatie afkomstig is. De aansprakelijkheid voor het auteursrecht van ingezonden kopij ligt dus bij de inzender.

HCC Micromarkt
HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde publikaties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorwaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

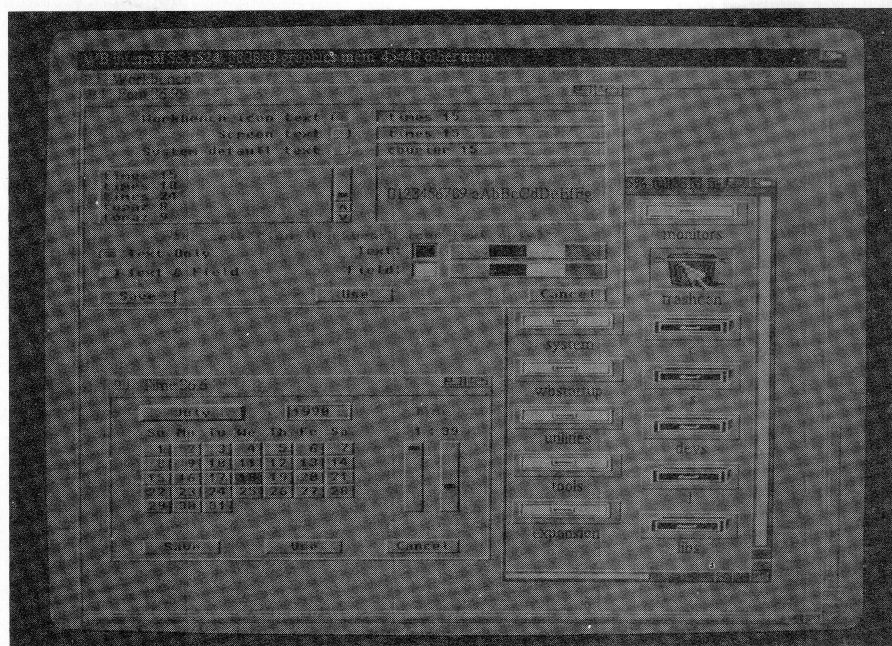
Contributie
De contributie voor 1990 is *f* 60,–. In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Bij aanmelding wordt een eenmalig inschrijfgeld van *f* 10,– in rekening gebracht. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk. HCC kantoor: 03403-78788. Adres kantoor: Postbus 149, 3990 DC Houten.

INHOUD

Beginners

MKB

Scherm van Amiga 3000

INHOUD

Communicatie

Listings

HCC Testen

Kliks

In het kort

Diversen

In verband met de vakantie slaat de rubriek 'Forth voor beginners' van Pieter Surie een maandje over.

HET IS MOEILIJK TE BEGRIJPEN, DAT HET ZÓ MAKKELIJK KAN....

Wij presenteren – **als eerste in Nederland** – een unieke oplossing voor de automatisering van het Midden- en Klein bedrijf. U koopt de grootte van de programmatuur die u nodig heeft en groeit aansluitend door, naar gelang de behoefte van uw bedrijf. Onze programmatuur, die u **zonder opleiding** kunt gebruiken is getest door verschillende accountantsburo's en is daar ook in gebruik.
IBM* stond mede aan de wieg van deze programmatuur.

IQ-2000

financiële programmatuur

U kunt beginnen met bestandgroottes van:

* 125 debiteuren en crediteuren
* 125 grootboek rekeningen
* 150 openstaande posten
* 200 mutatie regels op openstaande posten

U kunt doorgroeien naar bestandgroottes van:

32000 voor fl. 9000,-

KQ-2000

diensten programmatuur

Naast de IQ -serie, kent de KQ-serie de volgende mogelijkheden:

* artikelen factureren
* geleverde diensten registreren
* met orderbestand facturen maken
* variabele factuur lay-out
* acceptgirokaarten met factuur meesturen

MQ-2000

groothandels programmatuur

De MQ-serie gaat uit van het inkopen en verkopen van goederen. Naast de mogelijkheden van de IQ- en de KQ-serie, heeft de MQ-serie een artikelenbestand dat inzicht geeft in voorraadposities. Drie verschillende mogelijkheden van statistische informatie geven inzicht in:

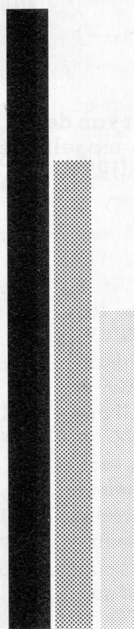
* winst/artikel
* winst/debiteur
* winst/periode

Alle drie de programmapakketten ** kennen een uitgebreid en zeer variabel aanmaningenbeleid.

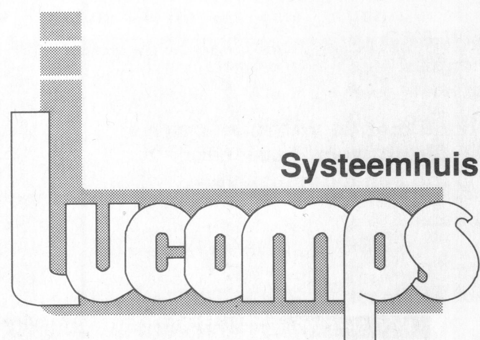
van fl. 375,– tot fl. 9.000,– **van fl. 687,50 tot fl. 16.500,–** **van fl. 1.000,– tot fl. 21.350,–**

Wij geven u graag vrijblijvend advies

- Er staat een HOT-line ter beschikking die ook buiten kantooruren bereikbaar is
- De programmatuur wordt afgeleverd met oefenbestanden
- Het "leren bedienen" van de programmatuur verzorgt een gratis interactief leer en lesprogramma
- Een perfecte beschrijving van het opstarten van uw eigen administratie maakt u geheel zelfstandig en onafhankelijk van ons
- Het is mogelijk om een onderhoudscontract af te sluiten

- Zowel de programmatuur als de handleiding als alle begeleidende schrijvens zijn volledig nederlandstalig
- De programmatuur kan zowel inkopen, verkopen, als betalingen in buitenlands geld (vreemde valuta) registreren
- Er is een speciale module voor automatisch betaalschijf opdrachten
- evenals voor het bijhouden van:
  - meerdere administaties,
  - unieke toegangscontrole,
  - automatische verdeling van kostensoorten naar kostenplaatsen,
  - gecomprimeerde balans- en resultatenrekening,
  - consolideren van administraties.

* gedeponeerd handelsmerk
** prijzen excl. BTW

Lubbers Computer Service- en Adviesbureau b.v.
Gen. Gibsonstraat 33 - 7411 RP Deventer
Telefoon 05700-11230 - Telefax 10475

N I E U W S

HCC Nieuwsbrief bulletin board

DMA schenkt IPC-AT

Op een zonnige dag in juli werden de sleutels van een IPC 286AT door Jilles de Mooy, directeur van DMA, automatiseringstechniek, overhandigd aan Lucie Blom, hoofdredacteur van de HCC Nieuwsbrief.

02159-17024

Enige maanden daarvóór waren de gesprekken op gang gekomen tussen Henny van Velzen, die de DMA vestiging in Amsterdam leidt, en Lucie Blom. De redactie was al enige tijd op zoek naar een sponsor voor een zeer speciaal bulletinboard. Een bulletinboard dat in ieder geval geen HCC Fido-board gaat worden, omdat er voor een groot gedeelte vrije toegang zal zijn voor iedereen. Bovendien zal dit board niet met andere boards in verbinding staan.

Jilles de Mooy overhandigt de sleutels aan Lucie Blom.

De directie van DMA was direct te vinden voor dit initiatief en schonk de IPC 286-AT. Vervolgens bleek Bausch Datacom B.V. bereid om voorlopig voor een jaar een modem en de software te sponseren.
Als alles goed gaat kunt u vanaf nu het HCC Nieuwsbrief BBS bellen onder nummer: 02159-17024 op 300, 1200, 2400 en 9600 BPS. De software stelt u in op 8 databits, 1 stopbit en geen parity. Als het u lukt om aansluiting te krijgen, wij vrezen dat dat er de eerste weken een groot 'in gesprek'-probleem zal zijn, dan volgt u de aanwijzingen op het scherm en alles zal duidelijk zijn.
Er zijn een aantal berichtengebieden en een aantal file-gebieden. Vooral deze laatsten zijn interessant voor de lezers van de Nieuwsbrief. In die filegebieden vindt u onder andere listings van programma's, die in de HCC Nieuwsbrief hebben gestaan, of juist NIET omdat ze te lang waren. Een uitzondering daarop zijn listings die gebruikt worden om iets te leren!
In een ander gebied vindt u de besproken Public Domain of Shareware-programma's. Daaronder ook een aantal fraaie spelletjes. Een ander filegebied geeft wat utility's = handige programma's. Dit alles kunt u 'downloaden', naar u toe halen dus.

De Redactie Fido in Houten blijft echter het bulletinboard voor het verenigingsnieuws, de agenda, de brievenbus, het probleem van de maand en alle andere kopij. Kortom: alles wat bedoeld is voor publikatie.

Ashton-Tate in Sowjet-Unie

In Siberië wordt het eerste trainingscentrum van Ashton-Tate gevestigd. Het bedrijf is al enige tijd actief in de Sowjet-Unie en heeft onder meer duizend software-ontwikkelaars training gegeven in het gebruik van dBase. Er zullen in de toekomst ook speciale produkten voor Rusland worden ontwikkeld.

No Noise

Wie genoeg heeft van het irritante 'gezoem' van PC of laserprinter kan No Noise kopen. Het gaat om een apparaatje dat de ventilator alleen laat draaien als dit echt nodig is. Dat geldt - zo zegt de leverancier - voor slechts 25 procent van de bedrijfstijd.
No Noise kan verder zorgen voor minder energieverbruik van portable computers.
■ Meer informatie: Sun-Flex, 01719-41122.

Nieuw en vernieuwd

Ashton-Tate heeft versie 4.0 Nederlands uitgebracht van het tekstverwerkingspakket *MultiMate*. In de Engelse versie is 4.0 ook beschikbaar voor netwerken. Ten opzichte van de voorganger (Advantage II) zijn ruim driehonderd nieuwe functies en mogelijkheden en meer dan honderd functies verbeterd. Nieuw is onder meer een geïntegreerde vorm van electronic mail. Van het grafisch pakket *Applause II* is nu een Nederlandse versie beschikbaar. Geregistreerde gebruikers kunnen hun Engelstalige versie tegen bijbetaling omruilen. Meer info: 020-5405400.

Beurzen en conferenties

Van 12 tot en met 14 september is er in het Engelse Lake District de *International R:Base User Conference*. Er worden ervaringen uitgewisseld en verschillende specialisten op R:Base-gebied geven uitleg. Info: 09-44 5395 63091 (Syd Stewart).
Experts op het gebied van de elektronische kunst komen van 12 tot 17 november naar Groningen voor het *Second International Symposium on Electronic Art*. Info: 050-138160.

Eerst Windows

Ondanks eerdere aankondigingen heeft WordPerfect besloten de Windows-versie van deze tekstverwerker eerder uit te brengen dan de versie

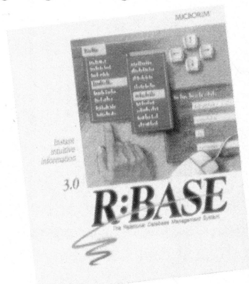
voor Presentation Manager. Een reden voor deze koerswijziging is ondermeer een vertraging in de ontwikkeling van versie 2.0 van de Presentation Manager. Hierdoor wordt de Amerikaanse Windows-WordPerfect voor het einde van dit jaar verwacht, kort daarop gevolgd door de PM-versie.
Beide nieuwe versies zullen dezelfde bestandsstructuur en functies kennen als WP 5.1 voor MS-DOS. Ook zullen ze beschikken over een grafische user interface en WYSIWIG op het scherm. Verder wordt nauw samengewerkt met Lotus, Microsoft en IBM, waardoor een goede uitwisseling met andere programma's mogelijk zal zijn.
Meer informatie:
WordPerfect Corporation, 010-4070100.

Facilities Desk voor PC en Unix netwerken

Inter Acces Systems uit Laren biedt een nieuwe vorm van dienstverlening onder de naam Facilities Desk. Bedrijven krijgen hiermee een mogelijkheid voor ondersteuning bij gebruik van netwerksystemen met PC's en werkstations. Er kan worden gezorgd voor operationeel beheer van het netwerk, de functie van helpdesk en het testen en installeren van nieuwe hard- en software.
■ Meer informatie: Inter Access, 02945-4647).

R:BASE 3.0

Het relationele databasepakket R:BASE is nu verkrijgbaar in de nieuwe release 3.0. Het heeft een volledig nieuwe gebruiksinterface gekregen, die geheel tegemoet komt aan de tegenwoordige eisen: pop-up en pull-down menu's en via muis bestuurbaar. Een andere belangrijke uitbreiding vormt de volledige ondersteuning van SQL (Structured Query Language) volgens ANSI level II.

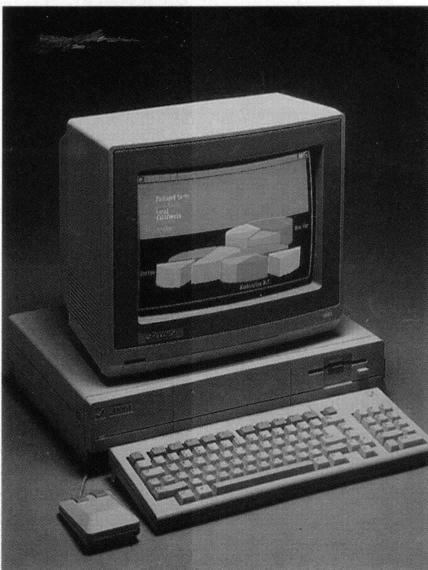

De eerste indruk van het pakket is positief. De gebruiksinterface ziet er goed verzorgd uit en is ondanks de uitgebreidheid van het pakket duidelijk en intuïtief goed te volgen. Een pakket van dit formaat maakt het lezen van een handleiding noodzakelijk. Die is goed en duidelijk opgezet. Een goede vondst zijn behalve de Tutorial (leerprogramma) de korte inleidende voorbeelden voor elk hoofdstuk in het handboek. Het lezen van het handboek wordt bijna een plezierige aangelegenheid.
Een klein minpunt is de lange tijd die nodig is voor de installatie. Afhankelijk van de snelheid van de PC (alle software is gecomprimeerd) duurt dit op een 80386 nog minimaal veertig minuten.
Met de introduktie van Novell 386 leek het even alsof langdurige installaties tot het verleden zouden gaan behoren, maar helaas. Gelukkig is dit eenmalig.
In één van de komende Nieuwsbrieven kunt u een uitgebreid testverslag van dit pakket verwachten.

Importeur:
Microrim Nederland B.V.
Telefoon 02503-41190
Prijs: ƒ 1895,-, Engels, stand-alone
Upgrade: ƒ 495,-

Creatief Amiga gebruik

Het creatief centrum 'De Werkschuit Gouda' organiseert samen met het 'KunstCad' team een drietal cursussen voor creatief Amiga-computergebruik.

Tekenen en schilderen op de computer. Deze cursus is bedoeld voor de beginners die nog nooit met een computer hebben gewerkt of die pas daarmee kennis hebben gemaakt. De cursus wordt hoofdzakelijk ingevuld met het Amiga Dos, Workbench gebruik en De Luxe Paint III. Start 1 oktober op maandagavond van 20.00-20.30 uur. De cursus omvat 10 lessen van 2 uur en kost ƒ 240,–.
Vraagbaak en Amiga praktijk. De open werkplaats is er om uw vragen en problemen omtrent de Amiga en programma's beantwoord te krijgen: van een printer installeren tot aan driedimensionale animatie en Amiga Dos. Er wordt advies gegeven over betrouwbare en interessante hard- en software. De open werkplaats wordt gehouden op zaterdagochtend van 10.00-13.00 uur. De cursus omvat tien zaterdagochtenden van drie uur en kost ƒ 375,–
Grafische vormgeving op de Amiga. Deze cursus is bedoeld voor de deelnemer die al wat ervaring heeft op de computer. De lessen worden voornamelijk ingevuld met de desktop publishing mogelijkheden van de Amiga. Er worden pagina's ontworpen met tekst, foto's, logo's en illustraties. De programma's die worden besproken zijn onder andere Professional Page en Professional Draw. Start 3 oktober op woensdagavond van 20.00-22.30 uur. De cursus omvat 10 lessen van 2 uur en kost ƒ 375,–.
Verdere informatie is te krijgen bij 'Werkschuit Gouda en omgeving', 's morgens van 9.00-12.00 uur, telefoon 01820-170717.
■ Cees de Jonge

Cursus DTP bij Teleac

Zondag 30 september start Teleac met de cursus 'Desktop publishing, grafisch vormgeven met een computer'. Het totaal bestaat uit tien tv- en tien radiolessen, een cursusboek en een certificaat. Bij voldoende belangstelling worden studiebijeenkomsten gehouden.
Er wordt bij deze cursus niet alleen aandacht besteed aan het werken met DTP-pakketten, maar daarnaast worden kennis en vaardigheden bijgebracht op grafisch gebied. Het cursuspakket kost ƒ 145,-.
■ Meer informatie:
Teleac, 030-946946.

Ashton-Tate verkoopt dBase Mac

Er komt een 'language-compatibel' versie van dBase IV voor de Macintosh gebruikers. Hierdoor kunnen kopers van Aston-Tate produkten hun op DOS gebaseerde programma's op de Mac laten draaien. Dit heeft Ashton-Tate bekendgemaakt bij de verkoop van dBase Mac aan het bedrijf New Era. dBase Mac is een relationeel gegevensbeheersysteem dat een programmeertaal bevat en de gebruikersinterface van de Macintosh ondersteunt.

Oproep aan TASWORD-gebruikers

Het Engelse softwarehuis Tasman Software, de maker van het tekstverwerkingsprogramma Tasword, kondigt voor oktober 1990 een nieuwe tekstverwerker aan.

Dit programma, dat tegelijkertijd onder de naam 'TWIX' door Filosoft in een Nederlandse versie zal worden gepubliceerd, is volgens de uitgevers het grootste project in beider geschiedenis.

Het programma biedt veel mogelijkheden voor individuele aanpassingen. Zo zijn zelfs de commando-toetsen door de gebruiker zelf te definiëren. Er is een spellingscontroleprogramma ingebouwd met een woordenschat van 125.000 woorden.

Een automatische back-up, het versleuteld wegschrijven van bestanden, 'triggers' (aan het programma te leren afkortingen), een ingebouwde database en context-gebonden hulppagina's zijn andere snufjes.

Ter gelegenheid van het uitkomen van het programma in Engeland, Spanje en Nederland zal in deze landen een grote inruilactie worden gehouden.

Half september zal de Nederlandse actie van start gaan, waarbij aan bestaande klanten tot ƒ 249,– wordt geboden voor hun huidige programma.

Filosoft vraagt dan ook om een kaartje met de adresgegevens op te sturen naar:

Filosoft,
postbus 1353,
9701 BJ Groningen,
of te faxen naar:
050-145174.

Heeft u haast, dan kunt u ook bellen met 050-137746.

Gebruikers die (destijds) de bij hun programma behorende servicekaart hebben opgestuurd, hoeven niets te doen: zij krijgen automatisch bericht.

Nieuw en vernieuwd

Van *dBbase IV* is de versie 1.1 uitgekomen. Volgens Ashton-Tate is het pakket nu kleiner, sneller en betrouwbaarder. Danzij een nieuw memory management systeem vraagt de nieuwe versie minder geheugen (450 Kb RAM) en is meer ruimte beschikbaar voor applicaties.

Gekade International in Breda brengt in de Benelux de nieuwe versie 3.0 van *Freedom of Press* uit voor de Macintosh. Het pakket biedt gebruikers van laser-, inkjet- en matrixprinters de mogelijkheden van PostScript. Er is nu ook een professional versie voor de Mac, die onder meer drivers heeft voor de Agfa Matrix filmrecorder en de Management Graphics Solitaire.

Van *ABC Flowcharter* is er nu versie 1.1, die volledig geschikt is voor Windows 3.0. Met Flowcharter kunnen stroomschema's en administratieve procedureschema's worden gemaakt. Geregistreerde gebruikers van 1.0 krijgen gratis een exemplaar van 1.1.

Meer dan honderd nieuwe voorzieningen zijn opgenomen in versie 2.0 van *HyperCard* voor de Apple Macintosh. Nieuw zijn onder meer: variabele kaartafmetingen, meer vensters, meer tekststijlen, verbeterde afdrukmogelijkheden en een snellere en krachtiger HyperTalk.

Cursussen en symposia

Twee opleidingsinstituten gaan cursussen geven voor het gebruik van Amí Professional, een onder MS Windows opererende tekstverwerker met grafische kenmerken. De cursussen worden gegeven door Henk Wildschut in Amsterdam en Camac in Etten-Leur. Meer informatie: 010-4563799.

Gebruikers van Telematica kunnen op 4 oktober in de RAI in Amsterdam een symposium bijwonen over de installatie van bedrijfstelefooncentrales en tele- en datacommunicatienetwerken. Dit gebeurt tijdens de Efficiencybeurs in de Blauwe Zaal, van twee tot half vijf. Deelname is gratis, reserveren wordt aangeraden: 070-3624491.

Informatica helpt gehandicapten

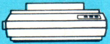
IBM Nederland heeft een stichting opgericht die de positie van mensen met een handicap wil verbeteren. Het bedrijf is er van overtuigd dat de PC een grote hulp voor gehandicapten kan zijn voor het zelfstandig(er) functioneren. De niet merkgebonden IBM Stichting geeft informatie over de honderden hulpmiddelen op soft- en hardwaregebied, die er momenteel zijn, maar wil ook de ontwikkeling van nieuwe hulpmiddelen bevorderen. Meer informatie: 070-3192540.

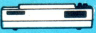
Les aan een hardhorend kind met behulp van het IBM Speech Viewer programma.

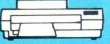

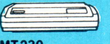
Super-super computer

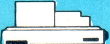
Siemens en Fujitsu hebben het wereldsnelheidsrecord voor super computers gebroken. Met behulp van de nieuwe vector processor S600/10 werden een miljard floating points operations per seconde gehaald. In deze S-serie zullen ook multi processor modellen uitkomen, die nog tot aanzienlijk meer in staat zijn.

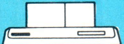

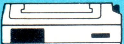

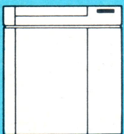

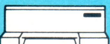

EEN ZEER PRIJZIGE PRINTER...

Op het gebied van printers doen zich grote prijsverschillen voor. Wat bij het ene merk duur betaald moet worden, is bij een printer van een ander merk bij de prijs inbegrepen.

En dat terwijl kwaliteit en mogelijkheden gelijkwaardig of zelfs beter kunnen zijn. Met onderstaande vraag zult u dan ook geen enkele moeite hebben.

...OF DE SPOTGOEDKOPE MT81 PRINTER VAN MANNESMANN-TALLY?

Aanbevolen door de Consumentenbond

In een vergelijkend printeronderzoek werd de **MT81** onlangs door de Consumentenbond uitstekend beoordeeld. De testresultaten treft u aan in de Consumentengids van maart.

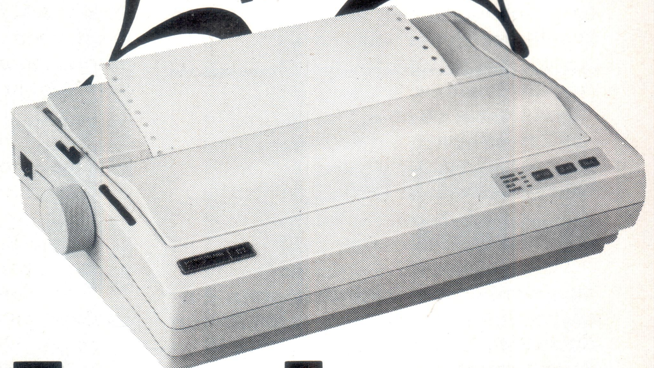
425.– incl. btw

Ongelooflijk goedkoop en toch met de eigenschappen van een professionele printer. Logisch dat de **MT81** matrixprinter van **Mannesmann-Tally**, Europa's grootste printerfabrikant, een doorslaand succes is.

Door z'n compacte afmetingen is de **MT81** eenvoudig mee te nemen. Zodoende is hij niet alleen geknipt voor allerlei printwerk op de zaak, maar ook om thuis te printen.

Deze uiterst populaire **Mannesmann-Tally** uitblinker heeft een capaciteit van meer dan 2.000 pagina's per maand. Printsnelheid 130 char/sec en 24 char/sec in correspondentiekwaliteit.

De **MT81** is koppelbaar aan de meeste personal computers en biedt veel gebruikersgemak. Een betere printerkeus kunt u niet maken!

- 130 char/sec. In correspondentiekwaliteit 24 char/sec.
- Epson FX85 en IBM Proprinter compatible
- Interface: parallel Centronics en Serial RS 232C (optie)
- Papier parking voor losse vellen
- Automatische sheet-feeder (optie)

Voor het adres van uw dichtsbijzijnde **Mannesmann-Tally** dealer kunt u ons bellen.

Tracor Europa

Tracor Europa B.V.
Jan van Eycklaan 10, Postbus 333, 3720 AH Bilthoven
tel. 030-280855 – telefax 030-281564 – telex 70775

De hier genoemde merknamen zijn de wettige gedeponeerde handelsnamen van de resp. fabrikanten.

Geef mij maar een

MANNESMANN TALLY

THE STRONGEST PRINTER RANGE IN THE WORLD

Onder redactie van Robert Schouten

Toegegeven, brieven van dit formaat worden meestal grondig ingekort. Onderstaande brief is echter zo uit het (computer)leven gegrepen dat ik u er geen woord van wil laten missen.

BRIEVENBUS

Modem-perikelen.

Het leek mij aardig om mijn datacommunicatie - perikelen eens aan het papier toe te vertrouwen. Mogelijk dat medecomputeraars er hun voordeel mee kunnen doen!

Het begon allemaal ongeveer twee jaar geleden...

Op mijn school werken wij met de Tulip AT en de Tulip Compact 1 (ook met de Tulip system-1, maar daar gaat dit verhaal niet over). Thuis heb ik echter een rasechte AT-kloon staan.

Het leek ons (de docenten) aardig om eens aan onze leerlingen de mogelijkheden van Viditel te demonstreren. Daarnaast konden we dan ook andere aspecten, zoals bulletinboards, laten zien. Wij namen een abonnement op Viditel (*f* 10,- per maand) en huurden van de PTT het zogenaamde Vidimodem (huur *f* 7,50 per maand). Aan dit modem zit geen verbindingskabel naar de computer en aangezien ik nog een complete leek op dit gebied was, belde ik de PTT om mij ook een kabel te doen toekomen. Die bleek niet bij de prijs inbegrepen en moest ik zelf aanschaffen. De PTT kon mij die niet leveren! Ik werd doorverwezen naar de fabrikant van de computer (Tulip dus). Tulip gebeld: De kabel moest gemaakt worden, maar zou nageleverd worden.

Inmiddels lag het modem al in de kast.

Na drie maanden opnieuw Tulip gebeld. De kabel kwam eraan, maar men was aan het verhuizen, de produktie was explosief gegroeid etcetera, etcetera. Na nog eens drie maanden abonnementskosten te hebben betaald, was er nog steeds geen bericht van Tulip. Nogmaals Tulip gebeld en nu kwam het verlossende antwoord: 'Zo'n kabel bestaat niet.' (Het gaat hier trouwens om een kabel met aan de computerzijde een 25-pins female en aan de modemzijde een 9-pins male stekker).

Vervolgens een postordercomputerbedrijf gebeld (Computer Direct) en gevraagd of zij mij zo'n kabel konden leveren. Dat kon wel en die kabel zou *f* 75,- gaan kosten. De volgende dag zou ik terugbellen voor de bevestiging van de specificaties van de stekkers, want daar was ik niet zeker van. De volgende dag dus teruggebeld waar men mij vertelde dat de kabel toch niet geleverd kon worden, omdat hij niet bestond.

Een volgend bedrijf gezocht dat gespecialiseerd is in modems (Databox in Rotterdam). De persoon die ik aan de lijn kreeg zei, dat ze zo'n kabel niet op voorraad hadden, maar dat ze hem wel even zouden maken. Ik wist niet wat ik hoorde en was dus enigszins op mijn hoede. Al de volgende dag kreeg ik in mijn brievenbus via de 24-uursdienst van de PTT de kabel van dit bedrijf: kosten *f* 24,50. De kabel geprobeerd en ja hoor, hij paste. Toen bleek dat je een speciaal terminalprogramma nodig had. Dat dus aangeschaft (VDPC) en Viditel gebeld. Mijn nummers bleken te kloppen en ik kreeg toegang. Ik moet eerlijk zeggen dat het aanbod enorm tegenvalt (althans, voor leerlingen tussen 14 en 18 jaar), maar er bleken ook nog zogenaamde 'Bulletin Board Systems' te bestaan die je kon bellen en waar allerlei berichten in stonden en van waar je ook programma's naar je toe kon halen (downloaden). Een aantal van deze bulletinboards gebeld met het terminalprogramma maar sommige sloegen niet aan; na de bekende pieptoon uit de telefoonhoorn werd er aan de andere kant van de lijn weer opgehangen. Bij navraag bleek dit te komen dat deze BBS-en niet met de door mij gebruikte snelheden werkten, waardoor ik ze niet kon bereiken. Het Vidimodem werkt namelijk alleen maar op 1200/75 bps. Toen een BBS wel aansloeg (het was een BBS uit het Fidonet van de HCC) kwam alle tekst door elkaar over mijn beeldscherm. Dat werkte dus ook niet goed. Dit bleek te komen door het feit dat zogenaamde Viditel-achtigedatabanken (en dus ook Viditel zelf) uitzenden met pagina's tegelijk en dat de andere BBS-en regels zenden. Ik moest dus weer een ander terminalprogramma hebben. Toen ben ik te rade gegaan bij de TGV (Tulip Gebruikers Vereniging, een vereniging waar je als school met alleen maar Tulips al snel lid van wordt). Zij raadde mij het programma Kermit aan, waar een versie van is die met die snelheid (1200/75) kan werken. Na twee maanden kreeg ik het programma van de bibliothecaris en ging ik dit natuurlijk meteen proberen.

De handleiding die ik erbij kreeg, bleek niet te kloppen, het was een andere versie. Verschillende commando's uit de handleiding werden niet begrepen door mijn Kermit. Ik belde een BBS van de HCC en kreeg contact. Ik moest mijn naam intikken, mijn lidmaatschapnummer van de HCC en een password. Toen mocht ik nog even rondkijken in het BBS maar ik kon nog niets downloaden. Dat mocht pas als mijn gegevens waren gecontroleerd, wat na twee dagen gedaan was. Uiteraard probeerde ik meteen het downloaden uit. En toen gebeurde er iets heel vreemds. Alle 'schone' ASCII-tekstfiles kon ik downloaden, maar andere programma's (.COM, .EXE, .ARC) waren niet te downloaden.

Het bleek dat je in zo'n Fido-BBS een gebied hebt, waar je een bericht achter kunt laten. Bovendien kun je vragen stellen aan de sysop van dat Fido-BBS. Deze vertelde mij dat Kermit onbetrouwbaar was en dat ik beter het programma Baudwalk kon gebruiken. Dat kon ik echter niet van hem krijgen. Ondertussen bood een sysop van een ander Fido-BBS mij een ander programma tegen betaling aan. Ik besloot om eerst eens achter Baudwalk aan te gaan, want dat zou ik gratis kunnen krijgen volgens die eerste sysop. Bij de Fido-BBS van de IBM PC gebruikersgroep vroeg de sysop hem een flop te sturen met een retourenveloppe en dan zou hij mij Baudwalk sturen. Een week later kon ik Baudwalk uitproberen. (Overigens was dit programma mij aangeleverd als .ARC file, zo'n file moet je eerst 'uitpakken' met een speciaal programma, wat mij gelukkig door een vriend geleverd werd. Let op, want bijna alle download-software is als .ARC-file gegeven). Het bleek dus domweg dat Baudwalk niet werkte. Alles geprobeerd, maar het programma was kennelijk niet geschreven voor de combinatie Vidimodem en PC (hetgeen later ook bleek). Toen heb ik me maar weer op Kermit geworpen, maar stelde ik alle standen wel goed in, deed ik dit wel goed, moest dat niet net even anders?

Al deze vragen heb ik gesteld via de berichtengebieden op het Fido-BBS, niemand kon mij evenwel helpen. De gouden tip werd mij geleverd door de sysop van het Fido-BBS van de Olivetti gebruikersgroep! Ik moest maar eens een bericht in het berichtengebied schrijven aan éne Roelof Beverdam, die wist wel wat van Kermit af. Roelof vroeg mij in zijn antwoord om eens zijn BBS in Enschede te bellen. Op een afgesproken tijdstip zou hij, terwijl ik probeerde te downloaden, klaarzitten en enkele tests doen. Zondagmiddag vijf uur (weekendtarief) belde ik met Enschede, deze keer dus met mijn kloon. Ik was opeens de macht over de PC kwijt, en er kwamen regels tekst op mijn scherm die tegelijkertijd door Roelof getypt werden. Dit was heel aardig, want ik kon ook antwoorden terugtikken. Hij vroeg mij van alles en op een gegeven moment moest ik van hem proberen te downloaden. Het lukte niet. Roelof zei dat het misschien slimmer was om hem via de spraaklijn 's avonds terug te bellen. Een paar uur later had hij de oorzaak. Een PC bleek niet op 1200/75 te kunnen werken (2 snelheden tegelijk). Daarvoor heb je een stukje hardware nodig, een zogenaamde interspeeder, die omschakelt van de ene op de andere snelheid. In de meeste modems zit zo'n ding, maar niet in het Vidimodem. In sommige dure terminalsoftware is zo'n interspeeder softwarematig ingebouwd. Mijn Kermit had die kennelijk niet. Roelof had een Kermit-versie (overigens hetzelfde serienummer) waar een hobbyist een interspeeder zelf had ingeprogrammeerd. Als ik hem een flop stuurde, etcetera.

Toen ik die schijf thuisgestuurd kreeg ben ik hem natuurlijk meteen thuis gaan proberen en het werkte! Ik kon eindelijk software downloaden! De Kermit-versie van Roelof mee naar school genomen, naar de Tulip AT en Kermit geprobeerd. Het werkte niet. Weer Roelof gevraagd en die

BRIEVENBUS

vertelde mij dat Tulip een niet compatibele seriële poort heeft, zodat het zaakje dus niet zou werken. Hij sprak het vermoeden uit dat daarom de Kermit-versie van de TGV misschien niet had gewerkt op de kloon. Echter, deze TGV-Kermit werkte ook niet op de Tulip. Tenslotte nog maar een Tulip Compact gepakt, en daar de Roelof-versie van Kermit op geprobeerd. En die deed het weer wel. Ik wacht nu met spanning mijn telefoonrekenig af....

J. Grootveld
Vlaardingen

Pech

Heeft u dat ook wel eens, nét iets gekocht en dan ligt het drie dagen later voor veel minder geld in de etalage? Iets dergelijks overkwam ook Dhr. Landsheer.

Begin januari kocht ik bij Dixons in Tilburg een Headstart Explorer. Dit is een vrij nieuwe MS-DOS computer met ingebouwde 3.5" floppy diskdrive. Uitbreidingsmogelijkheden zoals een 256 Kb RAM pack een 40 Mb Auto-Magic harddisk en een 5.25" floppy diskdrive waren op dat moment nog niet voorradig.
Toen ik begin maart eens ging informeren of de 5.25 inch diskdrive al voorradig was, moesten ze mij teleurstellen. Wat echter voor mij een grotere teleurstelling werd, was het feit dat de Explorer van *ƒ* 1795,- met bijna *ƒ* 400,- in prijs was gezakt.
Ik heb hier onmiddellijk bezwaar tegen aangetekend bij de verkoper, deze adviseerde mij om een brief met aankoopbon op te sturen naar de directie.
Ik heb in deze brief uiteengezet dat ik het belachelijk vond dat de beloofde randapparatuur er nog niet was, maar dat de computer al wel vast *ƒ* 400,- in prijs was gezakt. Tegelijkertijd heb ik gevraagd of ze hier in tegemoet wilden komen door mij een gratis diskdrive te leveren.
Deze brief had ik afgegeven aan de verkoper met de toezegging dat hij de brief naar het hoofdkantoor zou sturen.
Ruim vijf weken later (na diverse keren gebeld te hebben met de vraag of er al antwoord was) kreeg ik een telefoontje van de verkoper met de mededeling dat ze niet aan mijn verzoek konden voldoen. Ze vonden het bij Dixons, denk ik, niet eens nodig om mij hiervan schriftelijk in kennis te stellen. De randapparatuur hoop ik nu maar bij een 'echte' computerzaak aan te schaffen.

F.J.C. Landsheer
Tilburg

De heer Jacobs van Dixons deelde mij (telefonisch) mede:

De prijs van de Headstart Explorer is door de fabriek zelf verlaagd. In principe hoeft de leverancier zich daar niets van aan te trekken. Dixons echter, heeft bij diverse klanten die vlak voor de prijsverlaging hun Explorer kochten een deel of in sommige gevallen het gehele verschil in aankoopprijs vergoed. De heer Landsheer kwam te laat met zijn klacht waardoor hij buiten de termijn viel die de firma gesteld had om nog in aanmerking te komen voor een dergelijke tegemoetkoming.

Reactie Consumentenbond:
De juridische afdeling van de consumentenbond vertelde mij dat het moment van koop beslissend is. De leverancier is niet verplicht om, als de prijs van een bepaald produkt na aankoopdatum gedaald is, de klant hiertoe in tegemoet te komen. Immers, de klant hoeft na de aankoop van een bepaald produkt een eventuele latere prijsstijging ook niet te vergoeden. Het feit dat Dixons een vorm van kreditering heeft gehanteerd is, volgens de Consumentenbond, een goede service van de leverancier.

PC privé, hoe nu verder?

In de HCC Nieuwsbrief van december 1989 vraagt hoofdredacteur Lucie Blom zich af, wat er van de PC Privé-projecten in Nederland geworden is. Vooruitlopend op een aangekondigd onderzoek, volgen hier enige ervaringen met het twee jaar geleden georganiseerde project bij het Rijks Computercentrum (RCC) in Apeldoorn.

Als je na het uitreiken van de dozen nieuwe gebruikers niet van ideeën voorziet, dan kun je er bijna zeker van zijn dat er het nodige op zolder verdwijnt of naar de tweedehands markt gaat.
Naast de categorie gebruikers die vooraf goed overwogen had waar thuis een PC voor te gebruiken, zijn er mensen bij wie dat nog niet zo duidelijk was. Het PC privé-project bij het RCC behoort zeker niet tot de meest spectaculaire projecten in Nederland als het gaat om de aantallen. In Apeldoorn ging het om ruim driehonderd Tulip Compac 2 computers en bovendien zo'n honderd MSX-en. Omdat al snel duidelijk was dat je het gebruik moet stimuleren is er naast het HCC kennismakingslidmaatschap een eigen RCC gebruikersclub opgericht. De regionale afdeling van de HCC verzorgde een aantal introductiecursussen, zoals een cursus MS-DOS. Als gebruikersclub vonden wij het niet nodig hier het wiel opnieuw uit te vinden en hebben RCC'ers en gezinsleden, die daar behoefte aan hadden, de weg gewezen.
Als bedrijfsgebruikersclub resteerden ons de volgende aktiviteiten:
- Voorlichting/publicatie
- Gezamelijke inkoop
- Bibliotheek van public domain software
- Afhandelen storingen

Voorlichting/publicatie
Naast publicaties in het bedrijfsblad De Krant, worden er gedurende de donkere maanden een aantal avonden georganiseerd, die een thema hebben. Uit een gehouden enquête bleek de belangstelling naar de volgende onderwerpen uit te gaan:
- Demo's public domainsoftware
- Basicode
- Satellietfoto's
- Muziek (MIDI)
- Communicatie (gebruik modem, bulletinboards, Girotel, teleshoppen)
- Stamboomonderzoek
- Modelbaanbesturing

Vooral de avonden waar Girotel en BBS'en het thema vormden, trokken de grootste belangstelling. Terugkijkend op twee winters zijn er negen avonden georganiseerd, waarbij we een gemiddelde opkomst van 25 procent van de deelnemers aan het privé-project mochten vaststellen. Overigens staat de helft als belangstellende geregistreerd.

Public domain/Sharewarebibliotheek
Zoals elke goede gebruikersclub is ook bij ons een bibliotheek samengesteld, waaruit de leden hun software kunnen bestellen. Het aanbod is afkomstig van leden of bulletinboards, waarbij er wel op gelet wordt dat het niet om commerciële software gaat.

Afhandeling storingen
Natuurlijk moet men bij problemen ook ergens terecht kunnen. Omdat gebruikersclubs afhankelijk zijn van vrijwilligers die overdag hun werk hebben, is hiervoor de hulp ingeroepen van het Informatie Centrum. Zoals bij veel grote organisatie's gebruikelijk is, houdt een Info centrum zich bezig met kantoorautomatisering en persoonlijk computergebruik en kent als zodanig een helpdesk ter ondersteuning van de eindgebruikers. Hierdoor hebben de PC privé'ers de gelegenheid om tijdens kantooruren defecte apparatuur aan te bieden.

Bulletinboardsysteem
Om de onderlinge communicatie te bevorderen is er reeds in een vroeg stadium besloten een BBS op te richten. Met hulp van Tulip en de directie van het RCC, zijn wij daar uiteindelijk in geslaagd. Er is voorlopig gekozen voor een niet in het Fido of ander bestaand netwerk opgenomen node om het organisatorisch niet te moeilijk te maken. Wel is het ons streven om voor de vele Tulipprojecten in Apeldoorn samen met de firma een helpdeskfunctie te gaan vervullen. Zodra dat een feit is zal er in de regio aandacht aan gegeven worden.

Conclusie
Om het gebruik van de PC thuis levend te houden, zijn er een aantal voorwaarden nodig, zoals een enthousiaste gebruikersclub, een bestuur dat creatief bezig is, een leverancier die meer doet dan het dumpen van hardware en enige medewerking van de bedrijfsleiding. Bovenal natuurlijk enthousiaste gebruikers.

Roland van Rossum
Apeldoorn

Antiek

Steunend en kreunend stond de postbode bij mij op de stoep. De ziel had zich bijkans een hernia getild omdat één of andere malloot zijn brief zo nodig op een prehistorisch kleitablet moest aanleveren. Wat verwonderd sleepte ik het schrijfsel over de drempel. Toen ik de brief echter gelezen had, begreep ik alles.

De HCC bestaat nu ruim dertien jaar. Opgericht in een tijd dat de computer al gemeengoed begon te worden (nou ja, alles is relatief). Ik was toen nog niet van de partij. In die periode kocht ik juist mijn eerste programmeerbare rekenmachine, hoewel programmeerbaar... 't was een HP33E. Pas in 1981 maakte ik kennis met de HCC en werd lid. Destijds werd er wel eens een computer getest in de HCC Nieuwsbrief waarvan de tester zelf vermeldde dat de machine eigenlijk buiten het budget van de modale thuisgebruiker zou vallen. Een prijs waar we nu om zouden lachen, want die behoort nu tot de lagere prijsklasse. Als je dan een aantal jaar met veel plezier hebt gewerkt op een machine, valt het zwaar om die voor heel weinig geld te verkopen.
En zo heb ik mijn 33E nog en, oh schande, ik gebruik hem nog steeds, naast de 41C. Het zelfde geldt voor een KIM-I, een Sharp-MZ80K, een Varian elektrostatische printer ter grootte van een forse wasmachine en nog meer oude apparatuur als incompatibele printers en schijfeenheden. En zo zal het straks ook gaan met de QL, de Z88 en de Mega-ST.
Nu vraag ik mij af of ik weer de enige ben met deze afwijking, of zij er nog leden die werken met een PET, floppen van 8 duim, of zelfs PDP7 of 8 of een computer van originele Albanese makelij? Zo ja, dan is er misschien interesse om een gebruikersgroep van idiote systemen op te richten.
Deze gebruikersgroep kan zich bijvoorbeeld richten op het compatibel maken van de apparatuur, specifieke hardwareproblemen oplossen en wellicht het organiseren van antiekbeurzen. Ook het helpen van HCC-leden, die hun eigen groep ter ziele zagen gaan en met stapels onleesbare bestanden blijven zitten kan een doelstelling zijn van deze groep.
Voelt u zich aangesproken, neem dan contact op met:

Peter Jansen
Rositastraat 10
1676 GX Twisk
Telefoon: 02274-1816
of
Guillaume Macaulaan 32
B-1050 Brussel
België
Telefoon (02)648.71.90

Smeri(n)g

In de rubriek 'Kliks' van HCC Nieuwsbrief 123 stond een stukje over het herinkten van printerlint. Dhr. Breunisse ontdekte dat er sindsdien nogal wat veranderd is en verzocht ons hiervan melding te maken.

Bij navraag bij de importeur van de oliehoudende lintinkt, de firma Computer Ideal, telefoon 077-822447 te Venlo, bleek de prijs van deze inkt enorm te zijn verhoogd. Honderd milliliter kost nu *f* 52,40 BTW incluis. Dat is wel wat anders dan *f* 21,63 inclusief BTW. Dus maar naar iets anders omzien. In het boekje 'Mengen en roeren' van Drs. L.P. Edel, deel 1, derde druk, januari **1941** op blz. 102 vond ik onderstaand recept.

Recept voor schrijfmachine band.
Dunne smeerolie: 64 gewichtsdelen
Peerless Carbon black: 18 gewichtsdelen
Oliezuur:12 gewichtsdelen
Kleurstof (in olie goed gemalen): 6 gewichtsdelen
Totaal: 100 gewichtsdelen

Is dit misschien voor hen die geen garantie meer op de printer hebben, een smerende inkt om eens uit te proberen?

Jac. Breunesse
Waddinxveen

Star

De auteur van de HCC-test in nummer 125 van het geïntegreerde pakket 'First Choice' meldt dat de Star LC-10 niet in de printerlijst is opgenomen.
Is het hier bekend dat deze printer in de VS verkocht wordt onder de naam Star Micronics NX-1000 (prijs vanaf $ 149,-)?
Wellicht is de printer onder deze naam in het programma vermeld.
Het pakket 'First Choice' ken ik alleen 'vanuit de winkel'. Een heuse echte nette computerdealer. Dit pakket was (en is) in de aanbieding samen met het boekhoudpakket 'Quicken 3.0' voor de prijs van $ 99,-. Er is daar een zwaar gevecht aan de gang tussen Microsoft en SPC (zie het artikel 'Integration Battle Rages' in PC World, february 1990).
Microsoft's Works 2.0 ligt namelijk ook te koop voor $ 99,-. En dan kan ik een bedrag *f* 450,- niet bepaald 'spotgoedkoop' vinden voor de Engelse versie.

G. Dijkstra
Dordrecht.

De auteur van bovengenoemde test, Hans Hockx, reageerde als volgt:

Dat de Star NX-1000 gelijk is aan de LC-10 is ook in Nederland vrij goed bekend. Op zich is het wel nuttige informatie, vooral als er veel gewerkt wordt met Amerikaanse programmatuur (NX-1000 is de Amerikaanse type aanduiding. Om de één of andere reden hanteert men bij Star consequent verschillende aanduidingen voor dezelfde machine).
Wat de prijs betreft, die ligt in Nederland inderdaad een stuk hoger, maar het gaat dan wel om de Nederlandstalige versie. De vertaling voor ons relatief kleine taalgebied maakt het pakket duurder. Daarnaast lijkt het in de VS altijd goedkoper te kunnen. Ik zie in Amerikaanse bladen regelmatig prijzen voor hard- en software die hier absoluut niet mogelijk zijn.

Hans Hockx

Registratie

De heer Bax las in de 'Brievenbus' van Nieuwsbrief 128 dat sharewaregebruikers in Europa zich niet zo massaal officieel laten registreren. De heer Bax heeft dat kennelijk wel gedaan getuige zijn onderstaand verhaal.

Medio verleden jaar heb ik uit de PDS catalogus EBL (Extended Batch Language, PCNL 0488) besteld. Met behulp van deze programmeertaal heb ik een menu gemaakt voor mijn PC. Bij het opstarten van de PC kreeg ik daarna te maken met een vreemd bijverschijnsel. Ik heb dit voorgelegd aan de HCC en in de rubriek 'Any Key' van HCC Nieuwsbrief 126 is dit probleem behandeld. Na enig schrijfwerk en een telefoontje van de heer Marc van Munnen weet ik inmiddels dat de aanwezigheid van ANSI.SYS me parten speelt. Een oplossing heb ik nog niet gevonden. Omdat het werken met EBL me wel beviel besloot ik te registreren en heb gelijktijdig het probleem voorgelegd aan Seaware Corp.
Onlangs ontving ik een brief met een Postal Money Order van $ 49,- zijnde een retournering van de door mij betaalde registration fee en enige documentatie over EBL Plus, en Professional EBL Plus, twee uitgebreide versies van EBL, $ 91,- respectievelijk $ 135,-. Over mijn probleem geen woord.
U begrijpt dat ik deze gang van zaken bijzonder teleurstellend vind. Men had op z'n minst eerst de informatie kunnen sturen en me dan voor de keus kunnen stellen om op de oude of de nieuwe versie te registreren.
Tot op heden heb ik niet meer gedaan met EBL dan het aanmaken van een menu. Het registreren heb ik in de eerste plaats gedaan om een versie te krijgen zonder het 'registratieverhaal' bij het opstarten en om uit de voeten te kunnen met een incidentele foutmelding. De kosten van het overmaken (*f* 17,-), waarbij nu ook nog een koersverlies van mijn overgemaakte $ 49,- komt, zijn niet onaanzienlijk. Daar komt nog bij dat toen ik mijn geld op het postkantoor inleverde, ik met twee minuten weer buiten stond. Nu de PTT moet terugbetalen geven ze niet thuis. Het postkantoor verwijst me naar een bank en de bank verwijst me weer terug naar het postkantoor. Het is me op dit moment volstrekt duister of, en zo ja hoe en hoeveel geld ik terugvang.
Gezien het bovenstaande zal ik me nog wel eens bedenken voor ik weer registreer. En als ze in de VS graag willen dat wij registreren, dan moeten ze maar iets verzinnen om dat aantrekkelijk te maken. □

J. Bax
Den Helder

COLUMN

VIS(A)

Ed Baars

De wereld van het betalen wordt door het steeds verder verknopen van computer-netwerken steeds kleiner. Toen ik wat geld wilde opnemen bij een stoffig tankstation in the middle of nowhere – de Death Valleywoestijn – reageerde de door zandstormen blankgepolijste geldautomaat op mijn onvolprezen VISA-kaart met 'Goedemorgen meneer Baars, wat kan ik voor u doen?'
Nu kun je in die woestijn rustig een dag rijden zonder een sterveling, laat staan een geldautomaat tegen te komen. En daar mijn portemonnee geheel, en mijn benzinetank op een haar na leeg waren (je zult er maar staan wachten op een hulpvaardige passant bij 45 graden in de schaduw!), kon ik het ding wel zoenen. Dat reserveer ik alleen voor goede bekenden, maar hij kende me. Zodoende.
Prima dus. Leve VISA en de vooruitgang. Hoewel...

Toen ik mijn nachtje slapen wilde prolongeren bij de balie van een Amerikaans hotel met een afreken-automaat die rechtstreeks was verbonden met de autorisatie-centra van diverse creditcard firma's, ging de twijfel knagen.
Want, wat de dag ervoor nog moeiteloos lukte werd nu een chaos. De man achter de balie stopte mijn kaartje in de machine, bestudeerde het scherm, typte iets en na tien seconden zoemde de printer een nota waarop het komende logies aanmerkelijk duurder uitviel dan de vorige, reeds genoten nacht.
Terugboeken dus. Mijn kaartje er weer in, tikketikketik, en de machine boekte het JUISTE in plaats van het VERKEERDE bedrag terug. Hier moest Hogerhand bijkomen.

Wachtend op die functionaris dacht ik terug aan een maandenlange strijd die ik ooit voerde met een leverancier die zijn factureerprogramma de afrondingen per factuurregel altijd in zijn voordeel liet berekenen. Dus ook op retournota's. Dat bedrog merk je als klant pas als een verkeerde nota IN ZIJN GEHEEL wordt terugeboekt en jij dat dubbeltje verschil mag betalen. Gemeten over een jaar bleek ik zo'n vijftig gulden aan regelcentjes teveel te hebben betaald.

Hogerhand kwam, en die besloot tot een andere aanpak. Alle bonnetjes (inclusief dat van de vorige, reeds genoten nacht) werden verscheurd. Mijn kaartje mocht er nog één keer in en ik ontving het resultaat. TWEE overnachtingen op EEN bonnetje. Voor de hotelhouder die slechts had geleerd de machine te BEDIENEN leek de zaak in orde. Maar de afrekening telde later per saldo DRIE (++-++) overnachtingen!
Boos ben ik er niet om. Meneer VISA kan het niet helpen dat Amerikanen graag met computers werken, maar er absoluut niks van willen weten. En dat nachtje teveel geeft-ie wel terug. Maar waar ik wèl, en heel erg verschrikkelijk boos om ben is het door die vergissing boven water komende feit dat die kanenbraaier, net als die linkmiechel met zijn afrondingen, voor dat negatieve correctieregeltje ineens de lagere bank-AANKOOPKOERS voor de dollar hanteert. En op een bedrag van $ 50,- scheelt dat 50 x 0,075 = f 3,75! Wilt u dat programmaatje even als de gesmeerde bliksem veranderen, meneer VISA? Die kaart is bedoeld om per aankoop de eventueel benodigde vreemde valuta van u te KOPEN. Creditregels kunnen dus alleen maar voorkomen bij vergissingen waaraan de kaarthouder geheel onschuldig is. En dan dient dezelfde (correctie) koers te gelden.

Bovenstaand voorval staat niet op zich. In de drie weken dat ik in Amerika was, heb ik, rare Hollander, veel bewondering geoogst door de computerkassa van een supermarkt-caissière weer op het juiste spoor te zetten, WordStar te patchen (op persoonlijke wensen toesnijden) voor een secretaresse en een computer-demonstratrice (!) te wijzen op de zegeningen van de ctl-p(rint) toetscombinatie. Dagelijks werk voor een béétje computeraar aan déze kant van de oceaan.

Neem hun doorsnee auto daar. Het bijgeleverde handboek bestaat uit 100 pagina's met een complete cursus autorijden, 25 pagina's over het gebruik van de veiligheidsgordels, iets over het gemak van ruitewissers en de koplampen. Geen woord over de reserveband, het aantal cylinders en versnellingen. Sterker nog, volgens het boekje dient de motorkap slechts om een groot aantal vul-openingen te bedekken. En als je die kap openmaakt dan blijkt dat nog waar ook! Die motor verbergen ze onder solide plaatwerk.
In Japan kunnen ze erover meepraten. Mitsubishi is er inmiddels toe overgegaan om de manuals van haar producten voor de Amerikaanse markt door studenten van de Carnegie Mellon University in Pittsburgh zorgvuldig te laten ontdoen van alle technische informatie en ze te voorzien van een beginnerscursus op kleuterschool-niveau.
Voor Amerikanen zijn er twee soorten apparaten: zij die na een druk op de POWER-toets doen waar ze voor zijn, en zij die dat niet doen. Al in hun vroegste jeugd wordt Amerikaanse kindertjes een heilig verbod ingeslepen op iets wat bij ons wèl mag: een nieuw speeltje ogenblikkelijk te lijf gaan met een schroevedraaier. Als die kindertjes later grote mensen worden, zijn ze daarom volslagen a-technisch. Ik zou een rotsvast geloof in die overtuiging naar Nederland hebben meegenomen, ware het niet dat...

San Jose, de hoofdstad van 'Silicon Valley'. De plaats waar het allemaal begon. Ingeklemd tussen de gouden (ja heus!) skyscrapers van de grote computerjongens bevindt zich een restaurant genaamd: 'SIDEKICK'. Honger of niet, dáár moest en zou ik een hapje eten.
Van binnen bleek het etablissement even vies als de er geserveerde spaghetti later zou smaken. De serveerster zag eruit als veel dames in die streken. Haar leeftijd ging schuil achter een metselwerk van poeder, lipstick en mascara. Ze had een stem om cokes te kloppen, dus ik kon moeiteloos meegenieten van een verongelijkt relaas aan een wat sjofele zestiger die, strategisch gezeten aan het tafeltje naast mij en vlak bij de deur, onder het genot van een borreltje een oogje hield op zijn blaadjeskiosk buiten aan de stoeprand.
Haar gram betrof de kat van de buren. Iedere keer als ze haar tuinvijvertje had voorzien van nieuwe levende have, kwam dat beest buurten en deed zich tegoed. Nu vielen die buren wel mee, want ze betaalden iedere keer zuchtend de schade, maar ze zocht eigenlijk naar een afdoende methode om die vijver te beveiligen. De man schudde mismoedig zijn hoofd en zei iets waardoor ik bijna van mijn stoel, maar in ieder geval van voornoemd geloof viel:

'Forget about it, Molly. A cat's brain is wired for eating fish'. □

BEGINNERS

De wereld van assembler en debug (9)

In deze aflevering staat de instructieset van de 8086/8088 processor centraal. U treft daarbij een alfabetisch overzicht van alle mnemonics aan.

Ben Welman

INSTRUCTIESET In de hardware zijn alle mogelijke opdrachten (instructies) die de processor kan uitvoeren vastgelegd. Deze verzameling van instructies heet ook wel de instructieset. In figuur 2 ziet u een alfabetisch overzicht van de operatiecodes van de 8086/8088 processor. De meeste van deze *mnemonics* moeten nog door zogenaamde *operands* gevolgd worden. De operatiecode bepaalt de soort operatie en de operands geven aan waarop de operatie uitgevoerd moet worden. Zo is in MOV AX,BX de operatiecode MOV en zijn AX en BX de operands. Een alfabetisch overzicht kan handig zijn wanneer u programma's van anderen met behulp van debug gaat disassembleren en even snel de betekenis van een bepaalde code wilt opzoeken. Het op deze wijze bestuderen van programma's is zeer leerzaam.
Wanneer u echter zelf aan het programmeren slaat is een overzicht naar functie veel handiger. In de volgende afleveringen zal steeds een bepaalde groep opdrachten aan bod komen.

VOORBEELD Tot slot weer een voorbeeld om in te typen en te bestuderen. Dit programma leest een string (uw naam) in, via het toetsenbord met behulp van functie 0A onder INT 21. Bij gebruik van deze functie moet DS:DX het adres van de buffer bevatten waarin de string wordt opgeslagen. De allereerste byte in deze buffer moet het maximaal aantal in te voeren bytes bevatten (hier 32 decimaal). Na uitvoering bevat de tweede byte van deze buffer het werkelijk aantal ingevoerde karakters. De derde byte tenslotte bevat het eerste karakter. Hierna wordt de string op het scherm afgedrukt met functie 02. Het af te drukken karakter moet daartoe in DL staan. Via indirecte adressering met behulp van het BX register wordt het karakter in DL gezet. Via een lus waarbij CX als teller fungeert, wordt de string karakter voor karakter afgedrukt.

Typ het programma in figuur 1 met de tekstverwerker in en bewaar het als een ASCII-file onder de naam NAAM-.ASM. Biedt dit bestand vervolgens aan Debug aan met: Debug <NAAM-.ASM. Na uitvoering hiervan is het programma NAAM.COM gemaakt. Draai dit laatste zowel direct als onder controle van debug met de trace en proceed opdrachten.

Vragen en suggesties met betrekking tot dit onderwerp kunt u weer kwijt aan:

Ben Welman
Koningsbult 2
7152 GP Eibergen
Thuisbasis Fido: 053-337444

□

```
figuur 1 : NAAM.ASM
----------------------------------------
A
;Programma NAAM.ASM
;
MOV DX,012D        ;TEKST_1
MOV AH,09          ;druk tekst af
INT 21
;
MOV DX,015E        ;BUFFER
MOV AH,0A          ;lees karakters via
INT 21             ;toetsenbord in
;
MOV DX,014D        ;TEKST_2
MOV AH,09          ;druk tekst af
INT 21
;
MOV CH,0
MOV CL,[015F]      ;BUFFER+1 lengte string in CL
MOV BX,0160        ;BUFFER+2 adres 1e karakter
;OPNIEUW
MOV DL,[BX]        ;zet karakter in DL
MOV AH,02          ;en druk dit op scherm af
INT 21
INC BX             ;wijst nu naar volgend karakter
DEC CX             ;verlaag teller
JNZ 011E           ;OPNIEUW
;
MOV AX,4C00        ;terug naar Dos
INT 21
;
;TEKST_1
DB "Typ Uw voor- en achternaam in: $"
;TEKST_2
DB 0D,0A,0A,"Uw naam was: $"
;BUFFER (max. 32 karakters)
DB 20
;BUFFER+1 (werkelijk aantal karakters)
DB 0
;BUFFER+2 (eerste karakter)

RCX
60
N NAAM.COM
W
Q
----------------------------------------
```

Figuur 2 : Mnemonics voor de 8086/8088 processor

Mnemonic	Betekenis (engels)	Betekenis (nederlands)
AAA	ASCII adjust after addition	ASCII aanpassing voor optelling
AAD	ASCII adjust before divide	ASCII aanpassing voor deling
AAM	ASCII adjust after multiply	ASCII aanpassing voor vermenigvuldiging
AAS	ASCII adjust after subtract	ASCII aanpassing voor aftrekking
ADC	Add with carry	Optellen met carry
ADD	Add	Optellen
AND	And	Logische 'EN'
CALL	Call	Aanroepen subroutine
CBW	Convert byte to word	Zet een byte om naar een woord
CLC	Clear carry flag	Zet carry vlag uit
CLD	Clear direction flag	Zet richting vlag uit
CLI	Clear interrupt flag	Zet interrupt vlag uit
CMC	Complement carry flag	Verander carry vlag in tegengestelde
CMP	Compare	Vergelijk
CMPS	Compare string	Vergelijk string
CMPSB	Compare string bytewise	Vergelijk string byte voor byte
CMPSW	Compare string wordwise	Vergelijk string woord voor woord
CWD	Convert word to double word	Zet een woord om naar een dubbelwoord
DAA	Decimal adjust after addition	Decimale aanpassing voor optelling
DAS	Decimal adjust after subtract	Decimale aanpassing voor aftrekking
DEC	Decrement	Verminder met 1
DIV	Divide (unsigned)	Delen
ESC	Escape (to external device)	Escape (naar een coprocessor)
HLT	Halt	Halt
IDIV	Integer divide (signed)	Delen met gehele getallen
IMUL	Integer multiply (signed)	Vermenigvuldigen met gehele getallen
IN	Input from	Invoer van een byte (woord) uit een poort
INC	Increment	Verhoog met 1
INT	Interrupt	Voer interrupt uit
INTO	Interrupt if overflow	Interrupt na overflow
IRET	Interrupt return	Terugkeer na een interrupt
JA	Jump if above	Spring indien groter
JAE	Jump if above or equal	Spring indien groter of gelijk
JB	Jump if below	Spring indien kleiner
JBE	Jump if below or equal	Spring indien kleiner of gelijk
JCXZ	Jump if CX equal zero	Spring indien CX = 0
JE	Jump if equal	Spring indien gelijk
JG	Jump if greater	Spring indien groter
JGE	Jump if greater or equal	Spring indien groter of gelijk
JL	Jump if less	Spring indien kleiner
JLE	Jump if less or equal	Spring indien kleiner of gelijk
JMP	Jump	Spring
JNA	Jump if not above	Spring indien niet groter
JNAE	Jump if not above and not equal	Spring indien niet groter of gelijk
JNB	Jump if not below	Spring indien niet kleiner
JNBE	Jump if not below and not equal	Spring indien niet kleiner of gelijk
JNE	Jump if not equal	Spring indien ongelijk
JNG	Jump if not greater	Spring indien niet groter
JNGE	Jump if not greater and not equal	Spring indien niet groter of gelijk
JNL	Jump if not less	Spring indien niet kleiner
JNLE	Jump if not less and not equal	Spring indien niet kleiner of gelijk
JNO	Jump if no overflow	Spring indien geen overflow
JNP	Jump if no parity	Spring indien geen pariteit
JNS	Jump if no sign	Spring indien geen teken
JNZ	Jump if not zero	Spring indien ongelijk nul
JO	Jump if overflow	Spring indien overflow
JP	Jump if parity	Spring indien pariteit
JPE	Jump if parity even	Spring indien even pariteit
JPO	Jump if parity odd	Spring indien oneven pariteir
JS	Jump if sign	Spring indien teken
JZ	Jump if zero	Spring indien nul
LAHF	Load AH with flags	Kopieer vlagregister naar AH
LDS	Load pointer using DS	Kopieer pointer m.b.v. DS
LEA	Load effective address to register	Laad effectief adres
LES	Load pointer using ES	Kopieer pointer m.b.v. ES
LOCK	Lock Bus	Blokkeer bus signaal
LODS	Load String to AL/AX	Kopieer string naar AL of AX
LODSB	Load string bytewise to AL	Kopieer string byte voor byte naar AL
LODSW	Load string wordwise to AX	Kopieer string woord voor woord naar AX
LOOP	Loop CX times	Voer lus CX keer uit
LOOPE	Loop CX times while equal	Voer lus CX keer uit indien gelijk
LOOPNE	Loop CX times while not equal	Voer lus CX keer uit indien ongelijk
LOOPNZ	Loop CX times while not zero	Voer lus CX keer uit indien ongelijk 0
LOOPZ	Loop CX times while zero	Voer lus CX keer uit indien gelijk 0
MOV	Move	Kopieer byte of woord
MOVS	Move string	Kopieer string
MOVSB	Move string bytewise	Kopieer string byte voor byte
MOVESW	Move string wordwise	Kopieer string woord voor woord
MUL	Multiply (unsigned)	Vermenigvuldigen
NEG	Negate	Maak negatief
NOP	No operation	Doe niets
NOT	Not (invert)	Logische "NIET"
OR	Or	Logische "OF"
OUT	Output to	Uitvoer byte of woord naar een poort
POP	Pop	Haal van stapel
POPF	Pop flags	Haal vlaggen van stapel
PUSH	Push	Zet op stapel
PUSHF	Push flags	Zet vlaggen op stapel
RCL	Rotate through carry left	Roteer links met carry
RCR	Rotate through carry right	Roteer rechts met carry
REP	Repeat CX times	Herhaal CX keer
REPE	Repeat CX times while equal	Herhaal CX keer indien gelijk
REPNE	Repeat CX times while not equal	Herhaal CX keer indien ongelijk
REPNZ	Repeat CX times while not zero	Herhaal CX keer indien ongelijk
REPZ	Repeat CX times while zero	Herhaal CX keer indien gelijk 0
RET	Return (from procedure)	Keer terug
ROL	Rotate left	Roteer links
ROR	Rotate right	Roteer rechts
SAHF	Store AH into flags	Kopieer AH naar vlagregister
SAL	Shift arithmetic left	Verschuif rekenkundig naar links
SAR	Shift arithmetic right	Verschuif rekenkundig naar rechts
SBB	Subtract with borrow	Aftrekken met lenen
SCAS	Scan string	Inspecteer string
SCASB	Scan string bytewise	Inspecteer string byte voor byte
SCASW	Scan string wordwise	Inspecteer string woord voor woord
SHL	Shift logical left	Verschuif logisch naar links
SHR	Shift logical right	Verschuif logisch naar rechts
STC	Set carry flag	Ze carry vlag aan
STD	Set direction flag	Zet richting vlag aan
STI	Set interrupt flag	Zet interrupt vlag aan
STOS	Store string from AL/AX	Kopieer string van AL (AX)
STOSB	Store string bytewise from AL	Kopieer string byte voor byte van AL
STOSW	Store string wordwise from AX	Kopieer string woord voor woord van AX
SUB	Subtract	Aftrekken
TEST	Test	Testen van bits door logische "EN"
WAIT	Wait for test	Wachten
XCHG	Exchange	Verwissel
XLAT	Translate byte to AL	Vervang byte in AL
XOR	Exclusive or	Logische "exclusieve of"

PC LIBRARIAN™

Eindelijk.... ruimte op de harde schijf!
Op een gemiddelde PC worden 80% van de bestanden niet regelmatig gebruikt. Lijkt het u echt nodig dat deze dag in dag uit op uw harde schijf blijven ronddraaien?
Met PC-Librarian zet u ze veilig èn direct opvraagbaar op een ander opslagmedium.
f. 235,- (netwerk f. 415,-)

FontSpace

In een DTP-omgeving vreten softfonts véél ruimte op de harde schijf. FontSpace is in staat bitmapped Laserjet fonts automatisch en transparant van 50% tot 97% te comprimeren. U bespaart miljoenen bytes ruimte! Werkt met alle populaire DTP-pakketten en tekstverwerkers èn ook met multitasking zoals WINDOWS of DESQview.
5,25" f. 225,-, 3,5" f. 229,-

FORMMASTER™

Nog nooit was het maken van professionele formulieren zo eenvoudig. Dit pakket maakt gebruik van Windows en heeft een keur van speciale hulpmiddelen voor formulierontwerp in huis. Kaders, lijnen, cirkels, ellipsen, veelhoeken zijn in diverse lijnstijlen beschikbaar. Ondersteunt alle fonts van uw printer. Bij gebruik van Postscript zelfs diapositief en geroteerde tekst. Importeert PCX, TIFF, MSP, IMG en PIC afbeeldingen. f. 795,-

PC Globe

De eerste electronische atlas en wereldbol!
Bevat alle informatie die ook in een goede atlas te vinden is. Vele statistieken per land, van graanopbrengst tot gemiddelde leeftijd. Tijdsverschillen, afstanden, valuatomrekeningen, grafieken enz.
De kaarten of grafieken zijn af te drukken of in een PCX-bestand uit te voeren. Kleurenmonitor en muis aanbevolen. f. 155,-

Zomer aanbiedingen

PC-Tools 6.0 de luxe	f. 195,-
WordPerfect 5.1 NL + WP-utilities	f. 1295,-
Pagemaker 3.0 NL met muis	f. 1795,-
FormWorx met fill & file	f. 195,-
PC-Anywhere III	f. 195,-
QEMM-386 5.0	f. 195,-
COMx PC naar PC koppeling	f. 95,-
Autocom mini-netwerk	f. 335,-
WINDOWS 3.0	f. 375,-
Avery Label Pro	f. 175,-

GOBBLER DE UNIVERSELE VIRUSVRETER

Gobbler is het eerste in het Westen gedistribueerde software produkt uit Rusland. De Russen hebben meer dan wie ook ervaring met virussen! Gobbler herkent èn elimineert 35 virussen en 37 mutanten. Ook de bootsector en de file allocation table ontsnappen niet aan Gobbler.
Dus bescherm uw software met Gobbler, het anti-virus pakket dat véél verder gaat dan de competitie. f. 80,-

Zoek niet verder, Remix heeft het!

- méér dan 3000 software titels
- topmerk PC's en klonen op maat
- printers, scanners en digitizers
- monitoren, hard- en floppydrives
- add-on's en supplies
- netwerk soft- en hardware

Bel voor onze gratis nieuwsbrief of de complete catalogus!

Remix automation

Postbus 3150 tel. (070) 3990091
2280 GD Rijswijk fax (070) 3191173

Prijzen zijn excl. BTW en verzending. Prijswijzigingen voorbehouden.

Hardware aanbiedingen

A400-scanner,OCR,Image72	f. 425,-
zendfax-kaart 4800 baud	f. 375,-
volledige faxkaart 9600 b.	f. 775,-
14" VGA kleuren monitor	f. 925,-
20 Mb verwisselbare HD	f. 525,-
286 laptop 1Mb 40Mb HD	f. 5495,-
286 1Mb ethernet station	f. 1895,-
386SX mini-tower 1mb	f. 2275,-

BTT TELE RENTAL

BTT TELERENTAL
Postbus 245
4530 AE TERNEUZEN

Tel : 01150-15000 fax 01150-18878
010-41101026
06-52770722
Bel *GRATIS* vanuit België: 11-8638

BTT HUISMERK

PC/AT 80286-12 Mhz -1 Mb 5.25" + 3.50" Diskettestation 20 Mb HDD + Hercules Monitor + DOS 4.0 BTT PRIJS Fl 2.312,-

PC/AT 80386-25 Mhz -1 Mb 5.25" + 3.50" Diskettestation 40 Mb HDD + VGA Kleur + DOS 4.0 BTT Prijs Fl 5.539,-

PC/AT 80486- 4Mb - 200 Watt 5.25" + 3.50" Diskettestation 100 Mb HDD + VGA Kleur + DOS 4.0 BTT Prijs Fl 11.900,-

PC/XT 8088 - 12 Mhz - 640 Kb5.25" Diskettestation + Hercules Monitor + DOS 4.0 BTT PRIJS Fl 1.879,-

PC/AT 386 SX - 16 Mhz - 1 Mb 5.25" Diskettestation + Hercules Monitor + DOS 4.0 BTT PRIJS Fl 2.496,-

***AANBIEDING VAN DE MAAND**
PC/AT + 2 Drives + 40 Mb + VGA 16 Bits + VGA Kleuren-mon. DOS 4.0 + Muis (Software) + STAR LC-10 BTT PRIJS Fl 3950,-

LAPTOPS

Chicony LT 3400 AT 80286/16 10-20 Mhz 40 Mb HDD + 3.50" Plasma Display BTT PRIJS Fl 5.395,-

Chicony LT 3600 AT 80286/16 10-20 Mhz 40 Mb HDD + 3.50" Extern Numeric Toetsenbord BTT PRIJS Fl 5.809,-

LASER COMPUTERS

Laser AT/2 5.25" Diskette 20 Mb + Hercules monitor Parallel-Serieel-Game-Clock BTT PRIJS Fl 3.199,-

Laser AT/2 2 drives 40 Mb Hercules kaart + monitor Parallel-Serieel-Game-Clock BTT PRIJS Fl 3.399,-

Laser AT/2 2 drives 40 MbVGA kaart + kleurenmonitorParallel-Serieel-Game-Clock BTT PRIJS Fl 4.099,-

Laser 386SX 2 drives 122 Mb VGA kaart + Kleurenmonitor Parallel-Serieel-Game-Clock BTT PRIJS Fl 6.999,-

LASERPRINTERS

Mita LP 2080 8 pag. p/min 6 fonts 4 emulaties BTT PRIJS Fl 3.199,-

- Nashua P089 8 pag. p/min 6 fonts - 4 emulaties BTT PRIJS Fl 3.599,-
- HP Laserjet IIP 4 pag. p/min 14 fonts 512 Kb BTT PRIJS Fl 3.099,-
- HP Laserjet III 8 pag. p/min Verbeterde afdrukkwaliteit BTT PRIJS Fl 5.199,-
- HP Deskjet plus 240 tekens per seconde BTT PRIJS Fl 1.785,-

RANDAPPARATUUR

- Chinon CDS 430 CD ROM speler Fl 1.495,-
- Tapestreamer CT 60 Intern Fl 3.195,-
- Tapestreamer CT 150 Intern Fl 5.699,-
- Geniscan GS 4500 Handscanner Fl 439,-
- Genius GT 1212 B Scanner Fl 779,-

MATRIXPRINTERS

-STAR LC-10	419,-
-STAR LC-24/10	660,-
-EPSON LX 850	895,-
-EPSON FX 850	1.575,-
-NEC P2 +	819,-
-NEC P6 +	1.449,-
-NEC P7 +	1.875,-

Wij leveren onder andere:
Laser, Tulip, Brother, Hewlet Packard, Nashua, Mita

Geïnteresseerd in netwerken, andere configuraties, auto- en personal telephones ?
Bel vandaag nog !!

BTT TELERENTAL LEVERT VEEL, ZO NIET ALLES !!
INFORMEER NAAR ONZE ZEER AANTREKKELIJKE MAANDBEDRAGEN

Alle prijzen zijn ex 18.5% BTW.
Prijzen onder voorbehoud.

TEST

WordPerfect 5.1 NL

Tekstverwerker geeft Bijenkorf-gevoel

WordPerfect is in de loop der jaren uitgegroeid tot een waar tekstverwerkingsmonster. Het pakket blinkt nu uit door zijn welhaast oneindige mogelijkheden. De (professionele) woordenworstelaar wordt dan ook op zijn wenken bediend. De gebruiker echter, die niet veel eisen aan een tekstverwerker stelt, lijkt langzamerhand onder de omvang van het programma te bezwijken. Een evaluatie van de Nederlandse WordPerfect, versie 5.1.

Peter Buysman

WordPerfect 5.1 wordt vaak beschouwd als het tekstverwerkingspakket dat versie 5.0 had moeten zijn. De geschiedenis van 5.0 is bekend. Het programma werd te snel uitgebracht, waardoor er nog veel te veel bugs in zaten en men struikelde van het ene probleem naar het andere.

Zoals al aangekondigd in de vorige Nieuwsbrief hebben we de in juni verschenen Nederlandse 5.1 versie van de bekende tekstverwerker WordPerfect grondig getest. Maar, wat is grondigheid bij een programma met zoveel mogelijkheden! Verwacht daarom nu geen volledigheid. Over een aantal maanden wil ik op deze test terugkomen. Hopelijk heb ik dan vele tips, trucs en wetenswaardigheden ontvangen van enthousiaste en kritische WP-gebruik(st)ers. Stuur ze dus naar Houten, ik verzamel wel. Zodat deze tekstverwerker geen geheimen meer kent en we smachtend uit kunnen zien naar versie 6.1. Hoewel...
De testgegevens zijn me welwillend aangereikt door Ernst Raedecker, die met kundig oog het programma heeft doorgelicht. We gaan er in de recensie van uit dat de lezer redelijk bekend is met WP 5.0 en behandelen daarom de belangrijke verschillen met de Nederlandse 5.1 versie.

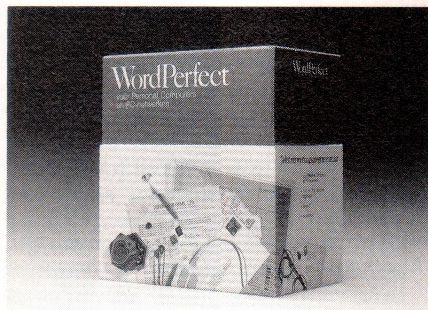
Gelukkig kon men bij de Nederlandse vertaling enige verbeteringen meenemen, zodat de versie van februari 1989 redelijk degelijk te noemen was. Toch bleven er problemen bij het verwerken van grote bestanden (van 100 Kb of meer), vooral als je overschakelde naar een andere printerdefinitie of als gewerkt werd met hoofd- en subdocumenten.
De update van juli 1989 is betrouwbaarder. Vervolgens verscheen een nieuwe release in januari 1990. Een paar problemen uit de release van juli '89 werden opgelost, helaas kwamen er andere voor terug.
WordPerfect is nu voorzichtiger geworden en heeft versie 5.1 veel grondiger getest vóór het werd uitgebracht. Mijn indruk is dat de Nederlandse versie nauwelijks verschilt van de Engelse.

INSTALLATIE De schijfjes die WordPerfect levert, bevatten gecomprimeerde bestanden. Het installatieprogramma pakt ze uit en zet ze op de harde schijf. Volgens de handleiding is het mogelijk WP te installeren op twee schijfjes van 720 Kb, maar dat is een volstrekt theoretische mogelijkheid. Installatie lukt nog wel, ermee werken kan amper.

Bij de installatie mag je zelf de naam opgeven van de hoofd- en subdirectories. Dat is netjes verzorgd. Wel is het jammer dat er niet aan een aparte subdirectory voor utilities is gedacht, waardoor achteraf toch nog een 'reorganisatie' nodig is. WP verzoekt ook een printer te installeren. Installeer meteen alle (eventueel) van pas komende printerdefinities. Ook de bibliotheken met printerbestanden (extensie .ALL) zijn namelijk gecomprimeerd. Wil je later nog definities toevoegen, dan heb je INSTALL.EXE nodig om zo'n printerbibliotheek uit te pakken.

VIDEOKAART Nieuw in 5.1 zijn de losse bestanden voor de beeldschermbesturing, de beeldschermdrivers. Het handige hiervan is dat nu een driver geïnstalleerd kan worden, die speciaal is toegesneden op de eigen videokaart. Toen iedereen nog een CGA of Herculeskaart had, was zo'n optie zinloos. Tegenwoordig zien we EGA- en VGA-kaarten, die veel meer kunnen dan de door IBM gezette standaard. Zou je nu een standaard VGA driver installeren, dan laat je daarmee die extra mogelijkheden van de kaart onbenut.
Voor de gebruikers van de bekende standaardkaarten Hercules, CGA, standaard (IBM) EGA, VGA en MCGA is de driver STANDARD.VRS voldoende. Eventuele andere *.VRS-bestanden kunnen dus gewist worden. Dit geldt ook voor de overbodige *.FRS ('font resources') bestanden met softfonts. Met een Hercules- of CGA-kaart zijn overigens geen softfonts te laden.

GEHEUGENBESLAG Na de soepele installatie kunnen we meteen starten. Het eerste wat ik doe bij een test van programma's als WordPerfect of dBase, is tijdelijk naar DOS gaan. Ik

kijk dan hoeveel geheugenruimte ik kwijt ben en hoeveel er nog over is voor mijn documenten, databestanden, spreadsheets, etcetera.
We zien meteen een kleine, maar toch aardige verbetering. In 5.0 zat alleen de optie 'Ga naar DOS', waarna een tweede COMMAND.COM werd geladen en je een DOS-prompt kreeg. Nu is daaraan toegevoegd: 'voer één DOS-commando uit'. Na afloop is er een pauzetoets, waarna je terugkeert in het document. Dit komt vooral van pas bij het aanwenden van macro's.

We gebruiken deze optie voor MAPMEM en zien dan dat WP zo'n 420 tot 450 Kb verbruikt. DOS 3.3 gebruikt ongeveer 70 Kb, zodat er voor documenten op mijn machine 120 Kb aan geheugen overblijft. Grotere documenten moet de tekstverwerker deels op schijf bewaren, waardoor er steeds vertraging optreedt. Het devies: splits grote teksten in stukken.

TEST

In het handboek staat dat WP kan draaien met een vrij geheugen van 384 Kb. Dat is onzin. Met minder dan 640 Kb werkgeheugen is het onprettig werken. Eigenlijk heeft WP aan 640 Kb ook al niet genoeg. Allerlei routines als blokverplaatsen en het veranderen van instellingen worden steeds uit het geheugen gegooid om ruimte te maken voor andere functies. Roep je zo'n routine later weer op, dan moet die opnieuw van de schijf komen.
Bij een printvoorbeeld is dit onmiddellijk merkbaar. Zodra je ook maar één regel meer van de pagina wilt zien en op <pijl omlaag> drukt, spreekt WP de schijf aan. Het lampje van de harde schijf brandt daarom voortdurend. Met een snelle harde schijf valt het nog wel mee, maar bij een langzamere duurt het toch even voordat die volgende regel te voorschijn komt.
Snelle werkers doen er goed aan een uitbreidingskaart met 'expanded memory' te installeren. WP bewaart daar dan de veel gebruikte functies, zodat ze niet steeds van de schijf hoeven te komen. Vooral bij de grafische toepassingen, zoals het hier genoemde printvoorbeeld, levert dit een stevige snelheidswinst op.

VERBETERINGEN Naast vele toegevoegde kleinigheden en handigheidjes kent versie 5.1 een aantal grotere verbeteringen of aanvullingen ten opzichte van 5.0:

- Een menusysteem met muisbediening of de Alt-= toets.
- Een tabelfunctie. Hiermee is veel gemakkelijker met kolommen en tabellen te werken. Ook is het nu mogelijk om spreadsheets binnen te halen en ze in zo'n tabel te zetten.
- Een speciale editor voor wiskundige vergelijkingen. Zo'n vergelijking wordt dan in een grafisch kader gezet. Een uitkomst voor de natuurkundigen, economen en electrotechnici onder ons.
- De macrotaal is behoorlijk uitgebreid en kan nu worden gecombineerd met samenvoeging, zodat je voorwaardelijk kunt samenvoegen: als de voornaam 'Piet' is, dan een rekening sturen, anders een bedankbrief.

MENU Het menu is vooral voor beginners interessant. Het werkt zoals alle moderne menu's. Bovenaan staat een keuzebalk en kies je een optie uit, dan verschijnt een afrolmenu. Maak je daarin een keuze, dan kom je meestal terecht in de oude menuschermen van 5.0. De opties zijn te kiezen met een muis of met de cursortoetsen.
Normaal wordt het menu met Alt-= opgeroepen, maar WP is zó te installeren, dat de Alt-toets alléén voldoende is. (Shift-F1, Beeldscherminstellingen, Menu-opties) Het menu verschijnt als je Alt loslaat. Niet bij het indrukken natuurlijk, want dan zou je Alt-F2, Alt-F3, etcetera niet meer kunnen bereiken. Met nog eens Alt of F7 wordt het menu weggeveegd.
Hier kwam ik trouwens een bug tegen. WP 5.1 is 'redelijk compatibel' met 5.0, maar soms gaat er wat fout. Ik installeerde mijn toetsenbord-definitie TREMAS.WPK, waarmee ik heel handig accenten kan zetten. Toen ik vervolgens met Alt-= in het menu probeerde te komen, kreeg ik de vraag of ik het document wilde bewaren. Alsof ik op F7 had gedrukt! Ik werd dus gedwongen de toegang tot het menu door een 'kale' Alt in te stellen. Met de eigen *.WPK bestanden van 5.1 ging alles normaal.
Er waren meer dingen die bij macro's en toetsenbord-definities uit 5.0 niet goed gingen. Een <pijl omlaag> code werd als <pijl omhoog> gelezen. Waakzaamheid is daarom geboden.

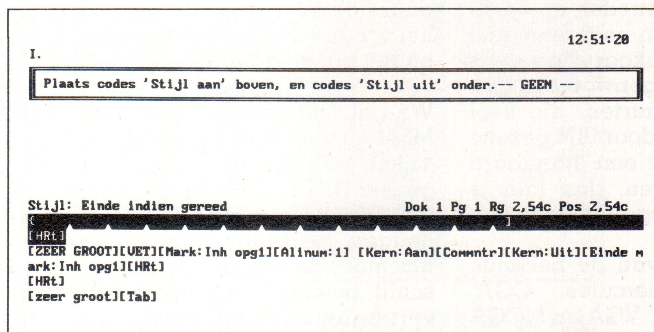
TABELFUNCTIE De tabelfunctie (Alt-F7, Tabel, Aanmaken) is een uitkomst. Het is even wennen, maar dan werkt het snel en flexibel. Deze functie zit intuïtief handig in elkaar. WP vraagt eerst om het aantal kolommen en rijen en toont dan een raster, vergelijkbaar met een spreadsheet. De cellen binnen dit raster zijn eventueel op te maken met functies die je normaal onder Ctrl-F8 vindt: kleinkapitaal, vet, cursief, schaduw. Ook mogen alle of sommige kaderlijnen weggehaald of veranderd worden. Cellen zijn aan elkaar te plakken, je kunt ze breder maken, hoger, rare hoekjes of bobbels geven.
Tenslotte zijn desgewenst de rekenformules in te voeren, die we al kennen van Alt-F7 (rekenen/kolommen). Is de definitie klaar, dan druk je op F7 voor het invoeren van tekst of getallen in de cellen. Die tekst krijgt dan de tevoren ingestelde opmaak. Het is zelfs mogelijk cellen te beveiligen, zodat de erin geschreven tekst niet direct kan worden gewist. Op die manier is het met de tabelfunctie heel gemakkelijk een standaardformulier te maken, waar de gebruikers slechts hier en daar iets in mogen vullen.

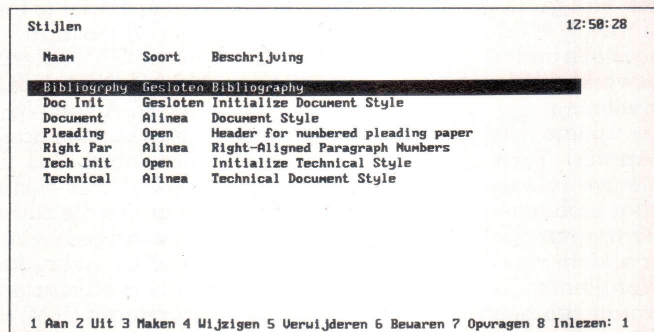
Deze tabelfunctie is ook te gebruiken in plaats van parallelle kolommen (een functie waar veel mensen moeite mee hebben), en in plaats van rekenen/kolommen (ook al niet de gemakkelijkste optie). Het is zelfs mogelijk een tabel te definiëren in een kader. De tabelfunctie werkt zo prettig omdat je ziet wat je doet en dat is lang niet altijd het geval binnen WP.

Los van de tabelfunctie staat de mogelijkheid om spreadsheets in een document binnen te halen (Ctrl-F5, Rekenblad). Je kunt het spreadsheet als tekst importeren of als tabel. Ook is het mogelijk een koppeling te maken met een spreadsheet. Als er wijzigingen in de originele spreasheet worden aangebracht, neemt WP die automatisch over.

FORMULE EDITOR Het opbouwen van een formule geschiedt geheel in het grafische scherm, zodat duidelijk te zien is wat er gebeurt. De editor werkt snel voor een grafisch scherm. De beeldschermopbouw zelfs veel sneller dan bij het printvoorbeeld, omdat de editor en de te bouwen formule helemaal in het werkgeheugen staan.

SAMENVOEGING De mogelijkheden van 'samenvoeging' zijn enorm uitgebreid. Je zit niet meer vast aan veldnummers. Veldnamen zijn op te geven en worden zichtbaar in een prompt op de statusregel. Daardoor weet de gebruiker waar hij in het tweede bestand de voornaam moet invullen. Ook de plaatsen voor achternaam en telefoonnummer zijn duidelijk. Op dat tweede bestand is dan de hele macrotaal los te laten. Dit is voer voor specialisten, maar als er op de afdeling

zo'n specialist rondloopt, heeft het hele kantoor er veel profijt van.
Nog een verbetering: het is in dBase mogelijk .DBF bestanden te kopiëren naar een DOS-tekstformaat, waarbij ieder veld wordt gescheiden door bijvoorbeeld een komma, en ieder record door een harde return. WP kan deze .TXT bestanden nu rechtstreeks interpreteren, zodat er geen tweede conversieslag naar WP mail-merge formaat meer nodig is. De precieze velden recordscheidingstekens kun je instellen met Shift-F1, Standaardinstellingen, Samenvoegen.

GRAFISCH KADER Plaatjes kosten veel bytes. Zitten er veel afbeeldingen in de tekst, dan wordt het bestand honderden Kilobyte groot. WP 5.1 biedt een mogelijkheid waarbij het plaatje op zich niet binnengehaald hoeft te worden, maar alleen een markering in het document komt te staan. Deze zegt dat in dit grafische kader het plaatje uit bestand XYZ moet komen.
Bij het printen komt WP dan vanzelf die markering tegen en haalt het plaatje op van schijf. Dit is een grote verbetering. Een tweede voordeel van plaatjes-op-schijf is dat je ze in een stijl kunt opnemen. Als je zelf een plaatje wilt binnenhalen in een grafisch kader, kan dat nu ook. Het zit in deze versie standaard ingebouwd.

Blokverplaatsen gaat nu tevens gemakkelijker: F12 of Alt-F4 (markeer blok), Ctrl-Del (uitnemen) of Ctrl-Ins (kopiëren), return (terugzetten).
Toch had ik liever gezien dat men niet de return-toets had gebruikt voor 'terugzetten'. Vaak, als ik een blok ergens tussen zet, wil ik eerst via een paar returns wat ruimte maken, en dan pas het blok invoegen. Nu schiet het blok meteen mijn tekst binnen. Hij gaat dan meteen allerlei woorden afbreken en om <Esc> vragen als WP er niet uitkomt. Zet ik dan alsnog de tekst lager, moet hij opnieuw van alles afbreken, weer om <Esc> vragen.

De formulierendefinitie is een stuk beter geworden. In 5.0 moesten papierformaten gedefiniëerd worden met Shift-F1 (standaardinstellingen, codes) en ook nog eens in de printerdefinitie. Op het formaat dat ingesteld was bij de printerdefinitie, werd niet gereageerd. Ook al vertelde je dat het papier 40 meter lang was, het deed de tekstverwerker niets. WP baseerde zich geheel op de paginalengte die je met Shift-F8 instelde.
Al dit leed is nu geleden. Je definieert een aantal papierformaten die bij de printer passen en geeft ze een mooie naam. Daarna zorg je dat één van die papieren de standaardinstelling is. Wil je nu een ander formaat, dan kies je Shift-F8, Pagina, en zie: het lijstje door jou ingestelde formaten plopt tevoorschijn. Met de keuzebalk is het gewenste formaat dan te selecteren.

Alle 1500 grafische tekens uit de karakterset van WordPerfect kunnen nu worden geprint. Dat is handig. Bij 5.0 was de gebruiker afhankelijk van de ingebouwde karakterset van de printer en van downloadbare fonts. Nu zijn zelfs de Japanse tekens te printen op een matrix- of laserprinter.

Vijf punten van kritiek

1) Het programma is verschrikkelijk groot. Is er echt 2,5 megabyte nodig voor het verwerken van tekst? Moeten we allemaal 'n megabyte aan expanded memory bijprikken om snel te kunnen werken? Het is niet alleen WordPerfect dat haast lijkt te exploderen, maar ook dBase IV, Lotus 2.2 of 3, Windows... Allemaal gigantomanische programma's.

2) Een aantal dingen was in 5.0 erg slecht geregeld, zeg maar gewoon slecht geprogrammeerd. Veel is in 5.1 verbeterd, veel ook niet. Dat stoort. Ik heb het dan niet over onvoorziene bugs, die kom je in ieder groot programma tegen, maar over duidelijke onhandigheden en onnadenkendheid van de ontwerpers.

3) WordPerfect is een TEKSTscherm georiënteerde tekstverwerker met mogelijkheden voor DTP: (grafische plaatjes binnenhalen, grafische kaders maken, speciale lettertypes afdrukken, enzovoort). Om goed met die opties overweg te kunnen, moet er in een GRAFISCH scherm gewerkt. En dat kan in WP niet. De optie Printvoorbeeld (shift-F7, v) is ruim onvoldoende. Je ziet dan wel het resultaat van je werk, maar als je iets wilt veranderen moet je terug naar de geblindeerde kamer van het TEKSTscherm, waar de grafische aanpassingen niet zichtbaar zijn. Je gaat toch ook niet in Ventura werken met een tekstscherm? WordPerfect had een keuzetoets moeten inbouwen, waarmee omgeschakeld kan worden tussen tekst en grafisch scherm; tekstscherm voor snel tekst invoeren, grafisch scherm voor opmaken.

4) Het is bekend dat de afbreekroutine van 5.0 niet goed werkt. Die routine zet vaak wel het streepje goed, maar vraagt daarna toch om een bevestiging met <Esc>. Heb je een ruime afbreekzone ingesteld dan valt dit niet op, omdat WP nauwelijks hoeft af te breken. Maar bij een zone van acht procent, dat is ongeveer vijf posities, is dat erg lastig. Helaas is het probleem in 5.1 niet minder, eerder erger.

5) Stel, er moet grote bibliotheek met stijlen gemaakt moet worden. Als je in een document één stijl uit die 'bieb' gebruikt, wordt de *hele* stijl naar het document gekopieerd. Zo kan een kleine tekst, een kort zakenbriefje, al snel 40 Kb groot worden. Waarom wordt die hele bibliotheek gekopieerd en niet alleen de stijl die je gebruikt? Als je een gesloten stijl gebruikt die steeds aan en uit gaat, worden telkens alle codes van die stijl gekopieerd. Maar die codes staan ook al bovenin de header van je document, waar immers de stijldefinitie is opgeslagen. Waarom bij de 'stijl:aan' en 'stijl:uit' markeringen niet gewoon een pointer gezet naar de definities bovenin? Dat kan per stijlmarkering honderden bytes schelen! Dan wordt met stijlen werken juist efficiënter dan losse codes.

Compatibiliteit met 5.0
5.1 is redelijk compatibel met 5.0. Toch zijn er enkele verschillen:
- Het formaat van de documentenheader.
- De opbouw van de printerdefinitie.
- De .WPK toetsenborddefinitie- en .WPM macro-bestanden.
- De belettering van de menu's.
- De letterspatiëring en de berekening van regelhoogte en puntgrootte.

CONCLUSIE WordPerfect 5.1 is vooral een programma met zeer veel mogelijkheden. Dat is natuurlijk heel mooi. Maar de mensen die 'gewoon' efficiënt en handig met een goede tekstverwerker willen werken, kunnen er al snel in verdwaald raken. Het geeft je het 'Bijenkorf-gevoel'. Urenlang dwalen en thuiskomen met dingen die je helemaal niet nodig had.

Ook is het jammer, dat de trouwe WP-gebruiker bijna gedwongen wordt zijn of haar XT-tje in te wisselen voor een AT. Want een grotere snelheid en geheugencapaciteit is bijna onvermijdelijk voor een soepel gebruik.

Voor alle duidelijkheid: WordPerfect is een prachtig tekstverwerkingspakket. En versie 5.1 is gelukkig met meer zorg uitgebracht dan 5.0. Maar ik denk dat WordPerfect Inc. moet oppassen zichzelf niet uit de markt te prijzen. Want ik hoor te vaak vertwijfelde uitroepen als: 'Mijn God, alweer een nieuwe versie?' of 'Nou zijn weer een paar functies veranderd!'

Daarom nog een laatste vraag. 'Mijnheer WordPerfect, blijft u ook denken aan de mensen die snel en simpel op eenvoudige apparatuur hun werk moeten/willen doen? Alstublieft? Want zij dreigen het achtergebleven voetvolk te worden!' □

WordPerfect, versie 5.1 Nederlands
Prijs: *f* 1695,- exclusief BTW.
Updates van 4.2/5.0 kosten *f* 300,- exclusief BTW.

AMIGA WORLD BENELUX '90

COMMODORE AMIGA COMPUTERBEURS

AMIGA WORLD BENELUX 1990 EINDHOVEN

Grote internationale halfjaarlijkse Commodore Amiga Computerbeurs in de Evenementenhal, Frederiklaan 12 te Eindhoven.

VRIJDAG 31 AUGUSTUS TOT EN MET ZONDAG 2 SEPTEMBER

Alle nieuwe Commodore produkten o.a. Amiga en CD T.V. en de belangrijkste leveranciers en verenigingen in Nederland en België nemen deel en verder uit:

ENGELAND:

Psygnosis, Activision, Sierra, Digital Integration, Software Business, Digita International, HB Marketing, Wicked, Blade en andere.

DUITSLAND

Kupke (Golem), Versalia Versand, Gigatron, Alcomp, Ralf Jochheim, Cachet (Xcopy), Data Electronics (Nordic Power Cartridge)

AMERIKA

Micro Illusions (Music-X) en stands met Gold Disk en Newtek.

Tegen inlevering van deze coupon krijgt u een korting van:" **f. 5,-**
op de entreeprijs van

AMIGA WORLD BENELUX '90

OPENINGSTIJDEN:

Vrijdag	31	Augustus	13-22 uur
Zaterdag	1	September	10-17 uur
Zondag	2	September	10-17 uur

ENTREE

F. 15,00 Volwassenen
F. 7,50 tot 14 jaar
Inclusief gratis katalogus

INITIATIEF:

US ACTION HOLLAND BV
Keizersgracht 26
5611 GD Eindhoven
Telefoon: 040 - 43 33 20

ORGANISATIE:

InterExpo & Media
Postbus 8042
5601 KA Eindhoven
Telefoon: 040 - 52 81 91

IN HET KORT

Basicode-2 voor de PC, versie 2

Een nieuwe vertaalroutine

Vijf jaar na de introductie van de eerste vertaalroutine is een tweede, geheel vernieuwde versie voor het gebruik van Basicode-2 programma's op een PC uitgebracht. Het programma werd geschreven door B. Nieuwold en heeft een flink aantal extra's ten opzichte van de eerste versie.

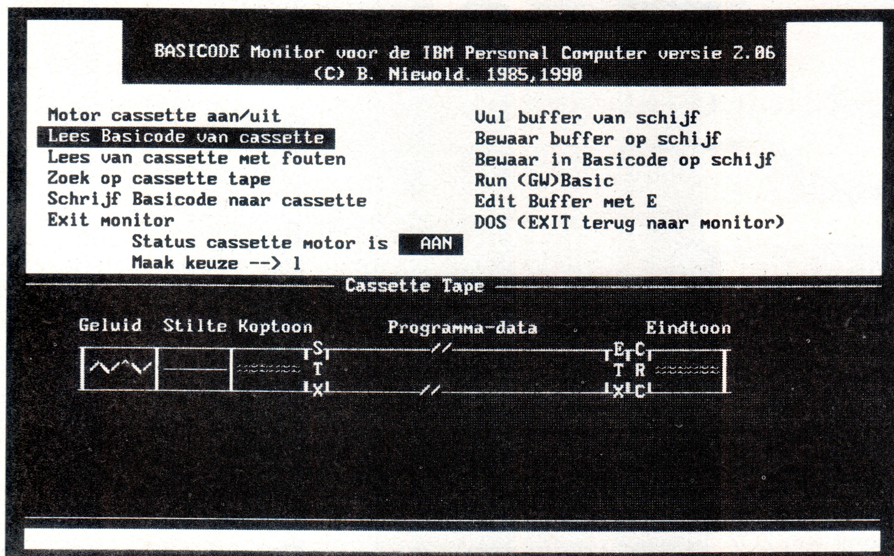
Lucie Blom

Allereerst is het programma in kleur uitgevoerd en een stuk sneller geworden. Aan die kleur hebben we natuurlijk niets als we werken met een monochrome monitor. De maker heeft daar rekening mee gehouden, in het bestand 'bc2mon.def' kunnen de kleuren worden veranderd.
Dat bestand is ook van belang voor andere aanpassingen, zoals het gebruik van de eigen editor, het nummer van de printerpoort, de eigen Basicversie en de keus tussen een Nederlands of Engels berichtengebied.

PRINTERPOORT De printerpoort doet dienst als ingang voor de cassetterecorder. Een PC heeft nu eenmaal geen cassette-ingang, in tegenstelling tot menige home-computer, die programmatuur via die cassetteband inleest.
Het team van Hobbyscoop heeft daar een oplossing voor gevonden: een printerpoortadapter, met aan de ene zijde de printerpoortstekker en aan de andere zijde twee 3,5 stekkertjes. Een dergelijke kabel is bij Hobbyscoop te koop.
Die adapter kan een handige soldeerder ook zelf maken: het complete schema staat in de uitstekende handleiding die met de printopdracht vanaf de diskette uitgeprint kan worden. In twintig pagina's wordt de werking van het programma uitgelegd.

INLEZEN Na het aansluiten van de kabel op de PC en op de cassetterecorder kan snel worden gestart. Het programma BC2MON.EXE wordt ingelezen en een fraai menu verschijnt. Daarna is het alleen nog een kwestie van laden van cassette, vertalen en bekijken van het programma. Die programma's worden tijdens de Hobbyscoopuitzendingen via de radio uitgezonden. Bovendien staan een flink aantal programma's op een speciale – audio – CD en op verschillende cassettes.

WERKING Na enige problemen met het inladen, omdat MIJN stekkertjes verkeerde kleurtjes hadden (?), werkte het programma zonder enig probleem op een AT (286) en een laptop. Het grappige van dit programma is dat op het beeldscherm gevolgd kan worden wat er allemaal gebeurt. Het geeft aan of er geluid wordt waargenomen, evenals een stilte op de band. Vervolgens laat het zien dat de 'koptoon', een hoge piep, van het programma wordt ontvangen en een veertigtal tekens vliegen vervolgens voorbij. Na de eindtoon zien we het programma op de onderste helft van het beeldscherm. Als er inleesfouten zijn gemaakt dan wordt dat op de onderste regel aangeduid en is het zaak om het programma met een (ASCII) editor te controleren.
Wie de opname van de radio heeft gemaakt en in het bezit is van Teletekst kan daar de juiste gegevens uit halen op pagina 420: een extra service van Hobbyscoop □

Algemene gegevens:
PC-DOS versie 2.1 en hoger
MS-DOS versie 2.11 en hoger
OS/2, versie 1.0 en hoger
IBM PC, minimaal 4,77 Mhz, PS/2 en IBM compatibels
Aansluiting: IBM cassettepoort (1983-1986)
Printerpoort met de Basicode printerpoortadapter.
De adapter staat beschreven in de handleiding en ook in Elektuur nummer 296, juni 1988
Sommige computers hebben echter nog een externe 9 Volts batterijvoeding nodig (o.a. Philips NMS-serie en Tulip).
Geheugen: 130 Kbyte voor programma en werkgebieden

Informatie:
NOS Hobbyscoop
Postbus 1200
1200 BE Hilversum
Fido bulletinboard: 035- 45395
NOS Hobbyscoop is aanwezig op de Firato, die van 24 augustus tot 2 september in de Amsterdamse RAI wordt gehouden.

IN HET KORT

ZOZ, Videotex host systeem

Een initiatief van het Logo-centrum Ede

Lucie Blom

Vanaf 1 februari 1990 kan iedereen met of zonder computer contact maken met Videotex Nederland. Zonder computer moet er dan wel een Videotex-terminal bij de telefoonwinkel worden gekocht of gehuurd. Mét computer zijn een communicatiepakket en een modem nodig. De telefoon doet de rest. De heer Heijster van het Logocentrum Ede is daar niet zo gelukkig mee.

Wat is er namelijk aan de hand? Het gebruik van Videotex is zonder meer bijzonder handig. Opzoeken van telefoonnummers of, via een telefoonnummer iemands naam en adres, behoort tot de mogelijkheden. Daarnaast is Videotex Nederland druk bezig om meer diensten aan te bieden. Dat aantal groeit gestaag en met modem en communicatieprogramma kun je gebruik maken van al die diensten. Er is echter een negatief punt aan dit gebruik. Het telefoontarief is maximaal 37,5 cent per minuut en dat geldt bijvoorbeeld voor het telefoonboek. Andere diensten 'doen' 22 cent, maar ook dat is eigenlijk veel te duur, zeker in vergelijking met het Videotex 'Minitel'-land Frankrijk. Om te beginnen krijgt men daar de terminal gratis thuis en daarnaast is er een uitgebreide tarievenlijst, die begint met gratis diensten tot *f* 3,– per minuut. Het elektronische telefoonboek kost de eerste drie minuten niets! Plannen voor koppeling van het Franse-Duitse en Nederlandse net zijn in een vergevorderd stadium en de vraag is dan ook hoe het dan met die tarieven zal gaan.

34-lijns Videotex

ZOZ De heer Heijster vond dat tarief van 37,5 cent per minuut wel erg veel en biedt dan ook aan bedrijven een compleet Videotex systeem aan, waarbij de opbeller niet meer dan de normale telefoonkosten hoeft te betalen. De software kan tot 34 lijnen bedienen en het programma is uiterst gebruikersvriendelijk. Bij de aanschaf kan men beginnen met een één lijns aansluiting, wat de basis van het systeem is. Zo'n eerste aanschaf kost *f* 499,–. De koper krijgt daarvoor de volledige software en een handleiding. Het programma werkt alleen op EGA- of VGA-schermen. Dat is voor een Videotex-systeem natuurlijk wel fraai, maar niet echt noodzakelijk. Daarnaast is een MS-DOS PC, XT, maar liever een AT 286/386 nodig.

Het programma biedt ook de mogelijkheden om onderling te vergadering. Dit kan natuurlijk alleen met een meerlijns aansluiting. Daarmee kan bovendien met andere inloggers worden gecommuniceerd.

HANDLEIDING De uitgebreide handleiding geeft alle informatie die nodig is, zoals het instellen van de privileges, het aansluiten van het modem, zowel de bekabeling als de gebruikte interrupt adressen.

Normale telefoonkosten

Daarnaast geeft het Logocentrum natuurlijk alle hulp die nodig is, wanneer het allemaal niet erg lukt.

ZOZTEL Een tipje van de sluier wordt opgelicht als u inlogt in de eigen databank van ZOZ. Uiteraard wordt daar gebruik gemaakt van deze software! Telefoonnummer: 08380-21306, na 18.00 uur of in het week-end.

CONCLUSIE ZOZ is een gebruikersvriendelijk Videotex systeem. Het zal uitstekend gebruikt kunnen worden door kleine bedrijven om hun klanten van dienst te zijn.
Videotex is op grafisch gebied aantrekkelijker dan andere bulletinboardsoftware, ofschoon er in die laatste categorie steeds fraaiere, maar ook duurdere programma's komen. Het is dan aan de informatieleverancier om een keus te maken tussen een bulletinbordsysteem of een fraai ogend Videotex systeem. □

Informatie:
Logo Centrum Ede
Telefoon 08380-21453
Prijs voor 1-lijns ZOZ software *f* 499,–, met de mogelijkheid om uit te breiden naar 34 lijnen.

T E S T

De Amiga 3000, je mooiste vriendin

Sinds 1987 was de 2000 het vlaggeschip van de Amiga-lijn. De Amiga 2500 werd daarna wel als nieuwe machine gelanceerd, maar was eigenlijk een 2000 met wat extra insteekkaarten. De professionele gebruikers nestelden zich tot voor kort achter een Amiga 2000, 68030 turbo-board, een flinke SCSI harddisk en enkele megabytes aan extra RAM. Commodore voelde aan dat er behoefte was aan een zwaardere machine en ontwikkelde de Amiga 3000.

Cees de Jonge

De Amiga heeft in de audio-visuele wereld een stevige plaats veroverd. De computer wordt gebruikt voor onder andere het maken van computeranimaties, titel-generatie en het maken van zogenaamde storyboards (een vereenvoudigd grafisch voorgesteld draaiboek van bijvoorbeeld een televisie commercial). Aangezien het simpel is om met de Amiga in deze beelden wijzigingen aan te brengen, is het een ideaal instrument om verschillende ideeën de revue te laten passeren. Kleurstellingen en vlakvullingen kunnen naar wens worden geplaatst, totdat het produktieteam tevreden is. Daarna kan met de daadwerkelijke vervaardiging van zo'n commercial worden begonnen.
De Amiga wordt echter ook steeds meer gebruikt voor zogenaamde multimediale toepassingen. Een presentatie van een nieuw produkt is een goed onderwerp voor een multimediale toepassing, want de Amiga combineert tekst, grafische beelden, animaties, spraak, video en geluid tot één multimediale presentatie.

IN DE KAST De Amiga 3000 zit in een mooi vormgegeven systeemkast. Haar voorgangster, de 2000, kan met de beste wil van de wereld niet aantrekkelijk genoemd worden. Eindelijk heeft Commodore begrepen dat een creatieve, grafische computer ook gehuisvest dient te worden in een attractieve kast. De systeemkast is klein, slechts 37 bij 39 bij 11 centimeter. Groter hoeft ook niet, want er is genoeg plaats voor het moederboard en uitbreidingskaarten.

MOEDERBOARD Op het moederboard van het testexemplaar bevindt zich de 68030 processor, gesteund door een mathematische co-processor MC 68882, waardoor de snelheid op 25 Mhz komt. Er is geen keuzemogelijkheid om een 68000 processor te gebruiken, die zit er namelijk niet in. Dit betekent dat een aantal spelletjes niet zal werken op de Amiga 3000, of je nu de Kickstart 1.3 of de Kickstart 2.0 gebruikt. Een echt bezwaar is dat overigens niet, want de Amiga 3000 is natuurlijk geen machine om spelletjes op te spelen. In de toekomst zullen de nieuwe spellen zeker op de snellere processoren functioneren, ter lering en vermaak. Voor wie het allemaal nog niet snel genoeg gaat, is er een 200 pins uitbreidingssleuf om bijvoorbeeld een turbokaart in te steken. Er is al een 68040 turbokaart aangekondigd door Supra corporation. Deze kaart zou de Amiga 3000 tot tien keer sneller maken.

KAARTEN De Amiga 3000 bezit vier 100 pins uitbreidingssleuven die volgens de nieuwe Zorro III-standaard zijn geconstrueerd. Het is echter ook mogelijk om Zorro II-kaarten te gebruiken. Deze Zorro II-kaarten worden al jaren voor de Amiga 2000 gemaakt. Er kunnen dus zowel uitbreidingskaarten met een 32 als een 16 bit brede databus gebruikt worden. Eén uitbreidingslot is gecombineerd met de, voor de Amiga zo belangrijke video-uitbreidingsleuf. Twee ander Zorro III-sleuven zijn gecombineerd met twee uitbreidingssleuven voor PC-AT kaarten. In de toekomst kan de gebruiker een brug slaan naar de overbekende PC-wereld.

DRIVES Het 16 Mhz Amiga 3000 model wordt geleverd met een 40 Mb harddisk, terwijl de twee 25 Mhz modellen een 40 of 100 Mb SCSI harddisk bezitten. De toegangstijd van de harddisk is 19 ms en haalt een 'transfer rate' van 690 Kbyte per seconde (gemeten met Diskperf). Natuurlijk bezit de SCSI controller een 32 bits databus. Een tweede interne 3.5 inch floppydrive is naast de reeds bestaande drive in te bouwen.

CUSTOM CHIPS De vermaarde custom chips van Amiga zijn vervangen door verbeterde exemplaren. De voor de resolutie van het beeldscherm verantwoordelijke Denise is flink onder handen genomen. Zij maakt het onder andere mogelijk om een resolutie van 640 bij 480 pixels (non-interlaced) tot 1280 bij 512 pixels (interlaced) te kiezen. Het is nu mogelijk om 32 K bij 32 K grote bitmaps te verwerken door middel van de blitter. De nieuwe FAT Agnus kan 2 Mb ChipRAM ondersteunen. In deze RAM worden de grafiek- en geluidsdata verwerkt. Animaties in de hogere resoluties, aangevuld met gedigitaliseerde muziek eisen veel ChipRAM. Door deze RAM te verdubbelen kan een gebruiker met de Amiga 3000 complexe en omvangrijke animaties vertonen. Aan de custom chips zijn nog een aantal chips toegevoegd. Fat Buster controleert de uitbreidingssleuven en Ramsey ondersteunt de normale en de zogenaamde Static Column Mode RAM chips. Fat Gary regelt de nieuwe adresdecodering, de Custom chip Paula bleef ongewijzigd.

RAM In de standaarduitvoering bezit de Amiga 3000 in totaal 2 Mb RAM, 1 Mb chipRAM en 1 Mb fastRAM. Door op het moederboard RAMchips bij te plaatsen kunnen we de 3000 uitbreiden tot 2 Mb chipRAM en maximaal 16 Mb fastRAM (met 4 Megabit RAM chips). Als dat allemaal niet genoeg is, kan de gebruiker gewoon een geheugenkaart bijplaatsen.

FLICKER FIXER De Amiga maakt bij bepaalde resoluties gebruik van een zogenaamd interlace-beeld. Bij interlace-resolutie worden het aantal horizontale lijnen verdubbeld. Dit geeft een hogere resolutie, maar maakt het werken achter de computer er niet rustiger op. Het beeld op een conventionele Amiga gaat namelijk flikkeren. Voor de Amiga 2000 is er daarom geruime tijd een zogenaamde Flicker Fixer te koop. De naam zegt het al, het uitgangssignaal wordt flikkervrij gemaakt en vervolgens naar een multiscan monitor geleid. De Amiga 3000 heeft een dergelijke kaart ingebouwd gekregen, maar hier wordt het een Display-Enhancer genoemd. Samen met de meegeleverde Multiscan 1950-monitor wordt daardoor een mooi stabiel beeld verkregen. Jammer is alleen dat niet-interlace resoluties er een beetje 'gerafeld' uit gaan zien. Een schakelaar om de Display-Enhancer uit te schakelen biedt dan uitkomst. De gebruiker van de Amiga 3000 zal deze schakelaar weinig beroeren, professionele software werkt bijna altijd met interlace-resolutie.

KLEURENBUIS Het beeld wordt weergegeven op een Commodore 1950 Multi-scan kleurenmonitor. Deze monitor heeft een maximale resolutie van 800 bij 600 pixels. De weergave is mooi en stabiel in samenwerking met de Display-Enhancer. De 1950 van Commodore is eventueel ook te gebruiken met een Amiga 2000 met een de-interlacer kaart. De voor de test verstrekte kleurenbuis vertoonde wat lichte vlekken in het beeld, een euvel dat ik bij meer monitoren heb gezien. Dit verschijnsel is overigens alleen zichtbaar als we een lichte schermkleur gebruiken.

OPERATING SYSTEM De nieuwe Kickstart 2.0 en Workbench 2.0 hebben een metamorfose ondergaan. Het eerste wat opvalt is de esthetische wijziging van de Workbench. Alle eerdere werkbanken hadden de kleur blauw als standaardinstelling. De diverse softwareproducenten maakten verschillende soorten icoontjes voor hun programma's, zodat er geen sprake was van uniformiteit. De nieuwe Workbench is grijs en ziet er gedegen en zakelijk uit. Commodore dringt er bij de softwarehuizen op aan, om toch vooral gelijkvormigheid in de vormgeving te creëren.
De Workbench is nu zelf een venster geworden die te vergroten, te verkleinen en te sluiten is. Het was vroeger alleen mogelijk om files, die met een icoontje waren voorzien, vanuit de Workbench op te starten. Met het nieuwe operating system kunnen alle files en directory's grafisch worden weergegeven. Je kunt kiezen of je icoontjes of tekstweergave wilt zien. Een commando uit de C directory is nu vanaf de Workbench te starten, simpel door het twee maal aanklikken van het icoontje of de tekst.
Arexx is een programmeertaal, waarmee gemakkelijk bestanden en signalen van programma's onderling worden uitgewisseld. Deze programma's moeten dan wel een Arexx interface bezitten. Arexx bestond al een lange re tijd maar is nu in het nieuwe operating system verwerkt.
Onder AmigaDOS 2.0 is het mogelijk om het FastFileSystem ook voor diskettes te gebruiken, zodat de toegangstijd aanmerkelijk korter wordt.

AMIGAVISION Commodore levert bij de Amiga 3000 het programma Amigavision. Dit softwarepakket stelt de gebruiker in staat om simpele tot complexe desktop-presentaties te maken.

Het programma is icoon-georiënteerd en ondersteunt laserdiscspelers en touchscreen monitoren.

MULTI-TASKING De Commodore Amiga 3000 kan door middel van andere besturingssystemen en interfaces als een multi-tasking werkstation in een multi-user omgeving zoals TCP/IP, DECNET en NETWARE worden geplaatst. UNIX was eigenlijk al aangekondigd maar is nog niet beschikbaar.

COMPATIBILITEIT Doordat er in de Kickstart en Workbench 2.0 ingrijpende veranderingen hebben plaatsgevonden en omdat de software-ontwikkelaars niet altijd volgens de regels hebben geprogrammeerd, weigert een hoop software onder AmigaDOS 2.0 te draaien. Daar is rekening mee gehouden. Tijdens het inschakelen van de machine heeft men de keuze tussen operating system 1.3 of 2.0. Zolang er niet voldoende programma's zijn die onder AmigaDOS 2.0 draaien, is men helaas genoodzaakt de Kickstart 1.3 en Workbench 1.3 te gebruiken. De ontwikkelaars van professionele software zijn druk doende om hun programma's aan te passen.

TE VROEG? Sommige uitbreidingen van de hardware kunnen nog niet worden toegepast, omdat de bijgeleverde software is geschreven voor operating system 1.3. Ook de AT en XT-kaarten zijn nog niet bruikbaar op de Amiga 3000. Het wachten is dus op de fabrikanten die hun versies moeten herschrijven.
De vraag rijst dan natuurlijk: is Commodore niet te vroeg geweest met de introductie van de 3000? Hadden ze niet beter kunnen wachten totdat het grootste deel van de incomptabiliteitsproblemen waren opgelost? De Amiga 3000 machines die nu worden verkocht draaien ook onder een bêta versie van het operating system 2.0. Alles wijst erop dat men in Amerika haast had om de machine zo snel mogelijk op de markt te krijgen. Concessies aan kwaliteit zijn niet gedaan, het wachten is alleen op een volwaardige soft- en hardwarematige ondersteuning door niet-Commodore ontwikkelaars. Je kunt natuurlijk de Amiga 3000 ook voorlopig onder operating system 1.3 gebruiken, maar je maakt dan echter maar gebruik een gedeelte van de kwaliteiten van de nieuwe Amiga. De verwachting is, dat binnen enkele maanden de meeste updates zullen verschijnen. Dan pas kan ten volle gebruik worden gemaakt van de 3000. Het eerste (68040) turboboard voor de machine is inmiddels aangekondigd. Een teken dat de nieuwe Amiga door de ontwikkelaars serieus wordt genomen.

GOEDKOOP Het is een prachtige machine, en relatief gezien nog goedkoop ook. Een adviesprijs van twaalfduizend gulden is een hoop geld voor een computer, maar vergeet niet dat een 2000, opgevoerd met diverse hardware-uitbreidingen duurder is. Om over een conventionele PC nog maar te zwijgen. Als de ontwikkelaars van soft- en hardware erin slagen om hun produkten snel compatibel te maken voor operating system 2.0, dan zal geen enkele serieuze multimediale of videotoepassing om een Amiga 3000 heen kunnen. □

De Commodore Amiga 3000 wordt in drie uitvoeringen geleverd;
- 3016-40 16Mhz (68881 co-processor, 40 Mb harddisk) ƒ 10.782,-.
- 3025-40 25Mhz (68882 co-processor, 40 Mb harddisk) ƒ 12.559,-.
- 3025-100 25Mhz (68882 co-processor, 100 Mb harddisk) ƒ 13.981,-

De genoemde bedragen zijn adviesprijzen en inclusief BTW. De Commodore Amiga 3000 zal alleen worden geleverd via de geautoriseerde systeemdealers.
Inlichtingen:
Commodore Nederland
Kabelweg 88
1014 BC Amsterdam
Telefoon: 020-5806789

LemaxUpdate

Assembler
voor gevorderden

Of u het programmeren van de PC in de assembler-taal pas leert, of reeds gevorderd bent: Lemax heeft de *tools*, waarmee u sneller en beter kunt werken:

Spontaneous Assembly - nieuw
een bibliotheek met meer dan 700 volledig productie-rijpe, uitgeteste routines, geschreven in assembler:
Array Management, Buffer manipulatie, Character Classificatie/Conversie, Console I/O, Data Conversie, Datum/tijd manipulatie, DOS Console I/O, File/Directory Management, File I/O, Integer Math, Memory Management, Memory manipulatie, Memory Models, verschillende DOS routines, verschillende hardware-manipulatie routines, programma- en Environment Control, Start/Exit routines, String manipulatie, Table Management, Utility, Windowing. 756 pagina's handboek, volledige sources worden meegeleverd. Geschikt voor het combineren in een assembler-omgeving zowel als voor het meenemen van geselecteerde routines in een in C geschreven applicatie.

ASMFlow - analyseert een assembler source en tekent het flow-schema van het programma: vooral bij assembler is het nuttig de logica zichtbaar te maken.

Dis*Doc - een nieuwe generatie: de snelste en meest gronsdige, interactive dis-assembler en *patcher*. Menu-gestuurd (keyboard en/of mouse).
Nadat een eerste analyse (8 passes) heeft plaatsgevonden, waarbij code en data worden gescheiden, en systeem- en programma-labels worden toegevoegd, vindt de eigenlijke dis-assembly plaats *on the fly*. Dit gaat razend snel, omdat het slechts werkt op het deel van het programma dat op het scherm zichtbaar is. Labels en de eerste analyse kunnen in een file worden bewaard voor een volgende sessie. Alle processoren (8086/88 t/m 80486, ook in 32-bit mode, en de co-processor) worden ondersteund (herkend); werkt met programma's in overlays en met memory dumps (b.v. van ROM).

The Visible Computer 8088 (of TVC 80286) - is het perfecte leerboek, mét software - voor de Intel-assemblytaal. Met CPU-simulator en debugger wordt zichtbaar gemaakt wat elk stuk code doet in registers, flags en instructies.

386|ASM - deze assembler voor 386/486-protected mode is een onderdeel van de Phar Lap Dos-Extender Developers Kit. Tezamen met 386|Link, 386|Debug en utilities maakt u hiermee applicaties met onbeperkte grootte op een moderne *high end*-PC. Werkt samen met 32-bits compilers van Lahey (Fortran), en MetaWare (C en Pascal). Ook een *Virtual Memory* module is beschikbaar, alsook geschikte hulpbibliotheken.

Voor het maken van ROMable code heeft u een goede ***Locator*** nodig: wij bieden deze van Paradigm en en van Phar Lap - **LincLoc** van Phar Lap maakt voor u ROMable code voor de 386/486 in protected mode.

Lemax Company BV
R. Kochstr.2
1171 BE BADHOEVEDORP
Tel (02968) 94 210 FAX (02968) 93 855

Eén van de snelste en meest geavanceerde anti-virus computer programma's.

DE UNIVERSELE VIRUSVRETER

- **herkent en elimineert automatisch meer dan 35 virussen en 37 mutanten.**
- **controleert de boot sector, directories, sub-directories, programma- en systeemfiles op viruscodes.**
- **heeft een groot aantal keuzemogelijkheden inclusief het automatisch elimineren van alle virussen.**
- **geeft aan welke programmacodes verdacht zijn en geeft u complete documentatie van de virussen die ontdekt zijn.**
- **verwijdert geen geïnfecteerde files maar haalt de virus uit de file en repareert de file, zelfs als het systeem geblokkeerd is tot en met de boot sector van de harde schijf, herkent en elimineert Gobbler het virus.**

WAT DOET HET PROGRAMMA?
- zoekt naar virussen die op commando automatisch geëlimineerd worden
- geeft een volledige lijst van ontdekte virussen
- controleert alle files, niet alleen de .COM/.EXE files
- geeft automatisch een waarschuwing met informatie bij iedere file die niet 'normaal' is
- produceert een log-file waarin alle belangrijke informatie, zoals boodschappen en activiteiten, wordt opgeslagen.

WELKE VIRUSSEN?
Eddie; Ibris-3X; Ping-Pong; Sina-16; 1701; Ashar; Bt-Israeli; Fixed; Lehigh; Pentagon; Vacsina; Flea; Ibris-4X; Pixel; Stoned; 1704; Brain; Datacrime II; Golden Gate; Nichols; Saratoga; Vienna-B; Flea-c; Israeli; Rash; TiMark; Aids; Bt-2730; Den Zuk; Icelandic; Ohio; Surivo; IBM-Flea; MicroFlea; Sina-04; Yanshort; Alameda; Bt-2930; DiskKiller; Jerusalem; Pakistani Brain; Typo.
Naast deze virussen nog vele mutanten.

INSTALLATIE:
Gobbler is in een minuut geïnstalleerd m.b.v. een gebruikersvriendelijke Nederlandse handleiding.

HARDWARE SPECIFICATIE:
IBM of compatible PC, XT, AT, PS-2.

OPERATING SYSTEEM:
PC/MS-DOS versie 2.0 tot en met 4.01.

WAT ZIET U OP HET SCHERM?
- de huidige status van alle Gobbler activiteiten, (inclusief:)
- het aantal directories, subdirectories dat is gecontroleerd
- de geïnfecteerde files
- de files die naar normaal gereduceerd zijn
- de virussen die verwijderd zijn
- de complete naam van alle files waar Gobbler extra informatie in gevonden heeft.

PRIJS:
Gobbler, de universele virusvreter versie 3.05, verkrijgbaar in 3.5" en 5.25" diskettes.
Eindgebruikersprijs fl. 95,00 inclusief BTW.

Verkrijgbaar bij uw leverancier.

GOBBLER de universele virusvreter is een geregistreerd handelsmerk van COMRAC SYSTEMS BV. Postbus 710, 2130 AS Hoofddorp.

T E S T

De StarFlex 2000 is een fraai ogende 16 MHz AT-compatibel met een apart uitbreidingsslot voor een 386SX module, of straks een 486 module. Een machine met aantrekkelijke kanten. Daarbij is de machine ontworpen door het Amerikaanse ALR. Een bedrijf dat goede en snelle machines levert.
Zou dit de ideale groeicomputer voor de jaren negentig zijn?

StarFlex 2000

Quintus Bosman

De 16 MHz StarFlex wordt geleverd in een redelijk kleine kast van het formaat dat is ingeburgerd als 'baby-AT'. Die kast oogt fraai, is goed verzorgd en maakt een degelijke indruk. Het front toont geheel rechts een 3.5 inch diskdrive, dwars gemonteerd. Hiernaast zijn twee frontplaatjes die ruimte doen vermoeden voor twee halfhoge of één hoge drive. Daar links van bevindt zich een grote aan/uit drukknop. Links op het front zit een slot om het toetsenbord af te sluiten.

OPENGEMAAKT De achterzijde onderstreept de indruk van een goed gebouwde machine. Naast de ventilator bevinden zich de te verwachten aansluitingen voor de spanning van de AT en de monitor. Hieronder zitten de aansluitingen voor seriële verbindingen (RS232C), de printerpoort (beide 25-polig) en de aansluiting voor het toetsenbord (standaard 5-pins DIN-plug). Rechts zijn afdekplaatjes van de slots, met geheel rechts de uitgangen van de gemonteerde VGA-kaart.
Eenmaal opengemaakt, blijkt dat de kast zeer degelijk is ingericht en de assemblage er goed verzorgd uitziet. Er zijn geen slordige aansluitingen te ontdekken. Ook de draden naar de LED-jes op het front zijn netjes weggewerkt. Het moederbord heeft op het oog niet echt een standaardafmeting en is kennelijk samen met de kast ontworpen. 'Designed by ALR' is derhalve duidelijk aangegeven. De aanwezige seriële aansluiting en printerpoort zijn geïntegreerd op het moederbord, dat onder de voeding doorloopt. Ook de contollers voor diskdrives en harde schijf zijn geïntegreerd op het moederbord. Bijzonder op het bord is een vrij klein slot, net naast de ruimte voor de extra diskdrives. Dit slot is namelijk speciaal ontworpen voor het insteken van processor-modules om de machine hiermee op te waarderen. Meegeleverd was een module met een Intel 16 MHz 386SX processor. Door deze module in het slot te steken is de StarFlex dus een 386SX machine en kan 386-software gebruikt worden. De module zag er netjes uit, paste probleemloos en kon eenvoudig worden aangebracht.

CVE De CVE (Centrale Verwerkings-Eenheid) is een 16 MHz Intel 80286-processor en voor de ondersteunende logica is gebruik gemaakt van de chipsset van Chips en Technologies. Het RAM van 1 Mb bestaat uit acht 256x4 chips en er is plaats voor nog vier 1 Mb modules voor een totaal van 5 Mb op het moederbord.
De harde schijf, Western Digital 3,5 inch 40 Mb, is heel slim dwars verborgen tussen de voeding en de zijkant van de kast.

PRESTATIES De prestaties van de standaard machine zijn goed te noemen. De processor scoort naar verwachting voor een 16 MHz machine en de harde schijf is sneller dan bij de meeste Taiwanese klonen die veelal de Seagate 251 gebruiken.
De prestaties van de StarFlex met de gemonteerde 386SX-module zijn nogal opvallend. De machine scoort over het geheel genomen net iets slechter dan de standaard uitvoering. Vanwege het vrij algemene beeld, is dit waarschijnlijk terug te voeren op de architectuur. De wijze waarop de 386SX in het systeem wordt ingepast, beïnvloedt de snelheid kennelijk nadelig.

GEBRUIK In het gebruik is de StarFlex een vriendelijke, snelle en probleemloze machine. Alles werkt naar behoren en het toetsenbord krijgt van mij een hele dikke voldoende. Bij de machine wordt een kleine Engelstalige handleiding geleverd waarin alles staat wat nodig is. Deze handleiding oogt minder, maar verstrekt zoals gezegd nuttige informatie. Als de taal Nederlands zou zijn, gaf ik een negen. De installatie van de 386SX module is met de handleiding zeer eenvoudig, slechts het insteken is voldoende. Geen ingewikkelde setup of het laden van drivers, het aanzetten van de machine is voldoende en de module meldt zich zonder problemen. Ook dit is uitzonderlijk in computerland.

CONCLUSIE Deze AT is van goede kwaliteit, gebouwd op een degelijk ontwerp en biedt veel computer voor zijn geld. Toch denk ik niet dat het de groeicomputer voor de jaren negentig zal zijn. Het is weliswaar aantrekkelijk om 'm zo eenvoudig te kunnen veranderen in een 'nieuw' model, maar als dat niet direct tot betere prestaties leidt, moet er een andere reden zijn om dat te willen. De snel dalende prijzen van 386SX en 'gewone' 386-machines doen mij neigen naar een dergelijke keuze. Wellicht dat een 486-module nog zin heeft, al is de 16-bits bus dan wel wat aan de smalle kant. □

Produktinformatie:
StarFlex 2000
CPU 16 MHz Intel 80286
Phoenix BIOS Plus V3.10
Op het moederbord geïntegreerde AT-harddisk controller
Op het moederbord geïntegreerde diskette controller
1 RS232C (seriële poort)
1 printerpoort
1 Mb RAM
1 1,44 Mb 3,5 inch TEAC diskette drive
1 40 Mb 3,5 inch Western Digital harde schijf
5 16-bits slots
1 8-bits slot
1 Feature connector voor 386SX of i486 module
clock
150 watt voeding
Prijs: ƒ 4799,25 (inclusief BTW, 16 MHz, 40 Mb harddisk, VGA kaart, zonder monitor)
Prijs 386SX-module: ƒ 835,50 (inclusief BTW)
Leverancier voor Benelux:
Microplan
Borchwerf 14
4704 RG Roosendaal
Telefoon: 01650-53280

De machine werd beschikbaar gesteld door BTC Europe uit Rotterdam.

KOPIJ

Kopij voor de HCC Nieuwsbrief is zeer welkom op de Redactie Fido in Houten. Het telefoonnummer is: **03403-78220.** Inzenders van kopij ontvangen na enige tijd een bericht van bevestiging. Kopij kan ook worden aangeleverd op een diskette (3,5 of 5,25 inch). Belangrijk is dat de teksten zoveel mogelijk in 'schone' ASCII worden weggeschreven, met alleen een return/linefeed aan het einde van een paragraaf.

TEST

MS-DOS emulatie op de Amiga 500

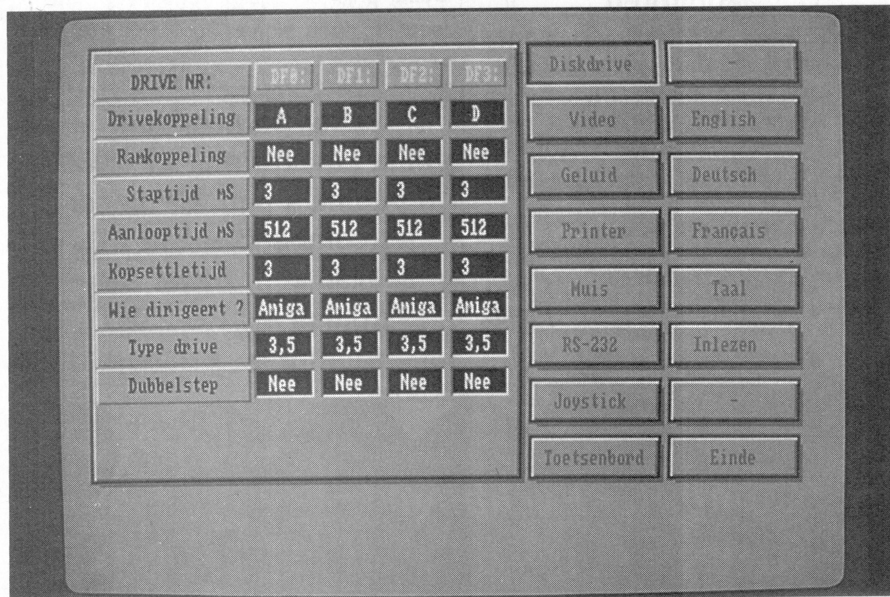
Nadat Kolff Computer Supplies voor de Commodore 64 verschillende succesvolle produkten heeft ontwikkeld, hebben ze nu de stap naar de Amiga genomen. Een belangrijke stap, want ze fabriceerden als eersten een hard- en softwarematige MS-DOS emulator voor de Commodore Amiga 500.

Martin Koel

Net als veel andere mensen, moest ook ik weken wachten voordat ik een exemplaar van het KCS Powerboard in handen kreeg. Een klein magisch printplaatje waarvan er al aardig wat verkocht waren, vóórdat het publiek de verkoopversie had kunnen aanschouwen. Op dit moment is de produktie in volle gang en is de wachttijd aanmerkelijk verkort. Op mijn vraag aan een medewerker van KCS of het mogelijk was dat er een Amiga 1000/2000 versie van het Powerboard zou verschijnen, antwoordde hij negatief.

MS-DOS 4.01 Het pakket bestaat uit het Powerboard zelf en het Microsoft MS-DOS besturingssysteem, versie 4.01. Verder nog drie diskettes met onder andere GW-Basic en Phoenix DOS-help, een programma wat je leert om te gaan met MS-DOS. Er worden twee Nederlandstalige handboeken voor MS-DOS 4.01 en de MS-DOS Shell bijgeleverd. De handleiding voor het eigenlijke Powerboard beslaat vijftien A4-tjes en is in het Nederlands.
Het Powerboard moet in het memory-expansion-slot (onderin de Amiga) worden geplaatst. Voor sommige mensen is dit vervelend omdat zij daar al een geheugenuitbreiding hebben zitten. Deze gebruikers zullen hun geheugenuitbreiding moeten verkopen. Er is immers maar plaats voor één uitbreiding. KCS heeft ook over het produceren van een versie met en zonder geheugenchips gedacht. Dit had echter veel meer na- dan voordelen. Ten eerste zou de produktie meer geld gaan kosten, bovendien zou de kans groot zijn dat de geheugenchips niet van het juiste type zouden zijn en dus niet bruikbaar blijken voor het Powerboard.

MS-DOS Preferences

ONTWIKKELING Belangrijk voor potentiële kopers is dat de besturingssoftware voor het Powerboard nog volop in ontwikkeling is. Een harddisk kan bijvoorbeeld in de huidige softwareversie nog niet gebruikt worden. Omdat alleen de emulatiesoftware nog moet worden uitgebreid en verbeterd, is het eenvoudig om voor de bestaande software updates te verzorgen. De koper hoeft dus geen angst te hebben voor het vervangen van chips. Ik kon bijvoorbeeld een benchmarkprogramma (om de snelheid van het Powerboard te testen) niet opstarten, omdat er wat aan de software van het Powerboard haperde. Na een telefoontje met KCS werd mij gevraagd het desbetreffende programma op te sturen. Na ongeveer anderhalve week ontving ik versie 1.32 , waarmee het programma uitstekend liep. KCS deelde mee dat alle kopers die hun garantie hebben ingestuurd automatisch die nieuwe en daarop volgende versie(s) (voorlopig) kosteloos krijgen toegestuurd.

INSTALLATIE Nadat je het Powerboard met de nodige voorzichtigheid onderin de Amiga hebt gestoken en je 'm hebt aangezet, zie je gewoon het workbench-handje. Maar, de Amiga beschikt nu over 512 Kb extra (fast) memory én een extra RAM-disk van 512 Kb. Bovendien, waar het om draait, natuurlijk ook de PC-emulator. Een klein minpuntje is dat de geheugenuitbreiding niet via een schakelaartje uitgezet kan worden. Dit is nodig omdat er programma's zijn die geen fast-memory kunnen verdragen. Wel geeft KCS in de handleiding aan hoe zo'n schakelaar aangesloten kan worden (zonder solderen aan het Powerboard). Het zou toch handiger zijn geweest als het er al standaard bijgeleverd was. Wel heel prettig is de mogelijkheid om de klok en de extra RAMdisk te laten installeren op een workbenchschijf. Je stopt deze schijf in de drive en het programma zorgt ervoor dat de benodigde commando's op de flop worden gekopieerd. Het past ook meteen de startup-sequence aan, zodat alles geïnstalleerd is als de workbench-icon verschijnt.
De emulator zelf start je door de snel ladende opstartdisk in de drive te stoppen. Na ongeveer zeven seconden, verschijnt dan de copyrightboodschap van het Phoenix-BIOS, en checkt hij zijn geheugen tot 768 K. Geen 640K maar 704K+64K EMS. KCS deelde mee dat in updates het geheugen zelfs nog verder zal worden uitgebreid naar 704K+192K EMS (softwarematig). Van de in totaal vijf bijgeleverde 3.5 inch schijven bevat er één MS-DOS 4.01 met het gebruikelijke gevraag over de juiste tijd en datum. De Powerboard-eigenaar hoeft daarbij alleen maar de returntoets te hanteren, want de tijd klopt altijd als een bus.

MGA/CGA EMULATIE Personen die in de MS-DOS wereld bekend zijn, we-

ten natuurlijk dat er om (gekleurde) tekeningen op het beeld te brengen een grafische kaart nodig is. Bekende kaarten die ondersteund worden door het Powerboard zijn: MGA (Monochrome Graphics Adapter = Hercules compatibel), CGA (Color Graphics Adapter), hierbij hoort een PC eigenlijk zestien kleuren te ondersteunen. KCS heeft gekozen voor de keuze uit vier of acht kleuren, dit omdat het de snelheid ten goede komt.
In updates wordt het ook mogelijk om EGA en VGA te gebruiken, maar volgens de producent moet men van een eventuele VGA emulatie niet te veel voorstellen, omdat deze veel verwerkingstijd van de processor zal snoepen en dus de gehele PC emulatie langzamer maakt.

INSTELMENU De instellingen zijn te veranderen via een handig instelmenu in de Amiga-mode. Hiermee kun je onder andere de drives, van df0: tot en met df3: tot een IBM-drive laten benoemen. En wel op een zodanige manier dat bijvoorbeeld df1: als de bootdrive van je PC wordt aangesproken. Een soort bootschakelaar dus! Ook kan hiermee de kaartsoort worden ingesteld, de cursor, de repeat snelheid, etcetera. Dit instelprogramma is bijzonder netjes verzorgd en is in het Nederlands (de taal is trouwens ook in te stellen). In de PC-mode valt echter ook nog het één en het ander te veranderen, zoals bijvoorbeeld het aantal kleuren en de poortselecties. Je roept dit menu op door de Amiga- en de helptoets tegelijkertijd in te drukken.

Het Powerboard ondersteunt de Amiga muis met het Mouse Systems systeem, je moet hier dan een driver voor hebben. De producent was bezig zelf een driver te ontwikkelen, die in volgende updates is inbegrepen. Printen met het Powerboard geeft geen problemen en gaat net zo snel als in de Amiga-mode. Ook is de seriële poort te gebruiken voor bijvoorbeeld een modem, afhankelijk van andere I/O activiteiten zelfs tot 9600 baud!

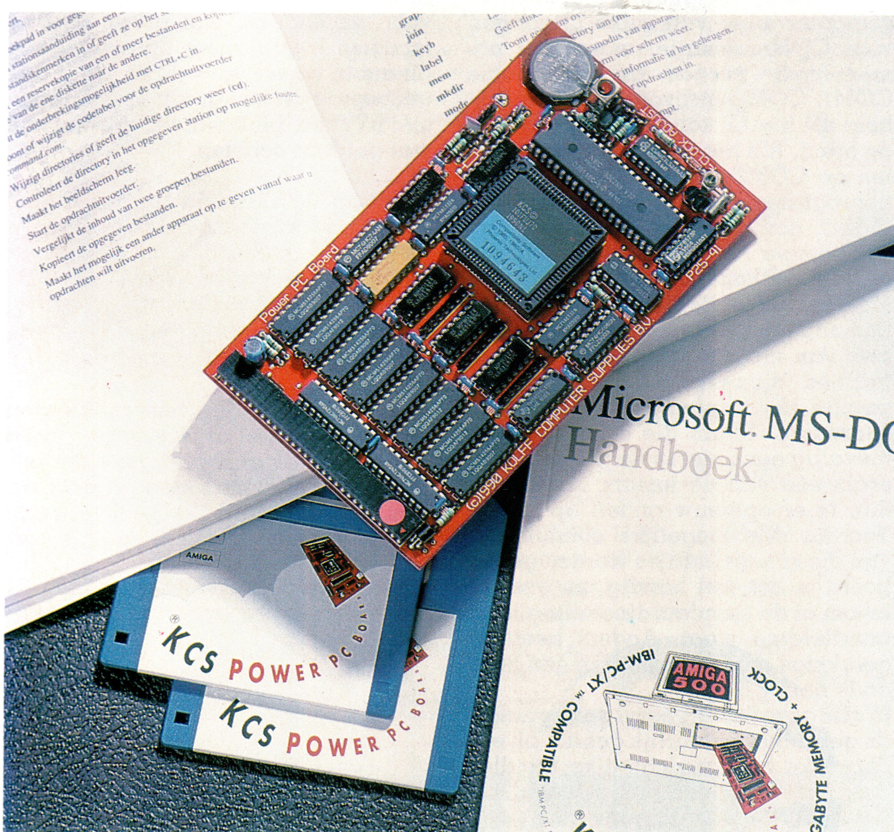
PRAKTIJK Als we het Powerboard in de praktijk gaan bekijken, blijkt al snel dat het board een bijna volwaardige PC-emulator genoemd mag worden. In eerste instantie dacht ik dat in MS-DOS niet het hele scherm werd gebruikt, maar dit bleek te komen doordat ik de grootte van het lettertype op de kleinste afmeting had gezet. Een minpunt is het niet optimaal functioneren van het geluid. De bliepjes en de wat simpele geluidseffecten werken goed, maar bij het spelen van spelletjes merk je dat het geluid niet klopt. Bij bijvoorbeeld Crazy Cars is er alleen maar ruis in plaats van de gitaarsolo. Maar ja, wie gebruikt er dan ook een PC-emulator voor spelletjes? Verder lijkt het alsof het geluid flink wat rekenwerk vereist, want bij software (spellen) met veel geluid verlopen de programma's trager dan verwacht.

SNEL Er wordt gebruik gemaakt van een NEC V30 processor. Bij snelheidsmeting van het Powerboard met de 'Landmark Speed Test' is het resultaat 6.3 Mhz, en met 'PC Magazine Labs Benchmark' komt er 5.6 Mhz uit de bus. Volgens KCS draait het board 7.09 Mhz op PAL- en 7.14 Mhz op NTSC-machines. De relatief lage uitkomsten van de andere testen zijn volgens KCS veroorzaakt door de I/O intensieve meetmethodes. Waar echter geen twijfel over mogelijk is, is de snelle 'Direct Screen Write', een methode om karakters in MS-DOS op het scherm te brengen buiten het langzame BIOS om. Dit gaat zeer snel en volgens tests zelfs sneller dan een AT! Aangezien (professionele) programma's deze manier gebruiken om informatie op het scherm te zetten, is het Powerboard beslist geen onderdeurtje.

500 VERSUS 2000 De potentiële koper vraagt zich natuurlijk af wat hij beter kan kopen, een Amiga 500 met het KCS Powerboard of een Amiga 2000 met een MS-DOS board. Voor de 2000 wordt er de laatste tijd namelijk veel gestunt met MS-DOS emulatie boards. Vaak zit er dan een 5.25 inch diskdrive bij (die veelal 40-tracks is en dus niet in Amiga-mode is te gebruiken). Het is moeilijk om deze produkten te vergelijken, omdat er vele XT/AT-turbo-boards zijn in vele prijzen. De markt hiervoor is ook een beetje 'ondoorzichtig'. Het verschil in prijs tussen een board kan bij twee computerwinkels in dezelfde stad misschien enige honderden guldens schelen. Ook zijn de prijzen vaak inclusief computer zodat vergelijken moeilijk wordt. Degenen die tussen de 2000 en 500 twijfelen raad ik aan om niet overhaast iets te kopen bij de eerste de beste stuntverkoop, maar om zich goed te laten informeren. Sommige boards zijn dan misschien net iets sneller dan het Powerboard, maar zit er voor die prijs dan ook het originele Microsoft MS-DOS + GWBasic + DOS-HELP en een CGA (en misschien binnenkort EGA en VGA) kaart bij?

CONCLUSIE Het KCS Powerboard is een snelle hardware- en softwarematige MS-DOS emulator. Het biedt de gebruiker een bijna volwaardige PC, en bovendien in de Amiga Mode 512 Kb fastRAM plus 512 Kb aan een extra RAMdisk. Minpunt is wel dat een harddisk nog niet wordt ondersteund. Tijdens de testperiode kreeg ik een hoop positieve reacties van andere Powerboard eigenaren. Als u zoekt naar een goede MS-DOS emulator voor uw Amiga 500, dan zal het KCS board geen miskoop zijn. □

KCS Powerboard

Produktinformatie:
Prijs Powerboard, inclusief BTW en verzendkosten: ƒ 898,-.
Kolff Computer Suppplies B.V.
Kuipershaven 22
3311 AL Dordrecht
Telefoon: 078-310931

COMMUNICATIE

Dertien modems op de testbank

Verschillen zitten vooral in de extra's

Computergebruikers die van plan zijn een modem aan te schaffen zijn in veel gevallen goed af met een niet al te duur exemplaar. Er zijn natuurlijk wel verschillen tussen goedkoop en duurder, maar die zitten voornamelijk in de extra's waar niet iedereen behoefte aan heeft. Een test-team uit de redactie van de HCC Nieuwsbrief bekeek dertien modems uit verschillende prijsklassen en kwam in alle gevallen (uiteindelijk) tot de heldere conclusie: 'Hij doet het'. Geen test van uitsluitend super-deskundigen, maar voor een deel 'gewone' gebruikers zoals die er zoveel zijn. Modem uit de doos, snoertje er aan, starten en communiceren maar! Helemaal probleemloos verliep de test overigens niet, maar vrijwel altijd lag de schuld daarvan bij de (bijgevoegde) software en/of de kwaliteit van de handleiding.

Het team dat de gebruikerstest uitvoerde bestond uit: Lucie Blom, Quintus Bosman, Marc van Munnen, Frans Kors, Robert Schouten, Cees de Jonge, Wim Bolkesteyn en Taco van Waadenoyen Kernekamp. Weliswaar bezitten alle leden van de redactie een modem, maar de kennis over de materie loopt uiteen van zeer diep tot niet meer dan het hoognodige. Verschillen waren er ook in de omstandigheden: sommigen moeten het doen met telefoonlijn die het predikaat 'beroerd' verdient, bij anderen is de lijn van heel wat betere kwaliteit.

MODEM Voor de absolute leken heel kort iets over het begrip modem. Het gaat om een apparaat dat meestal tussen de computer en de telefoonaansluiting wordt geplaatst en in andere gevallen een plaats vindt in de computer. Met behulp van een modem kan een verbinding worden gelegd met andere computers, als die tenminste ook van een modem zijn voorzien. Een modem maakt uitgaande informatie geschikt voor verzending via het telefoonnet en wat via de telefoonlijn binnenkomt wordt geschikt gemaakt voor verdere verwerking door de computer. Wie een modem heeft kan onder meer contact leggen met zogeheten bulletinboards, zoals het HCC FidoNet, en krijgt daarmee de mogelijkheid om berichten en programma's uit te wisselen. Als het modem eenmaal werkt zijn verder weinig problemen te verwachten, zeker niet als een goed communicatieprogramma wordt gebruikt.

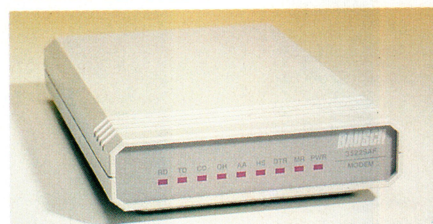
PROBLEMEN Niet alle leden van het team slaagden er in om alle modems direct 'aan de praat' te krijgen. Vrijwel altijd bleek dat aan het gebruik van het communicatieprogramma te liggen, met name omdat de instellingen niet juist waren. De handleiding bij het modem zou dan de aangewezen hulp moeten zijn, maar ja...
Welke problemen kan de (beginnende) modemgebruiker verwachten? Dat begint bij het type telefooncentrale waar men op is aangewezen. De PTT heeft nog een aantal centrales in gebruik die werken volgens het inmiddels redelijk verouderde pulse-principe. Het draaien van een nummer duurt dan wat langer dan bij moderne telefooncentrales die volgens het tone-principe werken. Via de software moet worden aangegeven om welk type telefooncentrale het gaat, anders is er de kans dat het modem geen verbinding kan leggen.
Dan is er het COM-probleem. Het modem maakt gebruik van de seriële poort van de computer. Vaak heeft de computer meer van zulke uitgangen voor COMmunicatie, waar dan namen voor worden gegeven zoals COM1, COM2 enzovoort. De moeilijkheid die hierbij kan ontstaan ligt voor de hand. Als het modem is aangesloten op COM2 en in het communicatieprogramma wordt uitgegaan van COM1, dan gaat het mis. Resultaat: nul komma nul. De instellingen van modem en communicatieprogramma moeten dus gelijk zijn.
Sommige modems zijn binnenin voorzien van meestal piepkleine schakelaartjes (dipswitches), waarmee bepaalde instellingen kunnen worden veranderd. Staan die schakelaartjes toevallig eens niet in de goede stand, zoals één van de testers overkwam, dan is er opnieuw onheil op komst. Voordat alle mogelijke combinaties van die schakelaartjes worden geprobeerd is het wel handig om even te kijken of de standaardinstelling in de handleiding staat. Anders heeft de gelukkige modembezitter er een boeiende hobby bij.
In alle gevallen is vooral de beginnende gebruiker natuurlijk gebaat bij een degelijke en overzichtelijke handleiding, het liefst ook nog gewoon(?) in het Nederlands geschreven.
Uit de test blijkt echter dat de handleidingen nogal in kwaliteit verschillen. Sommige zijn uitstekend, andere uiterst warrig en zeker voor een leek niet te begrijpen.

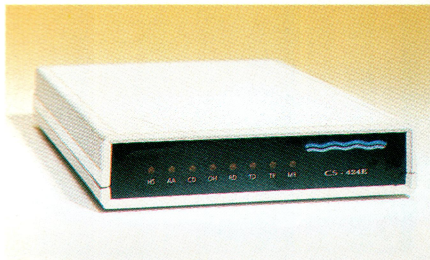
EXTERN Er zijn negen externe modems getest, dus apparaten die bij de computer worden geplaatst. Over de voor- en nadelen van in- en externe modems leest u meer op een andere plaats in deze Nieuwsbrief. Voor alle genoemde prijzen geldt: ze zijn inclusief BTW en 'plus-minus', dus het kan wat guldens schelen.

Bausch CN-3522 SAF
Prijs met fax software plm. *f* 940,- incl. BTW.
RS232- en telefoonkabel, Nederlandstalige handleiding en software, ook voor Videotex. V21, 22 en 22bis, 23.

Een modem zonder veel problemen, waarvan de niet al te stevige plastic behuizing als in zoveel gevallen niet de schoonheidsprijs kreeg van de testers. Irritant werd het veel te harde geluid gevonden. Een volumerege-

Bausch CN-3522 SAF

CS 424E

laar zou daarom gemakkelijk zijn geweest, maar die ontbreekt. De handleiding is redelijk en geeft in ieder geval enige uitleg over de commando's. Het modem biedt naast het 'gewone' gebruik ook nog de mogelijkheid om als fax te functioneren. De software hiervoor wordt bij het modem geleverd. Ook deze 'dubbelrol' is getest en gaf een goed resultaat.

Discovery 2400P
Prijs: plm. *f* 800,- incl. BTW.
Nederlandstalige handleiding, telefoonkabel, stekker (geen 220 Volt nodig). Software: Datatalk. V21, 22, 22bis, 23.

Opnieuw: een nagenoeg probleemloos modem. Het is voorzien van een 9 Volts batterij, die helaas niet oplaadbaar is. Een externe voeding ontbreekt. Sommige gebruikers vonden het geluid te zacht. Dat kan overigens wel met een volumeregelaar worden aangepast. Een probleempje was er met het gebruik van Dutchie ('kan niet ophangen'), maar dat kwam ook bij andere modems voor. De handleiding is niet in alle opzichten duidelijk, maar is in ieder geval Nederlandstalig. De vormgeving werd fraai gevonden. Bovendien is het modem klein en daardoor gemakkelijk mee te nemen.

Het wordt dus terecht een 'pocket'-modem genoemd.

Discovery 2400C
Prijs: plm. *f* 840,- incl. BTW.
Nederlandstalige handleiding, RS232 kabel, telefoonkabel en stekker. Software: Datatalk. V21, 22, 22bis, 23.

Geen fraai, maar wel een goed modem, in een stevige kast. Bij alle communicatieprogramma's, met inbegrip van Dutchie, verliep het gebruik zonder enig probleem. Nuttig: de 2400C heeft een volumeregelaar. Vreemd: waarom zit die knop aan de achterkant? Op het modem is een voice/data-schakelaar aanwezig. Voor de rest valt er over dit modem eigenlijk weinig te vertellen, simpelweg omdat het doet wat het moet doen.
Van alle Discovery 2400 modems is nu een nieuwe serie bij Computerline verschenen. Deze 2448-serie beschikt over een extra send-optie voor faxen.

Datad Octocom OSI8242A
Prijs: plm. *f* 2545,- incl. BTW.
Engelstalige handleiding, geen kabels, geen software. V21, 22bis, 23, 25bis, 23.

'Wat een gedrocht, maar wèl bom-veilig', was het oordeel van één van de testers over de vormgeving. Mede gezien de prijs lijkt dit meer een modem voor bedrijven dan voor privé-gebruik. De handleiding is niet hèt voorbeeld van gebruikersvriendelijkheid. Het modem werkt op zichzelf goed, maar bij samenwerking met bepaalde communicatieprogramma's is toch wel wat basiskennis nodig voor de juiste aanpassingen. Slechts één lid van het test-team slaagde er in dit modem foutloos met Dutchie te laten werken. Verder reageerde het apparaat nogal eigenzinnig met versie 6.0 van PCTools. Als gevraagd werd op 1200 bps te werken bleef het modem hardnekkig uitgaan van 300 bps. Het geluid is niet regelbaar.

Repko M2000 Quad
Prijs: plm. *f* 1060,- incl. BTW.
Engelstalige handleiding, telefoon- en RS232-kabel, geen software. V21, 22, 22bis, 23.

Het geluid van dit redelijk ogende modem werd door de meesten te hard gevonden, ook nadat het volume was verlaagd. De werking was in de meeste gevallen foutloos, met uitzondering al weer - bij gebruik met Dutchie. Weliswaar was er één tester die het modem op geen enkele wijze aan de praat kon krijgen, maar de anderen konden er redelijk vlot mee overweg.

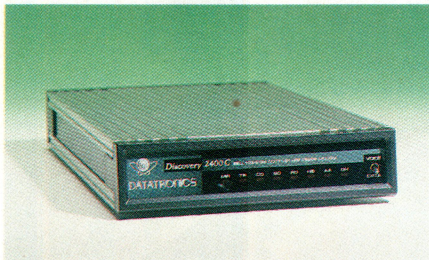
Het oordeel over de vormgeving: aardig.

Tornado Super II 2400
Prijs: plm. *f* 560,- incl. BTW.
Engelstalige handleiding, telefoonkabel, software. V21, 22, 22bis, 23.

Het modem in een plastic kast ziet er nogal goedkoop uit. Het is weliswaar voorzien van lampjes aan de voorkant (LED's), maar die zijn vanuit bepaalde posities moeilijk te zien. Klachten werden gehoord over het harde geluid. Om dat te verhelpen is een volumeknop een groot gemak, maar die ontbreekt. Over de werking niets dan goeds, of het zou moeten zijn dat ook hier gebruik van Dutchie een probleem was: de lijn kon niet worden verbroken. De handleiding is heel behoorlijk, maar zou natuurlijk Nederlandstalig moeten zijn.

First MNP5
Prijs: plm. *f* 830,- incl. BTW.
Met telefoonkabel, software, geen handleiding. MNP-controle.
V21, 22, 22bis, 23.

Eén van de eerste betaalbare modems met MNP-controle. Het modem ziet er redelijk en stevig uit. Via de lampjes aan de voorkant is goed te zien wat er gebeurt. Het geluid is weliswaar niet extern bij te regelen, maar klinkt beschaafd, vond het test-team. Ondanks het ontbreken van een handleiding konden de testers goed uit de weg met het First-modem. Niet iedereen slaagde er in om Dutchie op de juiste wijze te gebruiken.

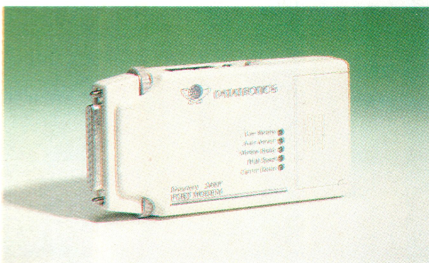

Discovery 2400 C

Repko M2000 Quad

Discovery 2400P

Datad Octocom OSI8242A

Tornado Super II 2400

Tornado 2400

Tornado 2400
Prijs: plm. *f* 740,- incl. BTW.
Nederlandstalige handleiding, telefoonkabel, software. V21, 22, 22bis, 23.

Een aanslag op de trommelvliezen, dit modem. Ook na het softwarematig terugbrengen van het volume zal het gebruik in nachtelijke uren leiden tot onmin met huisgenoten en aanwonenden. Wie met dit gebrek kan leven (of de luidspreker er uit sloopt) zal met de 2400 verder weinig moeite hebben. De ervaringen in combinatie met Dutchie waren weer gemengd: soms lukte het wel, soms niet. De andere gebruikte software bleek goed overweg te kunnen met het modem.

Stentor 2400 Baud
Prijs: plm. *f* 2950,- incl. BTW.
Engelstalige handleiding, twee RS232 aansluitingen (9- en 25-pins), geen software. V21, 22, 22bis, 23.

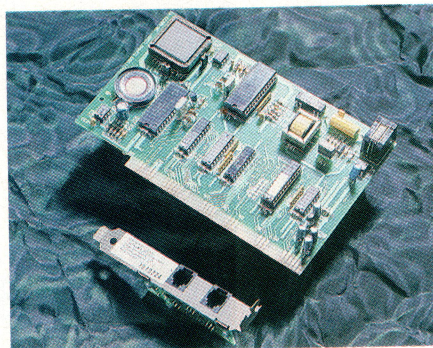
Dit modem werd door slechts één tester bekeken. Zij had weinig tijd nodig om tot een even korte als positieve conclusie te komen: 'Alles werkt'. Dat ging dan op voor gebruik met de communicatieprogramma's Telix, Com80, Vidi80 en Dutchie. Hoewel de naam misschien anders doet vermoeden is het geluid zacht en beschaafd. De handleiding is goed, maar Engelstalig en dat kan voor velen een struikelblok zijn. Een ander struikelblok is de prijs van dit modem.

CS 424E (extern)
Prijs: plm. *f* 560,- incl. BTW.
Nederlandstalige handleiding, geen software. V21, 22, 22bis, 23.

Evenals de Stentor bleef ook dit modem noodgedwongen buiten de 'groepstest'. De enige gebruiker roemde de goede, Nederlandstalige handleiding, iets wat inderdaad een compliment waard is. Ook verder alleen maar positieve meldingen: foutloze

First MNP5

Supra 2400 ZI

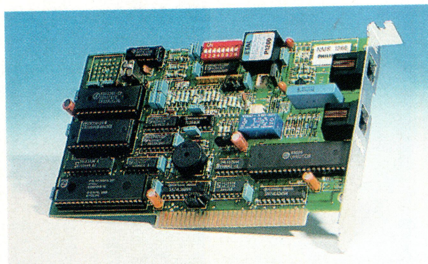
werking van de communicatiepakketten, inclusief Dutchie, en een beschaafd geluid. Dit modem krijgt de prijs voor de fraaiste vormgeving. De prijs van het modem is ook een pluspunt.

INTERN Naast de externe modem zijn ook enkele interne uitvoeringen aan een onderzoek onderworpen. Of de keus op een in- of extern modem valt hangt voor een deel af van de persoonlijke smaak. Sommigen zullen het plezierig vinden dat er niet nóg eens een kastje op de computertafel bij komt. Anderen willen juist zicht hebben op het modem, bijvoorbeeld om snel te kunnen constateren waarom het apparaat het niet doet.

Supra 2400 ZI
Prijs: plm. *f* 425,- incl. BTW.
voor de Commodore Amiga 2000
Engelstalige handleiding, software (geen communicatieprogramma) en snoeren. V21, 22, 22bis.

Het oordeel over dit enige inbouwmodem voor de Amiga 2000 kan wat completer zijn, omdat het inmiddels al twee maanden is gebruikt. Algemeen oordeel: een fijn modem, dat z'n werk onberispelijk doet. Gevorderden vinden voldoende informatie in het handboek, maar beginners zullen met veel vragen blijven zitten. Het enige euvel: als tijdens een sessie met een bulletinboard de hoorn van de telefoon wordt opgenomen, is de verbinding verdwenen. Dat mag bij een modem in deze prijsklasse niet voorkomen. Controle op de werking is mogelijk via het programma ShowModem. maar dat is eigenlijk niet nodig omdat alles foutloos verloopt, ook bij slechte telefoonverbindingen. Een detail dat sommigen zal interesseren: er kunnen maximaal vijf van deze modems worden aangesloten in de Amiga 2000. Dat betekent dat vijf BBS'en op een Amiga kunnen draaien. Door de op de Amiga aanwezige mogelijkheid van multitasking kan dan tegelijkertijd het gewone, dagelijkse werk op de computer worden gedaan. Het zal vooral de vele sysops van het HCC FidoNet verleidelijk in de oren klinken.

Philips NMS 1268

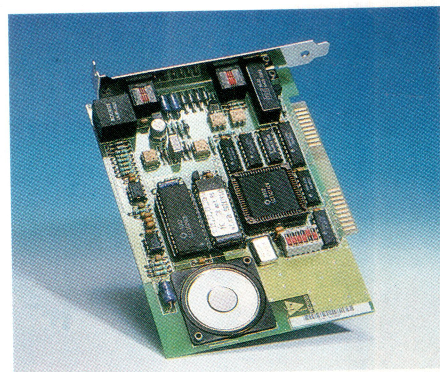
Stentor 2400 Buad

Philips NMS 1268
Prijs: *f* 499,- incl. BTW.
Met snoeren en verloopplugen, Nederlandstalige handleiding, software (waaronder een communicatieprogramma). V21, 22, 22bis, 23.

Het is gelijk aan Quintet van Com Net. De Nederlandstalige handleiding is ook voor de beginner uitstekend bruikbaar. De installatie zal doorgaans zonder problemen verlopen, door de aanwijzingen via het installatieprogramma. Het communicatiepakket (Mitycom) dat Philips bij dit kaartmodem levert is goed en biedt veel mogelijkheden, maar bij het upen downloaden (verzenden en ontvangen van gegevens) zijn slechts enkele protocollen beschikbaar. Er is geen mogelijkheid voor de gebruik van een extern protocol. Mitycom beschikt onder meer over een automode, waarbij aan de hand van binnenkomende gegevens wordt getracht te ontdekken welke terminal mode daarbij behoort. Bij gebruik met Dutchie was een kleine aanpassing van de modemfile nodig.

Tornado Super II
Prijs: plm. *f* 500,- incl. BTW.
Met snoer, Nederlandstalige handleiding, software. V21, 22, 22bis, 23.

Tornado Super II

Leveranciers

De modems voor de test zijn beschikbaar gesteld door:
Bausch CN-3522 SAF
Bausch Datacom, postbus 359, 3000 AJ Rotterdam, 010-4137055
Discovery 2400P en 2400C
Computerline BV, postbus 195, 1960 AD Heemskerk, 02150-47484
Datad Octocom OSI18242A
Datad Datacommunicatie BV, postbus 371, 3900 AJ Veenendaal, 08385-33400
Repko M2000 Quad
Repko Communications, Ir. D. S. Tuynmanweg 3, 4131 PN Vianen, 03473-70650
Tornado Super II 2400, First MNP5, Tornado 2400 en Tornado Super II
G&B Computers, Hoeksteen 119-129, 2132 MX Hoofddorp, 02503-21700
Stentor
Vidicode Datacommunicatie BV, postbus 7164, 2701 AD Zoetermeer, 079-416411
CS 424E
CS Engineering BV, postbus 235, 2740 AE Waddinxveen, 01828-10444
Philips NMS 1268
Philips, postbus 525, 5600 AM Eindhoven, 040-758329
Supra 2400
is verkrijgbaar bij de goede Amiga-dealer

COMCOMMER

De meest gebruikte COM-poort instellingen zijn:
COM1 3F8 Hex IRQ4
COM2 2F8 Hex IRQ3
COM3 3E8 Hex IRQ4
COM4 2E8 Hex IRQ3
Wordt hiervan afgeweken dan bestaat de kans dat de software er niet mee overweg kan. Zet u bijvoorbeeld het NMS1268 modem op COM4 met IRQ4 dan kan MITYCOM het modem niet vinden en start niet op. Bij sommige andere programma's, zoals Procomm Plus, kan in de setup het COM poort adres en de bijbehorende IRQ lijn worden opgegeven. In Procomm Plus kunnen zelfs IRQ 2 en IRQ 5 worden gebruikt.

Het gebruik van deze IRQ's kan noodzakelijk zijn als COM1 en COM2 bijvoorbeeld zijn aangesloten op een muis en een scanner. Daar hoort meestal een device driver bij die tijdens het installeren de bij de COM poort behorende IRQ inpikt. Die is dan niet meer beschikbaar voor andere programma's. U moet dan òf steeds opstarten met een andere CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT, òf toch maar IRQ 2 of IRQ 5 gebruiken (als dat mogelijk is).

COMMUNICATIE

Met een lengte van 15 cm behoort het Tornado modem tot de kortere inbouwkaarten. Is die lengte toch nog teveel dan kan er nog eens drie centimeter worden afgehaald. De handleiding is voldoende voor de gevorderde gebruiker. Maar wie voor het eerst een modem installeert en ook verder niet al teveel kennis van zaken heeft loopt het risico van onaangename inbouwervaringen. Er wordt niet gewaarschuwd voor mogelijke foutieve instellingen van COM-poort en IRQ-lijn. Voor een (betrekkelijke) leek kan dat heel wat gezoek opleveren. Ook in dit geval was een kleine aanpassing van de modemfile nodig om Dutchie werkend te krijgen. Bij gebruik van het communicatieprogramma Procomm Plus functioneerde alles direct vanuit de standaard instelling. De conclusie: een goed werkend modem voor de gevorderde communicatiehobbyist. Beginners kunnen wat extra hulp bij de installatie wel gebruiken. □

De test

Bij de test van de modems werd gebruik gemaakt van de volgende onder MS-DOS werkende software:
- Procomm (commercieel pakket)
- Telix (shareware)
- Datatalk (geleverd bij Discovery modems)
- Vidi80 en Com 80 (bij Bausch modem)
- Dutchie (verkrijgbaar bij HCC, ƒ 79,- incl. BTW).

Mity com (bij Philips modem)
Gebruikte Amiga software:
JRcomm, Trapdoor en bij Supra modem meegeleverde software
Gebruikte computers: Commodore Amiga 2000 en diverse PC-AT's en XT's.

Snelheden

De snelheid waarmee modems in staat zijn gegevens te ontvangen en te verzenden verschillen. Sommige modems kunnen verschillende snelheden aan, andere zijn beperkter in hun mogelijkheden. Het ligt voor de hand dat een 'snel modem' doorgaans wat duurder is dan z'n tegenhanger met slak-neigingen. Daar staat tegenover dat bij druk gebruik aanzienlijk aan telefoonkosten wordt bespaard met een modem dat een redelijke hoge transmissiesnelheid haalt.
Hier ligt een afweging die iedereen voor zichzelf zal moeten maken. Over het algemeen wordt een snelheid van 2400 Bps (bits per seconde) als een goede norm voor het regelmatige thuisgebruik gezien.
Om aan te geven welke transmissiesnelheden mogelijk zijn wordt gebruik gemaakt van standaarniveaus, die ook in het testverslag zijn genoemd. Dit zijn ze, voor zover ze betrekking hebben op de gesteste modems:
- V21 = 300 Bps
- V22 = 1200 Bps
- V23 = 1200/75 of 75/1200 Bps
- V22bis = 2400 Bps

Conclusie

Welke van de geteste modems kunt u het best kopen? Op die vraag heeft het team van de HCC Nieuwsbrief geen eenstemmig antwoord gegeven. Maar voor veruit de meeste gebruikers kan het advies zijn: koop maar het goedkoopste goed werkende modem, tenzij u werkelijk behoefte hebt aan extra snufjes. Uitgesproken slechte modems zijn niet aangetroffen, wel veel hopeloze handleidingen of handboeken die voor een leek weinig meer dan geheimtaal bevatten. Dus...

In één van de artikelen in deze HCC Nieuwsbrief wordt een (lichte) voorkeur uitgesproken voor externe modems. Maar dat blijft toch een persoonlijke afweging. Een extern modem is vaak duurder en heeft een (extra) seriële poort nodig, bovendien neemt het ruimte in op de tafel. Bij een intern modem wordt een slot in de computer bezet en wordt de voeding van de computer extra belast. Zo zijn er nog wel wat voors en tegens te noemen.

Wat niet kon worden getest is de degelijkheid van de modems en de service en voorlichting die de leveranciers geven. Wie goede ervaringen heeft met een bedrijf doet er misschien verstandig aan om ieder geval eerst daar eens te gaan kijken, als er koopplannen zijn.

OVEREENKOMST Modems zijn er van verschillende merken, maar worden ze ook op verschillende plaatsen gemaakt? Er is wel enige reden voor twijfel. Wat opviel bij de test was dat veel prints als twee druppels water op elkaar lijken, al zijn er op onderdelen steeds kleine verschillen. Is er één fabriek die voor tientallen en misschien wel honderden merken prints maakt, die na wat kleine aanpassingen een merknaam krijgen? Het zou kunnen. Dat de modems (vrijwel) allemaal uit Taiwan komen staat in ieder geval zonder meer vast.

COMMUNICATIE

Datacommunicatie

In dit nummer van de HCC Nieuwsbrief wordt speciale aandacht gegeven aan datacommunicatie. Dit onderwerp wordt speciaal belicht omdat velen bij datacommunicatie alleen aan Fido's en dergelijke denken. Het omvat echter veel meer en iedereen heeft er dagelijks mee te maken. Van de vele onderdelen van datacommunicatie zijn er enkele uitgelicht. Die worden zoveel mogelijk op een voor iedereen begrijpelijke manier besproken. Wat Bert Gulikers over modems vertelt is echter vooral gericht op gebruikers die er al het nodige vanaf weten.

Jan Leijerweerd

Als we het woord datacommunicatie analyseren dan begrijpen we direct dat het een veelomvattend begrip is. Data betekent gegevens en communicatie betekent uitwisselen. Wat zijn nu data en wie wisselen uit?

Wat computers betreft gaat het om bits, oftewel enen en nullen, althans zo worden ze weergegeven. Eigenlijk is er sprake van het aan of uit staan van een 'schakelaartje'. Door nu acht bits als één getal te zien zijn er 256 verschillende waarden mogelijk, genoeg om alle letters van het alfabet, zowel groot als klein geschreven, en ook nog alle cijfers en veel zaken als controlcodes hun eigen waarde te geven. Het gaat in dit verband wat te ver om in te gaan op de verschillende talstelsels, die bij het noteren van de 256 waarden worden gebruikt.

Iedere toets of toetscombinatie van het toetsenbord heeft één van die waarden. Een toetsaanslag heeft transport van de betreffende waarde naar de computer en vandaar naar de monitor tot gevolg: datacommunicatie dus. Het opslaan van files op een disk en het weer lezen ervan is datacommunicatie, evenals het gebruik van een tapestreamer, compact disk, enzovoort.

Verder kan er datacommunicatie tussen twee of meer computers plaatsvinden, als ze door een kabel verbonden of in een netwerk opgenomen zijn. Noël Roets gaat op dit onderwerp in.

Dan is er nog de mogelijkheid om met de eigen computer via een modem en de telefoonlijn verbinding te zoeken met een andere computer, de meest bekende vorm van datacommunicatie.

MODEMS Het onderwerp modem wordt besproken in een testverslag over verschillende modems. Een testteam uit de redactie is daarbij aan het werk gegaan zoals een leek dat zou doen, die voor het eerst een modem gaat gebruiken. Gekozen is voor modems die 2400 bits per seconde kunnen verwerken volgens de V22bis norm. Men zegt ook wel (foutief): 2400 Baud. De nadruk ligt op de externe modems, omdat die doorgaans toch de voorkeur verdienen boven de interne. Voordelen van een extern modem: de voeding van de computer wordt niet belast, fouten zijn sneller waar te nemen - zeker bij de aanwezigheid van LED-jes, kleine lampjes, op het bedieningspaneel - en minder slijtage door warmte, omdat het externe modem na gebruik uit kan worden gezet. Alle V22bis modems kunnen ook V22 (1200/1200) aan. V23 (1200/75), ook wel de Viditel-norm genoemd, is aan het verdwijnen. Veel Viditel-banken kunnen al met V22 werken.

Dan is er nog MNP als nieuwste kreet. Voor een nadere uitleg kan het artikel van Bert Gulikers worden gelezen. Voor HCC-ers die alleen maar met de HCC Fido's contacten onderhouden is het voldoende om te weten dat een modem dat MNP4 (of hoger) aan kan voor de nabije toekomst voldoende is. Tenslotte wordt er over zeer snelle modems (9600/9600 en sneller) gesproken. Hiervan kan alleen maar gezegd worden: afwachten. Momenteel worden er drie verschillende normen, die niet onderling compatibel zijn, gebruikt. Verder is het zo dat moderne modems (met MNP4 of hoger en sneller dan V22bis) alleen maar goed hun werk kunnen doen in combinatie met een snelle computer.

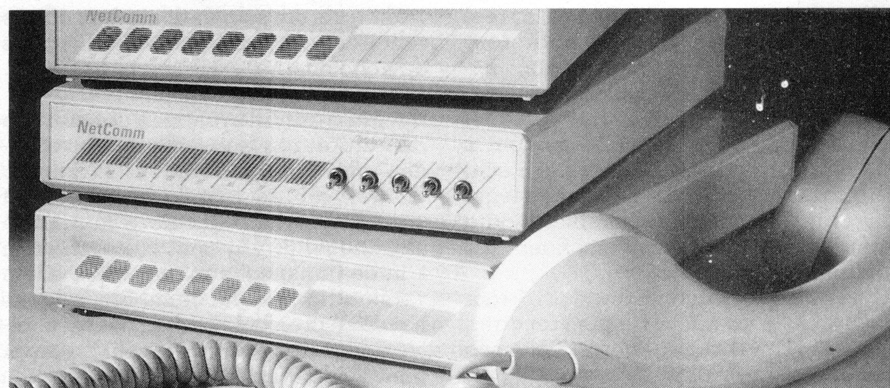
Samenvattend: wie een PC of XT heeft doet er verstandig aan een normaal V22bis modem aan te schaffen. Bezitters van een 80286 of snellere machine (al dan niet onder MS-DOS) kunnen over de aanschaf van een sneller modem denken. Wie al een modem heeft, dat het nog redelijk doet, kan het best afwachten wat de 9600 norm wordt. Bovendien worden modems steeds goedkoper.

Voor de HCC-ers die nog geen modem bezitten zijn de ervaringen van Dinant Dekker en Dani Doesburg, als 'modale' Fido- respectievelijk pointgebruiker, interessant. Quintus Bosman vertelt wat Videotex is. Zou Viditel gaan verdwijnen?

TOEKOMST Een blik in de toekomst geeft Jan van Vugt, in zijn artikel over Telematica thuis. Iedereen heeft wel gehoord van het Huis van de Toekomst in Rosmalen. Uit het oogpunt van datacommunicatie wordt die benaming echter niet waar gemaakt. Jan geeft informatie over de stand van zaken, verraadt iets uit de keuken van PTT Telecom en zal er zeker op terug komen om huidige projecten in Nederland, die momenteel nog geheim zijn, uit de doeken te doen. Iedereen spreekt over de ISDN-standaard. Dat CAI - gebruik van de kabelnetten voor radio en TV - ook nog tot de mogelijkheden behoort is minder bekend.

REACTIES We hopen dat deze Nieuwsbrief wat duidelijkheid verschaft over datacommunicatie en zijn erg benieuwd naar uw reacties. Laat ons uw mening weten en vuur eventuele vragen op ons af.

Postbus 249 en de Redactie Fido staan open voor u. □

COMMUNICATIE

MODEMS:

Dalende prijzen en meer kwaliteit

Bert Gulikers

Modems worden meestal gebruikt om data van een terminal of computer via de telefoonlijn naar een andere terminal of computer te sturen. In dit artikel een overzicht van de mogelijkheden op modem-gebied, speciaal bedoeld voor de (toekomstige) gebruikers die wat dieper in de materie willen duiken.

Er zijn modems die minder dan 300 bits per seconde versturen, andere lukt het om in dezelfde tijd meer dan dertig keer zoveel te verzenden. Het telefoonnet is oorspronkelijk niet opgezet om de piepjes van modems over te sturen, er treden dan ook vaak storingen op. Storingvrij verzenden is verzekerd als gebruik gemaakt wordt van modems met ingebouwde foutcorrectie, zoals MNP-modems.

NORMEN Willen twee modems elkaar begrijpen dan moeten ze dezelfde normen gebruiken. Voor het openbare telefoonnet zijn dat de 'V'-normen. Wat de snelheid betreft zijn de meest gebruikte:

- V21, ontvang en verzend full-duplex asynchroon 300 bits per seconde (bps);
- V22 1200 bps, V22bis, 2400 bps.

Verder wordt in Nederland nog vaak gebruik gemaakt van modems volgens de V23-norm, meestal om met 1200 bps data te ontvangen en met 75 bps te verzenden. Voor snelle modems is er V32, 9600 bps. Voor 300 en 1200 bps kennen veel modems Amerikaanse tegenhangers, respectievelijk Bell 103 en Bell 212a. Hoewel V32 de officiële standaard is voor highspeed-modems wordt er bij BBS'en tot nu toe vooral gebruik gemaakt van HST-modems (HST is een Amerikaanse modemfabrikant) en zijn er systemen die volgens het PEP-protocol draaien. HST, V32 en PEP zijn niet compatibel met elkaar en kunnen dan ook alleen hoogstens via V22bis met elkaar communiceren.

Gelukkig zijn er modems die zowel PEP als V32 of zowel HST als V32 aankunnen, de 'dual standard' modems. Hierdoor kunnen V32-, HST- en PEP-modems toch met 9600 bps via V32 met elkaar communiceren. Er zijn zoveel HST-modems in gebruik omdat deze voor SysOps (systemoperators, beheerders van bulletinboards) stukken goedkoper zijn dan V32. Het voordeel van een V32- boven een HST-modem is dat het ook op hoge snelheid een echt full-duplex modem is. Er kunnen tegelijkertijd op dezelfde snelheid data worden ontvangen en verzonden, als het protocol dat toestaat.
Er is ook een officiële standaard voor compressie en foutcorrectie van data, V42. Maar voorlopig wordt MNP nog het meest gebruikt.

Voor de besturing van modems wordt meestal gebruikt gemaakt van commando's volgens de 'Hayes'-standaard. Een 'Hayes-compatibel Smart-Modem' kan automatisch kiezen (puls en toon), ontdekken of de lijn bezet is en een verbinding op de juiste snelheid opbouwen. Hayes-compatibel betekent overigens niet dat ieder modem in deze categorie dezelfde commando's gebruikt, alleen de standaard commando's zijn gelijk.

KIEZEN Wie zijn modem ook in de toekomst wil gebruiken doet er verstandig aan een Hayes-compatibel modem te kopen, dat minstens V22 aan kan. Nog aantrekkelijker is V22bis (2400 bps). De wat hogere prijs is snel terugverdiend. Een modem dat uitsluitend volgens de V23-norm werkt moet worden afgeraden, het aantal systemen dat deze norm ondersteunt loopt terug. De prijs van een modem dat zowel V22bis als V23 ondersteunt ligt een stuk hoger dan van de apparaten die alleen de nu meest gebruikte standaards V22 en V22bis ondersteunen. Een V22bis modem kan steeds als V22-modem fungeren. Alleen als vaak zowel op V22bis als V23 gecommuniceerd moet worden is een modem aan te bevelen dat beide normen in huis heeft.
Wie veel last heeft van lijnstoringen en veel belt met systemen die op een MNP of V42 modem draaien kan baat hebben bij de aanschaf van een modem met ingebouwde foutcorrectie.

HIGHSPEED Binnen het HCC-net worden nog nauwelijks highspeed-modems gebruikt. Het heeft dan ook weinig zin om zo'n duur modem aan te schaffen, als je nu al met HCC-nodes op hoge snelheid wilt communiceren.

Het grote aantal systemen dat met een HST draait zou mensen kunnen verleiden om een HST-modem te kopen. Omdat V32 de standaard is en het aantal systemen dat deze norm aan kan mogelijk vrij snel zal toenemen kan de aanschaf van een V32-modem verstandig zijn. Modems die volgens het HST-protocol werken worden alleen door HST gemaakt, ook de eerder genoemde Dual Standard HST's.

INTERN/EXTERN Wie een modem voor een standaard PC wil kopen kan meestal kiezen tussen een interne en de duurdere externe versie.
Het voordeel van een intern modem is dat dit doorgaans zonder meer in de computer geprikt kan worden. Er is geen aansluiting aan het net of een kabel naar het modem nodig. Meestal is instelling mogelijk op COM1 tot en met COM4. Bij een PC met slechts één COM-poort is bij installatie van een intern modem geen aanschaf van een extra kaart/chip voor COM2 nodig. Zijn al twee COM-poorten aanwezig, dan zal het modem meestal als COM3 worden ingesteld. Het lijkt dan of er de beschikking is over drie COM-poorten, die gelijktijdig gebruikt kunnen worden. Helaas is dit niet zo. Zowel COM1 en COM3 gebruiken dezelfde interrupt, hetzelfde geldt voor COM2 en COM4. Daardoor is het bijvoorbeeld niet mogelijk om een muis te installeren op COM1 en het modem op COM3, de muis op COM2 en het modem op COM3 lukt wel.
Sommige communicatieprogramma's zijn verder alleen op COM1 of COM2 te installeren, die zullen dus niet zonder meer werken met het interne modem. Een nadeel kan verder zijn dat als eigenlijke seriële chip vaak de zeer goedkope 8250 wordt gebruikt. Op een PC die intensief bezig is met communiceren èn met multitasken, waarbij ook nog een diskcache aanwezig is, kunnen data verminkt ontvangen of verzonden worden, omdat het chipje het niet meer allemaal bij kan houden.
De kans dat de computer beschadigd wordt bij blikseminslag is groter bij een intern modem. Verder bestaat door de zeer directe verbinding van computer en modem een kleine kans dat problemen bij de computer ook problemen binnen het telefoonnet veroorzaken.
Is een modem volledig 'in de war', dan kan een extern modem weer tot de orde worden geroepen door het even uit te zetten . Bij een intern exemplaar moet de computer worden uitgezet.
Een intern modem staat altijd aan, het gebruikt weliswaar nauwelijks energie, maar deze extra belasting kan bij een te krappe voeding toch problemen

geven. Verder zorgt een intern modem natuurlijk voor wat extra warmte in de kast van de PC.
Externe modems hebben het nadeel dat ze zowel op het net als op de computer aangesloten moeten worden, er is behalve een COM-poort ook een seriële kabel nodig. Het modem neemt plaats in op de tafel.
Door de lichtjes die aan de voorkant van het modem zitten kan in sommige gevallen beter worden beoordeeld waarom iets mis gaat.
Verder is het natuurlijk van belang dat een modem de kiestonen, bezettonen en dergelijke herkent die in het Nederlands telefoonnet gebruikt worden. Bij een geïmporteerd exemplaar staat dat niet zonder meer vast. Vaak worden modems dan ook aangepast door de importeur. Wil een modem de PTT-goedkeuring krijgen dan moet aan een aantal veiligheidseisen worden voldaan. Maar een PTT-goedkeuring zegt niets over de kwaliteit.

MNP MNP is de afkorting van Micro-Com NetWorking Protocol: dè standaard voor foutcorrigerende modems. De MNP-standaard houdt naast foutcorrectie onder meer datacompressie in. In de praktijk betekent dit laatste dat vooral tekstbestanden sneller overgestuurd kunnen worden.
Wil een MNP-verbinding tot stand komen dan moet er aan weerszijden een modem staan dat MNP aankan. Binnen het FidoNet zijn dat naast de nodes die met MNP in de nodelijst (het telefoonboek van FidoNet) vermeld staan ook systemen die werken met een HST, PEP of V32 modem.
Uiteraard moet de andere kant een MNP-verbinding toestaan. Bij veel nodes is de compressie uitgeschakeld, omdat de meeste bestanden al in samengedrukte vorm worden aangeboden. In het ideale geval kan de snelheid waarmee tekst wordt verzonden onder MNP5 worden verdubbeld. Omdat bij een MNP-verbinding bij het verzenden van data geen gebruik wordt gemaakt wordt van start- en stopbits is de efficiëntie tòch al 20% hoger. Het belangrijkste voordeel van MNP is dat van storingen tijdens de verbinding niets te merken is.

MNP-NORMEN Bij MNP echter is de foutvrije overdracht van data altijd verzekerd door het in de hardware ingebouwde protocol.
Iedere MNP-implementatie kan met een lagere MNP-norm communiceren. Als twee MNP-modems elkaar 'tegengekomen' zal steeds gebruik gemaakt worden van het hoogste MNP-level (niveau) dat beide modems ondersteunen.
Ter afsluiting een opsomming van de op het moment meest gebruikte soorten MNP.
MNP1 maakt gebruik van een asynchrone byte-georiënteerde half-duplex methode voor het uitwisselen van data. **MNP2** idem, maar dan full-duplex. Vanaf **MNP3** wordt gebruik gemaakt van een synchrone bit-georiënteerde wijze van uitwisselen van data.
Vanaf **MNP4** wordt van twee nieuwe concepten gebruik gemaakt: 'Adaptive Packet Assembly' en 'Data Phase Optimization'. Tijdens de overdracht van data controleert MNP de betrouwbaarheid van de lijn. Is er weinig storing dan worden grotere pakketjes verstuurd. Meer bits dus per seconde. Een soortgelijk principe wordt toegepast bij een protocol dat foutcorrectie op software-niveau toepast, zoals Zmodem.
Het MNP-protocol herkent dat het grootste deel van de puur administratieve informatie die nodig is niet verandert. Door 'Data Phase Optimization' kan een deel van die data wegvallen. De efficiëntie van MNP4 is hierdoor ongeveer 120%.
MNP5 voegt aan MNP4 nog datacompressie toe. De te verzenden data worden continu bekeken en op grond daarvan wordt de compressie aangepast. Uiteraard profiteren vooral 'kale' tekstbestanden van compressie.
De hogere klassen van MNP worden alleen toegepast in modems die voor de normale hobbyist nog niet betaalbaar zijn.
Verder is er een officiële standaard voor foutcorrectie en datacompressie: V42. Deze standaard zou op het niveau van de correctie compatibel zijn met MNP, maar bij compressie is hij dat niet. □

First MNP-modem: een zware jongen

Het First 2400 MNP5 modem heeft naast de V21/V22/V22bis, Bell 103 en Bell 212a normen ook de MNP-klassen tot en met 5 onder de kap. Door de datacompressie die onder MNP5 wordt toegepast kan het aantal tekens dat verstuurd wordt in ideale omstandigheden in dezelfde tijd meer dan dubbel zoveel zijn dan bij een normaal modem. Hoewel het modem kort besproken is in de gezamenlijke test van modems hier wat meer gegevens. Dit omdat het gaat om het eerste MNP5 modem in de wat lagere prijsklasse.

Bert Gulikers

Het modem is van het externe type. De elektronica zit verpakt in een zwaar en degelijk kastje. Aan de achterkant de aansluitingen voor de netvoeding en het telefoonnet. Aan de voorkant LED-lichtjes, die onder meer aangeven of er data verzonden en/of ontvangen worden en of een carrier aanwezig is. Het kan ook ontdekken of de andere kant MNP toestaat en welke vorm van MNP. Mocht er aan de andere kant geen MNP zijn, dan schakelt het modem over op V21/V22/V22bis. Er kan zowel een huurlijn als een normale kieslijn worden gebruikt.

INSTELLINGEN Net als bij andere moderne modems kunnen veel instellingen opgeslagen worden in een niet-vluchtig-geheugen, waardoor die snel weer opgehaald kunnen worden. Een andere mogelijkheid voor instelling betreft het type resultaatcodes dat het modem verstuurt: geen, woorden of cijfers, normaal of uitgebreid. In het laatste geval kan het modem onder meer melden of een normale, MNP4 of een MNP5 verbinding tot stand gekomen is.
Mogelijk is een klein minpunt dat als het modem gevraagd werd om numerieke terugmeldingen te geven er in sommige gevallen niet uitsluitend cijfers verstuurd worden. Maar in de praktijk zal dit nauwelijks problemen opleveren.

INSTALLATIE Installeren als 'gewoon' niet-MNP modem is net zo eenvoudig of moeilijk als bij ieder ander modem. Wordt MNP er aan toegevoegd dan valt het ook wel mee, wanneer met enkele dingen rekening gehouden wordt. Zeker highspeed modems eisen nogal wat van een computer. Een standaard 4.77 Mhz XT heeft soms al vrij grote moeite om data te versturen met 2400 bps. Het is nog maar de vraag of de koop van een snel modem in een dergelijk geval is aan te raden.

CONCLUSIE Het First MNP modem functioneert goed in de praktijk. Vooral voor mensen die veel last hebben van lijnstoring en vaak communiceren met andere modems, die ook MNP toepassen, kunnen baat hebben bij de aanschaf. □

Zie voor meer gegevens de test van twaalf modems.

COMMUNICATIE

Automatisering in en rond de woning

Telematica thuis

We kunnen er niet meer onderuit! Het huis van de toekomst is er al en staat onder andere in Rosmalen. Als we er van uitgaan dat het gemiddelde woonhuis een levensduur heeft van vijftig tot honderd jaar, dan is er weinig nodig om te concluderen dat er de komende halve eeuw niet veel zal veranderen in het aangezicht van onze woonwijken. Bij de vraag 'Hoe zit het huis van de toekomst er uit?' gaat het ons dan ook vooral om de binnenkant: niet de kleuren van het interieur in de komende jaren, maar de automatisering in en om het woonhuis. Om helemaal modern te worden noemen we het maar meteen 'Telematica thuis'.

Jan van Vugt

Telematica is de samentrekking van telecommunicatie en informatica en omvat alles wat te maken heeft met het transport van informatie over telecommunicatienetwerken. Bijvoorbeeld het telefoonnet, met daarachter Fido.
'Telematica thuis' gaat dus over elektronische informatie en het transport van deze informatie in en om het woonhuis. In 'Telematica thuis' onderscheiden we de volgende zaken;
- netwerk in het huis,
- de huiscomputer,
- randapparatuur van de huiscomputer,
- aansluitingen naar de buitenwereld,
- organisaties die met Telematica thuis te maken hebben.

Dit noemen we het Huis, Tuin en Keuken Telematica-concept, kortweg HTKT.

Willen we dit concept invullen, dan moeten er over de genoemde vijf onderdelen overeenstemming en afspraken gemaakt worden. In Europees, Amerikaans en Japans verband wordt er hard gewerkt om te komen tot een standaard voor een universeel toepasbaar HTKT.

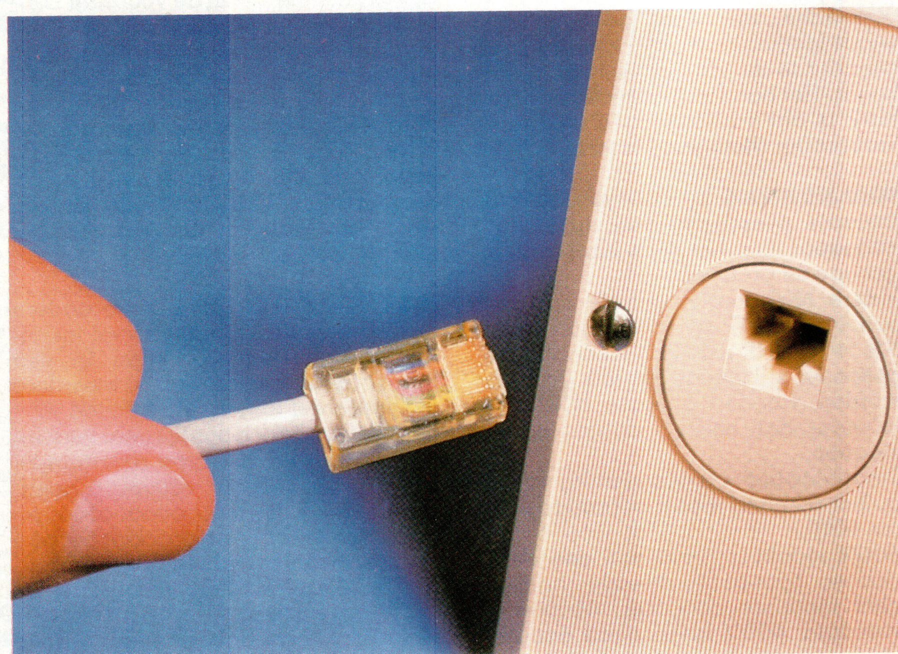
Netwerk in het huis

Ieder huis heeft wel één of meer van de volgende 'netwerken':
- aan- en afvoer van water,
- gasaansluiting,
- elektriciteitsnet (sterkstroom),
- luchtverversingssysteem,
- telefoonaansluiting,
- Centrale Antenne Installatie,
- andere netten.

Deze 'netwerken' en aansluitingen zijn weinig flexibel. De leidingen worden over het algemeen in de muur gestopt en weggepleisterd. De eerste eigenaar van een huis heeft soms nog een beetje inspraak, maar de rest van ons kan dat vergeten. Vooral de wandcontactdozen van elektriciteit, telefoon en kabelnet zitten vaak op plaatsen die we het minst geschikt vinden en dus loopt er langs de gemiddelde Nederlandse plint meters snoer, al dan niet gebundeld en/of netjes met haakjes vastgetimmerd. In tegenstelling tot de moderne bedrijfspanden vinden we in het woonhuis geen kabelgoten en bekabelingssystemen en ontstaat dus een janboel.

INFRASTRUCTUUR Daarmee komen we tot de kern van het probleem. Het HTKT heeft pas een kans als er een infrastructuur, een netwerkconcept, komt voor het woonhuis. Op een handige, gemakkelijke en flexibele manier moet het 'zenuwstelsel' van de aanwezige apparatuur, dus ook computer(s), verlengd kunnen worden.
Het bedrijfsleven doet dit al een paar jaar en gaat meer en meer over op het gebruik van universele bekabelingssystemen. Eén van deze systemen heet PDS (Premises Distribution System) en lijkt met enige aanpassingen goed bruikbaar voor woonhuizen. PDS is gebaseerd op eenvoudige, goedkope bekabeling. In het Engels wordt deze bekabeling aangeduid met de vakkreet 'Unshielded Twisted Pair' (UTP). PDS houdt in dat er maar één keer kabelgoten worden gelegd, met op bepaalde afstanden speciale wandcontactdozen die in één keer aangesloten worden met UTP. Op één centraal punt komen al die kabels samen en worden ze gemonteerd op een distributiepaneel, het zogenaamde patchpanel.
Verhuist nu bijvoorbeeld de computer van de woonkamer naar de zolder of werkkamer, dan moeten de aansluitingen van de computer alleen nog maar op het patch-panel worden veranderd. Wil de bewoner een tweede telefoonaansluiting op de slaapkamer, dan wordt de telefoonaansluiting beneden doorgepatcht naar een PDS aansluiting op de slaapkamer.
Met andere woorden, hiermee wordt het zwakstroomnetwerk voor het woonhuis geïntroduceerd. Alle toe-

Universele wandcontactdoos voor het gehele zwakstroomnetwerk.

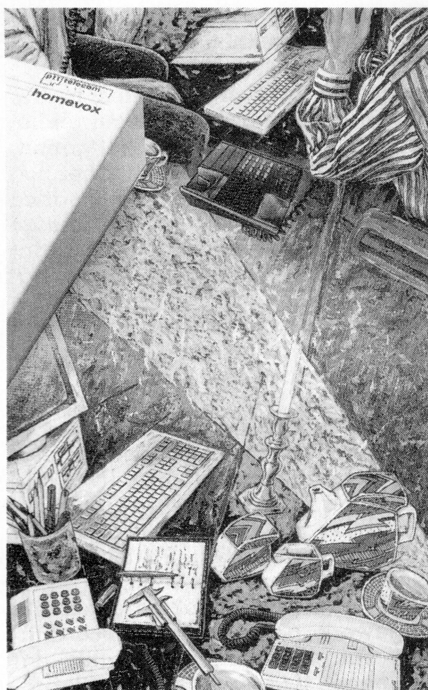

passingen, van telefoon tot de luidsprekerboxen, kunnen via dit netwerk geschakeld worden. Verschillende sensoren. bijvoorbeeld voor verwarming of inbraakbeveiliging, kunnen worden aangesloten.

De huiscomputer

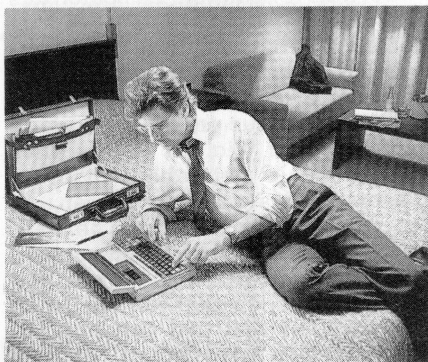
Een universeel zwakstroomnetwerk in huis klinkt aantrekkelijk. Naast het gemakkelijk aansluiten van apparatuur opent het ook de poorten om het huis te gaan besturen via de computer. Wat is op korte termijn mogelijk als we het HTKT gaan invullen, welke computer moet dat worden en wat gaan we er mee doen?

We willen in ieder geval op meerdere plaatsen in het huis gebruik maken van de huiscomputer. De kinderen moeten hem op hun kamer kunnen gebruiken voor huiswerk en aanverwante zaken, de vrouw des huizes wil hem misschien alleen maar als telefoonklapper raadplegen en de man doet zijn administratie en bestuurt het huis er mee. Natuurlijk wil hij het liefst ook dat dure netwerk in het huis terugverdienen. Dat kan, omdat er met behulp van de huiscomputer bespaard kan worden.

Besparingen zijn mogelijk op het gebied van energie. De huiscomputer schakelt het licht uit als een kamer langer dan vijf minuten leeg is en regelt de verwarming per vertrek. Staan èn het raam èn de verwarming in een kamer open dan sluit hij één van beiden. Ook de warmwatervoorziening kan optimaal geregeld worden, evenals het luchtverversingssysteem. De huiscomputer simuleert tijdens de vakantie dat het huis bewoond is, door een aantal scenario's van lichten aan/lichten uit af te draaien. Daarnaast bewaakt hij het huis met behulp van sensoren en fungeert als intelligent antwoordapparaat.

Dit is heel globaal wat we ons van het functioneren van de huiscomputer voorstellen. Hoe ziet zo'n machine er dan uit ? Toen eind zeventiger jaren de eerste microcomputer zijn intrede deed in het gezin kreeg het arme ding het brandmerk 'homecomputer'. Helaas kwam de gemiddelde hobbyist niet verder dan het spelen van spelletjes, een primitieve vorm van tekstverwerking en het bijhouden van een postzegel- en/of LP-bestandje. Logisch, want het zenuwstelsel van de gemiddelde homecomputer kwam niet verder dan een TV-plug, een cassetterecorder en een primitieve printeruitgang. Op bijeenkomsten van diverse gebruikersgroepen waren er een paar knutselaars die een I/O poort gefabriceerd hadden, maar we kunnen ruim acht jaar laten niet zeggen dat deze zijn aangeslagen. Ook de huidige generatie PC's komt niet veel verder dan dat. Daardoor neemt de PC een te geïsoleerde plaats in binnen het huis. Het is nog steeds geen huiscomputer.

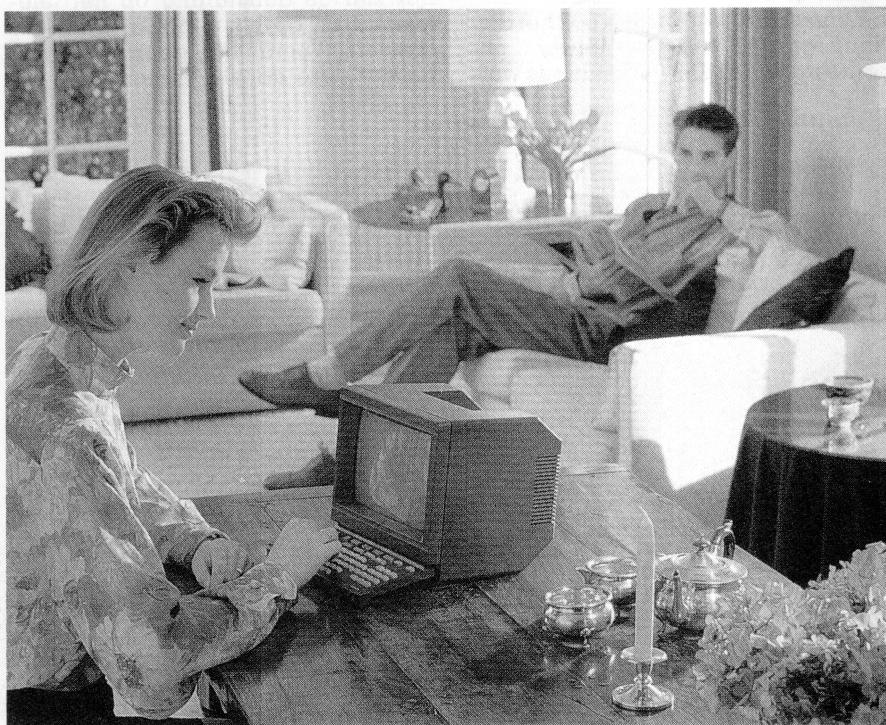

De ideale werkkamer?

De huiscomputer zoals wij die voorstellen in het HTKT zal uit twee delen bestaan. Het Huis Informatie Systeem is het deel dat het meeste lijkt op onze huidige PC. Het andere deel, het Huis Besturings Systeem, zal sterk op een procescomputer lijken. Een klein uitstapje naar de glastuinbouw maakt dit duidelijk. Een moderne kas waarin groenten, bloemen of potplanten gekweekt worden, wordt bestuurd door een procescomputer. Deze meet via sensoren de temperatuur in de kas, de luchtvochtigheid en dergelijke. Op basis van de instellingen die van tevoren geprogrammeerd zijn en de meetgegevens beslist de procescomputer vervolgens welke actie(s) hij moet ondernemen om het gewenste klimaat te handhaven. Bijvoorbeeld het openen van de bovenramen van de kas om buitenlucht binnen te laten of het openen van een afsluiter voor de bevochtiging. Het Management Informatie Systeem van de tuinder communiceert met de procescomputer en verwerkt de gegevens uit de procescomputer in voor de tuinder begrijpelijke grafieken en tabellen. Daarnaast kan de tuinder via zijn Management Informatie Systeem de procescomputer nieuwe opdrachten geven.

Vervang de kas door het woonhuis en de vergelijking is compleet. Met behulp van een aantal soorten sensoren en een aantal elektronische uitgangen kan het Huis Besturings Systeem aan de slag gezet worden. Daarmee vervangt het een aantal intelligente apparaten, die nu los van elkaar in het huis aanwezig zijn. Denk aan de kamerthermostaat van de verwarming, tijdklokken (boiler, licht etc.), antwoordapparaat en al vaak een inbraakalarm.

Het huis zal nauwelijks veranderen, de apparatuur wel.

Daarnaast is het mogelijk intelligente apparatuur die we nu ook al moeten programmeren te koppelen aan het Huis Besturings Systeem. Bijvoorbeeld de tijdklok van een videorecorder, de CD-speler en bij de tweeverdieners thuis de magnetronoven.

Het grote voordeel ligt voor de hand. Alle hier genoemde elektronische apparaten in ons huis kunnen tegenwoordig op één of andere manier worden geprogrammeerd, maar wel allemaal net op een andere manier. Met het Huis Informatie Systeem kunnen we straks via een standaard-instelmenu op een eenvoudige manier, bijvoorbeeld met muis en beeldscherm, onze randapparatuur programmeren. De huiscomputer wordt dan ook een multi-tasking/multi-user systeem. Hij verricht meerdere taken en kent meerdere gebruikers. Voorlopig zal de gebruikers-interface blijven bestaan uit toetsenbord, muis en grafisch beeldscherm. Misschien bestaat het hart van het Huis Informatie Systeem uit één of meerdere 80X86's en is het Operating System een (verre) nazaat is van MS-DOS (OS/2). Doodeenvoudig, omdat van dit concept de meeste machines in omloop zijn.

De systeemkast van de huiscomputer zal gescheiden worden van de werkstations en belandt wellicht in de meterkast of een te introduceren huiscomputerkast, waarin dan ook het distributiepaneel van het netwerk gemonteerd wordt. De werkstations worden via het netwerk in huis op iedere willekeurige plek gekoppeld aan de huiscomputer.

Randapparatuur van de huiscomputer

Het Huis Besturings Systeem kan de taken van een aantal apparaten overnemen en apparaten thuis gaan aansturen. Via het Huis Informatie Systeem gaan we opdrachten verstrekken om het huis te besturen. Er moeten dus afspraken gemaakt worden over het protocol waarmee het Huis Besturings Systeem en het Huis Informatie Systeem met elkaar en met de werkstations, apparatuur en sensoren gaan communiceren. Via het PDS is alles wel gekoppeld met kabels, maar nu moeten er ook signalen overheen.
Dat gaat een stuk verder dan het definiëren van een COM-1 tot en met een COM-zoveel poort. Er moet een netwerk-protocol gemaakt worden om de huiscomputer met zijn randapparatuur te kunnen laten praten. Dit moeten we niet opnieuw gaan bedenken, er is een gangbaar protocol dat in het bedrijfsleven populair is. Het is op veel plaatsen ingevoerd op Local Area Netwerken (LAN's) en we kunnen het zeker gebruiken in het HTKT. Omdat het op zoveel plaatsen in gebruik is, is het ook goedkoper geworden. Het is een internationale standaard voor netwerkprotocollen en heet IEEE 802.3 oftewel Ethernet. We introduceren daarmee een Local Area Netwerk in huis oftewel een Home Area Netwerk, het HAN. Met een snelheid van 10 Megabit/s communiceert de huiscomputer met zijn randapparatuur in het huis.

Aansluitingen naar de buitenwereld

Dat zijn de aansluiting op het telefoonnet en op het centraal antennesysteem. Vooralsnog gaan we ervan uit dat deze aansluitingen in de komende vijf tot tien jaar niet geïntegreerd worden tot één superaansluiting. Dan is het CAI-net een uitgemaakte zaak. Via het PDS wordt de aansluiting gepatcht naar de plaatsen in het huis waar TV's en/of radio's staan.

Met de telefoonaansluiting is wat bijzonders aan de hand. In de komende vijf jaar wordt deze gedigitaliseerd. Daarmee komen er in plaats van één lijn op één telefoonnummer twee digitale kanalen op één lijn ter beschikking. Twee 64 kilobit/s kanalen, die tegelijkertijd gebruikt kunnen worden voor spraak en/of data. In plaats van 2.400 bits/s modems krijgen we de mogelijkheid om met 64.000 bit/s te communiceren. Dat is dus 26 maal sneller dan wat nu mogelijk is. Het nieuwe telefoonnet heet ISDN, Integrated Services Digital Network. Via het netwerk brengt het HTKT de aansluitingen op de plaatsen waar de bewoners ze wensen. Voor de Fido-liefhebbers breken mooie tijden aan. Doordat er twee kanalen zijn kunnen de huisgenoten van de telefoon gebruik blijven maken. Geen gezeur meer.

Organisaties die met Telematica thuis te maken hebben

Er zijn nogal wat organisaties, bedrijven en instellingen betrokken bij het ontwerp en de bouw van het gemiddelde woonhuis. Daarom zal het nog wel een tijd duren voordat Telematica thuis werkelijkheid wordt. De huidige huizen van de toekomst zijn wat dat betreft ook misleidend. Het accent ligt op bouwstijl en interieur, maar de Telematica-aspecten komen er bekaaid af. Logisch, want geen leverancier laat de concurrent in de ontwikkelkeuken kijken.
Het Japanse TRON-concept, waarvoor een computer, een netwerk en interfaces voor randapparatuur ontwikkeld worden, zal weinig tot geen inslag in Europa krijgen. Daarvoor is de impact van Japan op de organisaties, bedrijven en instellingen te klein.
In Nederland wordt ook hard gedacht en gewerkt aan het Telematica thuisconcept. Het is waarschijnlijk dat binnen vijf tot tien jaar de standaardinstallatie van PDS-achtige netwerken bij nieuwbouw een feit is. Pas dan kan er gebouwd worden aan de huiscomputer en bijbehorende randapparatuur.

In dit inleidend artikel hebben we gepoogd om met behulp van het gezonde verstand een invulling te geven van het Huis, Tuin en Keuken Telematicaconcept. Natuurlijk roept dit artikel voldoende stof tot discussie op. Via de brievenrubriek van de HCC Nieuwsbrief hoop ik hierover met u van gedachten te wisselen. In één van de komende nummers gaan we in op de ontwikkelingen en de status van Nederlandse HTKT-projecten. □

Bericht van een eenvoudige modemgebruiker

't Is donderdagavond 13 maart en ik kom net thuis uit Utrecht van een uitputtende vergadering over vernieuwing in ons onderwijs. Terwijl ik het eten in de oven schuif, denk ik er aan dat er nog wat aangenaams te lezen is vanavond: het bulletinboard van de HCC.

Dinant Dekker

Ik zet de computer aan, kies vanuit m'n menu de C van communicatie en het mooie programma Boyan verschijnt op het scherm. Alt D en dan 1 laat de computer automatisch de bovenste naam van de lijst met telefoonnummers kiezen. Even later hoor ik uit de luidspreker van m'n Tulip Compact I: 'Tuut, tuut, tuut...'
Ja hoor, àls ik het niet dacht: in gesprek. Geen nood, een tik op de spatiebalk dempt het getuut. Nu kies ik alt Q en ik kom in de automatische opbeltoestand. Weer een tik op de spatiebalk laat de computer automatisch bellen.
Intussen staat m'n lasagna heerlijk te bruinen in de oven. Ik kan gerust de krant even doorneuzen.

CONTACT Na 39(!) keer bellen hoor ik opeens een luide toon uit de computer: ik heb beet! Weer een paar drukken op de spatiebalk en een keer Esc geeft het bericht van de clubcomputer dat ik mijn naam en het geheime 'password' moet inkloppen. Even wachten en daar kom ik in het hoofdmenu terecht. Wonderlijk, zomaar verbonden zijn met een duur computersysteem van iemand anders!

Nu kies ik M van het berichtenmenu (message) en automatisch kom ik terecht bij het berichtengebied van WordPerfect Europe in gebied 20. Daar was ik de laatste keer gebleven met het uitlezen. Omdat ik in de voorjaarsvakantie in Londen was en de week daarvoor erg druk bezig was met de laatste dingen voor deze reis voor mijn leerlingen te regelen, had ik geen tijd gehad voor mijn wekelijkse contact met de HCC. Er stonden wel vijftig berichten voor me te wachten.

Ik kies C voor doorbabbelen. Nu druk ik op alt 1 voor automatisch opslaan van al het nieuws in een file op mijn computer. Nu nog een return en ik kan de lasagna gaan eten. Ondertussen rolt het ene bericht na het andere over het scherm. Met mijn modem Lightspeed (!) 1200 kan ik het niet lezen, zo snel gaat het. Geen nood, straks ga ik er fijn voor zitten.

Ik heb m'n bord nog niet leeg, of het keuzemenu verschijnt weer in beeld. Nu typ ik in a 10 en de rubriek verkoop komt in beeld. Ha, weer vijftig berichten. Er zit vast wel weer wat voor me bij. Het afgelopen jaar heb ik al wat aardige spulletjes - voordelig in prijs - via dit bulletinboard kunnen aanschaffen.
Hierna kies ik a 11, de rubriek te koop gevraagd. Misschien kan ik iemand anders aan wat leuks helpen: als oud-rommelmarktkeizer heb ik nog flink wat 'moois' op zolder. Straks zal ik het nauwkeurig nalezen en eventueel een berichtje uitprinten.
Nu pak ik modem- en andere communicatieproblemen op a 14. Veel interessants kon ik hier al lezen: onder andere geheimtaal over gebruik van Dutchie (nog steeds ingewikkeld voor de leek) en nuttige aanwijzingen over Girotel (ja, draait nu prima bij me, dank zij veel tips op het board).

Ondertussen ben ik bij het toetje aangeland en heb ik de kinderen naar bad gestuurd. Nu nog de onderwijsecho op a 30 om te zien of ik daar wat kan betekenen. Met een sjaggie in m'n ene hand kies ik als laatste op a 22 de HCC discussie om te lezen of men al wat opschiet met het democratiseringsproces binnen de club.

SOFTWARE O, bijna zou ik het vergeten!. Jaap was hier gisteren en vertelde enthousiast over zijn nieuwe harde schijf. Maar het oproepen van de programma's vond hij maar niks: al dat getyp en dan die vergissingen. Ik beloofde hem eens naar wat moois te gaan zoeken bij de honderden programma's, die voor de HCC-leden klaar liggen in de clubcomputer. Ik heb af en toe alle titels van de hele clubprogramma-bibliotheek opgenomen in een aparte file. Dat is handig om op je gemak wat te gaan zitten zoeken. Gisteravond heb ik de titels van de menu-programma's even uitgeprint en die neem ik er nu bij. Hier staat het:
SSI.PAK 9652
Mooi en gemakkelijk hanteerbaar menu-programma. (aan het getal zie je hoe groot het programma is). Dat is nu precies wat ik voor Jaap moet hebben!

Met M kom ik in het hoofdmenu van ons BBS terecht. Ik kies F. Nu ben ik al bij de bibliotheek. De menu-programma's staan in area 10, dus nu typ ik a 10. Met D geef ik aan dat ik een programma wil hebben en de computer vraagt me welk overzendsysteem ik wil kiezen. Ik neem x van X-modem. Nu typ ik in SSI.PAK en na return vraagt ie of ik er klaar voor ben. Mijn programma moet nog weten wat er aan de hand is, ik druk op PgDn. Aan de rechterkant van het scherm komt een lijstje met overzendafspraken. Hier kies ik ook X-modem. Kijk, dat is mooi: hier staat als naam al genoteerd: SSI.PAK. Het downloaden kan beginnen. Er staat aangegeven hoe lang het duurt voordat alles binnen is en hoeveel bytes je al binnen hebt. Zo kan ik eens even bij de kinderen kijken of ze wel wat schoon worden. Dacht ik het niet: achter de oren geen zeep! Van wie hebben ze dat gemakzuchtige toch....

Net als ik de kamer weer binnenkom, hoor ik de computer fluiten, dat is het teken dat de zaak rond is. Straks ga ik dit programma uitpakken, waardoor er een .exe of .com file van gemaakt is. Dan gaat ie op een 5,25 schijfje voor Jaap. Ik hoor later wel of hij er blij mee is.

Met G neem ik afscheid van de clubcomputer. 36.19 minuten staat er onderaan op het scherm. Dat deert me weinig, omdat het clubsysteem bij ons in Emmen staat. Het komt neer op 60 cent!
Voor de system operator (beheerder) kan ik nog een berichtje achterlaten. Ja, ik zou als eenvoudige gebruiker een stukje schrijven over mijn contact met de clubcomputer. Zal ik hem zeggen dat ik het ondertussen al klaar heb? Nee, dit heb ik met de pen geschreven en 't moet elektronisch. Nu ja, dan vanavond maar even inkloppen, op een schijfje zetten en even aanbrengen.

Met alt x ben ik weer in het opstartmenu en met t laad ik de tekstverwerker in. Ondertussen pruttelt het koffiezetapparaat. Nu nog even deze aantekeningen overtypen en dan met een lekker bakje koffie voor het scherm fijn de clubberichten doorbladeren. Wat ik de moeite van het bewaren vind gaat naar het tweede scherm van de tekstverwerker en dat wordt dan straks opgeslagen in de subdirectory Emmen.

Zo ligt er al een jaargang of twee in 't geheugen en 't is leuk om af en toe alles nog eens door te lezen en dan te zien hoe snel je van alles leert en hoe vlug sommige berichten verouderen.

SIMPEL EN LEUK Zo, nu weet je zo'n beetje hoe ik om ga met de clubcomputer. Ik besef heel goed dat dit contact handiger en sneller kan. Maar dan moet ik me weer gaan verdiepen in allerlei hulpprogramma's en handleidingen en daar heb ik gewoon te weinig tijd voor. Alles werkt en 't gaat allemaal gesmeerd.

Ja, 't blijft leuk zo'n contact met al die andere computermaten over het hele land.

Een netwerk, wat is dat nu eigenlijk?

De grote mode in deze tijd lijkt wel het koppelen van PC's tot een zogenaamd netwerk. De advertenties in de computertijdschriften staan er vol van. Als je die mag geloven kan een modern bedrijf gewoonweg niet meer zonder. Wellicht wat overtrokken, maar dat zien we in deze branche wel vaker. Hoewel er veel over gesproken wordt bestaan er bij de grote massa computerliefhebbers nog altijd vraagtekens over wat zo'n netwerk nu eigenlijk inhoudt. De gebruiker die besluit om zijn computers 'aan elkaar te binden' wordt in de vakliteratuur overstelpt met termen als: server, dedicated, LAN, token ring en meer van dit soort magische klanken. Wat is dat, een netwerk?

Nöel Roets

Een netwerk is niets anders dan enkele PC's, die door kabels met elkaar verbonden worden, waardoor gezamenlijk gebruik kan worden gemaakt van bijvoorbeeld bestanden, printers en dergelijke. Het grote voordeel is dat bestanden steeds up-to-date zijn, printers vrijwel altijd voor iedereen beschikbaar zijn en dat het kopiëren en verwisselen van bestanden via floppy's verleden tijd is. Wanneer men thuis of op het bedrijf meerdere computers heeft staan en deze optimaler en efficiënter wil benutten kan besloten worden tot de aanschaf van zo'n netwerk, ook wel LAN (Local Area Network) genoemd. Zo'n netwerk bestaat veelal uit enige hardwarekaarten, wat kabels, een kastje en software.

VORMEN Om PC's aan elkaar te koppelen kan een keuze worden gemaakt worden uit verschillende vormen van verbinding. Het meest eenvoudigs en goedkoop is een koppeling via de seriële poort, die op iedere PC aanwezig is. Vaak kan dit zelfs zonder tussenkomst van hardwarekaarten en worden slechts schakelkastjes gebruikt, die er voor (moeten) zorgen dat het geheel vlekkeloos verloopt. Een stapje hoger zijn de zogenaamde sub-LAN's, netwerken gebaseerd op de welbekende RS-232 verbinding. Deze hebben wat meer mogelijkheden, met een evenredig prijskaartje. Via deze sub-LAN komen we tot het zwaardere werk, waar momenteel zoveel ophef over wordt gemaakt: het LAN.

LAN Wanneer u de beschikking heeft over meerdere PC's, met één of meerdere printers, zou de aanschaf van een Local Area Network een goede keuze kunnen zijn om bijvoorbeeld een laserprinter en bestanden gezamenlijk te gaan benutten. Dat kan een aanzienlijke tijdbesparing opleveren. Met zo'n LAN worden de PC's aan elkaar gekoppeld door middel van een kabelverbinding, waardoor de PC als werkstation gaat fungeren. Eén van de PC's, meestal de krachtigste van het stel, gaat hierbij een centrale rol vervullen. We spreken hier van een '*server*'. Het is meestal een snelle PC van het type AT met 386 of nog liever 486 processor van Intel in het vooronder en met een grote hoeveelheid (1 Megabyte) intern werkgeheugen. Op deze computer worden o.a. de centrale programma's en bestanden gezet en er wordt een printer van een goede kwaliteit aangesloten. Als de server een grote hoeveelheid bestanden en omvangrijke programma's bevat kan, mede uit het oogpunt van de voortgang, worden besloten de machine alleen te gebruiken als 'diener' ten opzichte van de andere werkstations. We spreken hier dan van een *dedicated server*'. Wordt de computer buiten de taak als server ook nog als gewone PC gebruikt kunnen we hem betitelen als *non-dedicated server*. Vanzelfsprekend is de PC van het type dedicated het best op zijn taak voorbereid. Hoe mooi de advertenties ook zijn, in de praktijk wordt een non-dedicated server nogal eens overbelast, waardoor het hele netwerk plat komt te liggen.

KOSTEN De prijs van een LAN is afhankelijk van het aantal te gebruiken personal computers en wat andere factoren, zoals snelheid en mate van betrouwbaarheid. Ook hier geldt de regel: hoe beter, hoe duurder. Aan een redelijk LAN-netwerk moet al gauw een prijskaartje van enige duizenden guldens per werkstation worden gehangen, exclusief de software aanpassingen in het systeem, bekabeling, installatie en dergelijke.

SUB-LAN Wie echter met een betrekkelijke kleine toepassing wil gaan

werken en een netwerk hoofdzakelijk nodig acht voor het gezamenlijk gebruiken van een printer en wat andere eenvoudige toepassingen, kan de aanschaf van een sub-LAN overwegen. Dit systeem werkt hoofdzakelijk via de RS-232 uitgang, maar kan dan ook niet echt worden vergeleken met een LAN. De belangrijkste reden voor deze keuze is de prijs. Wie de advertenties goed in de gaten houdt kan zich voor zo'n *f* 1500,- al eigenaar van een klein netwerk noemen. De vraag is: welke beperkingen hebben deze systeempjes?
In de eerste plaats moet vermeld worden dat de snelheid en het aantal mogelijkheden veel minder zijn dan bij een echt Local Area Network. Zware toepassingen kunnen niet worden verwerkt. Daarbij komt ook nog de mate van compatibiliteit van de computer om de hoek kijken. Fabrikanten van PC's willen ten opzichte van elkaar nogal eens afwijken in de RS-232 architectuur. Hoewel de sub-LAN's deze verschillen vaak kunnen opvangen moet hier wel rekening mee worden gehouden.
Wie twijfelt over de aanschaf van een sub-LAN of een echt LAN-netwerk kan beter voor het laatste kiezen. Deze kan in de toekomst gemakkelijker meegroeien en bespaart de gebruikers een hoop irritatie, omdat er vaak toch meer wordt geëist dan het netwerk kan presteren.
Maar wanneer de netwerktoepassing beperkt blijft tot wat 'printersharing' en het uitwisselen van gegevens is zo'n sub-LAN een goed(kop)e keuze.

TERMINOLOGIE Wanneer besloten wordt tot aanschaf van een netwerk zullen regelmatig de begrippen Token Ring Netwerk en Ethernet naar voren komen. Deze termen staan voor de (technische) architectuur, die aan de netwerksystemen ten grondslag liggen. Omdat de meeste LAN's één van deze systemen als uitgangspunt hebben hier een globale uitleg over.

Token Ring Bij het zogenaamde token ring netwerk, gesteund door IBM en daardoor alom geaccepteerd, kunnen we ons een ringsysteem voorstellen waaraan PC's gekoppeld zijn. Het versturen van gegevens geschiedt volgens het 'point to point' systeem: een boodschap wordt door een interface (PC) ontvangen, bekijkt of de gegevens voor de computer bestemd zijn en geeft de informatie al dan niet door aan het volgende werkstation. Er is dus sprake van eenrichtingverkeer, links- of rechtsom. Voordelen van dit type netwerk zijn onder meer de betrouwbaarheid en de hoge snelheid, ook bij een hoge belasting. Hierdoor is een zeer efficiënt dataverkeer mogelijk.

Ethernet Het Ethernet systeem is opgebouwd volgens het 'broadcast' principe. Hierbij zendt de personal computer een boodschap uit, die door alle andere aangesloten werkstations wordt ontvangen. Afhankelijk van de toegangscode wordt de message aan een computer doorgegeven. Bij dit type netwerk kunnen we ons een centrale kabel voorstellen, waar willekeurig PC's op zijn aangesloten, die onderling ook weer vertakt kunnen worden. Het voordeel van Ethernet is dat gemakkelijk computers kunnen worden toegevoegd en verwijderd. Bovendien is hier geen echte centrale computer nodig, een besparing in de aanschafkosten.

In de praktijk verschillen de twee types echter niet zoveel van elkaar. Het is afhankelijk van de toepassing voor welke (basis)vorm gekozen wordt. Bij een goed georganiseerde afdeling binnen een bedrijf zal een token ring netwerk perfect kunnen functioneren terwijl bijvoorbeeld bij een computerwerkruimte op school voor een Ethernet systeem kan worden gekozen, vanwege de flexibiliteit.

CONCLUSIE De keuze van een netwerk hangt sterk af van de eisen die er aan gesteld worden en niet in de laatste plaats het bedrag dat beschikbaar is. Door de betrekkelijk hoge prijzen loopt de hele zaak vaak op een teleurstelling uit. Men neemt gauw genoegen met een eenvoudig netwerkje, om er vervolgens loodzware toepassingen mee te verwerken. Een vaak gehoorde kreet is dan: 'Het netwerk blijft steeds hangen'. Laat daarom de leverancier vooraf weten met welke software u gaat werken, welke eisen u er aan stelt en geef een globale omvang van het *toekomstige* bestand.
Er is al een netwerksysteempje verkrijgbaar voor rond de 1500 gulden. Als het werken hiermee beperkt wordt tot wat lichte toepassingen, zoals printersharing en kleine bestanden versturen, zal het veel plezier opleveren. Wil men echter serieus gaan werken met een optimaal resultaat, zonder hinderlijke storingen van de configuratie, dan zal het al snel in de tienduizenden guldens gaan lopen.

De eerste vraag die gesteld moet is eigenlijk: Heb ik het wel nodig? Hoe vaak zien niet we met automatiseringsprojecten dat de toepassing wordt overschat en de daarbij komende aanloop- en opstartproblemen worden onderschat. Analyseer ook nauwkeurig of een eventueel nieuw netwerksysteem met (non)dedicated file server wel zoveel sneller en beter is dan het oude systeem met de vertrouwde 'human file server'... □

De praktijk van een 'gewone' Point

Dani Doesburg

In dit artikel vertelt een 'gewone' computerhobbyist – dus geen super-deskundige! – hoe hij met Dutchie als point omgaat en er toe gekomen is point te worden. Duidelijk blijkt dat je geen expert hoeft te zijn om hier veel plezier aan te beleven.

Ik ben een doorsnee computerhobbyist. Van computers begrijp ik niet zo heel veel. Maar ik vind alles wat met computers en automatisering te maken heeft erg fascinerend. Al een aantal jaren heb ik thuis met computers gespeeld. Want meer kun je dat eigenlijk niet noemen. Aangestoken door artikelen in de HCC Nieuwsbrief heb ik mij een jaartje geleden aan het fenomeen datacommunicatie gewaagd. Een abonnement via de HCC op Dutchie, en voor je 't weet ben je point.
Allengs is het een leuke hobby geworden. Aan de ene kant lijkt het op een verenigingsavond van de computerclub, waar je je oren en ogen goed open houdt en je op die manier veel waardevolle informatie opvangt. En zo kun je ook zelf af en toe iemand van dienst zijn door je licht te laten schijnen over iets waar een medemens problemen mee heeft.

POINT Wat is een point? Het is iemand die met zijn computer en een modem deel uitmaakt van een netwerk en eigenlijk aan één van de vele uiteinden van dat netwerk hangt. Hoe dat netwerk in elkaar steekt weet ik niet precies. Belangrijker is wat er gebeurt.
Als je bij de HCC een point-abonnement neemt en daarbij Dutchie bestelt, dan krijg je een aantal diskettes, een handleiding en een password. Met veel problemen moet je de zaak dan installeren. Want zo gaat dat, da's altijd zo met software. Dus dan begin je maar eens met het doorkijken van de handleiding. Je vindt wel een paar aanwijzingen waar je wat verder mee komt, maar dan ben je er nog lang niet. Dus dat is avonden lang zweten.
Bij het pakket zit een lijst met Bossen (meervoud van Boss). Daaruit kies je er één die je voor lokaal tarief kunt bellen. Dat wordt jouw Boss. Die keu-

ze meerst laak je aan het HCC Kantoor bekend en na een paar weken kan de zaak dan echt gaan beginnen.
De Boss is gegarandeerd altijd een heel vriendelijke vent of een aardige meid, die zorgt voor de koppeling aan dat eerder genoemde netwerk. Om de zaak netjes te starten treed je in overleg met je Boss. Die helpt om de problemen, waar je zelf niet uit kwam, op te lossen. En dan word je gekoppeld aan een conferentie (want zo heet zoiets), een bepaald gebied. Meestal zal de Boss voorzichtig beginnen. Dus eerst maar eens één of twee conferenties. Daar kun je je niet echt een buil aan vallen. Als alles goed verloopt kan dat aantal van lieverlee groter worden.

VERLOOP Hoe gaat het verder? Zoals gezegd heeft mijn Boss me gekoppeld aan een conferentie, overigens kun je dat zelf volautomatisch vanaf je point regelen. Vanaf dat moment bel ik mijn Boss enkele keren per week op. Sorry, dat doe ik natuurlijk niet zelf, dat doet Dutchie voor mij. Ik start het programma en de rest gaat volkomen automatisch. Zelfs dat opstarten kun je nog automatiseren. Zodoende kan de computer contact met de Boss maken als jij in Morpheus' armen ligt. De volgende morgen is het resultaat te zien.
Ik vind het voorlopig prettiger om zelf het programma te starten. Op het scherm kun je volgen wat er gebeurt. Het programma belt. Heel vaak is mijn Boss in gesprek. Geen nood, het programma houdt vol. Net zo lang tot het raak is. Dan komt er een hele retirade op het scherm. Het uiteindelijk resultaat is het binnenkomen van een pakketje post. Dat pakketje moet dan uitgepakt en gesorteerd worden. Natuurlijk hebben we daar ook weer een programmaatje voor. En dan komt het grote moment. Ik start ik de bijbehorende editor op en op m'n gemak kan ik de binnengekomen post lezen.

EDITOR Ik noemde dat programma waarmee ik de post lees een editor, maar dat is erg oneerbiedig uitgedrukt. Want hiermee kun je post lezen, berichten printen en nog een heleboel meer.
Mocht er nu een bericht bij zitten waar ik op wil reageren, dan kan ik dat ter plaatse doen. Met de 'editor' maak ik een nieuw bericht. Daarbij kan ik stukken uit het oude bericht overnemen. Het pakket herkent ook dat het een reactie is.
In het systeem worden namelijk ketens van berichten bijgehouden, met alle reacties en antwoorden daarop, zowel van mij als van anderen.
Ook kan ik vragen, opmerkingen of wat dan ook plaatsen. Als ik ergens mee zit, stuur ik een bericht aan ALL of aan ALLEN. Die twee (familie van elkaar) weten haast overal wel een antwoord op.

VERZENDEN Wat is dus nu de situa-

tie op mijn computer? Er is een conferentie met berichten die ik van mijn Boss heb binnen gekregen met daartussen berichten die ik zelf heb ingetoetst. Deze laatste berichten wil ik graag weer naar mijn Boss sturen. Je voelt 'm al aankomen. Daar hebben we weer een programma voor. Dit pikt al mijn berichtjes er uit en pakt ze in. Doet ze als 't ware allemaal in één grote enveloppe. De eerstvolgende keer dat ik weer contact heb met mijn Boss wordt niet alleen nieuwe post opgehaald, maar ook deze enveloppe met berichten weggebracht.
Zoals ik al zei is mijn Boss mijn koppeling met de rest van het hele netwerk. 's Nachts, als alle andere mensen slapen, zijn de Bossen druk in de weer. Mijn pakketje post wordt dan over het hele land verspreid, naar alle andere Bossen gekopieerd als het ware. En mijn pakketje natuurlijk niet alleen. De volgende morgen kan een point, waar ook in den lande, mijn berichten lezen.

CONFERENTIES Tot nu toe ging ik uit van één conferentie. Maar er zijn er vele. Dat zijn als het ware aparte postbakjes op je bureau. Een bakje voor post over datacommunicatie, eentje over de techniek van de PC in 't algemeen, over spelletjes, over talen, enzovoort. Ja, zelfs over dingen als eten, muziek of genealogie kun je confereren. En al die conferenties worden van elkaar gescheiden gehouden. Een vraag over een PASCAL programmeer probleem zet je in de conferentie PASCAL, een vraag over beurskoersen komt in BEURS.
Er zijn conferenties die binnen de landsgrenzen blijven, maar er zijn er ook die de hele wereld omvatten. Daarin is de voertaal Engels.

Nòg meer mogelijkheden. Voor ik contact zoek met mijn Boss kan ik een klein berichtje aanmaken, waarin ik een bepaald bestand of programma aanvraag. Dat bestand of programma wordt dan gewoon met de post meegezonden. De file die je natuurlijk het eerst aanvraagt is de file FILES. Want daarin staan alle programma's en bestanden die beschikbaar zijn.
Een andere dienst die ik niet mag vergeten te vermelden noemen we SERVICE (ja, ja, kom er maar op). Ik kan bij mijn Boss een SERVICE aanvraag doen. Dat gaat haast net zo als het aanvragen van een file.
Zo'n SERVICE is het aanvragen van een bepaalde actie bij je Boss. Bijvoorbeeld het aan- of afkoppelen van bepaalde conferenties. Veronderstel dat ik er een conferentiegebied bij wil hebben. Als ik nu niet precies meer weet welke conferenties mijn Boss voert, dan laat ik eerst het bestandje ABOUT meekomen met de post. Dus gewoon een file-aanvraag. In dat bestandje lees ik alles about mijn Boss. Met de service .AREAS kom ik aan de weet welke conferenties hij voert.
Nu wil ik een nieuwe conferentie aankoppelen. Bijvoorbeeld de conferentie BEURS.028 (het gebied dat over aandelen en zo gaat). Ik voer ik de service .JOIN BEURS.028 uit en koppel me zo aan deze conferentie. En dan gaat de zaak verder volautomatisch. In 't vervolg krijg ik de berichten in deze conferentie keurig netjes in m'n postbakje.

Er is nog een speciaal gebied: POST. Ook wel E-mail (Electronic mail) genoemd. Berichten in dit gebied kunnen alleen gelezen worden door de geadresseerde en de afzender. Ze worden via de kortste weg verzonden naar de geadresseerde. Alleen de Bossen waar het bericht langs gaat kunnen die berichten lezen. Dat is dus, zeg maar, voor privé post.

PAREL Al deze zaken maken het point zijn tot een heel aardige bezigheid. Je leest mee over problemen met bepaalde modems. Je discussieert mee over hard-disk problemen. Je verlekkert je, in de beursrubriek, over de winsten die je had kunnen maken. Enzovoort. Kortom, ik kijk elke keer weer uit naar de elektronische post. Zo is het point zijn één van de pareltjes van het leven in deze tijd. □

```
Bericht nr 1
Dat : 12 Aug 90  22:54:12
Van : Berend Harmens
Aan : Dani Doesburg
Info: Editor
358656 Alt-1= Help NIEUW BERICHT                    Regl:6  Kol:23 AI INS WW
Dani,                                                                       «
Terecht wordt de editor van Dutchie door jou hogelijk geprezen en meer genoemd
dan alleen maar een stuk 'schrijfgereedschap'. Post op je gemak produceren en
lezen, zonder dat de PTT daar echt rijk van wordt, reacties toevoegen aan
berichten die je leest, berichten printen, enzovoort, het is allemaal een
fluitje van een cent.

1 Einde 2 SlaOp 3 NweRg 4 vwRgl 5 Lees 6 Schry 7 Carbn 8 ALT 9 SHIFT 10 Shell
```

COMMUNICATIE

Videotex, terug in de toekomst

Verzamelingen van kennis hebben altijd een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op mensen. Kennis is macht en wijzen boezemen vrees in. Nieuwsgierig als de mens is, zal hij toch zoeken naar de kennis en zo vindt hij zijn weg naar bibliotheken en databanken. Het is evenwel moeilijk zoeken in een zo grote stapel kennis. Videotex is een fraaie methode om gegevens toegankelijk te maken, maar is die methode niet vreselijk verouderd? Een nadere kennismaking.

Quintus Bosman

Videotex is een standaard op het gebied van presentatie en opbouw van een databestand. Men zou het ook hypertekst kunnen noemen, tenminste als hypertekst wordt gedefinieerd als een databestand waar men elk deel van het bestand direkt kan bereiken vanuit elk ander deel van zo'n bestand.
Videotex kan gebruikt worden voor een lokaal aanwezig databestand, maar het systeem is bij uitstek geschikt als publiek beschikbaar bestand, bereikbaar via communicatieprogrammatuur.
Om duidelijk te maken hoe Videotex in elkaar zit, zullen presentatie en opbouw nader worden toegelicht.

PRESENTATIE Videotex heeft een eigen karakterset die sterk afwijkt van de karakterset die bij de computer gangbaar is. De karakterset volgens de **Prestel**-standaard, wat in Nederland de Videotex-standaard mag worden genoemd, komt voor letters, cijfers en de meeste leestekens overeen met de ASCII (American Standard Code for Information Interchange) karakterset. Verder zijn er dubbelhoge karakters, grafische karakters, besturingstekens en enkele bijzondere karakters. Een typisch Videotex-beeld komt overeen met de beelden die men kent van Teletekst. Dit is overigens de enige overeenkomst tussen deze twee standaards.
Het tweede bijzondere aan de Videotex-presentatie ligt in de opbouw van het bestand. Een Videotex-bestand bestaat uit genummerde beelden met een vaste inhoud. Dit betekent dat een bepaald nummer correspondeert met een bepaald beeld en dat dit beeld altijd hetzelfde uiterlijk heeft. De makers van een Videotex-bestand hebben zo de presentatie van de informatie geheel in de hand. Door het gebruik van kleur, grafische tekens en dubbelhoge karakters kan de presentatie van de gegevens optimaal plaatsvinden.

OPBOUW Het eerste bijzondere aan een Videotex-bestand is hiervoor al even aangestipt. Het bestaat uit beelden met een vaste inhoud en een vaste presentatie. Deze beelden zijn van een nummer voorzien, veelal 9 cijfers, gevolgd door een letter (a-z). Alle beelden met een nummer gevolgd door een 'a' (pagina's) zijn altijd direct aanspreekbaar vanuit elk willekeurig deel van de database. De beelden 'b' tot en met 'z' zijn vervolgbeelden en kunnen alleen doorgebladerd worden.
De eenvoudige koppeling van beelden is het tweede bijzondere in de opbouw van Videotex. Elk beeld heeft een schaduwbeeld waarin gegevens omtrent het beeld zijn opgenomen. Hierin kan het soort beeld worden aangeven, maar ook een tiental koppelingen van het beeld naar andere beelden (pagina's). De koppeling is een nummerkeuze (0-9) vanuit het beeld. Het op het schaduwbeeld ingevoerde paginanummer bepaalt het doel van de keuze. Deze koppelingen maken het mogelijk een pagina direct te verbinden met elk willekeurig beeld in het Videotex-databestand.
De beschrijving hierboven klopt niet met het slechte imago van Videotex. In brede kring wordt Videotex beschouwd als een verouderd, traag en wat kinderachtige wijze om databestanden op te bouwen en te presenteren. De reden hiervan is in belangrijke mate bepaald door het mislukken van Viditel in het begin van de jaren '80. Viditel is een Videotex-databestand dat gebruik maakt van beelden met 40-koloms tekst (in plaats van 80-koloms tekst zoals in de meeste beeldschermen). De toegang tot Viditel is standaard nog steeds via het zogenaamde V23 split-baudrate protocol. Hierbij verzendt Viditel de data met een snelheid van 1200 bits per seconde (bps) naar de gebruiker terwijl deze met 75 bps naar Viditel zendt. De techniek hiervoor was begin jaren '80 veel goedkoper dan 1200 bps heen en terug (V22), maar nu is het achterhaald.
Videotex is echter niet gebonden aan V23 of 40-koloms tekst. Vele kilobits per seconde en 80-koloms tekst is inmiddels heel gewoon.

PROGRAMMATUUR Om een Videotex-databestand aan te bieden, zal men moeten beschikken over **Host**-programma's (het bestand waarmee men contact kan maken) en **Terminal**-programmatuur (het communicatieprogramma). Tevens moeten programma's aanwezig zijn om een Videotex databestand op te bouwen, zogenaamde **Edit**-programmatuur. Hiermee zijn beelden aan te maken, ontwerpt en structureert u het bestand en kunnen overige beheerstaken worden uitgevoerd.

HOST De host-programmatuur regelt de eventuele identificatie van de gebruikers, de toegang tot de databestanden en de afhandeling van de gebruikers. De gebruikte computersystemen lopen uiteen van homecomputers (BBC) via PC's tot mainframes en bieden uiteenlopende faciliteiten.

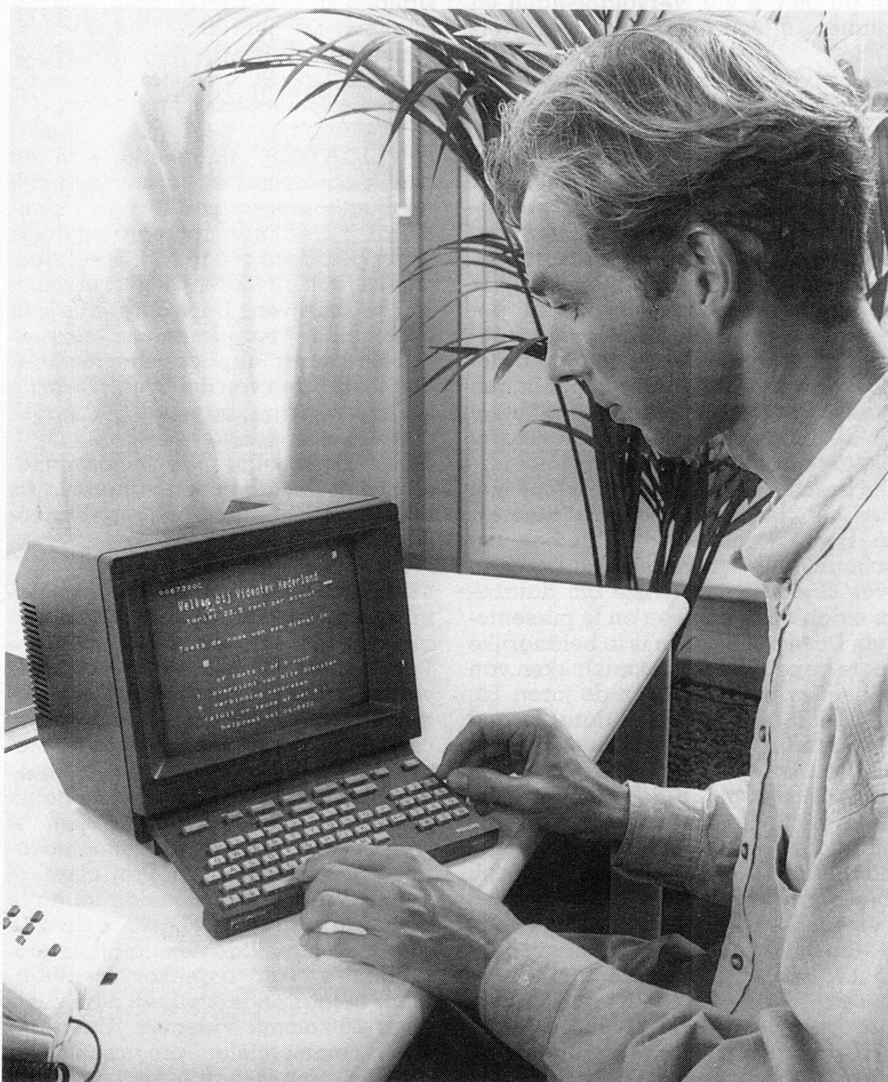
APPLICATIES Afhankelijk van de Host-programmatuur is het mogelijk applicatie-programma's (via standaard verbindingsprogrammatuur gekoppelde programma's die een specifieke taak uitvoeren) te gebruiken of zelf te schrijven. Door de status van een beeld te veranderen van informatiebeeld naar applicatiebeeld, kan, door het kiezen van dat beeld, de in de schaduwpagina aangegeven applicatie worden aangeroepen.
Deze uitgebreide host-programmatuur is in het algemeen vrij prijzig en niet voor de individuele gebruiker weggelegd.

TERMINAL De terminal-programmatuur zorgt voor de opbouw van de verbinding via een modem en voor de Videotex-emulatie (correct weergeven van de karakters volgens de Videotex-standaard). Omdat Videotex een speciale karakterset gebruikt, zal de programmatuur hierop voorbereid moeten zijn. Daarom is het niet mogelijk goed met Videotex databanken te werken via standaard communicatieprogrammatuur als ProComm of Telix. Vrijwel alle beeldinformatie gaat dan verloren. Er bestaan diverse public domain Videotex-emulatie programma's van redelijke kwaliteit, maar helaas ondersteunen deze soms geen 80-koloms Videotex. Uiteraard kan commerciële programmatuur worden aangeschaft of een complete

Videotex-terminal van bijvoorbeeld de PTT.

TOEPASSINGEN Tot nu toe is gesproken over Videotex zoals dit in Nederland bekend is. Deze vorm van Videotex is gebaseerd op de **Prestel**-standaard en is in feite een subset van de **CEPT**-standaard. CEPT is in de meest uitgebreide vorm een soort hoge resolutie Videotex met bijvoorbeeld de mogelijkheid van fraaie grafische beelden. Momenteel is de overdracht van dergelijke beelden via het telefoonnet een te trage aangelegenheid, maar met de komst van ISDN (Integrated Services Digital Network, met hoge snelheidsverbindingen via de telefoonaansluiting) is veel meer mogelijk.
Eén van de meest succesvolle Videotex-toepassingen is te vinden in Frankrijk. De kosten voor het drukken van telefoonboeken rezen de pan uit, waardoor gekozen is voor het aanbieden van de telefoonnummers via een centraal databestand. De Franse PTT heeft met grote subsidies een Videotex-netwerk uit de grond gestampt op basis van de **Teletel**-standaard, Minitel geheten. Abonnees kregen geen telefoonboek, maar een terminal. De Teletel-standaard lijkt sterk op Prestel, maar kent meer karaktersoorten, zoals dubbelhoog/dubbelbreed en fijnere grafische tekens. Als u in Frankrijk op vakantie bent, kunt u in elk postkantoor via een terminal met dit systeem kennismaken. Het Nederlandse initiatief **Videotex Nederland**, is een poging op kleinere schaal dit Franse voorbeeld te volgen.
Voorbeeld van een veel gebruikte Videotex-applicatie is **post**, in Viditeltermen: Vidibus. Een Videotex postapplicatie maakt gebruik van postbussen op basis van klantnummers. Elke abonnee kan een bericht sturen naar iedere andere abonnee, maar men kan alleen in de eigen postbus kijken. Afhankelijk van de applicatie kan dit uitgebreid worden met een inhoudsoverzicht van de postbus, spoedberichten, antwoordbeelden, etcetera. Ook zijn situaties mogelijk van lokaal aanmaken van post en vervolgens automatisch versturen. Er bestaat nu al een communicatienetwerk voor de gezondheidszorg onder de naam Life-Line, alles op basis van Videotex-programmatuur (Telstar). Via dit netwerk worden onder andere uitslagen van het artsenlaboratorium verstuurd naar de huisartsen.
De applicaties geschreven voor het Host-systeem en de toegankelijkheid van de databestanden bepalen de toepassingsmogelijkheden van Videotex. De Host-programmatuur bepaalt in sterke mate de mogelijkheden van de applicaties, maar in principe zijn deze mogelijkheden onbeperkt (rapportagesystemen, order entry, literatuurdatabanken, EDI=electronic data interchange).
De toegankelijkheid van Videotex-hostsystemen via de telefoon is in principe onbegrensd. Om telefoonkosten voor de gebruiker te beperken kan hij/zij gebruik maken van zogenaamde VAP's (Videotex Access Point). Een VAP (vaak via een 06-nummer) is een dienst van PTT Telecom die regionaal is opgezet en de gebruiker tegen lokaal tarief laat kiezen uit de aangesloten Videotex aanbieders. De communicatie van een VAP naar de Videotex-host is voor rekening van de aanbieder en gaat via DataNet 1, het Nederlandse datacommunicatienet. Voor bekenden met datacommunicatie laat zich dit goed vergelijken met een PAD (Packet Assembly Disassembly).

Iedereen die een telefoon heeft kan gebruik maken van het aanbod van Videotex Nederland

VERWACHTINGEN Internationaal staat Videotex de laatste jaren toenemend in de belangstelling. Vooral in de Verenigde Staten worden momenteel door de grote computerbedrijven vele miljoenen dollars geïnvesteerd in Videotex-systemen. De verwachting is dan ook dat er de komende jaren meer gebruik gemaakt zal worden van Videotex-databestanden. Enerzijds voor het aanbieden van publieke informatiesystemen, zoals 008, bibliotheken, overheid. Anderzijds door bedrijven intern door een veelheid aan diensten (bedrijfsinformatie, helpdesk, order-entry, etcetera).

ALTERNATIEF Het moge duidelijk zijn dat ik Videotex als systeem voor het aanbieden van databestanden een warm hart toedraag. De vraag uit de inleiding, of Videotex niet een erg verouderd systeem is, moet volgens mij met 'nee' worden beantwoord. 'Verouderd' impliceert dat er betere en modernere alternatieven voorhanden zijn. Databanken zijn bekend om de slechte toegang tot de gegevens. Er moeten ingewikkelde commando's gebruikt worden om de juiste gegevens te vinden. Literatuurdatabanken zijn hiervan een duidelijk voorbeeld. Videotex-systemen lossen deze problemen niet zomaar op, maar bieden een alternatief voor goed geordende databestanden en kunnen via applicatieprogrammatuur ook allerlei andere databanken koppelen. □

PCNL-MEMO

Jaargang 2, aflevering 8 september 1990

Gratis lege diskettes

Speciale actie: gratis lege merkdiskettes bij aankoop van PCNL-software. In de maand september ontvangt u bij aanschaf van losse PCNL-diskettes 1, bij aanschaf van een PCNL-kwartet 2 en bij aanschaf van een PCNL-pakket 5 lege diskettes van hetzelfde formaat gratis. Voor het 5,25 inch formaat zijn dat diskettes van de merken 3M, Sony of TDK en voor het 3,5 inch formaat diskettes van het merk Sony.
Deze lege diskettes zijn handig om direct een backup op te maken van uw nieuwe PCNL-diskette (wat u eigenlijk altijd zou moeten doen voor dat u de programma's op de diskette gaat bekijken!), maar u kunt ze natuurlijk ook gebruiken voor uw eigen programma's.

PCNL-DISK 10

Aflevering 10 van PCNL-DISK is uit! PCNL-DISK is het elektronische magazine van de IBM-PC gg, met artikelen van voor en door PC-gebruikers (ook voor beginners), IBM-PC gg nieuws en natuurlijk software! PCNL-DISK aflevering 10 bestaat uit 2 diskettes met de nummers PCNL1153 en 1154.
De afleveringen van PCNL-DISK bestaan uit minimaal twee diskettes. De losse afleveringen kosten per diskette f 7,50 (5,25 of 3,5 inch) exclusief verzendkosten. Een abonnement voor vier afleveringen kost f 60,- (5,25 of 3,5 inch) **inclusief** verzendkosten. Abonnees op PCNL-DISK ontvangen tevens alle nieuwe delen van de PDS Catalogus gratis. Zie voor de bestelnummers de vierde pagina van deze PCNL-MEMO.

In PCNL-DISK 9 treft u o.a. de volgende artikelen:
- 'Interrupts'. In dit artikel van Rudolf Smith over DOS-interrupts komen de basisbegrippen aan de orde. Moeilijke kost, maar goed uitgelegd. Tevens wordt getoond hoe met DEBUG zichtbaar gemaakt kan worden welke interrupts actief zijn. Het programma VECTS v1.0 (ook op deze PCNL-DISK aanwezig) maakt er een nette overzichtelijke lijst.
- 'De HCCNieuwsbrief database'. Een artikel van Kees Pijnenburg over het opzetten van een database voor tijdschriftartikelen met als voorbeeld de artikelen in de HCCNieuwsbrief. Zeer leerzaam, omdat ook het concept van het bouwen van databases aan de orde komt. Het voorbeeld programma alsmede de database zelf zijn ook op deze PCNL-DISK aanwezig (compatibel met dBASE III).
- 'Boom van Pythagoras''. Met als basis de stelling van Pythagoras laat Nico Zimmerman zien hoe een wiskundige gegeven gebruikt kan worden voor het maken van een schitterende boom, met een steeds terugkerend motief (als bij fractals). Het grafische voorbeeldprogramma is ook op de disk aanwezig (grafische kaart vereist).

Op PCNL-DISK 9 bevinden zich ook public domain en shareware programma's. O.a. aanwezig; ADRES v2.3 (Nederlandstalig public domain programma voor het bijhouden van een adressenbestand. Eenvoudig in gebruik, inclusief sorteren op naam, tel.no., trefwoord, etc..), NYET v1.2 (behendigheidsspel; stapel blokken die uit de lucht komen vallen), LZEXE v0.91 (uniek archiveringsprogramma dat EXE-files kan comprimeren terwijl de files nog steeds direct uitvoerbaar zijn. De decompressie vindt plaats tijdens het starten van het EXE-programma en lijkt nauwelijks tijd te kosten.), STS v2.20 (Stereo Shell file manager die twee directories naast elkaar toont, actie van copy- en move-commando's dus direct zichtbaar op scherm, intelligente gebruikersinterface). Ook aanwezig diverse utilities geschreven door Kees Pijnenburg (inclusief Turbo-Pascal v5.5 source codes), o.a.; DELFILES (deleteert een subdirectory inclusief evt. daarin aanwezige andere directories), CHKFILES (vergelijk twee directories of directory en diskette).

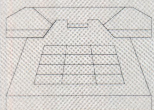
Inhoud

Abonnement

Een abonnement nemen op 4 afleveringen van PCNL-DISK is heel eenvoudig. U bepaalt met ingang van welk nummer u een abonnement wenst, zoekt op de vierde pagina van deze PCNL-MEMO welk bestelnummer daarvoor van toepassing is en maakt het abonnementsbedrag over met vermelding van dit bestelnummer. Basisprijs voor een abonnement is f 60,- (5.25 of 3,5 inch). Uiteraard geldt ook hier een korting van 10% voor IBM-PC gg leden. Let op! Een abonnement kan ook ingaan bijvoorbeeld bij nummer 1. U ontvangt dan alle afleveringen in 1 keer. Afzonderlijke diskettes van PCNL-DISK zijn te bestellen als losse PCNL-diskettes.

Colofon

PCNL-MEMO is een uitgave van de IBM-PC gebruikersgroep, postbus 47, 7250 AA VORDEN.
PCNL-MEMO verschijnt maandelijks integraal opgenomen in de HCCNieuwsbrief.

PCNL-HULPLIJN Telefonische vraagbaak voor leden van de IBM-PC gg voor algemene computervragen of vragen over de werking van shareware en/of commerciële programma's. Telefoonnummers; dinsdagavond van 20.00 tot 23.00 uur op 043-649712 (Henk van Walbeek) en donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur 04104-78334 (Henk Bennik).

PCNL-MEMO

1986. In SQUYNCH is de tekst adventure speler een sterveling die het land van Sqynchia helpt bevrijden van ogres, orcs en andere "beesten".

PCNL1143 - BRAINSCAPE! & FSPRO v5.0. BRAINSCAPE! is een (Engelstalige) tekstadventure die de speler meeneemt door zijn eigen hersenen. Het spel is in eerste instantie bedoeld als introductie in de neuro-anatomie. Schrik daarom niet van de termen! FSPRO is een hulpprogramma voor Flight Simulator III gebruikers (FS zelf NIET aanwezig). Met FSPRO is het mogelijk een collectie vliegmodes (betreft keuze vliegveld, vliegtuig, weertype, dag- of nachtvlucht etc. binnen FS) bij te houden en eenvoudig te veranderen.

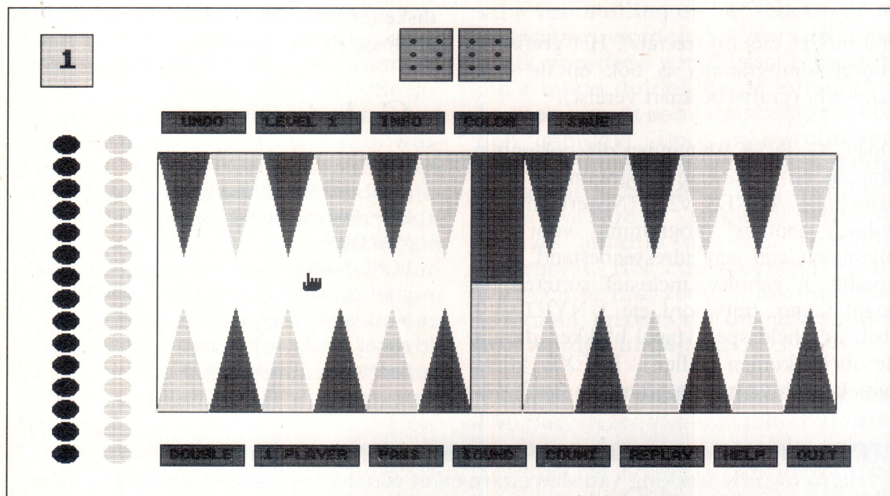
PCNL1144 - LOTTO PROPHET v2.7 & FOOTBALL STATS-ALYZER v2.0. LOTTO PROPHET is een hulp bij het bijhouden en voorspellen van lotto-uitslagen. Het programma gebruikt daarvoor statistische methodes waarbij uitgegaan wordt van het aantal keren dat een nummer getrokken wordt, de meest voorkomende combinatie van cijfers, de meest voorkomende nummers in een bepaalde maand etc. Er kunnen tot 50 verschillende lotto's naast elkaar worden bijgehouden. Maar dan is een harddisk vereist! Succes niet verzekerd, een verhoging van het lotto spel-plezier wel. FOOTBALL STATS-ALYZER is een set van programma's voor het bijhouden van zgn. football game statistics.

PCNL1145 - FOOTBALL STATS-ALYZER v2.0 (disk 2). Deze diskette bevat het tweede deel van het FOOTBALL STATS-ALYZER pakket. Deel 1 bevindt zich op PCNL1144.

PCNL1146 - PRINTER UTILITIES. O.a. aanwezig; DISKOVER (print passende bijsluiter voor diskettes met daarop de naam van de diskette en de inhoud), DMP v1.52 (complete printer driver/spooler voor volledige controle van het printproces: spoolen via EMS, disk of extended memory, filteren van besturingscodes, karakter vertaaltabel, printen naar schijf, redirection naar seriële poort etc.), LABEL35 v3.0 (print aantrekkelijke labels voor 3,5 inch diskettes), SCRNDMP (grafische screendumps van CGA, Hercules of EGA schermen op EPSON, C-Itoh of Oki matrix printers).

PCNL1147 - VARIOUS UTILITIES. Diskette met een grote verscheidenheid utilities. O.a. aanwezig; CHENV v1.0 (CHange ENVironment, wijzig tegelijkertijd CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT en reboot), EEDIT v2.1 (Easy EDITor, complete editor met EGA/VGA support, multi-file edit etc. en toch maar 21k en zeer snel), FINDUPE v3.09 (overzichtelijke weergave van alle files op de harddisk, bemerkt dubbele files), ZIP v1.23 (verzenden files tussen 2 PC's via seriële kabel, werkt als DOS COPY-commando), COPYQM v2.0 (Quick Multiple Format Copier, snel maken van meerdere kopieën, ook opslaan volledige diskette op harddisk voor later gebruik), ZIPER v1.10 (verwijdert die files uit de ZIP-file die al in de subdirectory staan).

PCNL1148 - DOS UTILITIES & TSR UTILS v2.9. Collectie utilities. O.a. aanwezig; GRABBER v3.2 (opslaan van tekst of CGA-scherm in .COM-file), NAVIGATE v1.0 (memory residente directory changer), NOTIME v0.1 (laat computer "hangen" bij ongewenst gebruik van PC door anderen), NP (toont in het geheugen aanwezige programma's, TSR's en shells), CONFMT v1.03 (CONcurrent diskette ForMaTter, formatteert een diskette in de achtergrond terwijl u gewoon doorwerkt, alle formaten!). TSR UTILS aanwezig; MARK, RELEASE, MARKNET, RELEASENET, EATMEM. Ook verwijderen TSR's uit geheugen.

***** PCNL1156 - EGAGAMMON v1.5 *****

PCNL1149 - TURBO-PASCAL & ASSEMBLER PROGRAMS. Assortiment Turbo-Pascal (v5.0) en assembler units routines voor het gebruik in eigengemaakte programma's, inclusief source code. O.a. aanwezig; CRUNCH.PAS (LZW compressie), ENVELOPE.PAS (printen envelop en adreslabels), MEMAVAIL.PAS (bepalen hoeveelheid vrij geheugen), FTPUDEMO.PAS (toont snelheid TP v5.0 units, inclusief snelheidsverhogende tips).

PCNL1150 - PRINTER UTILITIES. O.a. aanwezig; COLS v1.00 (print tekstfiles in kolommen naast elkaar), DOCSMASH v2.8 (print document van 100 pagina's op 25 printer velletjes), FLEXLBL (flexibel label-printprogramma), PMSLABEL v1.4 (PrintMaster/Shop LABEL maker, print labels met van PrintShop- of PrintMaster-plaatjes, inclusief Turbo-Pascal v3.0 source code), PRNSET (instellen printer, configuratie files voor diverse printers aanwezig)

PCNL1156 - EGA/VGA GAMES. Games die gebruik maken van de hoge resolutie en kleur van EGA en/of VGA grafische adapters (EGA of VGA dus vereist). O.a.; KLONDIKE v2.0 (zeer fraaie uitvoering van Patience-kaartspel, evt. met muis te besturen), QUINTA v1.0 ("vijf-op-een-rij", Go-uitvoering), EGAGAM v1.05 (mooie kleurige back gammon). Voor QUINTA en EGAGAM is ook een muis vereist!

PCNL1157 - FLUSHOT+ v1.5 & VARIOUS TIPS. FLUSHOT+ is een van de meest succesvolle anti-virus programma's. Het programma houdt precies bij wat er met uw systeem gebeurt. Tevens op deze diskette aanwezig tips en verhalen over virus-mythen, het spelen van Leisure Suit Larry (o.a. fix waardoor "iedere Larry" het eindspel kan gaan spelen met Fawn), werken met BASICA, interface van HO-treinen met de PC (technische kennis vereist!), etc.

PCNL1158 - CLIPPER UTILITIES. Diskette met diverse Nederlandstalige public domain hulpprogramma's voor CLIPPER en dBASE-programmeurs geschreven door Wolfgang van Heeswijk. O.a. aanwezig; CREATION (aanmaken broncode voor DBF-programma), LIBRARY (bibliotheekprogramma voor het bijhouden van CLIPPER procedures en functies), CLIPEDIT (ontwikkelomgeving voor maken CLIPPER en DBASE programma's geschreven in Turbo-Prolog v2. Editor van waaruit menugestuurd CLIPPER of DBASE gestart kunnen worden om het gemaakte programma te testen, te debuggen, te compileren of te linken etc. Na beëindigen CLIPPER of DBASE komt de gebruiker vanzelf in de editor terug!).

PCNL-MEMO

Rubrieken

Onderstaand vindt u een overzicht van de PCNL-diskettes uit de IBM-PC gg PDS Software Bibliotheek uit de categorieën ''Astrologie, Astronomie en Beleggen''. De diskettes staan weergegeven met oplopende PCNL-nummering. Eventuele speciale hard- of software-eisen staan tussen haakjes vermeld achter de namen van de programma's.

Astrologie:

PCNL0506 - ICHING & TAROT: maken van toekomstvoorspellingen a.h.v. de Tarotkaarten of hexagrammen
PCNL0825 - ASTROLOGY v9.5: berekenen van de toekomst
PCNL0851 - ASTRO: Nederlandstalig astrologieprogramma, ORACLE & ICHING: Engelstalige astrologieprogramma's
PCNL1059 EN 1060 - ASTROLOGY v2.01. Engelstalig programma, ook geschikt voor beginnende astrologen, geeft ook een korte (Engelstalige) interpretatie. (CGA, Hercules, EGA en VGA)
PCNL1119 - AURA READING v1.0 & QUICK NUMEROLOGY v1.0: voorspellingen over karaktereigenschappen aan de hand van de naam en/of de geboortedatum. (afgeleid van Chinese numerologie)
PCNL1120 - MAYAN CALENDER v3.3: bepalen van de beste dagen voor feesten en andere belangrijke gebeurtenissen a.h.v. astrologische kalender, inclusief korte interpretatie van de betreffende datum
PCNL1151 EN 1152 - ASTRA v2.3: Nederlandstalig astrologieprogramma. Grondig getest in de praktijk en handig in gebruik. Horoscooptekeningen op Hercules, CGA, EGA grafische kaarten. Printen op EPSON-compatibel matrixprinters.

Astronomie:

PCNL0350 - THE SKY: programma over navigatie m.b.v. sterren
PCNL0667 - Verschillende astronomische programma's: VIEW, STAR, PLANETS
PCNL0916 - FLOPPY ALMANAC 1987: informatie over diverse astronomische objecten (sterren, planeten etc)
PCNL0962 - Nederlandstalige astronomieprogramma's: ASTRO-1 en ASTRO-2
PCNL1117 - GRAVITY v1.0 simulatieprogramma van bewegingen van planeten in het luchtledige. (CGA, EGA, VGA, 8514, Hercules etc.). Bevat demo's voor weergeven draaiing van de maan om de aarde

Beleggen:

PCNL0220 - TRANSTOCK: beleggingsprogramma met voorbeelden en documentatie
PCNL0226 - PC-STOCK & PFROI: beursprogramma's
PCNL0297 - PC-STOCK, STOCK TRADER: beurs evaluatie en -volg programma
PCNL0772 - STOCK TRADER: menugestuurd programma, bevat 8 aandelen als demo (CGA)
PCNL0773 - FP 2.24: Financial Partner, goed gedocumenteerd, menugestuurd programma, STK_ANLY: Lotus 1-2-3/ Symhony worksheet, STOKTRAK: beleggingsprogramma's
PCNL0774 - $TOKTRAX: beleggings- en analyse programma, CARD TRACK: omgaan met leningstaten
PCNL0870 - STOCKTRACKER: gemakkelijk te gebruiken, algemeen aandelenprogramma (Lotus 1-2-3)
PCNL0936 T/M PCNL0939 - TECHNICAL TRADER: programma voor effectenhandel (Lotus 1-2-3)
PCNL0955 - PFROI v2.4: PORT FOLIO RETURN ON INVESTMENT portfolio management programma met gemakkelijke input van data, maken rapporten, grafieken etc

BASICODE

In tegenstelling tot wat is vermeld in PCNL-MEMO 2#7 (HCCNieuwsbrief#130, blz 59) staat op PCNL1155 niet versie 3 van het BASICODE vertaalprogramma, maar versie 2.06. Deze versie bevat alle BASICODE-2 functies en vrijwel alle BASICODE-3 functies. Maar in sommige gevallen zullen BASICODE-3 programma's met de hand aangepast moeten worden. In de handleiding staat tips om deze wijzigingen met succes uit te voeren. Het bestelnummer van BASICODE v2.06 is 51155 voor 5,25 inch formaat en 31155 voor 3,5 inch formaat.

PCNL-diskettes

Onderstaande diskettes zijn afkomstig uit de Public Domain Software & Shareware Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes voor f 7,50 per stuk (3,5 inch GEEN meerprijs). Alle diskettes zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (**niet** via de HCC bestelservice!). Voor bestelnummers e.d. zie de PCNL-bestelinformatie op de vierde pagina. Bij elke bestelde PCNL-diskette ontvangt u één lege merkdiskette van hetzelfde formaat gratis.

PCNL0715 - BATCH FILE UTILITIES. O.a. aanwezig; ANSWER (stellen van vragen aan de gebruiker), ASK (Y/N vragen in batch-file), BIGECHO (tekst in ''koeieletters'' op het scherm), CTRLPTSC (set printer aan of uit), FLIP (zet NumLock en CapsLock), KBSTAK (programma input vanuit DOS), IFF (allerlei tests en controles, de resultaten daarvan worden doorgegeven aan DOS errorlevel), SIGNAL (computer blijft piepen tot er een toets wordt ingedrukt).

PCNL0951, 0952, 0953 EN 0954 - RBBS v17.1C. Vier diskettes met daarop versie 17.1C van het Remote Bulletin Board System. Op de diskettes is een 210 pagina's tellende (Engelstalige) Technical Reference Guide aanwezig, alsmede de volledige BASIC source code. De kant-en-klare versie (ook aanwezig) is gecompileerd met QuickBasic v3.0.

PCNL1142 - BEGIN v1.6, FOOTBALL v4 & SQUYNCH. BEGIN is een zgn. tactical starship emulation, een soort tekstadventure waarin de speler een Klingon, Romulan of lid van de Federation is. FOOTBALL is een complete database met de ''wie, wat, waar en wanneer (kampioen, score etc.)'' van het Amerikaanse football van 1933 t/m

PCNL-MEMO

Bestelinformatie

Prijzen

Alle hieronder genoemde prijzen zijn inclusief BTW. en exclusief *f* 5,00 bijdrage porto en verzendkosten, tenzij nadrukkelijk anders is vermeld.
Leden van de HCC IBM-PC GG krijgen op alle artikelen en op de bijdrage verzendkosten 10% korting.

PCNL-software

Diskettes met programma's die beschreven staan in onze Public Domain en Shareware Catalogus. De prijzen zijn per diskette. Elk PCNL-nummer is een diskette. Als bij de beschrijving van een programma meer nummers staan vermeld is de prijs gelijk aan het aantal diskettes maal de diskette prijs.

Bij elke beschreven diskette is een PCNL-NUMMER vermeld. Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het 4-cijferige PCNL-nummer voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25" diskettes) of voorafgegaan door een 3 (voor levering op 3.5" diskettes).
De PCNL-software is leverbaar op 5.25" diskette (360kB DSDD 48 tpi) en op 3.5" diskette (720 kB DS 135 tpi). De prijs per diskette is *f* 7,50.

PDS-Catalogus

Deze bevat de beschrijving van de PDS-programma's uit de bibliotheek van de HCC IBM-PC GG. Een complete PDS-C bestaat uit een ringband+slipcase, diskettetassen met daarin alle beschikbare 10 PDS-delen op diskette (op 10x5.25 of op 5x3.5") en in boekvorm a:handleiding gebruik PDS en bestelinformatie en b:indexen.
Elk PDS-deel bevat 100 diskettebeschrijvingen op diskette en het zoekprogramma PCNL-View.
De complete PDS-Catalogus kost *f* 50,00
bestelnummers: op 5.25" 58001,op 3.5" 38001
Zonder de ringband+slipcase is de prijs *f* 40,00
bestelnummers: op 5.25" 58002,op 3.5" 38002
Losse PDS-delen (100 diskettebeschrijvingen)
PDS deel 1 bevat de beschrijvingen van PCNL0001-PCNL0100, deel 2 die van PCNL0101-PCNL0200 enz.
Het meest recent is PDS deel 10 (PCNL0901-PCNL1000).
De prijs per PDS-deel is *f* 5,00
NB. Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5" diskette blijft de prijs f 5.00 per PDS-deel Bestelnummers op 5.25"
PDS deel 1 :58101, deel 2 :58102,enz,deel 10 :58110
Bestelnummers op 3.5"
PDS deel 1 :38101, deel 2 :38102,enz,deel 10 :38110

PCNL-pakketten

Een vaste selectie van 10 PCNL-diskettes.
prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch *f* 60,00

bestelnummers op	5.25	3.5"
PCNL-STARTER-PAKKET	58201	38201
PCNL-TURBOPASCAL-PAKKET	58202	38202
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET	58203	38203
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET	58204	38204
PCNL-GAMESPAKKET	58205	38205

PCNL-STARTER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0352,0481,0482,0485,0486, 0487,0520,0646,0647,0700)
PCNL-TURBOPASCAL-PAKKET (samengesteld uit PCNL0255,0332,0333,0479,0480, 0515,0536,0537,0544,0606)
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0055,0176,0324,0330,0360, 0488,0573,0683,0893,0894)
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET (samengesteld uit PCNL0320,0382,0471,0483,0597, 0598,0599,0648,0649,0682)
PCNL-GAMESPAKKET (samengesteld uit PCNL0178,0201,0351,0352,0353, 0355,0496,0527,0542,0674)

PCNL-kwartetten

Een vaste selectie van 4 diskettes.
Prijs zowel op 5.25 inch als op 3.5 inch *f* 25,–.

bestelnummers op	5.25	3.5"
PCNL-Huishoud-kwartet	58401	38401
PCNL-Kleuter/kinder-kwartet	58402	38402
PCNL-PC-Keydraw-kwartet	58403	38403
PCNL-VGA-kwartet	58404	38404
PCNL-ARC-kwartet	58405	38405

PCNL-DISK

Electronisch magazine op diskette. Een abonnement geldt voor 4 afleveringen van tenminste 2 diskettes. Abonnees ontvangen nieuwe PDS-delen gratis.
Een abonnement kan met ingang van elke (verschenen of toekomstige) aflevering ingaan.
Uitgekomen afleveringen:
1=nov87(PCNL0701,0702),
2=mrt88(PCNL0739,0740),
3=sep88(PCNL0809,0810,0811),
4=dec88(PCNL0861,0862),
5=mrt89(PCNL0933,0934,0935)
6=jul89(PCNL1001,1002)
7=sep89(PCNL1023,1024)
prijs zowel op 5.25 inch als op 3.5 inch *f* 60,–.
De abonnementskosten zijn inclusief verzendkosten. (Bij alle andere artikelen bedragen die *f* 5,00.)

Bestelnummers op 5.25"
Afl 1 t/m 4: 59001, Afl 2 t/m 5: 59002 enz. Met ingang van afl. 7 (t/m 10): 59007
Bestelnummers op 3.5"
Afl 1 t/m 4: 39001, Afl 2 t/m 5: 39002 enz. Met ingang van afl. 7 (t/m 10): 39007

Ringbanden, Slipcases

PCNL-Ringband blauw met 38 mm mechaniek bestelnummer 73101
PCNL-Slipcase blauw, passend om de PCNL-ringband bestelnummer 73201
prijs per ringband (73101) of slipcase (73201)
per st. 10.00, bij 5 st. 9.50, bij 10 st. 9.25 bij 20 st. 8.50, bij 40 st. 8.00

Diskettetassen

Diskettetassen zoals gebruikt in de PDS-catalogus
voor 3.5" diskettes bestelnummer 75301
voor 5.25" diskettes bestelnummer 75501
per st. 2.00, bij 10 st. 15.00
bij 20 st. 25.00, bij 50 st. 55.00

Diskettes:

Voor lege diskettes gelden verschillende prijzen.
Bij gelijktijdige aanschaf van PCNL-diskettes:

		per doos	3M	RPS	TDK	SONY
5.25"	360 kB	*f* 17.50	59501	59502	59503	59504
	1.2 MB	*f* 35.00	59521	59522	59523	59524
3.5"	720 kB	*f* 35.00	39531	39532	39533	39534
	1.44 MB	*f* 80.00	39541	39542	39543	39544

per 5 diskettes met software kan 1 doosje lege diskettes worden afgenomen.

Zonder gelijktijdige aanschaf van PCNL-diskettes:

per doos		3M		RPS	
5.25 inch	360 kB	25.00	59601	25.00	59602
	1.2 MB	57.50	59621	47.50	59622
3.5 inch	720 kB	52.50	39631	50.00	39632
	1.44 MB	110.00	39641	110.00	39642

per doos		TDK		SONY	
5.25 inch	360 kB	25.00	59603	25.00	59604
	1.2 MB	52.50	59623	52.50	59624
3.5 inch	720 kB	47.50	39633	50.00	39634
	1.44 MB	100.00	39643	110.00	39644

Boekjes

Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS-software) bestelnr: 62101 *f* 5.00
Indexen PDS (filenames t/m PCNL0800):62201 *f* 5.00

Porto en verzendkosten

Bijdrage porto en verzendkosten *f* 5.00
Behalve een bedrag voor de artikelen die u wilt bestellen voegt u per zending 1 maal een bedrag van *f* 5,00 toe als bijdrage porto en verzendkosten. Dit bedrag geldt voor binnen- en buitenlandse bestellingen. Alleen de prijzen voor abonnementen op het electronisch magazine PCNL-DISK zijn inclusief porto en verzendkosten.

Bestellen en levering:

Als u in het bezit wilt komen van PCNL-artikelen dan dient u het bedrag voor de artikelen en de verzendkosten bij vooruitbetaling te voldoen onder vermelding van de bestelnummers van de gewenste artikelen.
Pas na ontvangst van uw betaling wordt tot afhandeling van uw bestelling overgegaan.
(De HCC IBM-PC GG werkt NIET met acceptgiro's en maakt GEEN gebruik van de Bestelservicekaartjes.)

Betaling

Betaling is mogelijk op de volgende manieren:
- door overmaking op onze Postbankrekening. U zendt uw girooverschrijvingskaart naar de giro. Bij de mededelingen of achterop het formulier kunt u de bestelnummers vermelden.
- door overmaking op onze bankrekening. U zendt uw bankopdracht naar uw bank. Bij de mededelingen kunt de bestelnummers vermelden. Indien u te weinig ruimte heeft stuurt u een tevens een brief met de bestelnummers en deelt daarin mee dat betaling via de bank volgt.
- door een brief naar ons adres te zenden met de BESTELNUMMERS en een VOLLEDIG (naam, datum, bedrag, pasnummer) ingevuld gegarandeerd betaalmiddel zoals betaalcheque,eurocheque of girobetaalkaart in te sluiten.

Het verschuldigde bedrag:

Voeg aan het totaalbedrag van de artikelen eenmaal het bedrag van f 5,- porto en verzendkosten toe.
Leden van de HCC IBM-PC gg krijgen op het zo berekende bedrag 10% korting. Zie ook bij korting.

Besteladres:

PCNL, Postbus 115, 7250 AC Vorden
Postbankrekening 61125
Bankrekening 51 09 89 284 of
36 64 13 600
Informatie over gedane bestellingen:
tel. 05752-1881 (kantooruren), fax 05752-1382

Aflevering:

Aflevering vindt in het algemeen plaats binnen twee weken na ontvangst van de betaling.

Korting:

Alleen leden van de HCC IBM-PC GG komen in aanmerking voor 10% korting. Ruime info hierover in HCC Nieuwsbrief 116, blz.57.
Leden hebben linksonder op hun HCC lidmaatschapskaart IB staan.
Als u er zeker van wilt zijn dat u in aanmerking komt voor de korting, stuur dan een volledig ingevuld ledenadministratiekaartje voor of gelijk met uw bestelling naar Vorden. Wij checken dan of u al lid bent en geven u zonodig door aan de HCC. Alleen als IB op uw lidmaatschapskaart staat en deze meer dan twee maanden in uw bezit is of als u al eens eerder korting heeft gekregen of als u een (extra) ledenadministratie inzendt, mag u de 10% korting onmiddellijk afhouden. Het vermelden van uw HCC-lidnummer maakt de controle op lidmaatschap van de IBM-PC GG eenvoudiger.
Nieuwe leden wordt verzocht er rekening mee te houden dat het enige tijd duurt voor we hun aanmelding als lid doorkrijgen van de HCC.
Het extra ledenadministratiekaartje is dan ook geen overbodige zaak.

Leverbare artikelen:

Bij de HCC IBM-PC GG zijn alleen artikelen verkrijgbaar die staan vermeld op de PCNL-memopagina's of op bladzijden waar duidelijk HCC IBM-PC GG is aangegeven. Let ook op de aanduiding PCNL. Wij kunnen geen artikelen leveren die bij andere gebruikersgroepen of bij de HCC-bestelservice worden vermeld.

Verenigingsnieuws

Lezerskringonderzoek

In mei van dit jaar is door het bestuur van de HCC opdracht verleend aan het bureau Inter/View om een lezerskringonderzoek in te stellen voor de HCC Nieuwsbrief. De Nieuwsbrief is een belangrijk onderdeel van het pakket dat onze vereniging aan de leden biedt. Juist daarom is het goed om te weten hoe de Nieuwsbrief wordt gewaardeerd en waar de leden behoefte aan hebben. De resultaten van het onderzoek geven zeker reden tot tevredenheid. Gebleken is dat het verenigingsblad door veruit de meeste leden zeer lang en intensief wordt gelezen en over het algemeen goed wordt gewaardeerd. Maar er is nog een andere reden om tevreden te zijn. Het onderzoek toont aan dat een grote groep leden zich méér voelt dan 'abonnee' op de Nieuwsbrief. Er bestaat een naar verhouding grote betrokkenheid met de vereniging.
Hoe positief het onderzoek ook is verlopen, het mag vanzelfsprekend geen reden zijn om pas op de plaats te maken. De gegevens bevatten ook elementen die zeker aanleiding zijn om nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Zo blijkt de groep jongeren tot 24 jaar nog betrekkelijk klein te zijn binnen de HCC. Voor een deel zou dat kunnen komen omdat onze vereniging nog tè onbekend is bij jongeren. Hier ligt dan ook zeker een taak. In dat verband is het goed om te vermelden dat de komende tijd verschillende activiteiten op het gebied van de public-relations en de voorlichting over de HCC worden ontwikkeld. Daarvoor is inmiddels een PR-functionaris aangesteld. Ook de interne voorlichting - met name aan de groeperingen - willen wij de komende tijd aanzienlijk verbeteren. De wetenschap dat veel leden sterk betrokken zijn bij de gang van zaken binnen de vereniging is een reden te meer om hen op de best mogelijke manier te informeren over plannen en ontwikkelingen.
Dit nummer van de Nieuwsbrief en ook de volgende uitgave zullen in een sterk verhoogde oplage worden gedrukt. Voor een deel gaan de extra nummers naar het midden- en kleinbedrijf, verder worden meer exemplaren gedrukt voor de 'losse verkoop'. Ook op deze wijze hopen wij de HCC extra bekendheid te geven en zo de basis van de vereniging te versterken, waardoor in de toekomst nog meer voor de leden kan worden gedaan.

Bestuur HCC.

Fido-net is een bulletin board systeem voor berichten-uitwisseling door HCC-leden.

Fido Naam	Fido-node	Sysop	Telefoon		Sponsor
Fido-HCC-Alkmaar-1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	B+B Network Systems
Fido-HCC-Almelo-1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	HCC
Fido-HCC-Almere-1	038	Henk Slegh	03240-38702*	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Amersfoort-1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcdf	HCC
Fido-HCC-Amstelveen-1	040	Eltjo Huisman	020-472021*	abcd	Hewlett Packard Ned.
Fido-HCC-Amsterdam-1	011	Olf van Reijen	020-154154*	abcd	ABN
Fido-HCC-Apeldoorn-1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
Fido-HCC-Apple.gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland bv
Fido-HCC-Arnhem-1	017	Lex Dreves	085-428110	abcd	-
HCC-Bliep-North	132	Gerard Hoytink	05140-4494	abcd	
Fido-HCC-Bliep-South	110	Chiel Heyblom	01623-14722	abcd	Tainic Technology
Fido-HCC-Brielle-1	012	Andre Visser	01810-15600	abcd	Infó Products Holland bv
Fido-HCC-Commodore.gg	108	Hans Kessels	04760-77487	abcd	Commodore Nederland
Fido-HCC-Den Haag-1	026	Jan de Vries	070-3936969	abcd	HCC
Fido-HCC-Den Helder-1	043	Eugene Onderwater	02230-28086	abcd	Autobedr. N. C. Onderwater
Fido-HCC-DOS Boss-Centrum	128	Axel Horst	03432-1814	acdf	
Fido-HCC-DOS Boss-Zuid	131	André van de Wijdeven	04990-74979	cd	
Fido-HCC-Eindhoven-1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	HCC
Fido-HCC-Emmen-1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	abcd	Cyco/Wordperfect Europe/ Academic Service
Fido-HCC-Gouda-1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Multiware
Fido-HCC-Groningen-1	019	Melle Oudman	050-271125	abcd	HCC
Fido-HCC-Hoorn-1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek bv
Fido-HCC-Hoorn-2	033	Kees van Eete	02290-17748	abcd	-
Fido-HCC-IBMPC.gg	101	Cees Pijnenburg	08857-1865	abcd	IBM Nederland bv
Fido-HCC-Leeuwarden-1	041	Keimpe Wybenga	058-671351	abcd	HCC
Fido-HCC-Leiden-1	015	Jan Bregman	071-128409	abcd	
Fido-HCC-Middelburg-1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	HCC
Fido-HCC-Modelbaan-g.g	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	HCC
Fido-HCC-MSBoss-Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	abcd	NMB Bank
Fido-HCC-MSBoss-West	121	Ed van der Bent	020-982155	abcd	
Fido-HCC-MSX.gg	102	Joop Zwart	072-338228	abcd	M.T./MSX Comp. Mag.
Fido-HCC-Nijmegen-1	037	Rene Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
Fido-HCC-Olivetti.gg-1	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-3	113	Theo vanLottum	076-870519	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-4	115	Remco Slegh	03240-41871	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-5	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-6	119	Bram van Vliet	01840-20858	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-7	120	Bernard Bodt	08303-12998	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-8	122	Inno Frencken	02522-33245	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-9	123	Ruud van der Linden	055-413377	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-10	125	Hans van Baalen	045-215877	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Oss-1	027	Henri van Aarssen	04120-44443	abcd	LCI
Fido-HCC-P2000.gg	105	Anet Hilgersom	020-892992	abcd	
Fido-HCC-Politie&Comp.-gg	126	Ruud Weteling	072-157891	abcd	Tulip Computers
Fido-HCC-Programmatel	100	Paul van Hattum	058-155649	abcd	
Fido-HCC-Rotterdam-1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	Sun Microsystems
Fido-HCC-Shareware	114	Wim Loerakker	01821-3014	abcd	Compaq
Fido-HCC-Sharp.gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Sittard-1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	HCC
Fido-HCC-Steenwijk-1	042	J.M.J. Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data
Fido-HCC-SWBoss	104	Henk Jansen	079-317774	abcd	HCC
Fido-HCC-Techstand	500	Hanno van der Maas	030-719994	abcd	Zero bv
Fido-HCC-The Databoss	109	Peter Spekreijse	053-339781	abcd	Siemens nv
Fido-HCC-Tilburg-1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
Fido-HCC-Tulip gg	129	Nol Kloosterman	010-4745060	acd	G & B Computers
Fido-HCC-Utrecht-1	034	Peter Noy	030-945975	abcd	Vicorp
Fido-HCC-Venlo-1	023	Joep Niessen	077-822522	abcd	Simac
Fido-HCC-Zoetermeer-1	024	Jean-Pierre Verheij	079-423335	abcd	HCC
Fido-HCC-Zwolle-2	039	Willem Groeneveld	038-547161	acd	Dirksen Opleidingen
Fido-HCCN-Redactie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	acd	-
BBS Pendrecht	218	Ed Roest	010-102033	acd	
Dosmenu Service	213	Adrie Verkuil	03240-19797	acd	
Fido Gezondheidszorg	211	Ruud van der Linden	055-337951	abcd	
Infoboard	206	Joop Mellart	04780-88119	acd	
Intra BBS	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	
Fido John	204	John Pansters	040-531453	abcd	
Nethart	501	Jos van Kester	030-332930	cd	Stichting Cadans
Fido Nos Hobbyscoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	
Rotown BBS	217	Bob Sprengers	010-4790327	ac	
Schroedingers Cat	216	Paul Scholte	040-512537	ac	
Fido Sco Narwal	209	Aad Nienhuis	020-279804	abcd	
The olivetti QBBS	215	Andres de Lange	01729-9549	abcd	HCC Olivetti GG

a = 300/300 baud; b = 1200/75 baud; c = 1200/1200 baud; d = 2400/2400 baud; e = 19.200 PEP Line setting: [baudrate], 8, N, 1
* = Meer telefoonlijnen beschikbaar

AFDELINGEN

De Hobby Computer Club is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Contributie
De contributie van 1990 bedraagt ƒ 60,-. (Basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep. ƒ 5,- extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Tevens wordt bij aanmelding éénmalig ƒ 10,- inschrijfgeld in rekening gebracht.

Beëindiging van het lidmaatschap is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging van het lidmaatschap per briefkaart (voor 1 november) aan de HCC. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart. Vergeet niet een postzegel te plakken.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

Vermeld in al uw correspondentie, bij uw bestellingen, adreswijzigingen en dergelijke steeds uw lidmaatschapsnummer en postcode. Dit bespaart ons veel zoekwerk. Uw lidnummer staat elke maand op de adresstrook van de HCC Nieuwsbrief.

De HCC Afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van 'micro-computing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij een van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd, kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.
Hiernaast staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

Afdeling Almere
Paul van Balken
Kapelstraat 22A, 1404 HX Bussum

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
J.H.T. Benda, 055-426292 (18.30-21.00)
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn

Afdeling Arnhem
Hans Drexler,
Berg en Dalseweg 81-A, 6522 BC Nijmegen

Afdeling Breda
Ton Smit
Hulsdonk 5, 4844 RR Terheijde
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag
Theo Spinders, 079-612180 (18.30-21.00)
Postbus 71740, 2507 BH Den Haag

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Deventer
N. Boekhout, 1e Weerdsweg 74, 7412 WV Deventer

Afdeling Eindhoven
04920-27534

Afdeling Friesland
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Groningen
Johan Schaaphok
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Kennemerland
H. M. A. van Lier, 023-255090
Van Riebeecklaan 23, 2024 AE Haarlem

Afdeling Leiden
Hans Baak, 01717-8622
Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten

Afdeling Midden- en Zuid-Limburg
Konrad Vasterman, Koninginnestraat 4
6225 BR Maastricht

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordholland Midden
N. J. Koreman, 02290-49206
Schepenen 74, 1625 BK Hoorn

Afdeling Noordoost Brabant
Bert Arts
Postbus 2281, 5202 CG 's-Hertogenbosch

Afdeling Rijnmond
O. Alstede, 01879-3178
Haveneind 21, 3252 LE Goedereede

Afdeling Steenwijk
Jaap Keizer
Gasthuislaan 97-A
8331 MV Steenwijk

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-682177 (18.30-21.00)
Frankenlaan 15, 5037 KE Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a, 1211 EV Hilversum

Afdeling Venlo
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris, 01185-1680 (overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zoetermeer
Guido Melief, 070-3459597 (18.00-22.00)
Galileistraat 18, 2561 TE Den Haag

Afdeling Zwolle
G. Weide
Geuzingerbrink 81
7812 NT Emmen

GEBRUIKERSGROEPEN

1802 gg
Jan Waldorp, 023-286808 (18.30-21.00)
Crayenesterlaan 85, 2012 TJ Haarlem

2650 gg
Joep Reits, 074-424117 (18.30-21.00)
Oelerweg 98a, 7555 GW Hengelo

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211 (18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
D. A. H. van Beek,
Friezenpoort 3, 3991 JH Houten

Advance gg
Postbus 283, 1960 AG Heemskerk

AIM-65/PC-100 gg
A. J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad/Schneider gg
R. Reinalda, Hengeveldebrink 238-A
7544 TV Enschede

Apple gg
Postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam

Aquarius gg
N. v. d. Laan, 079-211493 (18.30-21.00)
Herikerberg 72, 2716 EX Zoetermeer

Artificiële Intelligentie gg
B. Grootjans, 070-3204532
Grashof 207, 2262 ET Leidschendam

Astrologie gg
H. Leefkens, 01720-34665
Schuberthof 90, 2402 GL Alphen a/d Rijn

Atari gg
R. Aerts
Broekerwaard 102, 1824 EV Alkmaar

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstr. 27, 3572 JR Utrecht

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Dré Jansen, 01748-14199 (18.30-23.30)
Koningin Emmastraat 8, 2691 WB 's-Gravenzande

C gg
Jos Jansen, 01729-8288

Commodore/Compet gg
Henk Lurvink, 020-267887 (20.00-22.00)
Postbus 145, 8070 AC Nunspeet

Compucolor gg
Jaap Severein, 02207-19954 (18.30-21.00)
Bergkristal 36, 1703 EC Heerhugowaard

CS/SWTPC/09 gg
dhr. P. G. Waldman, 075-172719 (na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
Vacature

DOS gg
Ron Scheepers, 03435-72633 (19.30-22.00)
Vechtsteen 22, 3961 XG Wijk bij Duurstede

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
Vic van de Zande, 033-941671 (18.30-21.00)
Finnmark 7, 3831 JE Leusden

G2 gg
W. H. Klijn, 01623-17501 (18.00-22.00)
Helfrichstraat 7, 5102 VH Dongen

Genealogie gg
J. B. van der Schoot
Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 1169, 1200 BD Hilversum

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 04163-72271 (18.30-21.00)
Kasteeldreef 30, 5151 RS Drunen

Logo gg
W. Heyster, 08380-21306
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
J. van den Oever, 079-512060
Valenberg 29, 2716 LP Zoetermeer

MSX gg
F. Thijssen, 08850-22780
Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers

NewBrain gg
Menno Stevens, 020-924137 (20.00-22.00)
Postbus 4494, 1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Postbus 2711, 6049 ZG Herten
04750-31631

Onderwijs gg
Hub Jennekens, Postbus 23068
6367 ZH Voerendaal

P2000 gg
A. Hilgersom, 020-892992
(ma.-vr. 19.00-20.00)
Admiraal de Ruijterweg 28-II
1056 GJ Amsterdam

Pascal gg
Frans Doove
Severij 5, 3155 BR Maasland

Politie & Computers gg
A. van Rheenen, Molenhei 37
5262 TP Vught

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-3873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, 033-945286 (20.00-22.00)
Lis 14, 1273 CD Huizen

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
P. Huisman, Herculesstraat 4
3204 AL Spijkenisse

Tulip gg
vakature

Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17-00)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM Amsterdam

P R O F I E L **HCC**

Modelbaanautomatiserings gg

Iedereen die een modelbaan heeft komt vroeg of laat tot de ontdekking dat het zonder automatiseren niet verder kan. Vroeger lag de oplossing in een hele grote bak relais onder de baan. Daarna kwamen de transistors en IC's. Daarmee werd het al eenvoudiger. Echter met de toenemende mogelijkheden om te automatiseren, namen ook de eisen toe. Er wordt geen genoegen meer genomen met het automatiseringsniveau dat een relaisschakeling ons biedt. Als we naar de huidige stand van de techniek kijken, komt alleen een computer nog in aanmerking om de treinbaan te besturen.

Kort na het ontstaan van de Hobby Computer Club (HCC), werd door enkele enthousiaste HCC-leden de Modelbaanautomatiserings gg opgericht, kortweg de HCCM. Dit was in het voorjaar van 1978. Tijdens een bijeenkomst van de afdeling Delft vroeg iemand eens heel voorzichtig of er liefhebbers waren om 'iets met treintjes te doen'. Dat 'iets met treintjes doen' hield in dat er op de Efficiency Beurs in september 1978 een complete computergestuurde treinbaan moest komen te staan. Omdat de tijd zeer beperkt was, werd gekozen voor Märklin K rails. Hiermee kon op de eenvoudigste wijze een betrouwbaar treindetectie-systeem worden gemaakt. De snelheidsregeling werd een vier bits digitale pulsbreedtemodulator. Na wat probeersels en een paar proefprintjes werd met behulp van een stuk of zes vakmensen in één avond de gehele besturings-elektronika in elkaar gesoldeerd. De baan werd gebouwd en ondertussen was al begonnen aan de software, toen nog op een Apple II in Basic.

DEMOBAAN Dat baantje van toen is ruim negen jaar in gebruik geweest. Sinds die tijd is het systeem verder uitgebouwd tot een compleet systeem van modelbaanautomatisering. Niet alleen voor Märklin, maar voor alle merken en soorten van treinen. In 1988 is onze nieuwe demobaan gereed gekomen. Deze baan heeft daarna op de HCC Dagen steeds feilloos gefunctioneerd. De baan zal ook te zien zijn bij 'Rail '90', op 28, 29 en 30 september in de Brabanthallen te Den Bosch.

In 1984 verscheen de eerste druk van ons boekje 'De computergestuurde Modelbaan'. Nu, na vier herdrukken, zijn we hard bezig met een geheel vernieuwde zesde druk.

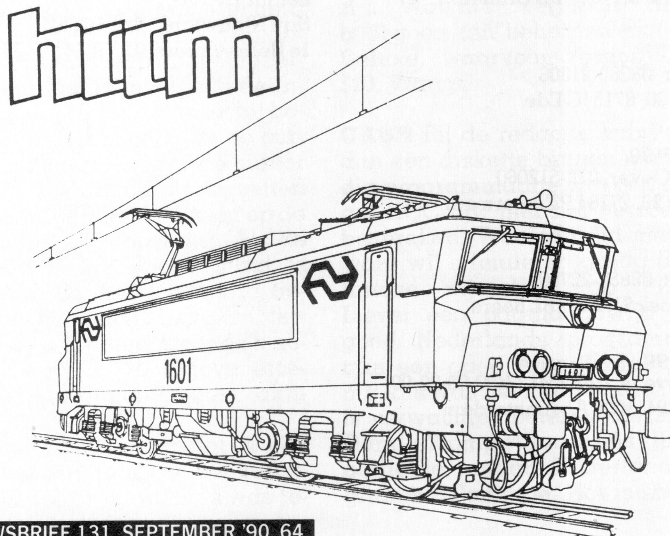
HARDWARE Om op een modelbaan treinen, wissels en seinen te kunnen besturen is er toch het één en ander nodig. In computerjargon moet dit worden 'verdeeld' in hardware en software.

Aan de hardware-kant worden de baan met de treinen, sporen, wissels en seinen, de 'interface' en de computer onderscheiden. Op de baan worden treinen gebruikt die normaal in de handel zijn. Afhankelijk van de keuze tussen twee- of drierail systeem, zijn er zeer eenvoudige aanpassingen nodig die iedereen zelf kan uitvoeren.

Bij het ontwerp van het sporenplan dient rekening te worden gehouden met de computerbesturing. Het belangrijkste daarbij is dat de baan wordt opgedeeld in 'blokken'. Een blok is een spoorgedeelte dat aan beide kanten volledig geïsoleerd is van de naastliggende sporen. Het begrip 'blok' is grotendeels vergelijkbaar met dat wat er in het echte spoorbedrijf onder verstaan wordt.

SOFTWARE Om de computer zijn besturende taak te laten uitvoeren is software, een programma, nodig. De programmatuur is uiteraard ontwikkeld binnen de gebruikersgroep en is beschikbaar voor de meeste gangbare computers (PC XT en AT, Atari ST1040, Apple II en de C64). Om de overzetbaarheid van de software zo groot mogelijk te houden is het besturingsprogramma geschreven in 'Forth'. Dit is een taal die voor besturingsdoeleinden zeer geschikt is en bovendien voor zeer veel computers tegen lage kosten of zelfs gratis te verkrijgen is.

CONTACT Om de gebruikers met elkaar in contact te brengen, organiseert de HCCM bijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten worden nieuwe ontwikkelingen getoond en besproken. Verder worden gebruikers met problemen geholpen. De volgende bijeenkomsten zijn op 8 september, 13 oktober en 15 december van 10.00 tot circa 13.00 uur in het HCC kantoor, Standerdmolen 8 te Houten (bij Utrecht). Met vragen kunt u terecht bij onze secretaris, de heer J. van den Oever, 079-512060 (tussen 19.00 en 20.00 uur s.v.p.) of bij de vice-voorzitter, de heer R. Heesterman, 079-312211. □

Wim Bolkensteyn

PROFIEL

SUPERFUIF voor 'nieuwe' afdeling

Tijdens de afgelopen ledenvergaderingen van HCC afdeling Zoetermeer en HCC afdeling Den Haag is unaniem besloten voor vereniging van krachten door middel van samensmelting van deze twee afdelingen. Dit gaat uiteraard gepaard met enig kabaal.

FEEST In het begin van het nieuwe seizoen wordt er voor alle leden van afdeling en hun partners een grandioos feest georganiseerd om het samengaan te vieren. Denk hierbij maar alvast aan hapjes, drankjes en natuurlijk muziek. Meer informatie over waar en wanneer staat in de mailing die binnenkort naar alle leden van de afdeling verzonden wordt.

NAAM Nu Den Haag en Zoetermeer samengaan is er druk gezocht naar een naam voor de 'nieuwe' afdeling. Deze is echter nog niet gevonden. Wie een goed idee heeft voor een geschikte naam maakt kans op een aardige verrassing.

VOORDELEN Naast de festiviteiten heeft het samengaan van de twee afdelingen nog meer voordelen. Zo worden de activiteiten binnen (en zelfs buiten) de regio sterk uitgebreid. Er worden bijeenkomsten georganiseerd in Den Haag, Zoetermeer en Delft. De afdeling beschikt daarnaast over een Amiga 500, Atari ST een aantal XT's, AT's, een AT-386 en modems. De afdeling treedt ook meer naar buiten.

WERKGROEPEN Om het potentieel van de 4100 leden ten volle te benutten heeft de afdeling besloten om diverse werkgroepen op te richten. Hierdoor is het mogelijk om een aantal activiteiten, die anders door overbelasting van het bestuur zouden blijven liggen, toch uit te voeren. De werkgroepen functioneren zelfstandig en worden vanuit de afdeling volledig financieel ondersteund.

De Werkgroep Regio's onderhoudt onder andere de contacten. Deze groep fungeert als de spil van de overige werkgroepen.

De Werkgroep Accommodaties en Faciliteiten draagt zorg voor de bijeenkomst- en cursusruimten en voor de daarbij benodigde materialen.
De Werkgroep Cursussen verzamelt de namen van de aspirant cursisten, zorgt voor de planning van de cursussen en de beschikbare instructeurs. Ontwikkelen van nieuwe cursussen en aanpassen van de bestaande cursussen is ook een taak van deze groep.

De Werkgroep PD en Bibliotheek is de, voor de leden het meest in het oog springende werkgroep. Op de bijeenkomsten zorgen zij voor het leveren van de door u gewenste PD software. Zij zorgen tevens voor het verzamelen en verspreiden van software voor niet MS-DOS gebruikers, zoals Atari, Amiga, CP/M, MSX en anderen. Er wordt een CD-ROM aangeschaft. Ook de bibliotheek valt onder deze werkgroep. De catalogus en het uitleenprogramma behoren tevens tot de verantwoordelijkheden.

De Werkgroep Promotie is bezig met behulp van een aantal strategiën het ledenbestand van de afdeling te verdubbelen. Er zijn onder andere een aantal handelaren in de regio benaderd die, bij verkoop van hardware de koper een gratis (door de handelaar betaald) HCC-lidmaatschap inclusief cursus aanbieden.

ZOETERMEER Zoetermeer biedt u tweemaal per maand de gelegenheid om wat meer over uw hobby op te steken. De eerste en de derde maandag van iedere maand zijn we aanwezig in de gezellige ruimte van de buurtvereniging Hellas in de Prins Willem Alexanderhal, in het hart van Zoetermeer. De zaal is om 19.30 uur open voor de mensen die hun computer meebrengen. Om 20.00 uur beginnen we met het thema van de avond dat doorgaans niet langer dan een uur duurt.

DEN HAAG Den Haag heeft ook twee bijeenkomsten in de maand en wel op de tweede en de vierde maandag. De bijeenkomsten worden gehouden in de grote ruimte van de Kreade aan de Eekhoornrade (bij het winkelcentrum aan de Hengelolaan). Ook hier beginnen we voor de installeerders om 19.30 uur, terwijl het thema om 20.00 uur begint. In de Kreade beschikken we naast de bijeenkomstruimte over twee volledig ingerichte cursuslokalen.

DELFT Delft krijgt zoals u al vermoedt ook twee bijeenkomsten per maand. Er is echter nog niet definitief gekozen uit een aantal geschikte ruimten. Zodra alle afspraken rond zijn (in ieder geval voor september), zullen wij dat in ons periodiek of middels de mailing melden. Er zijn een aantal enthousiaste vrijwilligers gevonden die de bijeenkomsten in Delft gaan begeleiden.

CURSUSSEN Eén van de hoofdactiviteiten waar veel animo voor bestaat, is het houden van de cursussen. Het aanbod is groot en zal in de toekomst nog sterk worden uitgebreid. We starten in het nieuwe seizoen met zeven cursussen, waaronder twee nieuwe.

De kosten van zo'n cursus bedragen gemiddeld zestig gulden. Voor informatie bel 079-411111, of het secretariaat van de afdeling.

PERIODIEK Een blad vol informatie over de bijeenkomsten en cursussen met daarnaast diverse interessante artikelen is het maandelijkse periodiek van de afdeling. Vaste rubrieken zijn: de activiteiten-agenda, van het bestuur, van de werkgroepen, cursussen, Fido en te koop aangeboden/gevraagd.

HCC DAGEN Een groepje enthousiaste leden is, voor de komende HCC Dagen in november, bezig met de voorbereidingen van een exclusieve stand die u zeker zal opvallen. Hierbij wordt samengewerkt met omliggende afdelingen en met het lokale bedrijfsleven.

SECRETARIAAT U kunt altijd schriftelijk contact met ons opnemen via Postbus 6097, 2702 AB Zoetermeer of telefonisch via 079-612180.

BEGIN Zoals u misschien wel is opgevallen, is dit pas het begin van een veelbelovende afdeling, maar voor een goed slagen hangt veel van de leden zelf af. Wij hopen dat u in grote getallen aan de afdelingsactiviteiten zult gaan deelnemen. Wat het bestuur betreft bent u in ieder geval van harte welkom.

Tot ziens in Delft en/of Den Haag en/of Zoetermeer. □

Namens het bestuur,
Ton Goossens.

Deadlines

De sluitingsdata voor het verenigingsnieuws zien er als volgt uit: voor HCC Nieuwsbrief 132 (oktober) op 26 augustus en voor HCC Nieuwsbrief 133 (november) op 23 september. De kopij kan ingeleverd worden via de redactie Fido in Houten (file-gebied 3), telefoonnummer 03403-78220.

HCC Afdeling Arnhem/ Zevenaar

SUCCES Deze maand bestaat onze sub-afdeling 'De Liemers' in Zevenaar precies één jaar. Vorig jaar september ging Zevenaar van start met een introductiedag. Gezien het grote succes hiervan, is de organisatie van plan ook dit jaar weer een dergelijke dag te organiseren. Zo kan tevens het éénjarig bestaan van onze sub-afdeling worden gevierd.
Tijdens deze dag zal het organisatieteam Zevenaar u informeren over hun plannen voor het komende seizoen. Ook kunt u onder andere een demonstratie van Fido verwachten en is er een mogelijkheid om tweedehands computerspullen te (ver)kopen. De MSX, Atari en DOS-gebruikersgroep zullen aanwezig zijn en dat geldt natuurlijk ook voor onze eigen floppytheek met nu nog meer software. De informatiedag vindt plaats op zaterdag 22 september, wederom in het verenigingsgebouw 'Ons Huis' aan de Dr. Honigstraat 3 in het centrum van Zevenaar.
Iedereen is van harte welkom tussen 11.00 en 15.30 uur. Voor meer informatie: Dick Rijssemus, Kennedystraat 51, 6921 CV Duiven. Telefoon: 08367-62476.

OPROEP In het nieuwe seizoen willen wij ons ook gaan richten op de grote groep MSX, Atari en Amiga-gebruikers in onze afdeling. Hiervoor hebben we natuurlijk wel de hulp van deze gebruikers nodig. Misschien is het mogelijk *binnen* onze groep een speciale MSX, Atari en/of Amiga-gebruikersgroep samen te stellen. Deze groepen kunnen tijdens de maandelijkse afdelingsavonden onderling informatie en-of PD software uitwisselen. Zij zullen uiteraard onze volledige medewerking krijgen. Als voorproefje zullen tijdens de informatiedag in Zevenaar (22 september) de Atari en de MSX gebruikersgroep aanwezig zijn. Op dinsdag 30 oktober zal vervolgens, tijdens de afdelingsavond in Zevenaar, de Commodore gebruikersgroep een demonstratie komen verzorgen. Wilt u zich aanmelden voor zo'n speciale gebruikersgroep? Doe dit dan tijdens de afdelingsavonden of tijdens de informatiedag in Zevenaar op 22 september.

Voor meer informatie: André Varwijk, Privaslaan 104, 6904 LJ Zevenaar. Telefoon: 08360-32632.

LEZING Hans ten Velde zal tijdens de komende afdelingsavond in Zevenaar (dinsdag 25 september) iets komen vertellen over de geschiedenis van de computer. Hoe is het allemaal begonnen en wat kunnen we in de nabije toekomst allemaal nog verwachten? Hans geeft er zijn visie over. Ook schrijft hij een prijsvraag uit. Hans vraagt u om op één velletje papier uit te leggen welk programma u als amateur het meest gebruikt. Vermeldt in uw verhaal de computer, het programma, de prijs en uw banden met andere computergebruikers en/of verenigingen. Inzenden voor 1 november aan: HCC afdeling Arnhem, Berg en Dalseweg 81a, 6522 BC Nijmegen.

Andre Varwijk

ENERGIE Na een rustig einde van het afgelopen seizoen, beginnen we op donderdag 13 september weer bruisend van energie aan het nieuwe seizoen. De eerstvolgende zondagsbijeenkomst (informeler) is weer gepland op 23 september (de vierde zondag van de maand, zie ook Nieuwsbrief 129 voor een beschrijving van deze zondag).

LEDENVERGADERING De eerste 'officiële' avond, 13 september, zal voor een (klein) gedeelte bestaan uit de jaarlijkse ledenvergadering van de afdeling. Kom dus allemaal, want dit is het dè gelegenheid om met uw wensen en/of kritiek te komen. Verder is er die avond een 'echt' bulletinboard te zien en valt er zelfs mee te 'spelen'. Als het een beetje meezit, kunnen jullie gelijk kennismaken met het nieuwe stukje software dat binnenkort op meer HCC Fido's te zien zal zijn. Hoogstwaarschijnlijk is onze eigen Public Domain en Shareware-bibliotheek in de vakantie verder uitgebreid, zodat we onze leden hiermee nog beter van dienst kunnen zijn. Dus kom op donderdag 13 september naar 'De Biechten' in Hintham/Rosmalen.

Ook zijn we in overleg met de Veron afdeling Den Bosch, die waarschijnlijk binnenkort ook acte de presence zal gaan geven met onder andere hun radio-bulletinboard.

Het bestuur van de afdeling N.O.B.

HCC Afdeling Breda

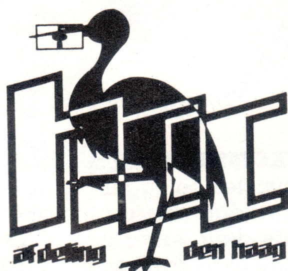
ENERGIE Tegen de tijd dat deze HCC Nieuwsbrief verschijnt, zitten de meeste mensen alweer bruin verbrand achter hun stoffig geworden PC's. Op 13 september beginnen we dan ook met onze maandelijkse bijeenkomsten en hopen zowel onze 'oude' bezoekers, als tevens enkele nieuwe bezoekers te kunnen begroeten.
Natuurlijk heeft u niet de hele vakantie luierend doorgebracht. Ongetwijfeld heeft u derhalve suggesties voor een voordracht, of nog liever, zelf een voordracht over het één of ander voorbereid. Aanmeldingen kunt u op 13 september kwijt bij het bestuur van de afdeling Breda. Mocht u, trappelend van ongeduld, de rij met aanmeldingen te lang vinden, dan kunt u ook terecht bij één van onze twee correspondentie-adressen. Iemand van het bestuur neemt dan zo spoedig mogelijk contact met u op.

C-CLUB Eén van de mensen die ongeduldig op 13 september zit te wachten, is Serge Jespers. Hij is van plan om deze avond een groepje op te richten van C-liefhebbers. Dit clubje zal zich voornamelijk gaan richten op het uitwisselen van (zelf geschreven) broncodes, maar ook andere zaken die met C te maken hebben, zullen niet overgeslagen worden.
Graag ziet Serge de ware C-liefhebber, indien mogelijk met een eigen systeem en C-compiler, deze avond tegemoet.

BASIC Dat nog niet iedereen vol enthousiasme aan het nieuwe verenigingsjaar begint, blijkt wel uit het feit dat, ondanks eerder gedane beloften, het vierde deel van de cursus QuickBASIC wordt uitgesteld tot oktober. Dit gebeurt omdat ondergetekende op 13 september nog druk bezig is met het proeven van de verschillende soorten gerstenat bij onze zuiderburen.
Sorry.

BIBLIOTHEEK De vaste bezoekers van deze cursus hoeven zich die bewuste avond echter niet te vervelen. De bibliotheek is de afgelopen maanden sterk uitgebreid met tijdschriften, boeken over diverse onderwerpen en nieuwe software.
Natuurlijk bent u ook gewoon welkom om al uw PC-avonturen van de afgelopen maanden te vertellen, of die van anderen aan te horen. Kortom, het is beslist de moeite waard om langs te komen.

Ton Smit

HCC Afdeling Den Haag/Zoetermeer

PROFIEL Voor uitgebreide informatie over onze afdeling verwijs ik u naar de profielschets elders in deze Nieuwsbrief.

BIJEENKOMSTEN De bijeenkomsten in Zoetermeer zijn iedere eerste en derde maandagavond van de maand in het verenigingsgebouw van Hellas, Oostwaarts 21-23, telefoon 079-417366. De bijeenkomsten in Den Haag zijn iedere tweede en vierde maandagavond (vanaf oktober dinsdagavond) in het wijkgebouw Kreade, Eekhoornrade 15, telefoon 070-3675173.
De data en de ruimte voor de bijeenkomsten in Delft worden zo snel mogelijk bekend gemaakt.

MAILING Het bruist van de nieuwe activiteiten in de afdeling. De leden van de afdeling zijn inmiddels via de mailing hiervan op de hoogte gesteld.

INFORMATIE Voor vragen en informatie kunt u terecht op telefoonnummer 079-612180, of Postbus 6097, 2702 AB Zoetermeer.

Theo Spinders

HCC Afdeling Den Helder

TAYLOR Op 7 september 1990 zullen de bijeenkomsten van de HCC afdeling Den Helder weer beginnen. De dagen zijn wederom georganiseerd op vrijdagavond en beginnen om 20.00 uur in de welbekende bedrijfskantine van de firma Taylor.
Voor het begin van het seizoen zijn er een aantal lezingen en demonstraties gepland. Tot mijn grote spijt moeten deze lezingen weer door één bestuurslid gegeven worden. Mochten er andere leden eens een dergelijke lezing willen geven dan horen wij dat graag. Op 21 september is er een lezing over de laserprinter, wellicht in combinatie met het tekstverwerkingspakket WP 5.0. Op 19 oktober zal er getracht worden een demonstratie te houden over de PC met een 80386-processor. Tenslotte is er op 16 november een demonstratie over een handscanner voor de PC. Helaas zijn dit allemaal lezingen voor MS-DOS-gebruikers, want binnen onze afdeling is de kennis van personal computers en andere computers zo laag, dat er de leden niet staat zijn een lezing over hun favoriete onderwerp te houden.

DECIBEL In het afgelopen jaar is de open dag niet doorgegaan. Hopelijk zijn we dit jaar wel in staat om zo'n dag te organiseren, maar dit kan alleen als leden bereid zijn om op deze dag hun kunnen te tonen.
Ook is er besloten om dit jaar iets te doen aan de geluidsoverlast op de avonden. Dit betekent dat alle computers op het laagste decibel-niveau moeten worden afgesteld. Dus geen herrie meer van spelletjes, synthesizers en andere oorverdovers. Overtreders zullen van de avond worden verwijderd.

HCC Afdeling Deventer

ENERGIE BEDRIJF Wanneer u dit leest is onze eerste afdelingsavond van het nieuwe seizoen misschien alweer voorbij. (U weet wel, de derde woensdag van iedere maand bij onze gastheer VZOD, van Doetinchemplein 1 in Deventer). Na de zomerstop wordt het weer tijd om aan computeren te denken. In het afgelopen (eerste officiële) seizoen hebben wij ons als bestuur mogen verheugen op een goede opkomst tijdens de afdelingsavonden. Reden te meer om de bijeenkomsten nog meer inhoud te geven.
Wij beginnen het seizoen met een 'warm boot'. Op zaterdag 29 september houden wij een open dag in samenwerking met de computerclub van het Regionaal Energie Bedrijf Salland, Zutphenseweg 51006 (kantine Regionaal Energie Bedrijf) te Deventer, van 10.30 tot 16.00 uur. Op deze dag zal onder andere datacommunicatie specialist Rudy Kooy en onze sponsor Egberink Electronics een demonstratie geven op het gebied van telecommunicatie. Verder wordt iedere computerfreak in de gelegenheid gesteld zijn eigen programma te demonstreren. Vele deskundigen op divers gebied (dBase, WordPerfect, Pascal, Basic, Administratie) zullen tevens aanwezig zijn om uw vragen te beantwoorden, terwijl ook de mogelijkheid bestaat om public domain software aan te schaffen. In september gaan we weer verder met de, in april gestartte cursus dBase III+. Daarnaast starten wij in oktober, bij voldoende deelname diverse cursussen (Pascal, DOS, Basic, WP, Datacommunicatie).
De cursusavonden worden in overleg met de cursisten en docenten vastgesteld. De lesgelden zullen weer uiterst laag worden gehouden; ƒ 45,- voor leden en ƒ 55,- per cursus voor niet-HCC leden.

BLAD Ons eigen afdelingsnieuwsblad zal u inmiddels ook wel weer ontvangen hebben. Opnieuw staat het vol nieuws en tips. Heeft u ideeën, tips of wilt u andere zaken in het nieuwsblad kwijt, neem dan even contact op met de redactie. Wilt u de contactadressen, zoals ze in het blad vermeld staan, alleen op de aangegeven uren bellen?
Bedenk dat de HCC afdeling Deventer bestaat voor de leden en door de leden. Breng daarom je computer eens mee; stopcontacten genoeg.
Reacties, suggesties voor onderwerpen en/of sprekers, horen wij graag via telefoonnummer 05700-18459.

Norman Boehout Sr

HCC Afdeling Friesland

BIJEENKOMSTEN Onze afdelingsbijeenkomsten beleggen wij op iedere derde maandag van de maand. Hier volgen de data voor dit en het volgende jaar:
17 september, 15 oktober, 19 november, 17 december 1990, 21 januari, 18 februari, 18 maart, 15 april, 20 mei, 17 juni 1991.

Dit allemaal in zalen Schaaf aanvang 20.00 uur.
Programma 90/91:
september: Dutchie/Maximus, door Keimpe.
oktober: satellieten, door Jan Wilkens.
november: WordPerfect/Ventura, door Germen Koster.
december: probleemanalyse, door Louis van Hoorn.

Bij voldoende belangstelling organiseren wij zes avonden Clipper in het najaar. De kosten bedragen *f* 25,- per persoon voor de hele cursus, die vooral voor beginners bedoeld is.
Voor vragen en mededelingen schrijven naar HCC Friesland, Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden.

Theo Molenaar

HCC Afdeling Groningen

SPILSLUIZEN 19 September is een datum om in de agenda te noteren, want dan zijn we er weer. Waar? In het Denksportcentrum aan de Oliemuldersweg 43 te Groningen. Dus op de vertrouwde plaats. Niet dat we naar Den Haag waren uitgeweken, zoals misschien uit het juli/augustus nummer bleek, maar in augustus was de bijeenkomst in het CMJV gebouw aan de spilsluizen te Groningen. Voor iedereen die ons in het vorige nummer niet kon vinden, is hier een herhaling van de samenstelling van het bestuur:

Voorzitter: Herman Hegge
Penningmeester: Henk Schaap
Secretaris: Johan Schaaphok
Fido-zaken: Melle Oudman
Lid: Edo Boorsma
Lid: Henk Wieringa

Op de ledenavonden staan deze personen tot uw beschikking voor vragen over de afdeling, maar natuurlijk kunt u ook op Fido Groningen (050-271125) aan hen vragen stellen. Verder kunt u het bestuur bereiken via: Postbus 1650, 9701 BR Groningen.

FIDO Welk telefoonnummer u binnenkort moet draaien/drukken om met ons BBS te communiceren, kunnen we u nog niet vertellen. Feit is dat sysop Melle Oudman wegens verandering van arbeidslokatie de regio gaat verlaten. Zodra het nieuwe nummer bekend is, zal het worden aangekondigd op Fido en in een volgend (waarschijnlijk oktober) nummer van de Nieuwsbrief. Het bestuur bedankt Melle voor de onnavolgbare wijze waarop hij zijn taak als sysop heeft vervuld.

SCANNEN Iedere ledenavond is er een handscanner voor u beschikbaar. De gescande plaatjes kunt u gebruiken in tekstverwerkers, verslagen en rapporten. Natuurlijk kunt u tevens van onze 'normale' diensten gebruik maken, zoals de leestafel, het herinkten van printerlinten en de public domain software.

Henk Wieringa

HCC Afdeling Kennemerland

ALGEMEEN De vakantie zit er op en de tijd is aangebroken om ons weer volop bezig houden met onze hobby, de computer.
Daartoe heeft u volop gelegenheid tijdens de maandelijkse bijeenkomsten in het Coornhert Lyceum te Haarlem. Het lyceum is gelegen aan de westelijke rondweg tussen de Leidse Vaart en de Herenweg. De ingang is aan de achterzijde, terwijl borden u de richting aangeven. Voortaan zullen onze bijeenkomsten worden gehouden op de vierde zaterdag van iedere maand en wel van 10.00 tot 16.00 uur.
Wij hebben een aantal plannen die we in het komende seizoen willen uitvoeren. Hierbij denken wij aan het houden van verschillende cursussen (onder andere over MS-DOS, WordPerfect en communicatie). Wilt u ons meedelen voor welke cursus u belangstelling heeft en of er andere onderwerpen zijn die u graag behandeld zou zien? Even een berichtje aan onze secretaris, Cees Dekker, Hyacintenlaan 40 rd, 2015 BD Haarlem.
Voor informatie over de afdeling Kennemerland kunt u zich wenden tot het secretariaat van HCC afdeling Kennemerland, Van Riebeecklaan 23, 2024 AE Haarlem, telefoon 023-255090.

LEDENVERGADERING Zoals reeds in de vorige uitgave van de HCC Nieuwsbrief werd vermeld, zullen wij op 27 oktober aanstaande onze ledenvergadering houden tijdens de bijeenkomst in het Coornhert Lyceum te Haarlem. Op de agenda staan: de notulen van vorige vergadering, de begroting 1991, komende activiteiten, bestuursverkiezing en wat verder ter tafel komt. Heeft u voorstellen, dien deze dan in bij onze secretaris.

PUBLIC DOMAIN Onze hoeveelheid PD-software neemt gestaag toe en wij kunnen voor de meest voorkomende computers nu reeds programma's leveren. Tijdens de bijeenkomsten kunt u uit onze overzichtslijsten een keuze maken en dan de verlangde software bestellen. Dit kan ook schriftelijk gebeuren door het overmaken van *f* 7,50 op gironummer 1607586, ten name van HCC Afdeling Kennemerland, Brederoodseweg 96, 2082 BX Santpoort, onder vermelding van het gewenste programma en met opgave van uw volledige adres.
Momenteel is software voorradig voor MS-DOS, Atari, Commodore (C64/C128) en CP/M.

BIJEENKOMST Onze eerstkomende bijeenkomst vindt plaats op zaterdag 22 september in het Coornhert Lyceum. De aanvang is om 10.00 uur en wij eindigen om ongeveer 16.00 uur. Veel verschillende computers zullen aanwezig zijn en er worden demonstraties verzorgd. Verder kunt u programma's laten inbranden op een EPROM en zult u kunnen zien hoe een schema door de computer wordt getekend als een printplaat, die vervolgens wordt geplot. Tevens zal worden getoond hoe u met het programma 'Basicode' van Hobbyscoop kunt werken (programma's zijn ter plekke verkrijgbaar).

Hans van Lier

BIJEENKOMSTEN Onze afdelingsbijeenkomsten beleggen wij op iedere **tweede vrijdag** van de maand. Hier volgen de data voor dit jaar: 14 september, 12 oktober, 9 november en 14 december.

SOFTWARE-SERVICE Zoals u misschien al bekend is, hebben wij een uitstekend draaiende Software-Service, welke op voortreffelijke wijze onderhouden wordt door Marja en Wim Ernst. Deze Service is er niet alleen voor u, maar ook *door u*. Heeft u als lid een juweeltje van een programma geschreven, en wilt u uw mede-hobbyisten hier ook een plezier mee doen, dan is onze Software-Service een goede manier om het programma te verspreiden. Uw mede-hobbyisten zullen u dankbaar zijn.

NIEUW BBS Met vreugde wil het afdelingsbestuur melding maken van de oprichting van een nieuw bulletinboard systeem in de Afdeling Midden- en Zuid-Limburg.
Omdat er in de lijsten van BBS-en de

regio Maastricht steeds ontbrak, vond het afdelingsbestuur dat deze leemte opgevuld moest worden, en zie, nu is er (eindelijk) toch een systeem 'in de lucht' gekomen. Iedereen is van harte welkom op ons nieuwe systeem, dat te bereiken is onder 043-624313 met 300, 1200 en 2400 Baud. Laat eens wat van u horen, en geef ons uw indrukken van dit BBS.

OPROEP MIDI Het bestuur verzoekt alle MIDI-belangstellenden om contact op te nemen met Leon Geerlings (telefoon 04490-27552), mede in verband met een lezing over MIDI voor beginners, die voor de afdelingsbijeenkomst van februari 1991 gepland staat.

LEZINGEN EN THEMA-BIJEENKOMSTEN Wij hebben lezingen gepland op:
14 september 1990: Inleiding WordPerfect door Ina Sterk.
12 oktober 1990: Luchtverkeersgeleiding door Hein Kop.
9 November 1990: Tekst-databases, opslag en ontsluiting van documentatie door Ad Hoogenboezem.

HCC DAGEN Met het oog op de komende HCC Dagen, waarop de afdeling met een stand vertegenwoordigd zal zijn, zou het bestuur graag in contact willen treden met leden die goede ideeën hebben, of met vrijwilligers voor het bemannen/bevrouwen van de stand. Reacties graag aan onze voorzitter (Ad Hoogenboezem, 04748-1695).

Konrad Vasterman

HCC Afdeling Nijmegen

VINDEN De vakantie zit er weer op en dus zullen we nu verder gaan met de afdelingsavonden. Wij hopen dat u ook na uw vakantie de afdeling Nijmegen weet te vinden.

ROUTE BESCHRIJVING Voor iedereen die de weg naar de afdelingsavonden niet weet, volgt hier een route-beschrijving. De avonden worden gehouden in café-zaal Juliana, gelegen aan de Schependomlaan 94 in Nijmegen.
-Komende vanaf de Energieweg moet u bij de stoplichten (tegenover de KNP) afslaan naar de Wolfkuilseweg. Deze straat rijdt u in en bij de eerste stoplichten slaat u rechts af, (dit is de Schependomlaan) rechter zijstraat voorbij. Iets doorrijden en dan is het aan uw rechterkant.
-Komende vanaf de Graafseweg slaat u bij het kruispunt (met stoplichten) Graafseweg, Groenestraat, Wolfkuilseweg, de Wolfkuilseweg in (een afdalende straat. Komende vanaf het centrum is dit rechts en vanaf Wijchen is dit links). Deze weg rijdt u af en bij het vierde stoplicht (een veldje aan uw rechterkant) slaat u links af. Dit is de Schependomlaan. Rechter zijstraat voorbij en dan is het aan uw rechterkant.
Weet u nog niet hoe u er moet komen, neem dan contact met ons op. Als u in Juliana aanbeland bent, loopt u door naar achteren en in de grote zaal zitten wij, samen met uw afdeling Nijmegen.

IETS NIEUWS Binnen de afdeling willen we proberen om weer wat leven te blazen in een oud idee; het gezamenlijk inkopen van spullen. Wilt u binnenkort wat hardware, software of boeken aanschaffen, kom dan eens naar de afdelingsavond. Bij genoeg (serieuze) belangstellenden willen wij kijken of wij u een leuke prijs kunnen aanbieden. Dit doen wij echter alleen voor HCC-leden, dus zorg dat u op de avonden wel uw lidmaatschapskaart bij u heeft. Op deze manier kunnen de leden meer voordeel halen uit hun lidmaatschap.

CONTACTADRES De afdeling Nijmegen is schriftelijk te bereiken via Postbus 6601, 6503 GC te Nijmegen. Indien u telefonisch contact opneemt met één van de bestuursleden, doe dit dan wel tussen 19.00 en 21.00 uur. Natuurlijk kunt u ook een bericht achterlaten op Fido Nijmegen, telefoonnummer 080-788405. Dit kan natuurlijk 24 uur per dag.

Tot ziens op onze afdelingsavonden en neem gerust uw computer mee. U zult op die manier veel nuttige en leuke ervaringen opdoen.

HCC Afdeling Noord Holland Midden

RECLAME In de HCC afdeling Noord Holland Midden begint het er nu echt op te lijken dat er wat gebeurt.
Ten eerste de nieuwe naam. Het leek het bestuur wel een goed idee om in verband met de negatieve reclame van het laatste jaar en de opzet van het bestuur, dat geografisch nog al verdeeld ligt, voor deze naam te kiezen.
De nieuwe naam werd meegedeeld aan het dagelijks bestuur in Houten. Die wisten echter niet of dit nu zomaar kon. Dus stelden zij voor dit aan de algemene ledenvergadering op 26 mei voor te leggen. Het geheel werd overigens vergezeld door een positief advies van het AB. Onze naam komt nu op alle, aan u gerichte post voor, dus over de uitslag van de ledenraad hoeven we het niet meer te hebben.

INKT Eindelijk is de herinkter in ons bezit. Na het vorige artikel was bij sommigen de schijn gewekt dat het apparaat er al was. Dus werden er al linten meegenomen naar de gebruikersavonden. Nu is hij er dan echt en blijft het apparaat voorlopig onder verantwoording van Wim Hendriks.

BLOKKER Het verdere nieuws is, dat ook het telefonisch aanspreekpunt gerealiseerd is. Dit punt bevindt zich bij de secretaris en is te bereiken onder telefoonnummer 02290-49206. Uiteraard zit de secretaris (Nico) niet de hele dag achter de telefoon. Er is een antwoordapparaat, waarin u uw bericht en het terug te bellen telefoonnummer kunt inspreken. U wordt dan zo spoedig mogelijk teruggebeld.
Wat ons als bestuur nog even van het hart moet, is dat de opkomst in 't Gouden Hoofd in Blokker de laatste tijd wat tegenvalt. De mensen die komen, nemen geen apparatuur meer mee. Als iemand hier de reden van weet, houden wij ons aanbevolen voor suggesties (om dit animo wat op te vijzelen).
Voorlopig zoeken wij het maar in andere manieren en beginnen we op 12 september met een lezing over genealogie.

REMBOURS De volgende avond in Blokker is op 10 oktober. Er wordt die dag een inleiding over DOS gegeven en op flop is het programma DOS Instruktor beschikbaar. De schijf kost voor leden *f* 10,- en *f* 13,50 voor nietleden. U dient zich hiervoor wel van te voren op geven. Dit in verband met de aantallen boekjes die nodig zijn. Aanmelden kan, tot 1 oktober, bij de secretaris. Als u dan meteen uw lidnummer opgeeft, vereenvoudigt dit de administratie. Niet lang daarna wordt u een bewijs van toegang en het boekje onder rembours toegestuurd.
Indien er behoefte aan cursussen is, blijf hier dan niet mee rondlopen maar laat het ons weten. Bij voldoende animo kan er misschien iets opgezet worden. Indien er vragen zijn, kunt u altijd op de gebruikersavonden terecht bij één van de bestuursleden.

HCC Afdeling Rijnmond

SEIZOEN Het nieuwe seizoen gaat weer van start. In de komende tijd zullen we de activiteiten een vaste vorm met een vast ritme gaan geven. De bijeenkomsten lopen als een rode draad door de ledenbinding. Noteer daarom het onderstaande. Kijk ook in de agenda.

BESTUUR In het bestuur heeft een wisseling van taken plaats gevonden. Dirk van Leeuwen is voorzitter, Erwin Meiners penningmeester, Oscar Alstede secretaris, Bram den Exter is AB-

lid te Houten en lid/bijeenkomsten Rijnmond, Erik Langelaan is lid/Personal computers, Chris Karreman is lid/recreatieve computers en Miranda Alstede is lid/activiteiten.

BIJEENKOMSTEN
Hellevoetsluis
Elke eerste maandag van de maand, in Sporthal de Eendracht, Sportlaan 1. (3 september, 1 oktober, 5 november en 3 december).

Middelharnis
Elke eerste dinsdag van de maand, in het Diekhuus aan het Beneden Zandpad. (4 september, 2 oktober, 6 november en 4 december).

Dordrecht
Elke eerste donderdag van de maand in de VEG kerk aan de Groen van Prinsterenlaan 66. (6 september, 4 oktober, 1 november en 6 december).

Rotterdam
Elke derde dinsdag van de maand, in zalen centrum Rustburcht te Rotterdam Zuid, Strevelsweg 760 tegenover het Ikazia ziekenhuis. (18 september, 16 oktober, 20 november, 18 december). In verband met de overweldigende belangstelling is besloten een tweede zaalruimte erbij te huren. Daardoor komt er extra ruimte voor de leden die hun eigen toepassing mee willen nemen. Ook de HCC Tandy gg zal hier weer samen met ons haar maandelijkse bijeenkomsten organiseren.

UITBREIDING Met ingang van het nieuwe seizoen beschikken wij in Rotterdam ook over de Atari en Amiga PD-software. Deze software is voor HCC leden gratis te verkrijgen. Heeft u zelf ook dergelijke software, neem ze dan mee, zodat we de bibliotheek verder kunnen uitbreiden.

DEMONSTRATIE Voor alle muziek- en computerliefhebbers, hebben we in Rotterdam op 18 september een grandioze MIDI-demo.

VERGADERING Medio week 46 (november) zal de algemene ledenvergadering plaatsvinden te Rotterdam. Nadere datum en lokatie staan in de komende Nieuwsbrief. Agendapunten kunt u voor 1 november opsturen.

POSTBUS De vereniging beschikt sinds kort over een eigen postbusnummer 85101, 3009 MC Rotterdam. Deze Postbus is bestemd voor alle correspondentie met het bestuur.

DONATIE We willen graag onze 140 boeken tellende bibliotheek verder uitbreiden met boeken die door de leden aan ons beschikbaar worden gesteld. Kijkt u eens in uw boekenkast of u nog computerboeken heeft en die niet meer inkijkt/gebruikt. Zou u die beschikbaar willen stellen? Uiteraard met de vermelding 'beschikbaar gesteld door'. Gaarne uw reactie naar 01819-13223 (Dirk van Leeuwen).
Oscar Alstede

BERICHT VAN AFDELING GOUDA IN OPRICHTING

Nadat wij u in 1989 een keer in Gouda hebben mogen ontvangen, is het ogenschijnlijk bladstil geworden in het Goudse. In werkelijkheid gonsde het van de activiteiten en werden er nogal wat voorbereidingen getroffen. We kunnen u daar nu iets meer over vertellen.

Jarenlang was Gouda met haar vrij grote achterland een verwaarloosd gebied en uit de regio waren al vaker geluiden te horen geweest om daar iets aan te doen. Een aantal lieden hebben toen de koppen bij elkaar gestoken. Dat heeft tenslotte geresulteerd in een grote vergadering van de omliggende afdelingen, waarin besloten werd aan de ledenraad voor te stellen over te gaan tot de stichting van een afdeling Gouda.
Toen begon het werk pas goed.

Gelukkig zit onze HCC vol met hulpvaardige lieden en vooral de grote broers Rotterdam en Zoetermeer wilden ons bij onze eerste schuchtere voetstappen behulpzaam zijn.

Uiteraard doen we dit allemaal om u blijvend een dak boven het hoofd te bezorgen. En dat gaat dan ook gebeuren. Voorlopig kunt u iedere derde donderdag in de maand, te beginnen in september, met al uw computerzorgen in het cultureel centrum 'In de Garenspinnerij' terecht. De Spinnerij heeft twee ingangen: Eén voor de doorvoer van zware stukken via de Turfsingel (meldt u van tevoren even telefonisch op 01820-14644), en een ingang aan het Spinnerijpad voor als u te voet komt.

Het bestuur i.o.

HCC Afdeling Tilburg

HOBBY Onze eerste bijeenkomst na de vakantie is op 12 september. Wij zitten dan bij Boerke Mutsears, Vijverlaan 2 te Tilburg (bij Station West).

Nadat de koffers zijn leeggemaakt, komen de diskettebakken weer te voorschijn. De floppy's worden aan een grondige inspectiebeurt onderworpen en voordat je het weet ben je alweer met je hobby bezig en kom je er achter dat je het toch gemist hebt, na al dat spelen met emmertje en schepjes.

SERIEUS Onze afdelingssecretaris heeft een ander adres gekregen. Voortaan moet je de post sturen naar:
C. Scholberg
Frankenlaan 15
5037 KE Tilburg.
Voor dringende vragen mag je ook bellen naar 013-682177. Graag tussen 18.30 en 21.00 uur.

PD Onze PD-groep is uitgebreid tot vier medewerkers en dat is duidelijk te merken. Op de maandelijkse bijeenkomst ligt een overzicht van de beschikbare PD-software voor jullie klaar. Verder is de 'bibliotheek' uitgebreid met materiaal over programmeertaal C. Onze laatste aanwinsten op PD-gebied willen wij voortaan in 't 'regiokrantjebriefjebladjefoldertje' vermelden, met een korte beschrijving van de programma's. Hiervoor vragen wij één of meerdere vrijwilligers.

AFDRUKLAAG Om een goede afdruk te krijgen, kun je het beste de oude printerlinten van een nieuwe afdruklaag laten voorzien. We kunnen de meeste linten wel aan, breng ze dus mee. De vergoeding die wij vragen, is nog steeds veel voordeliger dan de prijs die u moet betalen bij het aanschaffen van een nieuw lint.

HCC DAGEN De HCC Microcomputerdagen komen er aan. Een goede presentatie van onze afdeling vraagt om een gedegen voorbereiding. Suggesties omtrent de invulling van de twee dagen, zijn dus nu reeds welkom. Stuur ze daarom zo snel mogelijk naar Guus de Kock, Postbus 9284, 5000 HG Tilburg.

Tot zover is het gelukt om de zaken serieus te houden, nu rest me alleen nog iedereen op te roepen om vooral 12 september te komen naar de bijeenkomst en alle mensen te bedanken voor hun kaartje dat ze vergeten zijn te sturen.

Guus de Kock

HCC Afdeling Utrecht

BIJEENKOMSTEN Afdelingsbijeenkomsten zijn elke eerste maandag van de maand van 19.30 tot 23.00 uur in de Technische School 'De Bron', Vaderrijndreef 7, Utrecht-Overvecht.

AFDELINGSBULLETIN Op de bijeenkomst van juli verscheen voor de

eerste maal ons afdelingsbulletin. Hiermee hebben wij een extra communicatiemiddel, naast de kolommen voor het afdelingsnieuws in de HCC Nieuwsbrief. Dit geeft ons de mogelijkheid om 'last minute' informatie en interessante zaken voor de bezoekers van de afdelingsavonden door te geven. De omvang van ons bulletin is geheel afhankelijk van de aangevoerde tekst. Hoewel wij zelf al een aantal onderwerpen bijeengebracht hebben, doen wij toch een beroep op diegenen onder u die hun kennis aan hun medehobbyisten kwijt willen. Het bulletin wordt alleen op de afdelingsavonden verstrekt en kan niet worden nagezonden.

OPROEP Ongetwijfeld is bij iedereen het CD-ROM project van John Glaser bekend. Nu dit project binnenkort afgerond zal worden, zijn wij op zoek naar een nieuw project. Als u een idee hebt om iets te ontwikkelen en u weet niet waar te beginnen of er zijn financiële drempels te nemen, dan is het misschien mogelijk dat HCC Afdeling Utrecht dit project adopteert. Ook als u niet zelf met een idee rondloopt, maar bijvoorbeeld kunt/wilt meehelpen op het gebied van hardware en/of software, zijn uw reacties welkom.

FIDO Iedere bijeenkomst geven wij demonstraties met onze portable Fido. Voor leden die hierover iets meer willen weten, maar ook voor (startende) points, staan enkele sysops en points klaar om te helpen bij deze boeiende hobby.

MODEM Als lid van afdeling Utrecht kunt u op vertoon van uw lidmaatschapskaart voor de periode van een maand een modem lenen. Alvorens een modem te kopen, kunt u op die manier eerst wat experimenteren.

LASERPRINTER Voor het maken van een mooie print-out staat onze laserprinter met het pakket WordPerfect voor u klaar. Wilt u files printen die door andere pakketten zijn gegenereerd, dan dient u de output kant en klaar op disk mee te nemen. Deze service geven wij in de hobbysfeer en is niet bedoeld voor commercieel drukwerk.

Ab van Velden

HCC Afdeling Zeeland

GOES: OPGELET In de vorige Nieuwsbrief schreef ik dat wij ons in het najaar, voor wat betreft de data van de bijeenkomsten, geheel aan de regels konden houden. Maar, voor de bijeenkomsten in Goes gaan die regels veranderen.
Buurthuis De Pit zit overvol. Sommige clubs komen wekelijks bijeen, andere clubs, zoals wij, maandelijks. Om al die verschillende activiteiten in een goed sluitend schema te vangen, valt niet mee. Dit was voor de staf van het buurthuis aanleiding ons te vragen of wij bezwaar hadden tegen een andere avond; de eerste dinsdag, in plaats van de eerste maandag van de maand. Na telefonisch overleg met het werkteam uit Goes (de heren De Wolff en Leeuwenstein) en met de bestuursleden, werd besloten aan dit verzoek gevolg te geven.
De september-bijeenkomst blijft nog op maandag 3 september, maar daarna verwachten wij u op de eerste dinsdag van de maand: 2 oktober, 6 november en 4 december.
Wij hopen dat deze verschuiving voor u niet al te vervelend is. Inspraak van alle bezoekers was echter niet mogelijk. Voor alle zekerheid: aan de data van de bijeenkomsten in Terneuzen en Vlissingen verandert niets.

ONDERWERPEN Over de onderwerpen die behandeld worden, kan ik u helaas nog niets melden. Maar u weet het, wij doen ons best de aankondigingen in de streekbladen te krijgen. Anders kunt u altijd nog even bellen naar één van de bestuursleden.

SERVICE U kent onze herinkter service; naamsticker op het lint en inleveren op een clubbijeenkomst of bij één van de bestuursleden. Denk er om dat schrijfmachinelinten, carbonlinten en kapotte linten niet behandeld kunnen worden.
Voor algemene hulp en inlichtingen: raadpleeg de lijst in ons clubblad Een Bitje Zeeuws.

GOEDE START Het bestuur hoopt dat al zijn inspanningen beloond worden met duidelijke reacties van uw kant: een grote opkomst, suggesties voor te behandelen onderwerpen, wellicht aanbiedingen voor het verzorgen van een lezing of cursus, etcetera. U leest het ook bij andere afdelingen, een goedwillend bestuur kan veel doen, maar is toch ook sterk aangewezen op een royale medewerking van de leden. Vergeet niet dat wij met elkaar een vereniging vormen en met elkaar verantwoordelijk zijn voor een bloeiend verenigingsleven.
Tot in september.

J.H. Berghuijs-Goris

HCC Afdeling Zwolle

CLUBAVONDEN Wat gaat de afdeling Zwolle doen dit najaar? We organiseren twee (of wellicht drie) clubavonden per maand.
Als vanouds vinden deze bijeenkomsten plaats op de eerste donderdag van de maand in Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, van 20.00 tot 22.30 uur. Nieuw is echter de derde dinsdag van de maand in Wijkcentrum De Pol, Winkelcentrum Zwolle-Zuid, van 20.00 tot 22.30 uur. Wij verwachten u daar graag op 18 september.

PLANNEN:
6 september Holtenbroek: Demonstratie 4DOS (een alternatieve command.com).
12 september Emmen: Nader bericht volgt via de lokale pers.
18 september Zwolle Zuid: Komt u maar, dan ziet u het wel.
4 oktober Holtenbroek: De DOS gebruikersgroep komt uitpakken. Dit is een goede gelegenheid om kennis te maken met (één van) de grootste gg('s) binnen de HCC. Uiteraard zijn zij aanwezig met public domain programma's.
16 oktober Zwolle Zuid.
20 en 21 oktober: Computerbeurs IJsselhal.
1 november Holtenbroek: (onder voorbehoud) 'Beelden uit de Ether', Slow-Scan TV, persfoto's etcetera.
20 november Zwolle Zuid.
13 december: LET OP, 1 week later in verband met Sinterklaas.
18 december Zwolle Zuid.

COMPUTERBEURS De HCC afdeling Zwolle organiseert een grootse computerbeurs op zaterdag 20 en zondag 21 oktober in de IJsselhal in Zwolle. De beurs is interessant voor (bijna) iedereen. Er is een groot aantal exposanten aanwezig met klinkende namen in de zakelijke en hobby-hoek. Mogelijk is er tevens voldoende informatie voor opleidingen en scholen aanwezig. Tijdens de beurs is er verder aandacht voor toepassing van de computer voor gehandicapten. Op het centrale 'beursplein' kan de minder geïnteresseerde bezoeker zich aangenaam ontspannen. Houdt u ook de krant in de gaten?

ZUID-OOST DRENTHE De derde clubavond. Sinds vorig jaar heeft de HCC afdeling Zwolle een 'steunpunt' op de clubavonden van de PC/MS DOS-club Emmen. Wij organiseren hier geen eigen activiteiten, maar de altijd interessante bijeenkomsten van de PC/MS DOS-club zijn vrij toegankelijk voor (ieder) HCC lid. Tweede woensdag van de maand in het wijkcentrum 't Brinkenhoes, Mantingerbrink 140, in de Bargeres, van 20.00 tot 22.30 uur. Voor meer informatie bel: 05910-43335.

Gerard Weide

HCC AGENDA

AUGUSTUS

za 25 SINCLAIR GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Hal, Multihouse- en Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten.
di 28 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
De Koperen Knoop, V. Limburg Stirumstraat 119, Amsterdam, 020-265390.
di 28 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Ver. Gebouw Ons Huis, Honigstraat 3, Zevenaar, 08360-23690.

SEPTEMBER

za 1 FORTH GG 10.30 uur.
HCC-Kantoor, Lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-164755.
za 1 P2000 GG 10.30 uur.
HCC Kantoor, Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 1 ADVANCE GG 11.00 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
ma 3 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 3 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 3 AFDELING RIJNMOND.
Sporthal De Eendracht, Sportlaan 1, Hellevoetsluis, 01879-3178.
ma 3 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01185-1680.
ma 3 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Ruimte Buurtvereniging Hellas, Oostwaarts 21-23, Zoetermeer, 079-417366.
ma 3 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862.
di 4 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Wijkgebouw Lismortel, Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
di 4 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Restaurant Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen.
di 4 AFDELING RIJNMOND.
Het Diekhuus, Beneden Zandpad, Middelharnis, 01879-3178.
di 4 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Lentherweg 1, Venlo, 04765-1693.
do 6 AFDELING EINDHOVEN 20.00 uur.
Buurthuis De Ketting, Tinelstraat, Eindhoven.
do 6 AFDELING RIJNMOND.
VEG kerk, Groen van Prinsterenlaan 66, Dordrecht, 01879-3178.
do 6 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224933.
vr 7 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Firma Taylor, Den Helder.
za 8 IBM-PC GG 10.30 uur.
Provisorium v/d Rijksuniversiteit, Heidelberglaan 3, de Uithof, Utrecht.
za 8 MODELBAAN GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-312211.
za 8 MSX GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaa!, Standerdmolen 8, Houten.
za 8 SHARP MZ GG 12.00 uur.
Jan van Besouwhuis, Thomas van Diessenstraat 1, Goirle, 013-551477.
za 8 SHARP MZ GG 12.00 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes, 01100-21219.
za 8 SHARP MZ GG 11.00 uur.
Clubhuis 't Lansink, Twijnstraat 8, Hengelo, 053-773121.
za 8 UNIX GG 10.30 uur.
HCC-Kantoor, lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten, 03402-32100.
zo 9 SHARP MZ GG 10.00 uur.
Gemeenschapshuis, Pancratiusstraat 3, Munstergeleen, 04490-25716.
ma 10 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Zaal Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek.
ma 10 AFDELING DEN HAAG
De Kreade, Eekhoornrade 15, Den Haag, 070-3675173.
ma 10 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Pro Rege, De Jongestraat 1, Terneuzen, 01150-13288.
ma 10 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, A. van der Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen, 01804-27534.
ma 10 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 08880-1498.
di 11 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
De Koperen Knoop, V. Limburg Stirumstraat 119, Amsterdam, 020-265390.
wo 12 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.
wo 12 AFDELING NOORDHOLLAND MIDDEN 20.00 uur.
Café Het Gouden Hoofd, Westerblokker 80, Blokker, 02290-34032.
wo 12 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsears, Vijverlaan 2, Tilburg.
do 13 AFDELING BREDA 19.30 uur.
Wijkcentrum De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-710915.
do 13 AFDELING NOORD-OOST BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham.
do 13 OLIVETTI GG 20.00 uur.
Wijkcentrum De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071.
do 13 6500 GG 20.00 uur.
Wijkgebouw Gillis, Mozartlaan, Delft.
vr 14 AFDELING MIDDEN EN ZUID-LIMBURG 20.00 uur.
Buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724, 6135 BN Sittard, 04755-2090.
vr 14 OLIVETTI GG 20.00 uur.
Buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724, 6135 BN Sittard, 045-22149.
za 15 AFDELING EINDHOVEN 13.00 uur.
Buurthuis 't Slot, Kastelenplein 167, Eindhoven.
za 15 A.I. GG 10.30 uur.
HCC-kantoor, Lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 15 ES GG 10.00 uur.
Technische school De Bron, Vaderrijndreef, Utrecht.
za 15 G2 GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 15 POSTZEGEL GG 12.30 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 15 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 10.30 uur.
Het Karveel, Karveel 49-15, Lelystad.
za 15 SHARP MZ GG 13.00 uur.
Buurthuis 't Slot, Kastelenplein 1, Eindhoven, 040-453480.
zo 16 SHARP MZ GG 10.00 uur.
H.F. Witte Centrum, Henri Dunantplein 4, De Bilt, 033-945286.
zo 16 ATARI GG 10.00 uur.
Stad Almere, Koninginneweg 1, Almere-Stad.
zo 16 OLIVETTI GG 10.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere Stad, 076-713071.
ma 17 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 17 AFDELING FRIESLAND 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-152796.
ma 17 SHARP MZ GG 20.00 uur.
De Schaaf Tuinzaal, De Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-673452.
ma 17 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Open Hof, Alexander Gogelweg 49, Vlissingen, 01185-1680.
ma 17 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Ruimte Buurtvereniging Hellas, Oostwaarts 21-23, Zoetermeer, 079-417366.
di 18 AFDELING LEIDEN 20.00 uur.
Hotel Het Witte Huis, Wilhelminapark 33, Oegstgeest.
di 18 AFDELING RIJNMOND 19.30 uur.

Rustburcht, Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuid, 01879-3178.
di 18 TANDY GG 19.30 uur.
Rustburcht, Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuidplein.
wo 19 AFDELING DEVENTER 20.00 uur.
VZOD-clubgebouw, Doetinchemplein 1, Deventer.
wo 19 AFDELING GRONINGEN 20.00 uur.
Denksportcentrum, Oliemuldersweg 43, Groningen.
do 20 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Café Harrie Schut, Handelsstraat 31, Stadskanaal, 05926-3453.
vr 21 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Firma Taylor, Den Helder.
za 22 AFDELING KENNEMERLAND 10.00 uur.
Coornhertlyceum, Lyceumlaan 1, Haarlem, 023-255090.
za 22 A.I. GG LANDELIJKE BIJEENKOMST 10.00 uur.
HCC-kantoor, Traintec- en lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 22 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 13.00 uur.
De Buurtwinkel, Celebesstraat 22, Enschede.
za 22 68000 GG 11.00 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten
za 22 APPLE GG 10.00.
Technische School De Bron, Vaderrijndreef 6, Utrecht
zo 23 AFDELING NOORD-OOST BRABANT.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham.
ma 24 AFDELING DEN HAAG
De Kreade, Eekhoornrade 15, Den Haag, 070-3675173.
di 25 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
De Koperen Knoop, V. Limburg Stirumstraat 119, Amsterdam, 020-265390.
di 25 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Ver. Gebouw Ons Huis, Honigstraat 3, Zevenaar, 0860-23690.
wo 26 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.
wo 26 AFDELING NOORDHOLLAND MIDDEN 20.00 uur.
De Schakel, Middenwaard 61, Heerhugowaard, 02207-13770.
wo 26 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Gemeenschapshuis Limmel, Populierweg 34, Maastricht, 04408-1316.
do 27 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Buurthuis Guishuis, Fortuinweg 16, Zaandijk, 020-188510.
do 27 SHARP MZ GG 19.30 uur.
't Vinkhuys, Boraxstraat 4, Groningen, 05960-19640.
do 27 SHARP MZ GG 20.00 uur.
De Tamboer, Hoofdstraat 17, Hoogeveen, 05930-3109.
za 29 AFDELING LEIDEN 14.00 uur.
't Centrum, Willemstraat 15, Bodegraven.
za 29 BONDWELL/ELCI GG 11.00 uur.
Hotel/restaurant Mon Rêve, Oude Bennekomseweg 2, Ede/Wageningen.
za 29 PASCAL GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Traintec- en Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 29 1802 GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 29 SHARP MZ GG 13.00 uur.
RCC Micro-Home, Industriestraat 15, Roosendaal, 01652-17332.

OKTOBER

ma 1 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 1 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 1 AFDELING RIJNMOND.
Sporthal De Eendracht, Sportlaan 1, Hellevoetsluis, 01879-3178.
ma 1 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Ruimte Buurtvereniging Hellas, Oostwaarts 21-23, Zoetermeer, 079-417366.
ma 1 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862.
di 2 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Wijkgebouw Lismortel, Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
di 2 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Restaurant Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen.
di 2 AFDELING RIJNMOND.
Het Diekhuus, Beneden Zandpad, Middelharnis, 01879-3178.
di 2 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Lentherweg 1, Venlo, 04765-1693.
di 2 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01185-1680.
do 4 AFDELING EINDHOVEN 20.00 uur.
Buurthuis De Ketting, Tinelstraat, Eindhoven.
do 4 AFDELING RIJNMOND.
VEG kerk, Groen van Prinsterenlaan 66, Dordrecht, 01879-3178.
do 4 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224933.
vr 5 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Firma Taylor, Den Helder.
za 6 DOS GG 10.00 uur.
Technische SchoolDe Bron, Vaderrijndreef, Utrecht, 050-123898.
za 6 GENEALOGIE GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Traintec- en Lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 6 DAI GG 11.00 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 6 NEWBRAIN GG 10.00 uur.
SBBO, Lammenschanspark 1, Leiden, 02159-11068.
zo 7 SHARP MZ GG 10.00 uur.
Wijkgebouw De Heyplaat, Victorieuxstraat 20, Heyplaat, 010-4741391.
ma 8 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Zaal Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek.
ma 8 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Pro Rege, De Jongestraat 1, Terneuzen, 01150-13288.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, A. van der Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen, 01804-27534.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 08880-1498.
di 9 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
De Koperen Knoop, V. Limburg Stirumstraat 119, Amsterdam, 020-265390.
di 9 AFDELING DEN HAAG
De Kreade, Eekhoornrade 15, Den Haag, 070-3675173.
wo 10 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-426292.
wo 10 AFDELING NOORDHOLLAND MIDDEN 20.00 uur.
Café Het Gouden Hoofd, Westerblokker 80, Blokker, 02290-34032.
wo 10 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsears, Vijverlaan 2, Tilburg.
do 11 AFDELING BREDA 19.30 uur.
Wijkcentrum De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-710915.
do 11 AFDELING NOORD-OOST BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham.
do 11 OLIVETTI GG 20.00 uur.
Wijkcentrum De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071.
do 11 6500 GG 20.00 uur.
Wijkgebouw Gillis, Mozartlaan, Delft.
vr 12 AFDELING MIDDEN EN ZUID-LIMBURG 20.00 uur.
Buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724, 6135 BN Sittard, 04755-2090.
vr 12 OLIVETTI GG 20.00 uur.
Buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724, 6135 BN Sittard, 045-22149.**za 13 MSX GG 10.00 uur.**
vr 13 MSX GG 10.000 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 13 MODELBAAN GG 10.00 uur.
HCC Kantoor, Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten.
za 13 SHARP MZ GG 12.00 uur.
Jan van Besouwhuis, Thomas van Diessenstraat 1, Goirle, 013-551477.
za 13 68000 GG 11.00 uur.
HCC Kantoor, lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten.
zo 14 SHARP MZ GG 10.00 uur.
Gemeenschapshuis, Pancratiusstraat 3, Munstergeleen, 04490-25716.
ma 15 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.

HCC 68000 gg

HOOGTEPUNT De vakanties zitten er op. De gedachten gaan dus al uit naar de activiteiten in het komende winterseizoen.
Het hoogtepunt hiervan vormen ongetwijfeld de HCC Dagen, 30 november en 1 december, in de Utrechtse Jaarbeurs. Onze groep wil daar goed voor de dag komen. Er zijn verschillende lijnen die in de komende maanden zodanig tot elkaar moeten komen, dat er dan iets getoond kan worden. Dat zijn bijvoorbeeld de al wat langer lopende 68070-lijn en de EPAC-68000 lijn. Het is goed om voor jezelf een 'deadline' vast te stellen, zodat de geplande zaken ook inderdaad af moeten. De HCC Dagen kunnen hier een belangrijke stimulans bij zijn. Ook van het nieuwe NOVAX-project willen we op de HCC Dagen het begin laten zien. Kortom, we barsten van het werk.

OS/9 MINIX en 'OS/9' zijn voor ons de belangrijkste 'operating systems'. Gestructureerde kennis en mogelijkheden betreffende MINIX zijn voor onze groep aanwezig in de persoon van Bert Reuling.
Voor OS/9 is dat nog niet het geval. Het bestuur wil dit gat gaan opvullen. Om te beginnen denken we aan een inventarisatie van, in onze groep aanwezige kennis omtrent OS/9. Het gaat, voor alle duidelijkheid, om de 68000-variant van OS/9.
De eerste vraag aan u is daarom: Wie bezit enige kennis van (ervaring met) OS/9? Als dat zo is, wilt u zich dan in verbinding stellen met onze secretaris, Dennis van Beek, telefoon 03403-78139? Wanneer het lukt om enkele namen te verzamelen, volgt als tweede fase het formeren van een support-unit, die voorlichting in onze groep gaat geven over het gebruik van OS/9 en de vragen van groepsleden kan beantwoorden.
Aarzel niet, en geef u op! Onze groep kan alleen een levende club zijn als veel leden activiteiten ontplooien.

BINNENVETTERS De meeste leden van onze groep zijn echte 'binnenvetters'. In hun werkhoekje komen vaak leuke dingen tot stand op het gebied van hardware en/of software, maar ze vinden het zelf vaak onbelangrijk. Het komt niet in ze op andere clubleden deelgenoot te maken van hun (geheel of gedeeltelijk) uitgewerkte ideetjes. Daar zijn die andere leden echter heel benieuwd naar. Het werkt namelijk zeer stimulerend om te zien en te horen hoe anderen iets tot stand hebben gebracht. Dit soort uitwisseling van kennis en informatie vindt veel te weinig plaats in onze groep. De bijeenkomsten in Houten zijn uitstekende gelegenheden om van elkaars activiteiten op de hoogte te geraken.
We zitten echt dringend verlegen om mensen die een eenvoudige presentatie willen geven van hun 'huisvlijt-zweet'. Als u daar assistentie bij nodig heeft, zal het bestuur u stevig terzijde staan.
Binnenvetters, kom op! Neem er eens contact met de penningmeester op, Huib Merison, telefoon 08344-1769.

BUITENKANSJE Het bestuur heeft beslag weten te leggen op veertig interessante computersystemen.
Het betreft hier een merkwaardige kruising tussen 'Intel' en 'Motorola', en u weet dat zoiets het omgekeerde van inteelt betekent en dus een sterk ras.
Het merk is Omnibyte, het type OB-68k1A. Het bussysteem is van Intel (Multibus 1). De kaarten zijn volledig bezet met Motorola-chips. Er zijn twee kaarten: een processorkaart en een I/O-kaart.
De processorkaart bevat een 68000-processor, 512 kbyte dual-ported RAM, voldoende plaats voor EPROM's, seriële en parallele 6800-I/O-poorten en een SASI-HD-controller (zonder software).
De I/O-kaart bevat onder andere seriële en parallele 68000-I/O-poorten.
Bij het systeem horen een back-plane met 12 slots en een ruim gedimensioneerde voeding (+24, +12, +5, -5, -12).

Een beperkt aantal systemen is verkrijgbaar in een sterke stalen kast, voorzien van twee ventilatoren. Bert Reuling is op dit moment bezig met het poorten van de PD-monitor Vubug op het systeem, zodat u (zij het ietwat primitief) direct toegang hebt tot het systeem. Daar is dan wel een terminal voor nodig.
De meest noodzakelijke documentatie (schema's), is beschikbaar. Het systeem is qua hardware aardig compleet, maar software-matig moet er veel aan opgetuigd worden. In de groep leven gedachten om te trachten het operating system MINIX (een UNIX-derivaat) voor dit systeem te porteren. Voor de liefhebbers dus een uitdaging. Het zit er dik in dat voor dit systeem een werkgroep in het leven wordt geroepen, dan hoeft het wiel niet veertig maal uitgevonden te worden.
Voor de prijs hoeft u het niet te laten. Zonder kast kost het systeem *f* 200,-, met kast *f* 250,-, alleen voor leden van de 68000 gg en voorlopig slechts één set per lid. U kunt inschrijven tijdens onze bijeenkomsten, of telefonisch bij onze secretaris.

HCC AI gg

REKENING Op 15 september 1990 zal de, reeds in Kennisgeving aangekondigde Algemene Ledenvergadering van de AI gg gehouden worden. Op deze dag komen een aantal belangrijke zaken aan de orde. We hebben het in het bijzonder over het voortbestaan van sommige AI gg activiteiten. Als u niet kunt komen, stuur dan in ieder geval zo snel mogelijk (voor zover u dat nog niet gedaan had, natuurlijk) de eerder dit jaar verzonden enquête terug, zodat er met uw mening rekening gehouden kan worden.

ROBOTS Een week later, op 22 september, vindt in het HCC gebouw te Houten weer de jaarlijkse AI gg informatiedag plaats. Zoals ieder jaar zullen op deze dag weer lezingen en demonstraties over allerlei aspecten van de AI gehouden worden. Deze keer staat er in ieder geval een lezing plus demonstratie over robots op het programma. Een goede gelegenheid om eens kennis te maken met de AI gg.

Voor meer informatie kunt u bellen met 03435-76114, of b.g.g. 070-3204532.

Bert Grootjans

HCC Amstrad/ Schneider gg

OPROEP Tot nu toe hebben zich nog geen gegadigden gemeld voor de post van secretaris van onze gebruikersgroep. Dat is jammer, juist nu het secretariaat het zoveel gemakkelijker heeft gekregen omdat de ledenlijst tegenwoordig op floppy staat.

Iedereen die denkt een bijdrage te kunnen leveren aan het goed functioneren van onze gebruikersgroep, wordt hierbij dringend opgeroepen zich te melden.
Dit kan schriftelijk bij Riemer Reinalda, Hengeveldebrink 238 A, 7544 TV Enschede of telefonisch bij een regiocoördinator of bij een ander bestuurslid. *Doen.*

BEMANNING De HCC Amstrad/ Schneider gg heeft mensen nodig voor de bezetting van de A/S-stand tijdens de HCC Dagen in Utrecht op 30 november en 1 december. Bel voor meer informatie met 085-818735 (na 18.00 uur).

Ernst Pereira

HCC Astrologie gg

POSTZEGEL Vaak krijg ik schriftelijke vragen. Ik ben best bereid die te beantwoorden, maar het zou prettig

zijn als de vragenstellers een postzegel voor antwoord bijsluiten.

OVERZICHT Hier volgt een overzicht van de, op dit ogenblik verkrijgbare PD-software.
Voor MS-DOS:
PLACIDUS. Berekent een horoscoop met Placidushuizen en print een aspectentabel. Geen sourcecode.
ASTROTEK/DOS. Berekent een horoscoop met Placidushuizen en geeft, indien een EGA-scherm aanwezig is, een horoscooptekening op het scherm. Sourcecode (GW-BASIC).
Voor Atari:
ASTROTEK. Specificaties als bij ASTROTEK/DOS. Sourcecode in GFA-BASIC.
Voor Amiga:
SAGITTARIUS. Afgeleid van ASTROTEK. Geeft een tekening en een aspectentabel op het scherm.
De 5.25 inch-floppy's kosten ƒ 15,- en de 3.5 inch-floppen gaan voor ƒ 17,50 van de hand. Ze kunnen worden besteld door het juiste bedrag over te maken op giro 3827533 ten name van HCC Astrologie gg, Den Bosch, onder vermelding van de programmanaam.

INFORMATIE Wie geïnteresseerd is in de aktiviteiten van de gg, kan een folder aanvragen door te schrijven aan onze penningmeester, Paul Schippers, Postbus 1355, 5200 BK Den Bosch, onder bijvoeging van een gefrankeerde en van eigen naam voorziene retourenveloppe.

Hans Leefkens

Bondwell | ELCI
gebruikersgroep

KOM Zaterdag 29 september presenteert het bestuur van uw gebruikersgroep opnieuw een gebruikersdag. Dit is tevens de laatste van dit jaar. Gelet op onze ervaringen is de zaal nu om 11.00 uur open, een uurtje later dan tot nu toe gebruikelijk was. U kunt komen en gaan wanneer u maar wilt. Neem uw computer, uw zelf ontwikkelde soft- en hardware en uw bijdrage voor ons gebruikersblad mee. De plaats is ook dit keer hotel/restaurant Mon Rêve, Oude Bennekomseweg 2 (vlak tegenover het station Ede/Wageningen, Wageningse kant). We zijn daar (zoals altijd in de achterzaal, let op pijl) van 11.00 tot 16.00 uur aanwezig. Ook leden van andere (CP/M) (draag)computerclubs zijn van harte welkom.

WAT Wat treft u daar aan?
- Een kleine, gemoedelijke groep mensen die ervaringen uitwisselt en elkaars computerproblemen proberen op te lossen. Je hoort en ziet hier nog eens wat!
- Het Bondwell/ELCI-gg bestuur. Uw opmerkingen over bestuurlijke zaken die onze gg aangaan, kunt u daar kwijt. We besteden zo weinig mogelijk tijd aan verenigings (technische) zaken, omdat de belangstelling van de meeste leden naar iets anders uitgaat. Maar opmerkingen uit de gebruikersgroep, worden natuurlijk behandeld zoals het hoort.
- Onze public domain-software-verzameling. U kunt software aanschaffen zonder verzendkosten te hoeven betalen.
- Onze public domain-publishware-verzameling. U kunt bepaalde documentatie eerst inzien voordat u bestelt.
- Ons Bondwell/ELCI infoblad. Hebt u nummer 9 al? U kunt het aanschaffen zonder dat u hiervoor verzendkosten moet betalen.

NOTEER Wanneer onze gebruikersdagen worden gehouden kunt u alleen in deze rubriek en in de agenda van de HCC Nieuwsbrief lezen. Alhoewel, de vorige keer heeft ook TROS-teletekst ruime aandacht aan onze bijeenkomst besteed. Direct onze bijeenkomsten in uw agenda noteren dus.

Ton Helwig

HCC C gg

HARINGEN De laatste bijeenkomst van de C gg en UNIX gg in Houten werd zeer druk bezocht en was een groot succes. In de lezingenzaal zat men als haringen in een ton; buiten de ons toebedachte ruimte werd een aantal systemen ingericht.

HELP DESK De HCC bestelservice heeft inmiddels zevenhonderd exemplaren van QuickC verkocht. Ik heb een aantal telefoontjes ontvangen met vragen. De meeste vragen waren van technische aard en betroffen problemen die meestal het gevolg waren van een onjuiste installatie. Op de eerstvolgende bijeenkomst, zaterdag 8 september in Houten, zal een 'help desk' worden ingericht voor beginnende QC-gebruikers. U bent welkom vanaf 11.00 uur.

Jos Jansen

HCC Commodore gg

PLANNEN Het nieuwe seizoen voor onze Commodore gg staat weer voor de deur en wij hebben veel frisse plannen, die we in deze periode ten uitvoer willen brengen.
Op de eerste plaats staan natuurlijk onze twee-maandelijkse bijeenkomsten, waar alle modellen van Commodore worden gedemonstreerd en waar men terecht kan voor oplossingen van problemen en hulp bij programma's en toepassingen voor de verschillende machines.
Tevens richten wij ons op de komende HCC Dagen in Utrecht, waar ook onze gebruikersgroep zich wederom zal presenteren; beter en uitgebreider dan vorige keren met veel demonstraties en nieuwtjes.
Aan de uitbreiding van ons bestand met PD-software wordt hard gewerkt, daardoor kunnen wij onze leden steeds meer bieden. De subgroepen zijn druk in de weer om voor de leden met speciale computers hulp te bieden op alle mogelijke gebieden.

LEDENVERGADERING Onze ledenvergadering, die wij in oktober wilden houden, wordt uitgesteld tot onze bijeenkomst in december. Dit bleek nodig omdat, op de door ons geplande datum, wij naar een andere zaal moeten uitwijken. De HCC heeft op dezelfde dag een vergadering van de ledenraad vastgesteld. De agenda voor onze vergadering zal in een volgende uitgave van de Nieuwsbrief bekend worden gemaakt. Als u voorstellen heeft om onze gebruikersgroep nog beter te laten functioneren, stuur deze dan naar onze secretaris.

SUBGROEPEN Zoals hierboven reeds werd vermeld, zijn de subgroepen van onze gebruikersgroep zeer actief. Diverse nieuwe activiteiten staan op stapel of zijn reeds uitgewerkt.
De coördinatoren voor deze subgroepen zijn:
C-16/C-plus 4: Hans Kessels, Postbus 7187, 5980 AD Panningen.
C-64/C-128: Hans van Lier, Postbus 145, 8070 AC Nunspeet.
Amiga 500/2000/2500: Henk Lurvink e.a., Postbus 145, 8070 AC Nunspeet.
CP/M-C128: Jan Klooster, Postbus 145, 8070 AC Nunspeet.
Senioren (Compet): Jelle van Douwen, Postbus 145, 8070 AC Nunspeet.
Commordore MS-DOS: Hans Kessels, Postbus 7187, 5980 AD Panningen.

De **C-16/C-plus4 subgroep** heeft een overzichtsdiskette met PD-software gereed. Voor de C-plus4 is tevens een modemprogramma beschikbaar. Verder zal er een C-116 computer worden aangeschaft.

De **C-64/C-128 subgroep** heeft een overzichtsdiskette, een diskette met communicatieprogramma's en een diskette met educatieve programma's. Verder beschikt zij over een groot aantal programma's uit de PD-range.

De **Amiga subgroep** heeft de beschikking over een groot aantal Fish Disks. De groep zoekt contact met Amiga-gebruikers om serieus aan de slag te kunnen gaan. Men wil een actieve groep worden, waarin (toekomstige) Amiga-gebruikers ervaringen kunnen uitwisselen en kennis kunnen opdoen over alle mogelijkheden van de Amiga. Wij hebben al ervaringen (ook positieve) en jullie waarschijnlijk ook.

Neem dus contact met ons op of kom langs tijdens onze gebruikersdagen.
Activiteiten van de Amiga subgroep zijn:

- Hardware-demonstraties door bedrijven en eigen leden.
- Software-demonstraties tijdens gebruikersdagen.
- Diverse activiteiten van Commodore Nederland.
- Belangenbehartiging, waaronder het verzamelen van klachten over software en hardware en het doorspreken van deze klachten met Commodore Nederland en eventueel actie ondernemen.
- Het verzamelen van PD-software voor de Amiga.
- Het organiseren van cursussen (in het afgelopen jaar werd bijvoorbeeld een cursus gehouden voor C).
- Het met raad en daad bijstaan tijdens het oplossen van allerlei soorten problemen.

De **CP/M subgroep** heeft de ervaring dat er honderden C-128'ers in omloop zijn waarop alleen maar gewerkt wordt in de '64-mode'. Verder zijn er veel gebruikers die wat CP/M betreft niet verder zijn gekomen dan het A> promptje. Toch bestaat er de mogelijkheid om veel professionele zaken met de C-128, in de CP/M-mode, af te werken en hiervoor hoeft u echt geen dure PC aan te schaffen. Wij zouden daarom deze mensen willen oproepen om naar onze gebruikersdagen in Houten te komen (niet allemaal tegelijk, hoor). Op iedere gebruikersdag van de Commodore gg is de CP/M subgroep met een aantal mensen aanwezig om u van dienst te zijn. De leden van deze subgroep zitten niet stil en zij hebben inmiddels een aantal diskettes samengesteld met PD-software voor CP/M, aangepast aan de C-128. U kunt in bezit van deze software komen tijdens de gebruikersdagen in Houten of via een aparte bestelling. Op elke gebruikersdag is een aantal machines aanwezig waarop met de betreffende software kan worden gedemonstreerd.

De **Senioren (Compet) subgroep** wil er eens nadrukkelijk op wijzen dat de Senioren-gebruikers zeker niet de oudsten in leeftijd zijn. Met Senioren-, Compet-, Pet- of CBM-gebruikers, wordt namelijk de groep leden bedoeld, die nog met machines van zo'n 6 tot 14 jaar oud werken. Bovendien kenmerkt deze groep zich doordat zij niet werkt met spelletjes-, home- of personal computers, maar met volwaardige business-computers die destijds in aanschaf ongeveer ƒ 40.000,- (inclusief standaard software) kostten. Nog steeds worden deze machines gebruikt door verschillende administratie en assurantie-kantoren. Ook worden programma's als OZZ, Wordcraft en Superbase nog steeds gebruikt.

BESTELLINGEN Alle bestellingen voor software en het boekje met informatie over de CP/M subgroep kunnen worden besteld door het overmaken van het verschuldigde bedrag (overzichtsdiskette ƒ 5,-, een diskette met programma's ƒ 7,50 en het CP/M boekje ƒ 15,-). Storting op gironummer 4755399, ten name van Commodore gg, Postbus 145, 8070 AC Nunspeet onder vermelding van wat men wenst te ontvangen en met uw volledige adres.

BIJEENKOMSTEN Onze eerstvolgende gebruikersdag wordt gehouden op 20 oktober. Niet in Houten, maar in de Technische School De Bron, Vader Rijndreef 7 te Utrecht.
Op die bijeenkomst zal door de Stichting GEOS Gebruikers worden gedemonstreerd met alle GEOS-pakketten.
In de maand december zijn wij weer, als vanouds, in de zalen van het kantoor te Houten aanwezig. Noteer vast 15 december voor gebruikersdag en ledenvergadering.
Onze gebruikersdagen zijn ook voor u informatief.

Hans van Lier

HCC DAI gg

VERSLAG De meest recente bijeenkomst van de DAI gg vond op 7 juli 1990 plaats in het HCC-kantoor in Houten. De voorzitter opende de bijeenkomst door iedereen hartelijk welkom te heten en was verheugd dat, ondanks de aanvang van de schoolvakanties toch nog negen personen de weg naar Houten hadden gevonden. De voorzitter gaf een kort verslag betreffende de penningmeester en ledenraadsvergadering. Hierna gaf de heer Prop een overzicht van ons software-bestand. Van hetgeen aanwezig is, werkt het een en ander nog niet. Wat wel werkt is tegen kostprijs verkrijgbaar als public domain.

Neem hierover contact op met de heer Prop, Nieuwegracht 62, 3512 LT Utrecht, telefoon 030-310698. Wat de oude software van DAInamic betreft, willen we graag van onze leden weten wat er allemaal aanwezig is. Iedereen wordt dan ook vriendelijk verzocht zijn inventaris na te kijken en een lijstje met zijn DAInamic-software te sturen naar de heer Prop met vermelding van waarop het staat (cassette, DCR of diskette).

CURIOSITEIT Van de heer van Wageningen kregen we een voordracht over 'graphics' in het algemeen en over wat daar zo bij hoort aan formules en oplossingen. Hierna werd nog de nodige informatie uitgewisseld, voornamelijk over MS-DOS, waaruit bleek dat de meeste mensen overgestapt zijn op een andere computer en hun DAI meer als curiositeit zijn gaan beschouwen. Op zaterdag 6 oktober 1990 vindt in het gebouw van de HCC, Standerdmolen 8, te Houten, de DAI gg jaarvergadering plaats. Deze vergadering begint om 11.00 uur. Alle leden ontvangen hiervoor nog een uitnodiging.

H. Rison

BEDANKT Terug van vakantie en uitgerust weer aan de slag. Op mijn oproep in Nieuwsbrief 130 zijn zó weinig reacties binnengekomen, dat ik mijn voorgenomen plan niet ten uitvoer kan brengen. De mensen die wel gereageerd hebben, zijn genoteerd en waar het nodig is, zal ik van hun kennis graag gebruik maken. Alsnog bedankt voor het reageren.
Dat er in het zuiden van het land ook met computers gewerkt wordt weet ik, maar hier volgen toch even wat aankondigingen.
Op 23 september, 28 oktober en 2 december houdt de afdeling Zuid-Nederland een bijeenkomst. Deze begint om 10.00 uur en duurt tot 15.00 uur. De dag wordt gehouden in het Gemeenschapshuis, Pancratiusstraat 38 te Munstergeleen. Coördinator Ger Hendrix vertelde mij dat de route met rode pijlen is aangegeven.
Je kunt er terecht met soft- en hardware problemen en het is misschien wel leuk als je je computer meeneemt. Mocht je nog informatie willen, dan kun je bellen met Ger Hendrix, 04490-25716.

HUISGEZIN Verder wil ik u attent maken op een wijziging in de vraagbaak-lijst. Hans Gras is toegevoegd bij de expertise CP/M. U kunt hem bellen voor al u vragen over CP/M.
Over bellen gesproken, wilt u zich wel aan de opgegeven tijden houden? De vraagbaken zijn ook maar mensen met een gewone baan en een gezin.

VRAAGBAAK Hieronder staan onze vrijwilligers die je op doordeweekse avonden kunt bellen tussen 20.00 en 22.00 uur. Erbij staan hun initialen, en eronder zie je de onderwerpen waar je ze voor kunt benaderen.

BEH - Bernard Hulsman 085-217575
BOH - Bob Hilderink 02908-3930

BVE - Baptist van Emstede 03402-35628
DS - Dick Spork 070-874739
HS - Hans Schuts 03450-17845
HG - Hans Gras 075-174991
HVH - Harry van Hemert 05202-20738
HR - Herman du Rieu 023-380685
JP - Jan Peters 04765-1693
MDB - Michiel de Bruijn 010-4556377 (afwijkende tijden: 19.00 en 21.00 uur!)
MG - Marc Gobes 071-317084 (ook via Fido: 071-320002)
RD - Rob Drop 033-635213
RS - Ron Scheepers (secretaris), 03435-72633
AH - Anet Hilgersom 02152-56678
WL - Wim Leenards 03240-61163

Algemeen DOS gg (o.a. bestelprocedure): HS, RS
Algemeen/besturingssysteem: BEH, BVE, JP, MG, RD, WL
Idem, CP/M: DS, HVH, WL, HG, HR
Idem, OS/2: MDB
Specifiek beginnersvragen (men neemt de tijd): BEH, BOH, BVE, MDB, MG, HS, AH
O.S. en hardware: MDB, MG, WL
Basic/GwBasic: HS, HR
Boekhoudpakketten: HR
Conversie CP/M -> MS-DOS: HVH
Databases MS-DOS: BEH, BOH, MG, RD
Datacommunicatie: MDB, MG, HS
Girotel: HS, HD
Graphics MS-DOS: BOH, BVE
Spreadsheets: BOH, BVE, JP, AH
Tekstverwerking MS-DOS: BVE, JP, MG, AH
Tekstverwerking CP/M (Wordstar): HVH

Harry van Hemert

IBM® PC Gebruikersgroep

GEBRUIKERSDAG Op zaterdag 8 september organiseert de IBM-PC gg weer een landelijke gebruikersdag. De gebruikersdag vindt plaats van 10.30 tot 16.00 uur in het Provisorium van de Rijksuniversiteit van Utrecht, Heidelberglaan 3 in het Universiteitscentrum de Uithof te Utrecht (Utrecht-Oost/Academisch Ziekenhuis vanaf de snelweg, in de Uithof met pijlen aangegeven). Het Provisorium is vanaf het Centraal Station Utrecht bereikbaar met buslijnen 11 en 12 (richting Academisch Ziekenhuis).

ACTIVITEITEN Op de landelijke gebruikersdagen van de IBM-PC gg vinden altijd een veelheid van activiteiten plaats; verkoop IBM-PC gg artikelen, de delen van de PDS Catalogus, alle tot nu toe uitgebrachte PCNL-diskettes uit de software bibliotheek, de PCNL-pakketten, de PCNL-kwartetten en een speciale gebruikersdagselectie. Alles is in principe uit voorraad leverbaar.

De gebruikersdag is een ideale gelegenheid om public domain software en shareware aan te schaffen. Zeker als u graag wat extra informatie wilt over de diskettes uit de bibliotheek. Daarvoor zijn meerdere medewerkers van de IBM-PC gg aanwezig.

KORTING Zoals bekend, krijgen leden van de IBM-PC gg tien procent korting op alle artikelen van de IBM-PC gg. Op de landelijke gebruikersdag krijgen echter alle HCC-leden op vertoon van hun eigen HCC lidmaatschapskaart 1990 deze tien procent korting. Natuurlijk kunt u op de gebruikersdag ook meteen lid worden van de IBM-PC gg, zodat u ook buiten de gebruikersdagen recht heeft op de korting.

LEZINGEN EN DEMONSTRATIES
1). **Demonstratie 'PCNL-DISK#10 en de PCNL-selectie van de dag'** door Rudolf Smith en Johan Hageman. Bij deze eerste sessie van de dag worden public domain software en shareware programma's gedemonstreerd. Deze diskettes staan ook beschreven op de Publish Ware pagina van deze en de volgende HCC Nieuwsbrief en in PCNL-MEMO. Aanvang 11.00 uur. Duur circa 45 minuten.
2). **Lezing/demonstratie 'dBase IV en FrameWork'** verzorgd door Ashton-Tate Nederland. DBase is nog steeds de standaard voor databaseprogramma's voor de PC. Het wachten was echter op dBase IV met SQL. Ondertussen is versie 1.1 van dBase IV uit. Is dit de versie waar iedereen op gewacht heeft? Kom kijken naar de mogelijkheden en maak gebruik van de gelegenheid om de mensen van Ashton-Tate rechtstreeks te benaderen. Bij deze lezing/demonstratie wordt ook aandacht besteed aan FrameWork, het voortreffelijke geïntegreerde pakket van A.T. (Dit deel hadden we nog te goed van vorig jaar toen het niet doorging). Aanvang 12.00 uur. **Let op!** Deze lezing duurt circa 1,5 uur. Er is daardoor ook voldoende tijd om vragen te stellen.
3). **Lezing 'Het gebruik van Point-software' door Jan Schoonenberg.** Bulletinboard systems, elektronische prikborden waarmee contact gemaakt kan worden via de PC, bestaan al weer enkele jaren. Op bulletinboards kunt u terecht voor software, voor informatie over computers, voor het verzenden van elektronische post, etcetera. Vrijwel alle bulletinboards zitten in een netwerk, zoals bijvoorbeeld het Fido-net van de HCC. En de diverse netwerken zijn ook weer met elkaar verbonden. Daardoor is het mogelijk via een bulletinboard informatie en post over de hele wereld te verzenden en te ontvangen. Naarmate dit systeem uitgebreider wordt, kost het echter steeds meer tijd (en dus geld) om in te loggen en 'met de hand' informatie en post op te halen. Met het 'point'-systeem is het echter mogelijk nagenoeg alle handelingen te automatiseren. Jan Schoonenberg laat u zien hoe u 'point'-software kunt laten bellen met uw 'boss' om al uw elektronische post en informatie-abonnementen op te halen en voor u voor te bewerken. Voor het praktijkvoorbeeld wordt Binckley-term van het PCC-net getoond, maar ook Dutchie van het Fidonet zal ter sprake komen. Aanvang 14.00 uur. Duur circa 45 minuten.

Tijdens en na de lezingen is er tijd om vragen te stellen. De aanvangstijden zijn onder voorbehoud.

PCNL-WORKSHOP Het motto van de PCNL-Workshop is 'Neem uw probleem mee naar de IBM-PC gg'. Op de gebruikersdagen staan de experts van de gg klaar om samen met u te proberen uw problemen op te lossen. Het verdient natuurlijk aanbeveling om alle betrokken apparatuur en programma's mee te nemen naar de PCNL-Workshop. Neemt u echter op z'n minst alle mogelijk documentatie mee (handleidingen, gebruiksaanwijzingen), alsmede gegevens over de configuratie van de PC (harddisk, grafische kaart, kleuren of monochroom monitor).
De IBM-PC gg heeft specialisten op velerlei gebieden; PC-hardware algemeen, modems, communicatiesoftware, printers, grafische kaarten, tekenprogramma's, DOS, utilities, programmeren (Turbo-Pascal, dBase), etcetera.
De PCNL-Workshop is er niet alleen om problemen op te lossen. U kunt bij de Workshop ook terecht voor advies en informatie over bijna alles wat met PC-gebruik, de IBM-PC gg of public domain software en shareware te maken heeft.

Johan Hageman

NewBrain-gebruikersgroep

NEWBRAINDAG Op zaterdag 6 oktober. is er weer een bijeenkomst van de NewBrain gebruikersgroep in de Streekschool voor BBO, Lammenschanspark 1, 2321 JK Leiden. In de volgende Nieuwsbrief leest u meer details, maar u kunt de datum nu vast in uw agenda noteren. De leden krijgen een uitnodiging met het programma thuisgestuurd.

Menno Stevens

HCC Olivetti gg

INLOGGEN Het adres van het secretariaat is: Postbus 2711, 6049 ZG Her-

ten, telefoon 04750-31631. Wij verzoeken u beleefd uw vragen zoveel mogelijk schriftelijk te stellen. Ook kunt u natuurlijk inloggen op Fido HCC-Olivetti-10 (500/125) in het Oligg gedeelte.

VERGADERING Op 16 september is in Almere een bijeenkomst en een algemene ledenvergadering van de Olivetti gg gepland.
Agenda:
11.00-12.00 uur: demonstratie van diverse machines en van het herinkten van oude printerlinten.
14.00-15.00 uur: demonstratie Dutchie en Fido.
13.00-13.45 uur: algemene ledenvergadering.
De ledenvergadering bevat de volgende punten:
Welkom, mededelingen, verslagen, benoeming kascommissie 1990-1991, decharge van de penningmeester, bestuursverkiezing en rondvraag met sluiting.

BESTUUR Van het huidige bestuur treden de voorzitter en penningmeester af. Zij hebben zich niet herkiesbaar gesteld. Voorgedragen worden Theo van Lottum (thans bestuurslid) als voorzitter, Kees Jan Winters als secretaris, Remond van de Broekens als penningmeester, Hans van Baalen, Bram van Vliet, G van Brussel, Johan van Wingerden, Ruud v.d. Linden en M. Migo als leden.
Wij vertrouwen op een grote opkomst. Een zo grote gg als die van ons heeft veel medewerkers nodig. Meldt u dus bij ons aan. Meer inlichtingen zijn te verkrijgen op dinsdag- en donderdagavond, liefst tussen 18.15 en 19.00 uur, op 076-713071.

Er zijn nog uitleenmodems beschikbaar en het herinkten van DM100/105-linten gaat gewoon door (zie HCC Nieuwsbrief 128).

Theo van Lottum

HCC P2000 gg

SESAM De volgende gebruikersdag is op 1 september en vindt plaats in het HCC kantoor te Houten. Daar kunt u terecht met uw vragen over de P2000, modems en printers. Er is veel documentatie en software aanwezig. Wij hebben tevens de beschikking over hardware voor de verschillende P2000 machines. Na veel speurwerk is er nu bij ons veel bekend over de P2500, met of zonder Sesam-steker. Verder kunnen wij u melden dat UCDS-Pascal nu kan werken op de P2000M, P2000C en P2500.

LANGER Op de ledenvergadering van 28 mei was er een positieve wisseling van gedachten tussen het bestuur en de leden, zodat de vergadering langer duurde voorzien was. Er is besloten dat de P2000 gg vanaf 1 januari 1990 een zelfstandige vereniging binnen de HCC is geworden.

De P2000 Fido is bereikbaar op 020-892992.

Voor software-lijsten kunt u het beste een aan u zelf geadresseerde en gefrankeerde enveloppe sturen naar het secretariaat van de P2000 gg, onder vermelding van het type computer. Bel voor telefonische vragen: 020-892875 (van maandag tot vrijdag van 19.00 tot 21.00 uur).

Anet

GEBRUIKERSGROEPEN

GEBRUIKERSDAG Zaterdag 29 september bent u weer van harte welkom op de gebruikersdag van de HCC Pascal gg. Deze wordt zoals altijd gehouden in het HCC gebouw te Houten.
Het thema van die dag is 'beginners'. Dat wil niet zeggen dat 'gevorderden' niet mogen komen. Integendeel! Uw ervaringen zijn van onschatbare waarde voor uw beginnende collega's. We hebben die ervaring broodnodig en zouden het zeer op prijs stellen als u, gevorderde, zich die dag beschikbaar houdt om te helpen de vraagbaak te bemannen. Bel voor meer informatie met Paul Uljé, 01720-45716.

De agenda van de komende gebruikersdag ziet er als volgt uit:
10.00 uur: Zaal open en verse koffie.
10.45 uur: Introductie in de taal Pascal door Joop Schaeffer.
12.00 uur: Lunchpauze.
13.00 uur: Panel- of groepsdiscussie met medewerking van de vraagbaak.
14.00 uur: Introductie programma-ontwikkeling door Henk Kouwen.
Verder zijn er natuurlijk de vertrouwde boekentafel, flop van de dag en Blaise aanwezig.

MICROCOMPUTERDAGEN Vrijdag 30 november en zaterdag 1 december zijn ze er weer, de HCC Microcomputerdagen. Ons vaste team van medewerkers staat te trappelen van ongeduld om aan de slag te gaan. Maar we willen graag ook nieuwe krachten de gelegenheid geven dit beursfestijn van 'binnenuit' mee te maken. Wilt u op vrijdag en/of zaterdag een deel van uw tijd in de HCC Pascal gg stand staan, meldt u dan nu bij het secretariaat, Frans Doove, 01899-11819, of bij Paul Uljé, 01720-45716.

BLAISE Eén van de meest gewaardeerde activiteiten van de HCC Pascal gebruikersgroep is Blaise, het beste nederlandstalige tijdschrift voor de Pascal-programmeur. Blaise verschijnt vier keer per jaar met artikelen voor beginners en gevorderden. U kunt zich nu, met ingang van de nieuwe jaargang nummer 4, abonneren door overmaking van ƒ 20,- op giro 2708092, ten name van HCC Pascal gebruikersgroep, Halsteren onder vermelding van 'Blaise'. Kopij is welkom bij de redactie van Blaise, R.F. van Naerssen, Pijlstaartlaan 16, 3645 GS Vinkeveen.

QUICK PASCAL De meest verbreide Pascal Compiler onder hobbyisten is zonder twijfel Turbo Pascal van Borland. Toch krijgen we regelmatig vragen over Quick Pascal. Wij zouden graag in contact komen met leden die ervaring hebben met het werken met Quick Pascal.

TEN SLOTTE Zit u ergens mee? Bel dan onze telefonische hulpdienst. U kunt uw Pascal-problemen voorleggen, tussen 19.00 en 21.00 uur, aan Pieter Elzinga, 03200-50694 (communicatie, TSR), Peter Schrauwen, 02159-33408 (IO, Pointers), Rob v.d. Velde, 04120-31706 (Apple Macintosh).
Uitgebreide vragen kunt u ook schriftelijk kwijt aan het secretariaat, F.M.W. Doove, Severij 5, 3155 BR Maasland.

Tot ziens op 27 september!

Paul Uljé

HCC Postzegel gg

STIMULANS Nu iedereen weer van vakantie is teruggekeerd en mogelijk uit het buitenland de nieuwste postzegels heeft meegenomen, is de stimulans om de verzameling eens goed aan te pakken volop aanwezig. Voor de mensen die zich nog afvragen wat de zin is van een Postzegel gg: U bent in goed gezelschap, want de vergadervoorzitter van de HCC-ledenraad vroeg zich dat ook af en kwam afgelopen bijeenkomst met wat vragen. De antwoorden op deze vragen geven we nog maar even:
- We vormen een ontmoetingsplaats voor gebruikers en makers van computerprogramma's die speciaal zijn geschreven om postzegelverzamelingen te administreren.
- We stimuleren de uitwisseling van bestanden voor deze programma's voor alle verzamelgebieden.

– We stimuleren het uitwisselen van gegevens over dubbelen en manco's via de computer.
Het aantal mensen dat het belang hiervan inziet en graag twee hobbies wil verenigen, neemt nog steeds toe zodat ons ledental nu tot boven de tweehonderd is gegroeid.

BIJEENKOMSTEN De volgende bijeenkomsten zijn 15 september en 3 november. Steeds in het HCC-gebouw in Houten. Verder zullen we aanwezig zijn op de HCC Dagen in november en december. Naast een help-desk en demonstraties van de programma's is er op deze bijeenkomsten nu ook een postzegelruilhoek.

PROGRAMMA'S Veel mensen blijken problemen te hebben met het opstarten van sommige programma's, daarom is er een lijst gemaakt met een aantal tips die als aanvulling op de handleidingen kan dienen. Graag vernemen wij ook van u wat uw ervaringen zijn met de programma's, zodat er steeds aan verbeteringen kan worden gewerkt. We kregen een veelbelovend dBase III-programma van de heer Kok en een programma voor themaverzamelingen (maximaal 3) van de heer Schiks. Mogelijk zullen deze programma's in de toekomst worden uitgebreid zodat ze ook met gestandaardiseerde bestanden kunnen werken.

BESTANDEN Het aantal catalogusbestanden is uitgebreid, zodat naast Nederland en Rijksdelen, nu ook Engeland, het Vaticaan, Europazegels, en een aantal eilanden voor leden te verkrijgen zijn.

Het moet duidelijk zijn dat de prijs voor deze bestanden natuurlijk geen commerciële prijs is, maar uitsluitend dient om de kosten te dekken. De makers vragen ook geen shareware bedrag op hun giro, maar alleen uw solidariteit om ook met bestanden over de brug te komen om zo een uitwisseling van bestanden binnen onze gg te krijgen.

Zoals bij de tips voor het programma 'Alles' is vermeld is het veel sneller als u met een nieuwe verzameling begint, om niet een PRT-file te importeren, maar om 'dump-bestanden' te gebruiken. Deze zijn als diskettes D1 tot en met D6 in de bibliotheek opgenomen en apart te bestellen. Vanwege hun omvang staan deze bestanden 'ingepakt' op de diskettes, tezamen met een programma dat de bestanden uitpakt en in de door u gewenste directory zet. Het enige dat dan nog moet gebeuren is dat de nieuwe landen en directory's aan 'Alles' bekend gemaakt worden. De verschillende verzamelingen binnen een land worden dan vanzelf meegenomen.
Bij bestellingen dus vermelden of u A, of D-diskettes wilt hebben.

GEBRUIKERSGROEPEN

WERKGROEPEN EN COORDINATOR:

- Programma's en standaarden: Peter Zoon
- Catalogus-bestanden: Herman Kooman
- Bulletinboard en Message area: Gerd-Jan van Wiggen, R. Huis in 't Veld
- Ruilsysteem: Ruud Enzendorfer

Graag tot ziens op onze bijeenkomsten.

SHARP MZ-GG Gebruikersgroep

OP SHARP Nu de zomervakantie achter ons ligt, kan de computer weer op reis naar de diverse bijeenkomsten in het land. Een centrale plaats hiervoor is De Bilt. Op zondag 16 september zal het Witte Dorpshuis weer 'op Sharp staan'. Regionaal zijn bijeenkomsten te treffen op:
8 sept: Goes, Goirle, Hengelo
9 sept: Munstergeleen
15 sept: Eindhoven
17 sept: Leeuwarden
20 sept: Stadskanaal
27 sept: Groningen, Hoogeveen
29 sept: Roosendaal
Als het lukt met vervoer, dan raad ik u aan de bijeenkomst te bezoeken mèt computer.

MUTATIES Een drietal coördinatoren hebben hun taak neergelegd, of zijn opgevolgd door anderen. Het gaat om de regiocoördinatoren Erwin v. Puyfelik en Leon Pleunis en Louis Hauwert. Louis heeft sinds 1981 deel uitgemaakt van het bestuur als MZ80K-coördinator. Zijn steun lag echter op een breder vlak dan alleen de MZ80K. Namens het bestuur wil ik Louis en de beide coördinatoren bedanken voor hun (belangeloze) steun aan de Sharp gg.
Nieuwe coördinator voor West-Brabant wordt Leo van Miert, telefoon 01652-17332. Zeeland heeft nu als coördinator Arie Lock, telefoon 01107-2045. Wilt u uitsluitend tussen 20.00 en 22.00 uur bellen?

NIEUWE UITGAVEN Nieuw verschenen zijn de standaardcassette's 700-19, 800-23 en -24. Over 800-24 een volgende keer meer. Op 800-23 staan programma's in vrijwel alle categorieën. Voorbeelden van spelletjes zijn Enterprise en een spannende achtervolging in Ralley. Speciaal is zeker het Chinese kookboek te noemen. Gelukkig gaan recepten naar de printer, zodat er geen sambal en soja op het toetsenbord hoeven te komen. Utilities zijn uiteraard ook aanwezig. Zoals het wijzigen van VRAM, twintig functietoetsen en screensaver. Dat laatste voorkomt het inbranden van beelden op het scherm. Zeker zo handig zijn de kaartenbak, het doorrekenen van lenen en sparen, de uitgebreide rekenmachine en het grafiekprogramma.
Standaard 700-19 is voor mij te hoog gegrepen. De Flight-simulator bijvoorbeeld had ik in 't echt hoogstens één keer kunnen testen. Gelukkig zit er een uitleg bij. Wie het verder weg durft te zoeken, vindt een aantal ruimtespelletjes. Sterren veranderen in vijanden en omgekeerd. Verlies je het gevecht dan krijg je een vast plekje tussen de sterren.
Standaardcassette's zijn te verkrijgen op bijeenkomsten, via bankoverschrijving, of door een briefje met bijgesloten cheque. Uitgebreide informatie is te vinden in de Ledenbrief. Deze ledenbrief is kosteloos aan te vragen via Lis 14, 1273 CD Huizen.

Jan Jonkman

HCC Tandy gg

ZUIDPLEIN Deze maand beginnen we aan het tweede deel van de activiteiten in dit kalenderjaar. Er zijn vier bijeenkomsten en twee beursdagen in de nog resterende maanden. We zetten het even voor u op een rijtje.
De bijeenkomsten gaan van de tweede donderdag naar de derde dinsdag van de maand en die vallen dan op de volgende data: 18 september, 16 oktober, 20 november en 18 december. Ook het adres is gewijzigd. U wordt nu verwacht in de Rustburcht, Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuid. Niet ver van het Zuidplein. De lokatie is goed bereikbaar met openbaar vervoer.
De beursdagen betreffen de overbekende HCC Dagen in Utrecht op 30 november en 1 december. We zullen er tijdens de bijeenkomsten extra tijd aan besteden.

2000 De vereniging heeft nu de beschikking over enkele 'good old' model IV computers. Wie van u wil één van deze machines gaan beheren? De model 2000-gebruikers maak ik nog even attent op de mogelijkheid om een geheugenuitbreidingskaart van 256 Kb geschikt te maken voor 512 Kb. Informatie kunt u krijgen bij Hubert Patijn (na 18.00 uur, telefoon 070-863383).
Met deze korte samenvatting bent u weer op de hoogte van onze agenda en, zoals altijd, zien wij u graag op de bijeenkomsten.

Piet Huisman

HCC Cursussen

Onder redactie van Lucie Blom

HCC Afdeling Breda

- Een MS-DOS cursus wordt bij voldoende belangstelling regelmatig herhaald. De stof wordt over een aantal maanden uitgesmeerd.
  Kosten: Geen
  Docent: Jan Douwes

- QuickBASIC: Deze cursus is in april gestart en zal, naar schatting, duren tot en met november. Het is *geen* BASIC programmeercursus (die zijn er al genoeg), maar een cursus over het gebruik van QuickBASIC en de extra mogelijkheden die de gebruiker van QB tot zijn beschikking krijgt. De tekst van de stof die op een avond wordt gegeven kan door de cursist worden aangeschaft. Alle afleveringen samen vormen dan een handig naslagwerk.
  Kosten: Geen (uitgezonderd de tekst)
  Docent: Ton Smit
- C: Deze cursus is nog in ontwikkeling. Geplande startdatum is eind 1990 (vervolg op QuickBASIC?). Wanneer er nadere bijzonderheden bekend zijn, laten we dit weten.
  Kosten: Geen (in principe)
  Docent: Nog onbekend

HCC Afdeling Rijnmond

- MS-DOS voor beginners: 5 avonden, ƒ 75,-
- MS-DOS voor gevorderden: 5 avonden, ƒ 75,-
- WordPerfect 5.0, beginners: 10 avonden, ƒ 150,-
- WordPerfect 5.0, gevorderden: 5 avonden, ƒ 75,-
- WordPerfect 5.0, Macro's: 5 avonden, ƒ 75,-
- Databases, inleiding: 5 avonden, ƒ 75,-
- dBase III: 10 avonden, ƒ 150,-
- Spreadsheets: 5 avonden, ƒ 75,-

Alle lessen beginnen om 19.30 uur en eindigen om 22.30 uur. Het minimum aantal cursisten is tien, het maximaal aantal is vijftien.

HCC Afdeling Venlo

- MS-DOS cursus: 10 cursusavonden. De eerste avond is dinsdag 4 september. De kosten zijn ƒ 50,-. Docent: Wil.
- WordPerfect: 5 cursusavonden. De eerste avond is vrijdag 7 september en de kosten zijn ƒ 50,-. Docent: Piet. Inlichtingen bij Jan Peeters, 04765-1693.

HCC Afdeling v/h Zoetermeer

Een zevental cursussen, waarvan de kosten gemiddeld ƒ 60,- bedragen. Informatie: 079-411111 of het secretariaat: 079-612180. □

SPECIALE AANBIEDING

DE NIEUWSBRIEF VAN HCC BELGIË

UITSLUITEND VOOR LEDEN VAN DE NEDERLANDSE HCC

Leden van de Nederlandse HCC hebben nu de mogelijkheid om een abonnement MET KORTING te nemen op de Nieuwsbrief van de Belgische HCC. Bestelnummer: 3200000.
Bestellen is mogelijk door het invullen van het Bestelservicekaartje in de HCC Nieuwsbrief, onder vermelding van het bestelnummer en 'Abonnement HCC Nieuwsbrief België'.
Abonnement (prijswijzigingen voorbehouden: ƒ 35,- voor een geheel kalenderjaar (1 januari–31 december). Teruglopend tarief gedurende het jaar. Bij aanmelding vanaf ca. 1 oktober worden het resterende bedrag van het lopende jaar + de kosten voor het gehele volgende jaar in één keer in rekening gebracht. Opzegging, alleen schriftelijk, vóór 1 november van het lopende jaar. Ter informatie voor wie de Belgische Nieuwsbrief niet kent: deze is beperkter in omvang dan de Nederlandse uitgave en bevat van tijd tot tijd ook artikelen die in de Nederlandse Nieuwsbrief hebben gestaan.

VOOR EEN ZEER SPECIALE PRIJS

PD SIGNAAL

Telkost, telefoonkostenregistratie

Erik Langelaar

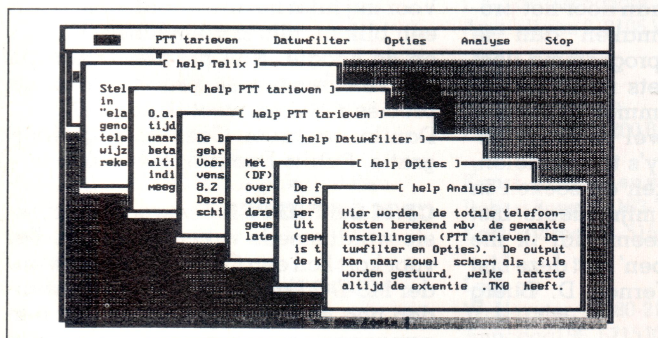
Datacommunicatie is een wereld waar velen, die zich er nooit echt in verdiept hebben, moeilijk tegenaan kijken. Met een computer via een telefoonlijn contact te maken.... De wereld raakt steeds geïsoleerder.

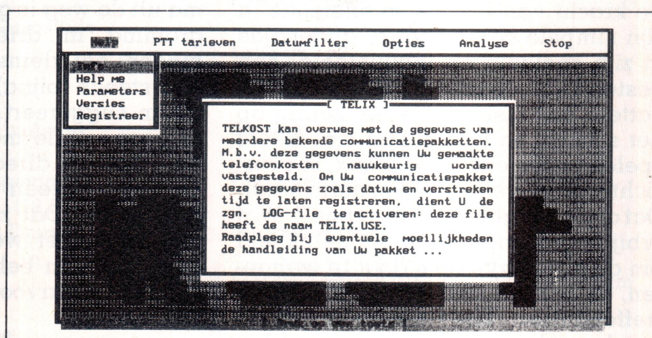
Ik ben het daar niet mee eens. Want door gebruik te maken van communicatie met een computer hoef je de deur niet uit en heb je toch contact met gelijkgestemden. Maar ben je eenmaal op ontdekkingstocht in deze wereld, dan vind je steeds weer andere en nieuwe mogelijkheden.
Maar hoe dan ook, het gaat allemaal met een telefoonverbinding en daar kunnen de kosten nog wel eens flink bij uit de hand lopen. Als je een verbinding tot stand hebt gebracht, ben je zeker in het begin zo gefascineerd bezig, dat de tijd vergeten wordt. En dat is nou juist waar de PTT dankbaar gebruik van maakt.

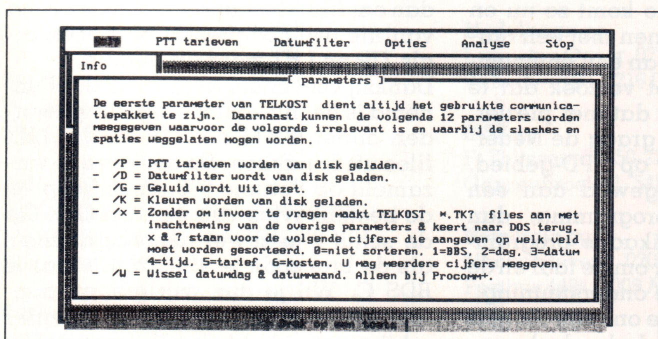
KOSTEN Het maken van een verbinding is een erg leuke bezigheid geworden, vooral ook nu er steeds snellere manieren (modem met hogere overdrachtsnelheid) gekomen zijn. Toch zijn de telefoonkosten, die je altijd pas achteraf te zien krijgt, soms een flinke dreun in de beurs. Daarom hebben enkele fanatieke sleutelaars diverse kostentellers (softwarematig) ontwikkeld. Er zijn inmiddels verschillende soorten uitgebracht. Eén van de mooiste, ook wat betreft de afwerking, vind ik het programma Telkost, dat door Martijn de Deugd werd ontwikkeld. Oudere versies van dit programma zijn nog hier en daar te downloaden, maar Martijn verkoopt dit programma voor ƒ 25,– en de gebruiker wordt dan ook geregistreerd. De nieuwste produktie is versie 2.2.

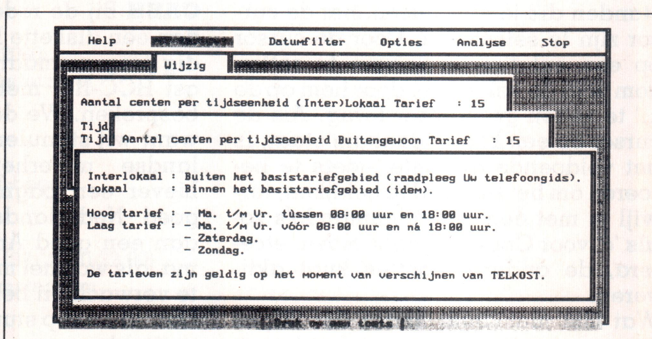
Het programma werkt samen met de logfiles van verschillende communicatiepakketten zoals Boyan, Frontdoor, Procomm+, Qmodem, Telemate en Telix. Ik heb het uitgeprobeerd met Telix. Er komt een prachtig grafisch scherm op de monitor met direct weer hulp om verder te gaan. Er wordt gewerkt met windows. Dit alles maakt het programma uiterst gebruikersvriendelijk. De uitvoer gaat naar het scherm, naar een file of naar beiden. Drie internationale PTT-tarieven zijn al ingebouwd en die zijn ook te wijzigen. Dat wijzigen kan overigens met alle tarieven. Het geluid kan worden uitgezet, de statusregel naar wens aan of uit en de kleuren kunnen worden gewijzigd. Verder behoort een uitstapje naar DOS tot de mogelijkheden.
Tenslotte kan ANALYSE laten zien hoe vaak en hoe lang u met welk board in verbinding bent geweest en wat de kosten zijn. □

Produktinformatie:
TELKOST,
een programma om de telefoonkosten onder controle te houden
Prijs ƒ 25,–, met tweemaal het recht op een update voor ƒ 7,50
Bestellen en informatie:
Martijn Y. de Deugd
Van Uytrechtlaan 13
1901 JK Castricum
Telefoon 02518-51813

PD SIGNAAL

List, Cash en ont-ZIP

Een drie-in-de-pan: List versie 7, de beroemde bestandsbekijker (fileviewer) uitgebreid met directory-ondersteuning, een Nederlands programma Cash van Danilo Tromp om geldzaken bij te houden en een ont-ZIP programma voor CP/M-machines, waarover Harry van Hemert mij berichtte.

Marc van Munnen

LIST De nieuwe versie van List, 7.1, is een stap in de richting van een allround bestandsmanipulatie-programma. List begon ooit als eenvoudig hulpmiddel om teksten en andere bestanden in te zien. De jongste versie biedt daarbij nu ook directory-ondersteuning (gemakkelijk van directory wisselen), en bestandsmanipulatie (bestanden kopiëren, verplaatsen, verwijderen en hernoemen). Daarmee verliest List zijn onschuldige karakter van Type-vervanger, en knipoogt het programma naar PC Tools, Lotus Magellan en Xtree, om maar een paar uiteenlopende voorbeelden te geven. De maker van List, Vernon D. Buerg, biedt echter drie soorten List om ook de liefhebber van de oude List-pursang tegemoet te komen.

Als enthousiast gebruiker van versie 6.4 zat ik zelf niet te wachten op de verbeteringen, maar toen ik een paar dagen had gewerkt met de nieuwe versie, heb ik de oude overschreven met het meest uitgebreide programma van de drie.

De kracht van List zit 'm enerzijds in zijn simpele commando's, anderzijds in zijn snelheid en robuustheid. Een bestand kan de meest wilde onzin bevatten, met List krijg je het keurig op het scherm en kun je met wat filters spelen tot de tekst, of wat ook, zo overzichtelijk mogelijk op je scherm staat. Dat aspect is gebleven in versie 7. Wat erbij is gekomen, is de mogelijkheid om de directory-boom door te wandelen, en ook dat laat zich snel en doeltreffend doen. List toont steeds de inhoud van de subdirectory, waarbij bestanden die je wilt inzien met de cursor zijn te selecteren. Door de cursor op een subdirectory-naam te zetten kom je in de volgende, door hem op de '..' te zetten ga je weer terug. Als de cursor op een bestandsnaam staat, is het voldoende de 'Enter'-toets te beroeren om het bestand te bekijken, terwijl je met één-lettercommando's zoals 'c' voor Copy, 'm' voor Move, etcetera, de andere functies kunt aktiveren.

Wat List niet biedt, maar dat ik pas ben gaan missen nadat ik het kunststukje in andere programma's was tegengekomen, is het tonen van de bestanden zoals ze eruit zien in het programma waarmee ze zijn aangemaakt; een spreadsheet als spreadsheet, een WP-tekst als WP-tekst, enzovoort. List toont de bestanden onopgesmukt, als een verzameling tekens. Eén uitzondering daarop vormt de archief-viewer, die van een archief (.ARC, .ZIP etcetera) de inhoudsopgave toont. De bestanden in het archief zijn vervolgens zelf ook op commando in te zien, zodat List nu de inhoud van de gehele (harde) schijf bloot kan leggen. Dit is zeker een heel zinnige uitbreiding op de oudere versies van List.

CONCLUSIE Of List er verstandig aan doet de kant op te gaan van de eerder genoemde (andere) commerciële filemanagers, is de vraag. Heb ik behoefte aan nóg meer mogelijkheden voor het weggooien van bestanden? Niet echt. Daarbij komt List nog lang niet op het niveau van PC Tools, en is dat de bedoeling, dan is er nog een lange weg af te leggen. Het lijkt erop dat de maker van List dit dilemma uit de weg is gegaan door het programma in drie smaken aan te bieden; het kleinste programma doet nog steeds (bijna) niets meer dan de naam suggereert. Jammer genoeg is er geen versie met wél de mogelijkheid door de directory's te wandelen, en verder alleen kijken en zoeken in bestanden. Dat zou mijn ideale List zijn. Wat niet wegneemt dat ik me héél goed kan 'behelpen' met deze List Deluxe, waarvoor Vernon D. Buerg $20, vraagt.

CASH Bij de redactie komt zo nu en dan een diskette binnen met een aardig programmaatje van een enthousiast HCC-lid, met het verzoek dat te bespreken. We doen dat met plezier, want wij stimuleren graag de Nederlandse nijverheid op PD-gebied. Liever een pagina gewijd aan een goed Nederlands programma, dan aan een goed Amerikaans programma, als was het maar om de taal en de te verwachten betere ondersteuning.

Danilo Tromp stuurde ons zijn (Engels getitelde, maar Nederlandse) programma Cash toe. Het is shareware, en als het bevalt, kan de gebruiker zich registreren voor ƒ 50,-.

Cash is gemaakt om de huishoudelijke geldzaken bij te houden, en biedt een kaartenbak van tweehonderd regels met vaste velden voor datum, code, omschrijving en bedrag. De bedragen worden automatisch opgeteld, en kunnen dus leiden tot een bedrag wat je cash in huis hebt. In de tweehonderd records kan gezocht worden, kunnen blokken gemanipuleerd worden, en kan gebladerd worden. Verder kun je snel wisselen tussen tekstmode en tabelmode, bijvoorbeeld om commentaar bij te houden. Je verliest tijdens die overgang wel alle gegevens die je eerder inbracht, als je ze vergeet op te slaan. Tenslotte is er nog een mogelijkheid in vier kolommen tegelijk te rekenen, maar dan moet je eerst op Alt-R drukken voor het bijwerken van de totalen. De records kunnen worden opgeslagen in bestanden en zijn te beveiligen met een password.

CONCLUSIE Wat Cash voor mij doet, kan elk spreadsheetprogramma, en beter. Ook met een databaseprogramma en zelfs met een tekstverwerker kan ik doen wat Cash doet, en veiliger. Maar dat is niet de vraag. De vraag is of ik *wíl* doen wat ik met het programma *kán* doen, namelijk in de gaten houden hoe mijn geldzaken ervoor staan.

Voor mij luidt het antwoord: nee. Ik sla een blik in mijn portemonnee, en ben op de hoogte. Niet precies, maar als het verschil tussen precies en bijna precies ƒ 50,- is, weet ik het wel.

Danilo, waarom Cash niet gewoon gratis, Public Domain, gemaakt?

CP/M ONTZIPPER Bestandscompressie wordt steeds vaker toegepast. Tot voor kort kon een CP/M-systeem de onder MS-DOS gecomprimeerde bestanden nog wel decomprimeren met een aangepast programmaatje. Het ging dan om ARC-bestanden. Met de komst van nieuwe compressiemethoden zoals ZIP en LHZ werd dit anders.

Dankzij veel speurwerk van Paul Fennema is het nu echter mogelijk geworden onder CP/M de .ZIP en de .LHZ files uit te pakken. De software is verzameld op Volume 936, en te koop bij de bestelservice van de DOS-GG. Op de schijf zijn zowel de programma's als de broncode te vinden. De taal is BDS C. Wil je dus wijzigingen aanbrengen, dan zul je de BDS C compiler erbij moeten hebben. (Harry van Hemert) □

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart – die u elders in het blad aantreft – vermeldt u naast uw lidmaatschapsnummer de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet-leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

HCC BESTELSERVICE

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement*	ƒ 25,00
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1	ƒ 20,00
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,00
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2	ƒ 20,00
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG Ringband	ƒ 15,00
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,00
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocol manual)	ƒ 20,00
5409600	Softwarebus jaargang 1986*	ƒ 15,00
5409700	Softwarebus jaargang 1987*	ƒ 15,00
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,00
5409900	Softwarebus jaargang 1989	ƒ 15,00
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 diskettes 5,25") + handleiding	ƒ 15,00
5427100	MS-DOS GG A5 Ringband (nieuw model: extra dik!)	ƒ 15,00
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + ringband	ƒ 40,00
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4	ƒ 30,00
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4 + ringband	ƒ 40,00
5427490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem MS-DOS-versie	ƒ 15,00
5427500	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 5 + 6	ƒ 30,00
5427520	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 5 + 6 + ringband	ƒ 40,00
5427700	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 7	ƒ 15,00
5427710	Handleiding FIBO Boekhoudsysteem, VS. 2.1. (4e druk, 1990)	ƒ 15,00
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,00

Artikelen HCC Genealogie gg

5436011	Programmapakket Geneal 2, versie 1.94 (voor de PC; 5,25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436021	Genealogieprogr. Zorn (vs. mei '89) (Dbase III + Appl.; 5.25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436032	Familiegeschiedenis v N2.8 (Hijdra) (PC; 2 disk 5¼"; 360 KB)	ƒ 20,00

Artikelen HCC Sinclair gg. Deze zijn sinds kort ook verkrijgbaar via de HCC Bestelservice. De artikelen, bestelnummers en prijzen zijn gepubliceerd in Impuls, het periodiek van de HCC Sinclair gg. Ook kan hiernaar geïnformeerd worden bij het HCC kantoor.

HCC Diskettes (alleen leverbaar aan HCC-leden)

6301050	HCC Diskettes 5¼" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 19,50
6301053	HCC Diskettes 3½" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 37,50
	** Speciale aanbieding * (zo lang de voorraad strekt)*	
6301060	50 HCC 5¼" diskettes met *gratis diskettebak*	ƒ 97,50
6301063	50 HCC 3½" diskettes met *gratis diskettebak*	ƒ 187,50

Diverse HCC artikelen

6301002	HCC A5 Ringband	ƒ 15,00
6302068	De Computergestuurde modelbaan (5e druk)	ƒ 27,50
6401205	HCCN Spelschijf 1+2 (5¼", MS-DOS)	ƒ 15,00

Boeken Academic Service

6302109	PC-Write, PC-File +, PC-Calc, Procomm, PC-Outline (J. Schildermans)	ƒ 68,00
6302111	Microsoft Basic (A. van Veen)	ƒ 29,90
6302112	Programmeertaal C (L. Ammeraal)	ƒ 25,00
6302113	Basiscursus Multiplan (Krekels)	ƒ 29,50
6302114	MS DOS (R. Ashley)	ƒ 45,00
6302134	MS DOS: Het maken van Batchprogramma's	ƒ 35,00
6302135	De Norton utilities (H. Endendijk)	ƒ 29,50
6302140	Basiscursus WordPerfect 4.2 (Krekels)	ƒ 29,50
6302141	Basiscursus 1.2.3. (Krekels)	ƒ 29,50
6302142	Basiscursus WordPerfect 5.0 (Krekels)	ƒ 29,50
6302143	Basiscursus MS DOS (Krekels)	ƒ 29,50
6302144	Basiscursus Computergebruik (Krekels)	ƒ 29,50
6302145	PC Tools deluxe 5 (kahrel)	ƒ 45,00

Uitgeverij Pim Oets

** speciale aktie,* alleen voor HCC Leden: *180 Tips & Trucs voor MS-DOS en PC-DOS* met *gratis Utilities-diskette! **

6302203	180 Tips & Trucs (met 3½ inch diskette) (alleen voor HCC-leden)	ƒ 49,00
6302205	180 Tips & Trucs (met 5¼ inch diskette) (alleen voor HCC-leden)	ƒ 49,00
6302210	Aan de slag met WordPerfect 5.1	ƒ 35,00

Fido/Dutchie e.d.

Per 1 januari 1990 is de prijs van Dutchie verhoogd naar ƒ 79,—. Eveneens wordt niet langer een gratis Point-abonnement bij de aanschaf van Dutchie aangeboden. Indien u in het HCC-net een Pointaansluiting wenst, kunt u dit schriftelijk bij het HCC Kantoor aanvragen. De kosten bedragen: ƒ 40,— bij aanmelding in het eerste kwartaal van het jaar, ƒ 30,— in het tweede kwartaal en ƒ 20,– in het derde kwartaal. Bij aanmelding in het laatste kwartaal wordt ƒ 10,— in rekening gebracht plus het abonnement voor 1991.

6310001	Dutchie 2.91d NL (5,25 inch) (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,—
6310002	Dutchie 2.91d NL (3,5 inch) (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,—
6310003	Dutchie update van 2.90c naar 2.91d (3½ inch) (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,—
6310005	Dutchie update van 2.90c naar 2.91d (5¼ inch) (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,—

N.B. De updates werken niet zonder officieel pakket!

6310150	Telstar communicatie-pakket voor de PC (5½ inch diskette)	ƒ 15,—

Vult u uw bestelling a.u.b. duidelijk in.
Let vooral ook op correcte vermelding van de *Artikelnummers* en bestelde *aantallen*!
Zonder deze gegevens kan uw bestelling niet correct uitgevoerd worden.

Abonnement HCC Nieuwsbrief België (alleen voor HCC leden!)

3200000 HCC Nieuwsbrief België (geheel kalenderjaar) ƒ 35,-
(bij aanmelding gedurende het jaar wordt een korting toegepast)

Bestelnummer	Nieuwsbriefnummer		Prijs
7130114	114	maa 89	ƒ 6,00
7130115	115	apr 89	ƒ 6,00
7130116	116	mei 89	ƒ 6,00
7130117	117	jun 89	ƒ 6,00
7130118	118	jul/aug 89	ƒ 6,00
7130119	119	sep 89	ƒ 6,00
7130120	120	okt 89	ƒ 6,00
7130121	121	nov 89	ƒ 6,00
7130122	122	HCC Dagen Catalogus 1989	ƒ 6,00
7130123	123	dec 89	ƒ 6,00
7130124	124	jan 90	ƒ 6,00
7130125	125	feb 90	ƒ 6,00
7130126	126	maa 90	ƒ 6,00
7130127	127	apr 90	ƒ 6,00
7130128	128	mei 90	ƒ 6,00
7130129	129	juni 90	ƒ 6,00
7130130	130	juli/aug. 90	ƒ 6,00

Prijswijzigingen, verkrijgbaarheid en zetfouten voorbehouden

Examentraining per computer

Wim Bolkensteyn

De computerondersteunde examentrainingen van het PBNA bieden de mogelijkheid om uw kennis betreffende alle PDI-modulen en de AMBI-modulen, MG.1, MG.2, HE.0, HE.1 en HE.2 te toetsen.

Deze modulen behoren bij de PDI (MG.1) en AMBI (I.1, HE.0 en HE.1) opleidingen. PBNA-cursisten die één van deze opleidingen volgen krijgen een diskette met handleiding bij de betreffende cursus gratis. Binnenkort zijn de examentrainingen voor MG.2 en HE.2 beschikbaar.
De vier programma's werken op gelijke wijze. Begonnen wordt met het vragen naar de naam van de kandidaat. Daarna wordt er een 'rondleiding' door het programma gegeven. Het is een soort verplichte instructie over de werking van het pakket. Daarna kan met de combinatie 'control-home' naar het begin van het proefexamen worden gegaan. Op mijn computer met een normaal toetsenbord werkt dat perfect, maar toen ik dat op een laptop van Zenith deed, ging het behoorlijk lastig. Daar moeten voor die combinatie namelijk drie toetsen worden ingedrukt. Gaat dat fout dan komt er een hulpschermpje in beeld dat met een druk op return weer verdwijnt.

Modulen voor PDI en AMBI

Daarna moet u weer de drie toetsjes indrukken.

HANDLEIDINGEN Eigenlijk is dit een gewone les die u aan het einde van een cursus wordt toegezonden. De examentraining HE.1 heeft als kopje 'Leervak 44.76 Les 00.1'. Opvallend zijn wel de onderlinge verschillen van deze lessen. Het aantal pagina's varieert van 8 tot 26. Bij HE.1 zijn maar liefst acht pagina's gereserveerd voor het starten van de examentraining en de bediening van het programma. Bij HE.0 daarentegen wordt hier totaal geen aandacht aan besteed. De rest van de handleiding is gevuld met de, bij de examentraining behorende illustraties, zoals programma-listings en programma-struktuurdiagrammen. Bij het doen van een proefexamen leidt het bestuderen van de handleiding wel eens de aandacht af van het feitelijke examen zelf.

TRAINING De tijd die u voor het maken van een examen hebt, varieert van 2,5 tot 3 uur. Er is geen speciale 'pauze' mogelijkheid, maar het examen kan worden gestopt en u kunt dan op een later tijdstip weer verder gaan. Ook het overschrijden van de tijd is mogelijk. Ik deed over het MG.1 examen 2.36 uur. Uiteraard heb ik niet alle vragen van de vier diskettes uitvoerig doorgeworsteld.
De openingsschermen heb ik wel enige malen mogen bekijken. Ook in het verzinnen van steeds weer nieuwe namen werd ik inventiever (wim1 tot en met wim16). Die naamswijziging is noodzakelijk om een eenmaal definitief gestopt examen opnieuw te kunnen afleggen. U zou ook de betreffende file met gegevens kunnen verwijderen, maar die nieuwe naam vond ik wel zo handig.
Het MG.1 examen is het enige dat ik heel grondig heb bekeken. Daarbij werd ik geholpen door twee collega's die bij PBNA deze cursus volgden en tevens de examentraining doorliepen. Dit examen vond ik een stuk moeilijker dan het 'echte' dat ik in het najaar van 1989 aflegde.
Na het definitief afsluiten van het examen kunt u alle vragen nog eens doorlopen en bij de fouten de goede PBNA-antwoorden halen. Het enige vreemde PBNA-antwoord hoorde bij vraag 14. Daar werd beweerd dat een plotter niet voor uitvoer is. Dit is echter een klein schoonheidsfoutje dat geen enkele afbreuk doet aan het proefexamen. Als u daardoor zakt was er toch al iets mis.

FLOPPY'S Ik vind het een beetje vreemd dat PBNA twee systemen gebruikt voor de files op de trainingsdiskettes. MG.1 en HE.0 hebben beide normale files in gebruik en vragen steeds om installatie op de harde schijf. De andere schijven, I.1 en HE.1, gebruiken een aantal 'hidden' files en zijn daardoor niet zo makkelijk te kopiëren. Zeker niet naar de harde schijf. Installatie is hierbij niet nodig.

Uiteraard kunt u ze wel met diskcopy kopiëren. Mijn probleem was dat de B drive 5.25 inch is en de A drive 3.5 inch. Met de I.1 disk in drive B kreeg ik na het starten van het programma een prachtige runtime error want de hidden files werden op de A drive gezocht en daar stonden ze dus niet. Met het DOS commando ASSIGN A=B was het probleem de wereld uit.

Goed begin computerisering van onderwijs

CONCLUSIE PBNA heeft met deze floppy's een goed begin gemaakt met de computerisering van het computeronderwijs. Het grote voordeel van de trainingsdiskettes vind ik dat het zo gemakkelijk is om serieus een proefexamen te doen. □

M K B

Kantoorautomatisering

Om te kunnen praten over netwerken moeten we ons eerst afvragen wat er precies onder kantoorautomatisering verstaan wordt. Soms denkt men bij kantoorautomatisering aan een uitgebreid netwerk van computers dat op een mainframe is gekoppeld, maar in feite begon die automatisering al bij het inwisselen van de ganzeveer voor de (niet-elektrische) typemachine. In dit artikel zal worden ingegaan op dat gedeelte van kantoorautomatisering waarbij het bedrijf te maken krijgt met informatie- en communicatiesystemen, toegespitst op het MKB (Midden- en KleinBedrijf) en het gebruik van computers in hun diverse verschijningsvormen.

R. Vrij

Sinds de komst van de computer is er nogal wat veranderd in het werken op kantoor. Door bijvoorbeeld het kunnen aanwenden van dezelfde basisinformatie kan men allerlei toepassingen bedenken die steeds van dezelfde gegevens gebruik maken. Denkt u maar aan het werken met een adressenbestand met gegevens van relaties die door de hele onderneming worden gebruikt. In principe hoeft er dan slechts één persoon aangesteld te worden die verantwoordelijk is voor het bijhouden van dit relatiebestand.

TEKSTVERWERKING De allerbelangrijkste toepassing die op de werkplek wordt toepast, is tekstverwerken. Elke onderneming schrijft brieven of facturen die gebaseerd zijn op hetzelfde model. Heel vaak is het zelfs zo dat er slechts een paar gegevens in een brief gewijzigd hoeven te worden, voordat dezelfde brief opnieuw uitgestuurd kan worden. Met de komst van de tekstverwerker kon men standaardbrieven bewaren op een speciale informatiedrager en later weer oproepen zodat slechts de benodigde gegevens gewijzigd werden en de brief opnieuw klaar was. Al heel snel werden de tekstverwerkingspakketten uitgebreid met allerlei extra mogelijkheden om die verwerking eenvoudiger en met minder fouten te kunnen uitvoeren. Het werken met tekstverwerkers is inmiddels standaard geworden. De laatste tijd is er zelfs een ontwikkeling te bespeuren, waarbij de tekstverwerking steeds meer tegen desktop publishing (DTP) gaat aanleunen.

DATABASE Een andere belangrijke toepassing bij het werken met computers is de mogelijkheid om gegevensbestanden, met een standaard opbouw van de ingevoerde gegevens, te kunnen be- en verwerken. Als een aantal van deze bestanden aan elkaar wordt gekoppeld, kunnen er verbanden gelegd worden waardoor een zogenaamde relationele database ontstaat waarbij allerlei statistische gegevens in verschillende onderlinge koppelingen te verkrijgen zijn.
Ook kunnen deze gegevens gebruikt worden om nieuwe bestanden te maken die, op hun beurt weer ingezet kunnen worden in bijvoorbeeld tekstverwerkingsprogramma's of in rekenbladen (spreadsheets). Zo is het goed mogelijk om een nieuw adressenbestand te maken uit reeds bestaande adressenbestanden en dat nieuwe bestand te gebruiken voor een speciale actie.

SPREADSHEET In een spreadsheet of rekenprogramma kunnen op eenvoudige wijze statistische gegevens worden verwerkt. Door deze gegevens in een bepaalde volgorde op te nemen, kan daarna met de meeste spreadsheetprogramma's een grafische voorstelling op het scherm (of op de printer) worden getoverd. Het gebruik van deze spreadsheetprogramma's moge duidelijk zijn: simulaties kunnen vanuit een basisbestand worden gemaakt. Door in bijvoorbeeld een budgettering-bestand een aantal gegevens te wijzigen, is er een grafische weergave mogelijk van de nieuwe situatie die zo'n simulatie weergeeft. Het basisbestand verandert echter niet zodat, om simulaties te maken, telkens van de oude situatie kan worden uitgegaan.

VERTICALE SOFTWARE Vaak zullen bedrijven werken met programmatuur die speciaal voor hen ontwikkeld is. Dit houdt in dat er, bijvoorbeeld voor de administratie, een aantal speciale programma's zijn gemaakt waardoor men op eenvoudigere, op het bedrijf toegepaste software kan werken. Het voordeel is dat de bedrijfsstructuur zich niet hoeft aan te passen aan de procedures van een softwarepakket, maar dat het softwarepakket aan de wensen van de gebruiker wordt aangepast. In de meeste gevallen is de aanschaf van dit soort programma's een dure oplossing, ze zijn echter veel eenvoudiger in de organisatie te passen.

BESTANDEN Zoals we hierboven al zagen, is het grote gemak van automatiseren in het algemeen het gemeenschappelijke gebruik van bestanden, zodat er slechts in beperkte mate een bestand bijgehouden hoeft te worden. Dit gaat op voor één personal computer maar ook als er meer PC's in één bedrijf worden gebruikt. Juist dán komt er een nieuw probleem bovendrijven. Moet er nu op elke computer dezelfde bestanden gewijzigd gaan worden of zijn daar eenvoudigere methoden voor?

Mogelijkheden

COMMUNICATIESOFTWARE Eén van de mogelijkheden om computers aan elkaar te koppelen, is om een bepaald soort software te gebruiken waardoor computers onderling kunnen praten (communiceren). Deze software zorgt ervoor dat er tussen de aangesloten computers gegevens uitgewisseld kunnen worden, of dat er zelfs tegelijkertijd van dezelfde bestanden gebruik gemaakt kan worden. Natuurlijk zijn dan ook aanpassingen in de hardware van de computers noodzakelijk, zodat er een fysieke koppeling ontstaat. Via deze koppeling worden dan gegevens van het éne naar het andere station overgeseind.

HARDWARE Afhankelijk van het soort koppeling die tot stand gebracht moet worden, is het noodzakelijk om via een poort in de computer de koppeling met 'de andere kant' (remote station) tot stand te brengen. Hiervoor is als basis een aantal mogelijkheden beschikbaar.

KOPIËREN Buiten de mogelijkheid om op elk computersysteem de gegevens opnieuw in te voeren is er een stapje verder een gemakkelijkere oplossing te vinden. Op één systeem worden de gegevens bijgehouden en de beheerder van deze gegevens gaat op gezette tijden met een kopie (op

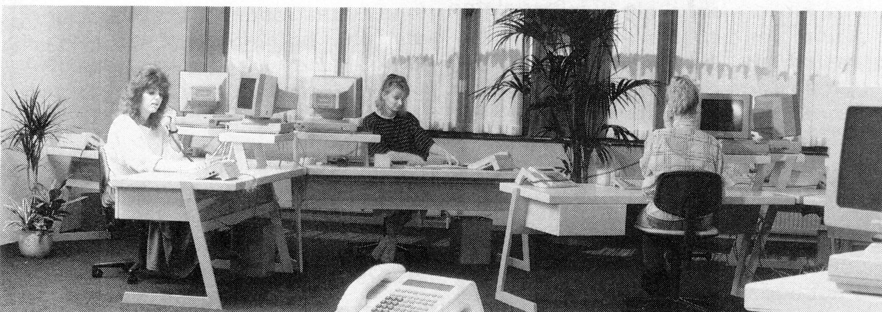
diskette) van deze data alle andere systemen langs om de gegevens actueel te maken.
Nadelen: er moet een standaardprocedure voor dit actualiseren vastgelegd worden, de beheerder is er langere tijd mee bezig en gegevens kunnen niet van seconde tot seconde worden bijgewerkt.
Voordelen: er geen aanschaf van dure apparatuur nodig en de procedures zijn redelijk eenvoudig.

RECHTSTREEKSE KOPPELING Als we gaan werken met koppelingen dan is er allereerst de koppeling via de seriële poort. Hierbij wordt een fysieke verbinding gelegd middels een seriële kabel. De overbrugging van de afstand is met dit soort kabels beperkt en dat geldt tevens voor de mogelijkheden bij het gebruik van de software/bestanden. Vaak wordt deze koppeling gebruikt om bestanden van het éne naar het andere station te transporteren, zoals dat bij laptops zonder floppy-disks vaak gebeurt. Echt simultaan van bestanden gebruik maken, is op beide stations, mede door de lage transmissie-snelheid, niet aan te raden. Het tegelijkertijd werken op beide systemen vertraagt dan dusdanig dat het geen plezier meer is om geautomatiseerd te werken. Voor deze koppeling zijn tamelijk eenvoudige kabels en goedkope communicatiesoftware beschikbaar. Nadeel is dat de te actualiseren computers altijd fysiek bij elkaar gebracht moeten worden.

DATACOMMUNICATIE Een andere mogelijkheid bij het koppelen van computers kan geschieden via een modem. Dit werkt als volgt: In of aan elk te koppelen werkstation wordt een modem geplaatst. Beide computers gebruiken communicatiesoftware. Via de telefoonlijn (in- of extern) kan men dan de basiscomputer (waar de op te halen gegevens staan of de nieuwe gegevens naar toe moeten) kiezen. Via bepaalde handelingen in het softwarepakket moeten daarna de betreffende bestanden worden overgezonden. In de meeste communicatiesoftware is hier een standaard procedure voor te maken, zodat gegevens bijvoorbeeld 's nachts kunnen worden overgehaald en de gesprekskosten die bij het gebruik van een externe telefoonlijn berekend worden, laag kunnen blijven.

SOORTEN NETWERK Buiten de hierboven genoemde koppelingsmogelijkheden, die alle het nadeel hebben dat er slechts één maal in een bepaalde tijd bestanden worden geactualiseerd, zijn er koppelingen bedacht die tot gevolg hebben dat er standaard van een centraal gegevensbestand gebruik wordt gemaakt. Hierdoor is het probleem van de actualisering niet meer aanwezig. Dit houdt in dat elke gebruiker altijd met de meest recente gegevens werkt, zoals ze door de beheerder(s) van deze bestanden zijn ingevoerd.
Een netwerk van computers heeft ook hier weer tot gevolg dat er binnen de onderneming een aantal computersystemen met gebruikers aanwezig zijn, die regelmatig van deze bestanden gebruik wensen te maken. Buiten de centrale bestanden zullen er vaak ook nog andere bewerking gedaan worden die slechts op het eigen (personal) systeem hoeven plaats te vinden. Bij het ophalen van de laatste gegevens van de hoofdcomputer zal derhalve regelmatig gekozen worden voor tijdelijke inlogprocedures, terwijl na de actualisering dan weer verder gewerkt wordt op het eigen systeem.
Ook de tekstverwerker zal doorgaans niet via de centrale computer (file)server worden opgestart, doch via het personal computer-systeem. Reden hiervoor is dat elke koppeling met de hoofdcomputer een vertraging tot gevolg heeft (op de file-server èn op het betreffende werkstation). Bij goede netwerksoftware is deze vertraging zeer gering, maar de snelheid waarmee gegevens over de kabel worden getransporteerd en de mogelijkheid van verwerken door andere componenten als software en netwerkkaarten, maakt dat er in ieder geval altijd vertraging optreedt.

STAND ALONE Men zal, voordat het bedrijf met een netwerk begint, altijd per werkplek inventariseren wat de behoeften van zaak en de gebruiker zijn. Bij sommige toepassingen zal er gebruik worden gemaakt van werkstations zonder eigen opslagmogelijkheden als bijvoorbeeld diskette's of harddisks. In de meeste gevallen zal echter worden gekozen voor een werkstation met (beperkte) eigen opslagmogelijkheden, zodat er altijd 'stand alone' kan worden gewerkt.

LAN Een Local Area Network (LAN) is de meest geëigende methode om een aantal werkstations, die zich in één gebouw bevinden en allemaal dezelfde bestanden of programma's gebruiken, aan elkaar te koppelen. Later zullen de functionele eisen van netwerken besproken worden.

WAN Een Wide Area Network (WAN) is hetzelfde als een LAN, alleen voor computersystemen die zich op grotere afstand of in verschillende gebouwen bevinden.

Strategische eisen

Waarom gaat een bedrijf nu met zo'n netwerk werken? Het belangrijkste beslissingspunt betreft over het algemeen het efficiënter werken met de gegevens. Dit slaat dan niet alleen op het bereiken van de bestanden en programma's, maar ook op het beveiligen ervan. Verder kan er beter een toekomstig groeipad voor de hele onderneming worden uitgezet omdat men zich beter gaat realiseren op welke basis er automatiseerd wordt. Vooral als we praten over het automatiseren van de werkplek, kunnen we aan diverse toepassingen denken. Aan het gezamenlijk gebruik van een centrale agenda bijvoorbeeld, zodat in één oogopslag afspraken of vergaderingen te zien zijn. Het direct beschikking hebben over de allerlaatste gegevens van de financiële administratie of van het verkoopapparaat voor het management. Ektronische post, zodat zeer ambulante personen een eigen postbus hebben waarin men post kan deponeren (en ook een melding krijgt als deze post gelezen is). Noemt u maar op.
Aan deze functionele eisen van het netwerk kunnen bepaalde strategieën worden verbonden. Hoe werkt bijvoorbeeld een afdeling telefonische verkoop, telemarketing, de financiële administratie, de archivering, de produktieplanning (gestuurd door het systeem of door managers die beslissingen nemen op basis van gegevens uit het management informatie systeem).
Een ander belangrijk onderdeel van de strategie met betrekking tot automatiseren van de werkplek is hoe de keuze wordt bepaald van het soort netwerk dat men wil gaan opzetten en aan welke eisen dit in de nabije toekomst moet (gaan) voldoen. Ook dit zal duidelijk gevolgen hebben voor de aanschaf van bijvoorbeeld de software die op het netwerk gaat draaien. Uitgebreide basis-checklisten zijn niet te geven voor deze onderwerpen, aangezien ze totaal afhankelijk zijn van het soort bedrijf en de bedrijfsstructuur. □

In HCC Nieuwsbrief 132 volgt deel twee van 'kantoorautomatisering'.

PROBLEEM VAN DE MAANDPROBLEEM VAN DE MAAND

Probleem van de maand

Peter van Tilburg

We beginnen na de zomervakantie met een eenvoudig probleem. Gegeven zijn een aantal woorden. Voor elk woord staat een getal dat aangeeft hoeveel letters van dat woord overeenkomen met letters in de gevraagde oplossing en daar ook op dezelfde positie staan (aantal zwarte pinnen in Mastermind).

Bijvoorbeeld:

1 boom
3 glad

De oplossingen hiervan zijn: blad, goad, glod en glam.

Gevraagd worden alle lettercombinaties van 11 letters die een oplossing zijn van het volgende probleem.

2 chronologie
3 beslisangst
3 bekostiging
4 appelpitten
4 polikliniek
4 aflosschema
4 overspellen

Het is niet van belang dat de verkregen lettercombinaties correcte Nederlandse woorden vormen.

Oplossingen voor dit, door J. Derriks uit Amsterdam ingezonden probleem kunnen tot 1 oktober worden gezonden naar:

Peter van Tilburg
Peelhorst 4
5754 GR Deurne

Onder de goede inzendingen worden één boekenbon van *f* 100,- en twee boekenbonnen van *f* 50,- verloot. Laat mij even weten als u uw oplossing ook op diskette kunt aanleveren (dit in verband met de selectie van de te publiceren oplossing).

Nieuwe suggesties voor problemen blijven welkom.

Oplossing van de maand

Het probleem van mei bleek niet gemakkelijk. Het gevolg hiervan was, dat ik slechts een beperkt aantal oplossingen mocht ontvangen. Van de 23 inzendingen waren er echter 21 die de juiste oplossing gaven van het volgende probleem:
een vierkant (met zijden van 13) wordt verdeeld in 5 rechthoeken. De 5 maal 2 (lengte en breedte) is 10 afmetingen van deze rechthoeken omvatten precies alle getallen van 1 tot en met 10. Op hoeveel verschillende manieren (spiegelingen en draaiingen dus niet meegeteld) is dit mogelijk en geef de oplossingen.
De 21 inzenders met een juiste oplossing deden mee aan de verloting van de boekenbonnen. Het resultaat was als volgt:

Boekenbon van *f* 100,-:
John van der Kist
De Genestetstraat 21
2612 RL Delft

Boekenbonnen van *f* 50,-:
H.W.J. Kerkhof
Van Speykstraat 14
4371 BG Koudekerke
en
W. van Nifterick
W.G. Bootlaan 11
4382 LR Burgh Haamstede

De oplossingen van G. Nederlof (Pascal) en H. Groenewegen (dBase) heb ik gekozen voor publikatie. Zij ontvangen ieder een boekenbon van *f* 25,-.

Oplossing van:
G. Nederlof
Jacob van Ruysdaellaan 11
2343 EN Oegstgeest

Mijn benadering is als volgt. Het kleinste oppervlak dat in aanmerking komt is 1*2 = 2 (MinOpp) en het grootste 9*10 = 90 (MaxOpp). Alle andere oppervlakken zitten in het gebied daartussen. Maar, niet alle tussenliggende waarden voldoen. 44 Bijvoorbeeld, is niet te ontbinden in lengte/breedte factoren binnen de probleemstelling. Aan de andere kant zijn er oppervlakken, zoals 24, die op twee manieren kunnen worden ontbonden, namelijk 3*8 en 4*6. Omdat in Pascal een array van tevoren gedefinieerd moet worden, schat ik dat het aantal lengte/breedte paren die voldoen aan $1 \leq (1 \text{ of } b) \leq 10$ en 1 <> b.
Vervolgens wordt in een vijfvoudige for lus voor alle zo gevonden lengte/breedte paren nagegaan of de daarmee te vormen rechthoeken samen het oppervlak 169 vormen en de lengte/breedte getallen alle verschillend zijn.
Daarmee zijn we echter nog niet klaar, want het hangt nog van de onderlinge afmetingen af of die rechthoeken ook precies in het vierkant zijn te passen. De functie Passend kijkt hiernaar. Dit is een moeilijk probleem.

Ik heb het zo opgelost dat bekeken wordt of de 4 grootste rechthoeken in het vierkant gaan. Gegeven de probleemstelling en de voorafgaande filtering kan het niet anders of deze 4 rechthoeken hebben aansluiting op de zijden van het vierkant en op enige zijden van elkaar en past het kleinste rechthoekje er tussenin.

Er zijn twee oplossingen. Deze zijn:
$1 * 2 + 4 * 5 + 3 * 8 + 6 * 10 + 7 * 9 = 169$
$1 * 2 + 3 * 7 + 4 * 6 + 5 * 10 + 8 * 9 = 169$

```
program mei90puz;
{ -- Oplossing van het probleem van de maand mei 1990 }
{ -- G. Nederlof, Oegstgeest }
uses
  Crt;
const
  MinOpp = 2;
  MaxOpp = 90;
  MaxReeks = 100;
  Vierkant = 169;
  Zijde = 13;
type
  lbreeks = array [0..MaxReeks] of byte;
var
  r, s, t, u, v: integer;
  l, b: lbreeks;


function Verschillend (a,b,c,d,e,f,g,h,i,j: byte): boolean;
{ -- Is TRUE als de getallen a t/m j alle verschillend zijn. }
begin
  Verschillend := [1,2,3,4,5,6,7,8,9,10] - [a,b,c,d,e,f,g,h,i,j] = []
end; { -- Verschillend }


function Passend (l, b: lbreeks; s, t, u, v: integer): boolean;
{ -- Gaat na of de twee grootste rechthoeken in het vierkant   }
{ -- passen. Doet dit ook voor de twee kleinere rechthoeken.   }
{ -- Vervolgens wordt nagegaan of de vier grootste rechthoeken }
{ -- samen in het vierkant passen.                             }
var
  uv, st, su, tv, tu, sv: boolean;
begin
  uv := (l[u] + l[v] = Zijde) or (b[u] + b[v] = Zijde) or
        (b[u] + l[v] = Zijde) or (l[u] + b[v] = Zijde);
  st := (l[s] + l[t] = Zijde) or (b[s] + b[t] = Zijde) or
        (b[s] + l[t] = Zijde) or (l[s] + b[t] = Zijde);
  su := (l[s] + l[u] = Zijde) or (b[s] + b[u] = Zijde) or
        (b[s] + l[u] = Zijde) or (l[s] + b[u] = Zijde);
  tv := (l[t] + l[v] = Zijde) or (b[t] + b[v] = Zijde) or
        (b[t] + l[v] = Zijde) or (l[t] + b[v] = Zijde);
  tu := (l[t] + l[u] = Zijde) or (b[t] + b[u] = Zijde) or
        (b[t] + l[u] = Zijde) or (l[t] + b[u] = Zijde);
  sv := (l[s] + l[v] = Zijde) or (b[s] + b[v] = Zijde) or
        (b[s] + l[v] = Zijde) or (l[s] + b[v] = Zijde);
  Passend := uv and st and ((su and tv) or (tu and sv))
end; { -- Passend }

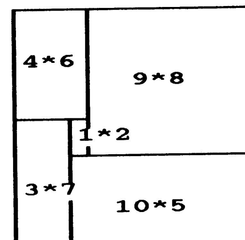

procedure MaakLengteBreedteReeks (var l, b: lbreeks);
{ -- Maakt uit de mogelijke oppervlakken de lengte/breedte          }
{ -- combinaties en slaat die op in de array's l, resp. b.          }
{ -- Een lengte/breedte combinatie wordt maar 1 keer genoteerd,     }
{ -- bv. 2*3, maar niet 3*2. Een combinatie lengte = breedte        }
{ -- wordt ook niet opgenomen.                                      }
{ -- De lengte van de reeks wordt opgeslagen in l[0] en b[0].       }
var
  i, index, deler, opp: integer;
  maxdeler: real;
begin
  index := 0;
  for opp := MinOpp to MaxOpp do begin
    deler := 1;
    maxdeler := sqrt (opp);
    repeat
      if opp mod deler = 0 then
        if (opp div deler <= 10) and (deler * deler <> opp) then
          begin
            index := index + 1;
            l [index] := deler;
            b [index] := opp div deler
          end;
      deler := deler + 1
    until deler > maxdeler
  end;
  l [0] := index;
  b [0] := index
end; { -- MaakLengteBreedteReeks }


begin  { -- main }
  ClrScr;
  writeln ('Oplossing van het probleem van de maand mei 1990:');
  writeln;
  MaakLengteBreedteReeks (l, b);
  for r := 1 to l[0] - 4 do
    for s := r + 1 to l[0] - 3 do
      for t := s + 1 to l[0] - 2 do
        for u := t + 1 to l[0] - 1 do
          for v := u + 1 to l[0] do begin
            if (l[r] * b[r] + l[s] * b[s] + l[t] * b[t] +
            l[u] * b[u] + l[v] * b[v] = Vierkant)
            and (Verschillend (l[r], b[r], l[s], b[s], l[t],
                               b[t], l[u], b[u], l[v], b[v]))
            and Passend (l,b,s,t,u,v) then
              writeln (l[r]:2, ' *', b[r]:2, '  + ',
                       l[s]:2, ' *', b[s]:2, '  + ',
                       l[t]:2, ' *', b[t]:2, '  + ',
                       l[u]:2, ' *', b[u]:2, '  + ',
                       l[v]:2, ' *', b[v]:2, '  =  ', Vierkant:3)
          end
end.
```

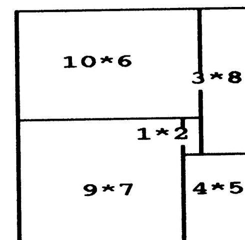
MOGELIJKE OPLOSSINGEN

1	1*2+3*5+4*9+6*10+7*8=169
2	1*2+3*7+4*6+5*10+8*9=169
3	1*2+3*7+4*9+5*6+8*10=169
4	1*2+3*8+4*5+6*10+7*9=169
5	1*3+2*5+4*8+6*9+7*10=169
6	1*3+2*7+4*5+6*10+8*9=169
7	1*3+2*7+4*8+5*6+9*10=169
8	1*4+2*5+3*7+6*9+8*10=169
9	1*5+2*3+4*9+6*7+8*10=169
10	1*5+2*4+3*8+6*7+9*10=169
11	1*5+2*7+3*4+6*8+9*10=169
12	1*6+2*3+4*8+5*7+9*10=169

(2)

(4)

Oplossing van:
H. Groenewegen
Faunalaan 6
9301 KG Roden

Aangezien ik de afgelopen jaren veel in dBase III heb geprogrammeerd, is voor een 'administratieve' oplossing gekozen. Waar dat toe leidde is in mijn programma te bekijken. Dit programma draait onder dBase III (Plus) of Foxbase. Daarbij kan men een keuze maken uit :

- Alle varianten van vijf vermenigvuldigingen met de getallen 1-10 (doorlopend) op het scherm laten verschijnen.
- Alle varianten per schermbeeld, gescheiden door stops bezien.
- De varianten met een totaal van 169 (mogelijke oplossingen voor het 13*13 vraagstuk) op de printer laten afdrukken.

Men kan ook voor enige combinaties van deze mogelijkheden kiezen. Het programma toont 945 varianten met 12 mogelijke oplossingen. Van deze 12 mogelijke oplossingen is 'op het oog' bezien, welke in een vierkant van 13*13 zouden passen.

Dat zijn er naar mijn mening slechts 2. Het programma drukt die oplossingen eveneens af met behulp van IBM-grafische symbolen. Daarbij zijn de voor een NEC P6 (+) printer geldende instructies gebruikt.

```
* MEIPROBL.prg   mei90
set talk off
clear
store 0 to v,w,p
@ 5,20 say '(1)WEL of (0)NIET alle variaties tonen' get v pict '#' range 0,1
@ 7,20 say '(1)WEL of (0)NIET wachten per scherm ?' get w pict '#' range 0,1
@ 9,20 say '(1)WEL of (0)NIET resultaat afdrukken ' get p pict '#' range 0,1
read
if p=1
 o=space(29)+'MOGELIJKE OPLOSSINGEN'
 set print on
 ? o
 ?
 set print off
endif     * p=1
s='123456789'
store 1 to n,n1,nn,tt
do while n1<10
 t1=val(substr(s,n1,1))+1
 do case
  case n1=1
  s1=substr(s,2,8)
  case n1=9
  s1=substr(s,1,8)
  otherwise
  s1=substr(s,1,n1-1)+substr(s,n1+1,9-n1)
 endcase
 t2a=val(substr(s1,1,1))+1
 s1=substr(s1,2,7)
 n2=1
 do while n2<8
  t2=val(substr(s1,n2,1))+1
  if t2<>t1
   do case
    case n2=1
    s2=substr(s1,2,6)
    case n2=7
    s2=substr(s1,1,6)
    otherwise
    s2=substr(s1,1,n2-1)+substr(s1,n2+1,7-n2)
   endcase
   t3a=val(substr(s2,1,1))+1
   s2=substr(s2,2,5)
   n3=1
   do while n3<6
    t3=val(substr(s2,n3,1))+1
    if t3<>t2.and.t3<>t1
     do case
      case n3=1
      s3=substr(s2,2,4)
      case n3=5
      s3=substr(s2,1,4)
      otherwise
      s3=substr(s2,1,n3-1)+substr(s2,n3+1,5-n3)
     endcase
     t4a=val(substr(s3,1,1))+1
     s3=substr(s3,2,3)
     n4=1
     do while n4<4
      t4=val(substr(s3,n4,1))+1
      if t4<>t3.and.t4<>t2.and.t4<>t1
       do case
        case n4=1
        s4=substr(s3,2,2)
        case n4=3
        s4=substr(s3,1,2)
        otherwise
        s4=substr(s3,1,1)+substr(s3,3,1)
       endcase
       t5a=val(substr(s4,1,1))+1
       t5=val(substr(s4,2,1))+1
       x=1
       do while x<6
        t='t'+str(x,1)
        ts='ts'+str(x,1)
        if &t.<10
         &ts.=str(&t.,1)
        else
         &ts.=str(&t.,2)
        endif
        x=x+1
       enddo     * x<6
       tst=str(t1+t2a*t2+t3a*t3+t4a*t4+t5a*t5,3)
       a='1*'+ts1+'+'+str(t2a,1)+'*'+ts2+'+'+str(t3a,1)+'*'+ts3+'+'
       a=a+str(t4a,1)+'*'+ts4+'+'+str(t5a,1)+'*'+ts5+'='+tst+' '
       if v=1
        ? a,s1,s2,s3,s4
       endif
```

```
       if val(tst)=169
        if v=1
         ?? ' '+str(tt,2)
        endif
        if p=1
         set print on
         ? space(20)+str(tt,2)+space(6)+a
         set print off
        endif     * p=1
        tt=tt+1
       endif     * val(tst)=169
       n=n+1
       nn=nn+1
       if n=24.and.v=1.and.w=1
        wait 'volgende reeks ...... '
        n=1
       endif    * n=24
      endif    * t4<>t3
      n4=n4+1
     enddo    * n4
    endif   * t3<>t2
    n3=n3+1
   enddo    * n3
  endif     * t2<>t1
  n2=n2+1
 enddo      * n2
 n1=n1+1
enddo    *n1

if v=1
 tm=str(nn-1,3)
 tx='totaal aantal variaties = '+tm+ '  ....... '
 ?
 wait tx
endif
if p=1
 set print on
 ?
 ?
 ?
 ? chr(28)+'I'+chr(1)+chr(27)+'M'+chr(27)+'W'+chr(1)
 sp0=space(10)
 sp1=space(4)
 sp2=space(17)
 c1=chr(218)
 c2=chr(191)
 c3=chr(192)
 c4=chr(217)
 h0=chr(196)
 h1=chr(194)
 h2=chr(193)
 v0=chr(179)
 v1=chr(195)
 v2=chr(180)
 sp=' '
 ? sp0+'(2)'+sp1+c1+h0+h0+h0+h1+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+c2
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+'4*6'+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+v0+sp+sp+'9*8'+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v1+h0+h0+h1+v2+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+v0+'1*2'+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+v1+h2+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+v2
      ? sp2+v0+sp+sp+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+'3*7'+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+v0+sp+sp+'10*5'+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+c3+h0+h0+h2+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+c4
 ?
 ? sp0+'(4)'+sp1+c1+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h1+h0+h0+c2
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+'10*6'+sp+sp+sp+v0+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+'3*8'+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0+sp+sp+v0
      ? sp2+v1+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h1+v2+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+'1*2'+v0+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v1+h2+h0+h0+v2
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+'9*7'+sp+sp+v0+'4*5'+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+v0+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+sp+v0+sp+sp+sp+v0
      ? sp2+c3+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h0+h2+h0+h0+h0+c4
 ? chr(27)+'@'+chr(12)
 set print off
endif     * p=1
return
```

STENTOR Multistandaard Modem

Nu is er voor iedereen een 9600baud modem!

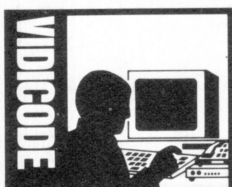
Kunt u het zich voorstellen? Werken met een computer aan de andere kant van de wereld alsof u ernaast zit. 9600baud via de telefoon is dankzij een revolutionair nieuw ontwerp met deze modems absoluut geen probleem. Door datacompressie ligt de werkelijke snelheid vaak nog hoger.
Bent u nú nog niet aan 9600baud toe? Maak dan niet de vergissing om een ander modem te kopen, maar koop een betaalbare Stentor 2400baud. Over 2 jaar kunt u niet meer zonder 9600baud en dan kunt u een ander modem weggooien. Bij de Stentor koopt u gewoon de 9600baud upgrade.

De STENTOR is PTT toegelaten, heeft 2 RS232 poorten (voor twee computers!), een off-hook detect, MNP4 foutcorrectie, een interne watchdog en automatische detectie- en compensatie van de lijnkwaliteit.

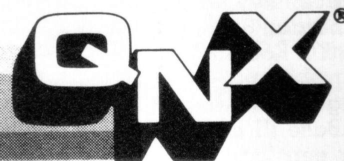
STENTOR V21V22 300/1200	f 590,-
STENTOR V21V22V23 300/1200/1275	f 790,-
STENTOR V21V22V22bisV23 300/1200/1275/2400	f 990,-
STENTOR V21V22V22bisV23V32 300/1200/1275/2400/9600	f 2490,-

Upgrades zijn beschikbaar voor het prijsverschil.

Een eigen product van:

VIDICODE
Datacommunicatie BV
Postbus 7164
2701 AD Zoetermeer
tel.: 079-416411
fax: 079-315978

- √ realtime
- √ multiuser
- √ multitasking
- √ message passing
- √ integrated networking
- √ distributed processing

OPERATING SYSTEM voor PC, AT, PS/2 en Compatibles

QNX-Software, RELAY int.	**QNX** "THIRD PARTY" produkten. Message Switches, Telex systemen.
L.S.T.	19" 386/486 Computer systemen.
Kimtron	Terminals, **QNX,** UNIX, Xenix compatible.
Intellicon	Intelligente Multipoort Communicatiekaarten. Drivers voor **QNX,** Unix, Xenix, PC-Mos, DOS.

LS
Technologies
telefoon: 02550-33468 fax: 02550-35019
Kanaalstraat 56, 1975 BG IJmuiden

opus supplies

Prins Hendrikstraat 6a,
2411 CT Bodegraven

DISKETTES – NU EXTRA VOORDELIG

	t/m 90	100-240	250-500
5,25" DS/DD 48 tpi			
Wit	0,60	0,58	0,56
Gekleurd (Sentinel)	0,80	0,78	0,75
Precision	0,86	0,84	0,81
JVC	0,90	0,88	0,85
Nashua	0,97	0,94	0,90
TDK	1,16	1,12	1,08
3M	1,52	1,47	1,43
Maxell	1,56	1,51	1,46
5,25" DS/HD 1.2 MB			
Wit	1,29	1,25	1,20
Precision	1,73	1,68	1,62
JVC	1,61	1,56	1,52
Nashua	1,77	1,71	1,65
TDK	2,47	2,45	2,41
3M	2,60	2,58	2,56
Maxell	2,67	2,65	2,63
3,50" DS/DD 135 tpi			
Wit	1,25	1,23	1,21
Gekleurd (Plastic box)	1,53	1,49	1,44
Precision	1,85	1,80	1,73
JVC	1,87	1,82	1,71
Nashua	1,91	1,86	1,79
TDK	2,34	2,27	2,19
3M	2,50	2,48	2,46
Maxell	2,53	2,51	2,49
3,50" DS/HD 1.44 MB			
Wit	2,95	2,90	2,85
Precision	4,80	4,67	4,50
JVC	4,45	4,35	4,10
Nashua	4,55	4,45	4,30
TDK	5,60	5,45	5,20
3M	5,20	5,05	4,85
Maxell	6,25	6,05	5,85

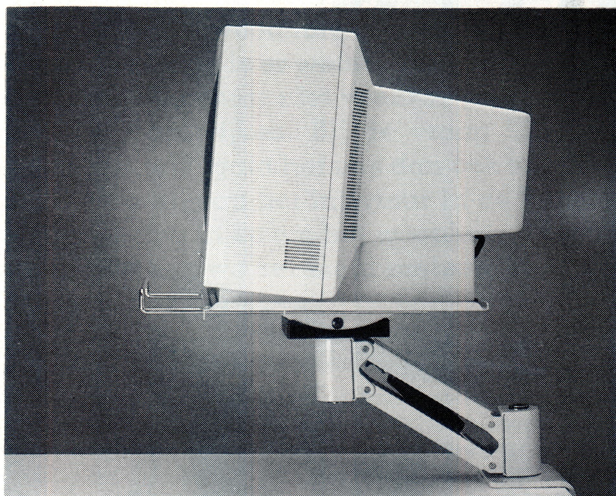
DISKETTEBOX voor 100 stuks 5,25" diskettes — **Hfl. 12,50**
DISKETTEBOX voor 80 stuks 3,50" diskettes — **Hfl. 12.50**

Hoe kunt u bestellen: Per telefoon 01720-73541 (b.g.g. 01726-11466)
Per Fax 01720-90057 — Schriftelijk
Boven vermelde prijzen zijn excl. 18,5% BTW.
Bestellingen vanaf Hfl. 200,00 (incl. BTW) franko huis.
Voor kleinere orders Hfl. 7,50 verzendkosten.
U heeft uw bestelling dan meestal binnen 24 uur in huis.

S T E R

AANBIEDING

NIEUW!!!

Een optimale werkhouding tegen een zorgeloze prijs!

MEDIAMATE ZWENKARM MET GASVEER

De gasveer van de MediaMate zwenkarm brengt het beeldscherm op de ergonomisch verantwoorde hoogte. Het plateau is 360° draaibaar (afm. 35 x 33 cm) en het toetsenbord laat zich eenvoudig opbergen op het ingebouwde rekje. Draagvermogen 22 kg.

NORMALE PRIJS *f* 349,–

AKTIEPRIJS 295,–

bestelnummer 80428410

Prijzen zijn exclusief BTW. Prijs- en produktwijzigingen voorbehouden.

DAWIDENKO

BEL VOOR MEER INFORMATIE UW DICHTSTBIJZIJNDE DEALER:

ALMERE, Danel 03240-40111 • ALMERE, H&S 03240-39844 • ALPHEN A/D RIJN, Lotus Recyclus 01720-21516 • AMERSFOORT Compu City Centre 033-632042 • AMSTERDAM, Multicom 020-841212 • AMSTERDAM, Visser Kantoor Efficiency 020-343041 • ARNHEM Passon 085-422233 • ASSENDELFT, Rison 02987-5095 • BAARN, Danel 02154-24424 • COEVORDEN, Aska Computers 05240-14440 • COEVORDEN, Kardol 05240-12159 • DEN BOSCH, Lant Computer Supplies 073-213344 • DEN HAAG, Kraft Computer Systems 070-3639686 • DOETINCHEM, Ratio Kantoorefficiency 08340-23173 • ENSCHEDE, Schaffrath 053-322688 • GORINCHEM, Kik 01830-24222 • HEEMSTEDE, NRS 023-287005 • HELMOND, Compu City Centre 04920-37622 • H.I. AMBACHT, Troost 01858-17022 • HILVERSUM, Proffice 035-218503 • HOORN, Datifall 02290-37712 • IJLST, Microform 05155-1941 • LEIDEN, Askey 071-141547 • LEIDERDORP, Rowa 071-410261 • LEIDSCHENDAM, Brink Automatisering 070-209214 • LINSCHOTEN, Vandenend 03480-14540 • MAARSSEN, Rootring 03465-70854 • MAASTRICHT, Stegen 043-623307 • NOORDWIJKERHOUT, C & S 02523-76008 • OUDENBOSCH, DSS 01652-17199 • PURMEREND, Marketech 02990-28473 • ROTTERDAM, To The Point Software 010-4370800 • TERNEUZEN, Qutility 01150-17342 • TILBURG, Compu City Centre 013-441043 • UTRECHT, Hoffschlag 030-313628 • WAALWIJK, Compu City Centre 04160-31023 • WAALWIJK, Wsum De Rooy 04160-33118 • WASSENAAR, Q Plus 01751-40228 • ZEVENAAR, Sweers 08360-29494 • ZOETERMEER, Prisma 079-313600 • ZUTPHEN, Manders 05750-11712 • ZWOLLE, Compu City Centre 038-223914

OF DAWIDENKO INTERNATIONAL IN NOORDWIJK, TEL. 01719-41111

WAT IS NOG EENVOUDIGER DAN WERKEN MET HET SALAR SALARISPAKKET?

KENNISMAKEN MET SALAR!

SALAR is een compleet en gebruiksvriendelijk salarispakket, speciaal ontwikkeld voor het midden- en kleinbedrijf. Een no nonsense afkomst dus, die u terugvindt in de belangrijkste kenmerken:

- snel te installeren en zó gebruiksvriendelijk dat u er binnen een dag mee kunt werken;
- betrouwbare werking en bestand tegen bedieningsfouten;
- deskundige, klantgerichte ondersteuning als er toch eens iets mis mocht gaan;
- zeer voordelig, dus veel 'value for money'.

COMPLEET EN VEELZIJDIG

In **SALAR** zijn alle onderdelen van een doelmatige salarisadministratie logisch en overzichtelijk geïntegreerd, zoals pro forma berekeningen, werkgevers- en werknemersgegevens, periode- en jaaroverzichten, loonstaten, pensioen- en VUT-regelingen, betaalopdrachten, aangifte LB/PH, enzovoort.

SALAR is geschikt voor alle bedrijfsverenigingen, alle CAO's en enkel- en meervoudige administraties. Er zijn aparte modules voor regelingen zoals RBS, artiestenregeling, etcetera. **SALAR** werkt op alle MS- en PC-DOS machines, ook in kleine netwerken.

EEN PAAR CIJFERS

Er zijn meer dan 2000 **SALAR**-gebruikers, die voor 10.000 werkgevers elke maand meer dan 60.000 salarissen uitrekenen en administreren. Indrukwekkende cijfers, maar veel indrukwekkender cijfermateriaal vormt de prijs. Want in basisuitvoering kost **SALAR** slechts

399,– (excl BTW)

En voor wie dat onwaarschijnlijk goedkoop vindt, hebben we een overtuigend argument. De **SALAR** demodiskette is namelijk gratis. Kennismaken met **SALAR** is behalve eenvoudig dus ook zeer voordelig.

SALAR, DOELMATIGER KAN NIET. DUURDER HOEFT NIET!

BON

JA, ik wil meer weten over **SALAR**, het veelzijdige en voordelige salarispakket voor het MKB. Stuur de **SALAR** demodiskette naar:

naam: ____________________

functie: ____________________

bedrijf: ____________________

soort bedrijf: ____________________

telefoonnummer: ____________________

straat: ____________________

postcode en plaats: ____________________

formaat diskette: $5\frac{1}{4}$" / $3\frac{1}{2}$" (a.u.b. uw keuze omcirkelen)

Stuur de bon naar: DCW Consultants BV, postbus 356, 2900 AJ CAPELLE A/D IJSSEL, tel. 010-4580386 of fax: 010-4582501.

M K B

Hierboven staat een rubriekskopje dat u nog niet eerder zag: MKB, ofwel Midden- en KleinBedrijf. Dat kopje is een onderdeel van een serie veranderingen in de Nieuwsbrief. Een deel daarvan is de afgelopen maanden al doorgevoerd, een deel staat u nog te wachten. Wat bezielt ons toch? En waarom MKB, we zijn toch hobbyisten?

Computeren is wérk!

Ed Baars

Wel, een béétje vereniging, en zéker haar orgaan, doet wat de leden ervan willen; daartoe heeft de oploop van destijds, zichzelf ooit uitgeroepen. Er komt echter een moment dat de schare gelijkgezinden zó groot wordt dat er **nuanceringen** in dat gelijk ontstaan (zo noemt men twisten in beschaafde kringen). Tot op heden was dat te overzien. Je had DOS-sers, Ataristen, Appelaars en zo nog wat bloedgroepen. Stop die in gebruikersgroepen (gg's) en de zaak wordt overzichtelijk. In het uiterste geval huur je het Amsterdamse Olympisch Stadion af, verdeelt ze over de verschillende vakken en het bestgevulde vak heeft gelijk. Politiek heet zoiets.

En politiek is verdeel en heers. Vraag aan een DOS-ser waar 'ie zijn machine voor gebruikt en de ideologische splijting van het bestgevulde stadionvak is een feit. Want de genealogen onder de Appelaars kunnen het prima vinden met de databaasjes onder de Ataristen. En de boekhouders-met-een-DOS-kloon hebben allemaal de pest aan die immer buitenshuis lunchende baas die zo nodig een overdadig opgetuigde kleurenbak-met-OS2-Presentation-Manager-voor-onwetende-knuppels moesten. Al regerend, houden ze hun vinger aan de pols en het zo mooie netwerkje, waar ze met die rotmuis achteloos een spoor van vernieling achterlaten ('Ja luister es, ik wil gewoon door op een knop te drukken als supergebruiker met de hoogste prioriteit, overal inkunnen en ik heb geen verstand van wachtwoorden. Als dat problemen geeft, los je die maar op! Daar heb ik je voor ingehuurd').

Politiek is echter ook stiekem. Daarom heeft de redactie van uw lijfblad uw behoeften en frustraties in het geniep geïnventariseerd middels een steekproefsgewijs telefonisch lezersonderzoek. Daaruit bleek dat *driekwart* van u de computer ook voor zakelijke doeleinden gebruikt. Een nog groter deel (85 procent) mag zelfs meepraten over de aanschaf van de zakelijke spullen. Slechts (!) een *kwart* van onze leden *beslist* uiteindelijk over de aankoop van de zakelijke hard- en software. Tellen wij nu vele bazen onder onze leden of hebt u van uw hobby uw beroep gemaakt?
Hoe dan ook, uw woord is wet, en wij zijn uw profeet, als orgaan. Maar eigenzinnig als we zijn, slaan we niet meteen rechtsaf. Het even ruiken aan een peperdure netwerkserver is alleen leuk voor de redacteur en die oppervlakkig lezende potentaat, die met de door zo'n artikel verworven halve klepel aan de bel hangt bij voornoemde beslisser, omdat hij laatst wel één seconde moest wachten (glossy bladen noemen dat roffelen met de vingers) bij het doorrekenen van zijn onkostendeclaratie.

Want hoe test je zo'n Ferrari? Je krijgt die bolide een weekje of twee te logeren, je schroeft hem open om de onderdelen en de bouw te beoordelen, je laat er een paar Benchmarks op los om de snelheid (vooral dat!) te meten, je zegt iets over het scherm en het toetsenbord en de machine kan de doos weer in en op weg naar het volgende computerblad.
Maar wat blijft er van die beoordeling over als de tester hem zèlf van de produktielijn mag halen zonder dat de leverancier zijn veelbelovende winstmaker nog snel even in topvorm kan brengen? Wat gebeurt er met een harde schijf als hij een maand lang onafgebroken lees- en schrijfoperaties moet doen? Wat vindt mijn buurman ervan als ik een printer een week lang non-stop zwarte blokjes laat produceren?

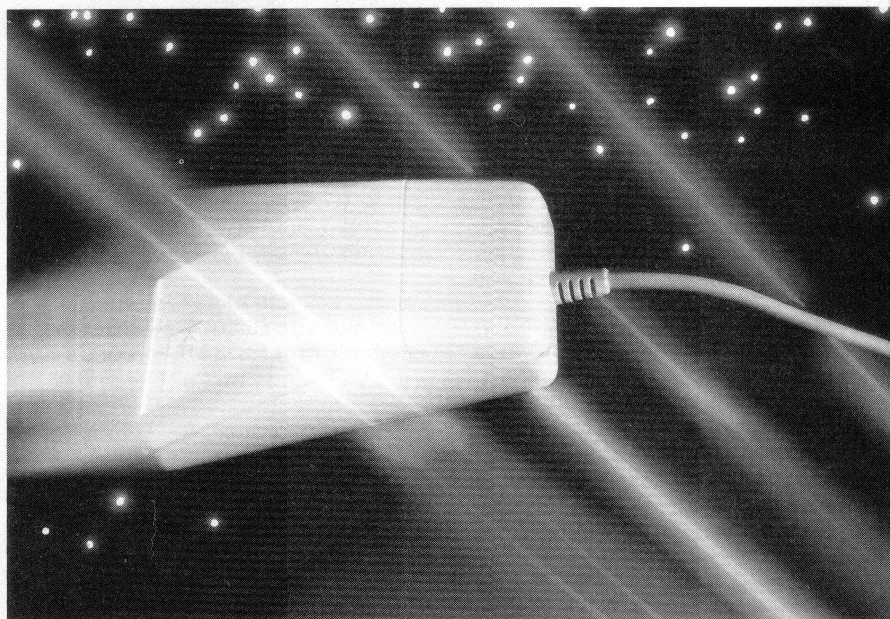
Of neem bijvoorbeeld de software. Om bijvoorbeeld een boekhoudprogramma goed te testen is het niet voldoende om alle (sub)programmaatjes te voeden met wat boekingen en om een proef- en saldibalans uit te draaien. Zo'n programma bewijst zich pas als verschillende ongeoefende mensen (die baas bijvoorbeeld) ermee hebben geoffreerd, gefactureerd, geboekt en, dat is de praktijk, de meest onwaarschijnlijke fouten hebben gemaakt. Pas als we er een paar duizend mutaties in hebben zitten is zo'n programma te beoordelen.

En dat gaan we dus doen, voor deze MKB-rubriek. Want we blijven hobbyist en dáár vloeit het èchte vakmanschap uit voort, zo blijkt uit het onderzoek.
Handelaren staan hier buitenspel. Naast de nieuwe machine die we voor deze rubriek testen, plukken we een broertje die het nodige heeft meegemaakt van een willekeurig bureau. Zitten daar dezelfde onderdelen in, of gebruikt de leverancier af en toe goedkope partijtjes chips? We gaan ervaringen verzamelen van eenzelfde machine of softwarepakket bij verschillende bedrijven en in verschillende situaties. Hoe bevalt bijvoorbeeld een Tulip bij een bollenpeller, een Toshiba bij een DTP-bedrijf, een Apple naast de bloedworst of een Laser op de werkvloer van een plaatwalserij?

Er komen beginnersartikelen over netwerken, met daarnaast ervaringen van tevreden bedrijven die er enthousiast mee werken, maar er soms ook de meest onwaarschijnlijke rampen mee hebben ervaren. Artikelen over desktop publishing en gebruikers daarvan, die er soms veel te dure, maar vaker nog, veel te goedkope (want de order moest worden binnengehaald) machines kregen bijgeleverd.
We laten boze klanten aan het woord over verkopers van de hemel op aarde, maar ook verkopers over domme klanten waar niet mee te praten valt.

Mark my words... Dat wordt genieten! □

MARKTINFO

PC Mouse III

De 3-button PC MOUSE III is ontwikkeld door Mouse Systems Corpora tion. Gebaseerd op de nieuwe M5 opische technologie, is deze muis, zo meent de fabrikant, honderd maal accurater dan mechanische muizen en heeft deze muis een hogere resolutie dan andere input devices.

De PC MOUSE III meet de bewegingen van de muis door middel van de lichtreflectie van de 'Precision Mouse Pad', dat met iedere PC MOUSE III wordt meegeleverd. De accuratesse is groter dan 0,01%. Dit betekent, dat minder dan 1 puntbeweging van de 10.000 puntbewegingen op de Mouse Pad wordt gemist.
De PC MOUSE III is geheel elektronisch gestuurd en heeft geen bewegende mechanische onderdelen. Hierdoor kan een levenslange garantie op de PC MOUSE III worden afgegeven.

De PC MOUSE III heeft een basisresolutie van 300 CPI. De Ultra Res Software van Mouse Systems bezorgt een variabele resolutie van 30 tot 30.000 CPI. 100% Compatibel met Mouse Systems, Microsoft en de IBM PS/2 standaard, wordt de PC MOUSE III geleverd met een mouse driver, waarmee de button-instelling door de gebruiker zelf te configureren is. Zo is deze muis geschikt voor links- en rechtshandige gebruikers en kan de acceleratie worden ingesteld.

Voor nadere informatie:
Positronika Nederland BV
Postbus 1145
5602 BC Eindhoven
Telefoon: 040-424745

X Window terminal

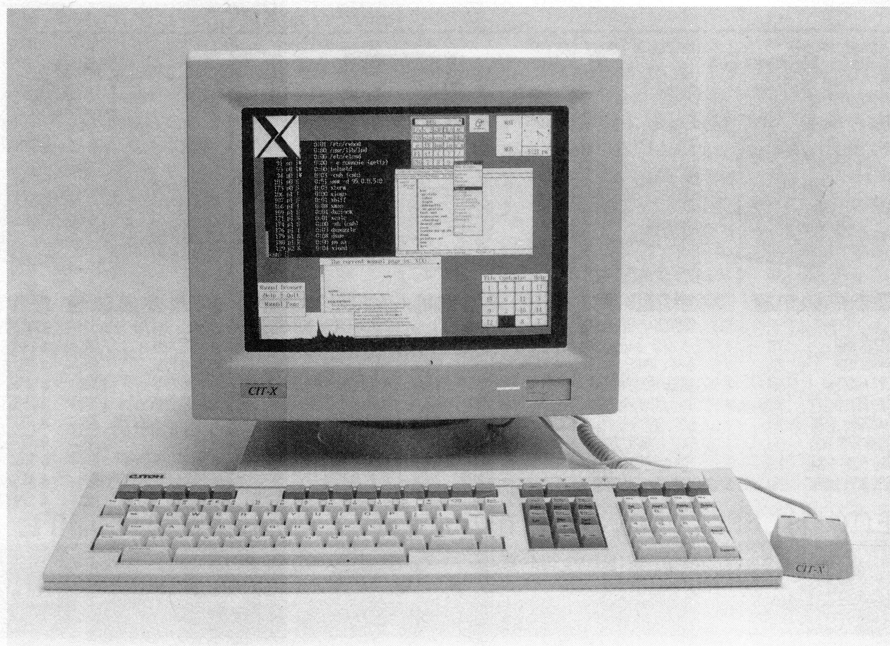
De terminal van C.Itoh kenmerkt zich door de complete configuratie. Bovendien maakt de ondersteuning van zowel X Window als DEC Windows, de CIT-X breed inzetbaar. Bijvoorbeeld binnen een multi-vendor omgeving waarin zowel DEC-apparatuur als andere systemen zijn opgenomen.

De CIT-X is speciaal ontwikkeld voor de Europese markt en is standaard uitgerust met 1 Mb ROM-geheugen en 1 Mb RAM-geheugen dat met maximaal 16 Mb kan worden uitgebreid. Het hart wordt gevormd door de 12,5 MHz TMS68301 processor. Dit is een klantspecifieke 68000-chip met geïntegreerde functies die anders op additionele chips zijn ondergebracht. De schermaansturing wordt verzorgd door de grafische TMS34010 processor.

De terminal is uitgerust met een 'dunne' of 'dikke' Ethernet-aansluiting, twee asynchrone RS232/RS422 of RS423 communicatie- en printerpoorten (tot 38400 bps) en een muis. De CIT-X wordt geleverd met een 15-inch flatscreen monitor met een grafische resolutie van 1280 bij 960 punten. In tekst-mode kunnen 132 bij 50 of 80 bij 30 tekens worden weergegeven.

Voor compatibiliteit met nagenoeg elke bestaande werkomgeving ondersteunt de CIT-X onder meer TCP/IP en het Boot-P protocol, Telnet en Rlogin emulatie, alsmede VT52, VT100, VT220 en VT282 terminal-emulatie. Het ROM-geheugen biedt 36 fonts waardoor het laden van TFTP- of NFS-fonts tot een minimum wordt beperkt. Tevens is in ROM ook de X-server software vastgelegd.

Voor nadere informatie:
Tracor Europa BV
Postbus 333
3720 AH Bilthoven
Telefoon: 030-280850

Business Almanak

De Business Almanak is een CD met algemeen bruikbare informatie voor het bedrijfsleven. Bij de ontwikkeling van deze almanak is steeds van een zeer gebruikersvriendelijk produkt uitgegaan. Dat wil zeggen dat de informatie snel beschikbaar moet zijn, zonder lang zoeken of intikken van veel tekst.
De Business Almanak is geen Nederlandse versie van een buitenlands produkt, maar een almanak die speciaal voor de Nederlandse zakelijke gebruiker ontwikkeld werd. Dus namen en adressen van de Nederlandse overheid, gegevens over zakenreizen vanuit Nederland naar Europa, de belangrijkste CBS-statistieken (met grafische weergave- en afdrukmogelijkheid, in kleur), een overzicht van de Nederlandse boeken (20.000 stuks) en tijdschriften (1300 stuks) die voor het zakenleven interessant zijn, bijna alle dienstverlenende 06-nummers in Nederland, enzovoort. Met een print-opdracht kan men de informatie afdrukken.

Uiteraard staan in de Business Almanak de meest recente gegevens. De posttarieven zoals die per 1 juni 1990 gelden, internationale treinen, Schipholtreinen en vliegtuigen volgens de nieuwste dienstregeling. Zo zijn bijvoorbeeld ook de vluchten van Amsterdam naar Dresden opgenomen, vluchten die de KLM voor 't eerst op 4 juli heeft uitgevoerd.
De prijs van de almanak bedraagt *f* 175,- (exclusief BTW) of *f* 275,- (exclusief BTW) voor een abonnement.

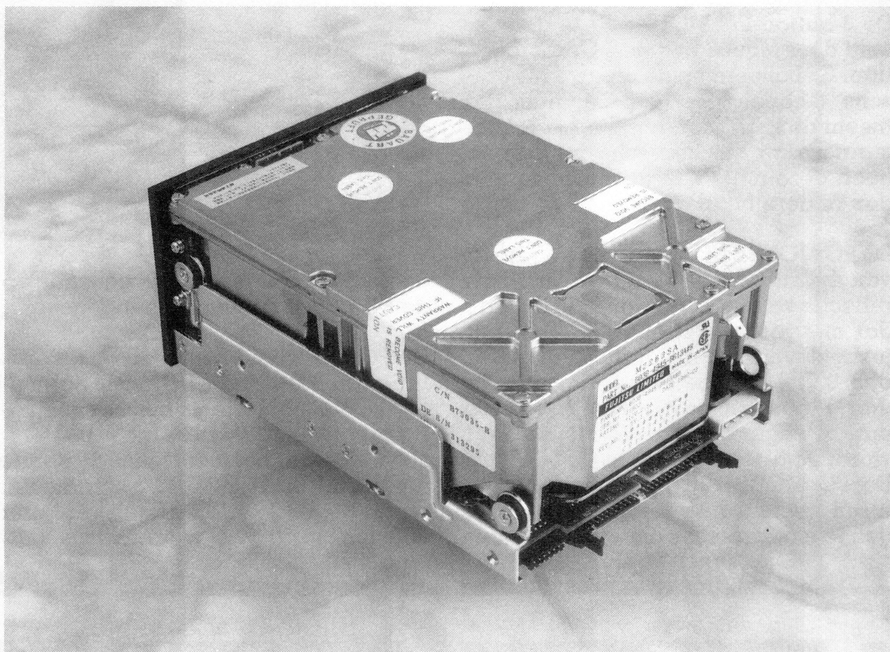
Voor nadere informatie:
Business Information Publishers
Postbus 386
Bussum
Telefoon: 02159-51014

700 Mb harddisk

Intra Electronics, exclusief distributeur van Fujitsu, introduceert een drive met een ongeformatteerde capaciteit van 778,3 Mb. De drive, die leverbaar is in een ESDI en een SCSI versie, komt op de markt onder de namen Fujitsu M22263 E en M2263 S.

De drive heeft een gemiddelde toegangstijd van 16 ms. De data transferrate bedraagt 1,875 Mb/s voor de ESDI en 1,75 Mb/s voor de SCSI versie. De Mean Time Between Failure is 30.000 P.O.H.
Door het gebruik van hoogwaardige componenten is het mogelijk om op deze drive vijf jaar garantie te krijgen. De drives worden geleverd in een 5,25" full height uitvoering.

Voor nadere informatie:
Intra Electronics
Gulberg 33
5674 TE Nuenen
Telefoon: 040-836455

De Computer Guardian

De Computer Guardian bestaat uit een halfslots-kaart voor PC/XT, of AT, een bewegingssensor en een softwarepakket voor het installeren en activeren van het alarm.
Op de insteekkaart zit een sirene met een geluidssterkte van 90 dB, dipswitches om één van de 28 vrije geheugenruimtes te definiëren en een 6 V NiCad batterij, voldoende voor tien uur continu lawaai uit het alarm.
De batterij heeft onder normale omstandigheden een levensduur van vijf jaar en wordt automatisch bijgeladen als de PC aan staat.
De bewegingsdetector, een gesealde kwiksensor, wordt aan de binnenkant van de PC-behuizing gemonteerd, zodat iedere beweging en daarmee natuurlijk ook het openen van de PC geregistreerd wordt en het alarm ingeschakeld.
Met de software wordt de kaart geïnstalleerd, het gecrypteerde password gewijzigd en kan de gebruiker het alarm uitschakelen, bijvoorbeeld als hij zelf de PC wil verplaatsen of openen. Bij de eerstvolgende opstart wordt het alarm automatisch weer op scherp gezet.
Deze diefstalbeveiliging, waarvan men aan de buitenkant niet kan zien dat de PC beveiligd is, kost ter introduktie *f* 190,–.

Voor nadere informatie:
A & A Control Graphic B.V.
Postbus 409
1200 AK Hilversum
Telefoon: 035-232629

Husky Hunter 16

De nieuwe Husky Hunter 16 levert meer computerkracht dan iedere andere handheld computer en vergroot hiermee het aantal toepassingen voor commerciële en industriële mobiele gebruikers. De machine is volledig IBM-PC hardware en software compatible. Hij is standaard voorzien van MS-DOS 3.3 draaiend op een 16 bit 8 Mhz NEC V25 microprocessor. Hierdoor wordt het ontwikkelen van software vereenvoudigd en kan bovendien standaard PC-programmatuur worden gebruikt.

Ondanks de kleine afmetingen van de computer, 216x156x32 mm (DIN A5), en het geringe gewicht van 1,3 kg, herbergt hij tot 2,2 Mbyte aan RAM. Dit maakt gebruikers onafhankelijker van kantoor en vergroot hun produktiviteit. Als optie is een 128 Kb 'Flash EPROM' beschikbaar, die óók geschikt is voor opslag van programma's. De gebruikers kunnen programma's laden via één van de twee RS232C poorten of de, als optie verkrijgbare, IBM-PC compatibel 3,5 inch diskdrive.

Het ingebouwde LCD scherm is CGA-compatibel en meet 170x50 mm. Het scherm kan worden ingesteld op 8 regels van 40 karakters of 10 regels van 60 karakters. Het werkt als een venster op een virtueel scherm van 25 regels van 80 karakters. Dit scherm kan op ieder moment bekeken worden door gebruik te maken van speciale toetsen.

Voor nadere informatie:
Eco Systems Nederland B.V.
Postbus 256
6860 AF Oosterbeek
Telefoon: 085-341013

PC-CILLIN

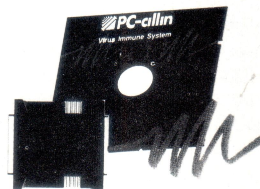
Het PC-Cillin virus immuun systeem is een geavanceerd virus beschermingssysteem voor PC's dat er voor zorgt dat een reeds aanwezig virus gedecteerd wordt en er voor waakt dat nieuwe virussen de computer niet binnen dringen.
PC-Cillin is een combinatie van hard- en software die een gegarandeerde bescherming biedt tegen 70 bekende virussen. Daarnaast heeft het PC-Cillin ook een aantal 'virusvallen' die ervoor zorgen dat eventueel nog onbekende virussen geen kans hebben de computer te infecteren.
PC-Cilling biedt vier niveau's van bescherming aan de computer:

1. Het scannen van het computer-systeem en wissen van eventuele virussen alvorens PC-Cillin op de computer wordt geïnstalleerd.

2. Een resident programma, dat automatisch in werking treedt als een virus wordt gedetecteerd, en er voor zorgt dat uw computer niet geïnfecteerd wordt.

3. Een quarantaine functie om onbekende diskettes te controleren voordat deze worden gekopieerd naar de harddisk.

4. Een aan de parallelpoort gekoppeld kastje dat ervoor zorgt dat de PC-Cillin-software zelf niet geïnfecteerd kan worden. Hierin is tevens een klein

stukje geheugen verwerkt, waarin de bootsector van de harddisk wordt gekopieerd. Op het moment dat een bootsector-virus de bootsector van de harddisk heeft beschadigd, wordt de kopie van de bootsector automatisch teruggeschreven naar de harddisk.

Voor nadere informatie:
Sekuridata
Parallelweg Zuid 33-8
5281 LB Boxtel
Telefoon: 04116-74117

IPC *Slagvaardig automatiseren*

ZEER PROFESSIONEEL EN BETROUWBAAR

IPC... DAAR DOET U MÉÉR MEE!

* 100% compatible.
* optimale prijs/prestatieverhouding.
* O waitstate, 12, 16, 20, 25 en 33 Mhz IPC systemen zorgen voor een zeer snelle uitvoering van al uw computerwerkzaamheden.
* Gebruiksmogelijkheden: van stand alone systeem tot snelle fileserver in netwerken.
* Levering van 84 complete IPC standaard systemen uit voorraad.
* Alle IPC's zijn modulair gebouwd. Hierdoor kan in een later stadium uw IPC systeem tegen minimale kosten op een betrouwbare wijze worden opgewaardeerd naar een 16, 20, 25, of 33 mhz 386.

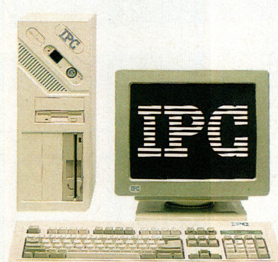
IPC 12 Mhz 286 AT

AT turbo desktop toren 80286/12 Mhz, O wait-state, 1 Mb RAM, uitbreidbaar tot 4 Mb op de moederkaart, parallel/ 2 x seriele poort op de moederkaart, 5 uitbreidingsslots - IDE interface voor 2 harde schijven + 2 floppy's - $5^{1/4}$", 1,2 Mb en $3^{1/2}$" 1,4 Mb FDD - ondersteunt 80287 coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met DOS, MS Windows 3.0*, $3^{1/2}$"FDD en 1 Mb werkgeheugen

IPC 12286/00M zonder harde schijf	**ƒ 2250,-**
IPC 12286/20M met harde schijf 20 Mb/30 ms	**ƒ 2900,-**
IPC 12286/40M met harde schijf 40 Mb/28 ms	**ƒ 3150,-**
IPC 12286/00V zonder harde schijf	**ƒ 3050,-**
IPC 12286/20V met harde schijf 20 Mb/30 ms	**ƒ 3700,-**
IPC 12286/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**ƒ 3950,-**

* Bij 1Mb geheugenuitbreiding
Harde schijven incl. controller met: cache memory, interleave 1:1, data transferrate ± 600 Kb/sec

IPC 16 Mhz 386 SX

AT turbo desktop toren 80386/16 Mhz, Ram shadow, Page interleave, O waitstate, 1 Mb RAM, uitbreidbaar tot 8 Mb op de moederkaart, parallel, 2 x seriele poort op de moederkaart - 4 uitbreidings slots - IDE interface voor 2 harde schijven + 2 floppy's - $5^{1/4}$", 1,2 Mb en $3^{1/2}$" 1,4 Mb FDD - ondersteunt 80287/8 en 80387 SX coprocessoren - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met MS DOS 4.01, MS Windows 3.0*, $3^{1/2}$"FDD en 1 Mb werkgeheugen

IPC 16386/00M zonder harde schijf	**ƒ 3200,-**
IPC 16386/20M met harde schijf 20 Mb/30 ms	**ƒ 3850,-**
IPC 16386/40M met harde schijf 40 Mb/28 ms	**ƒ 4100,-**
IPC 16386/80M met harde schijf 80 Mb/20 ms	**ƒ 4600,-**
IPC 16386/00V zonder harde schijf	**ƒ 4000,-**
IPC 16386/20V met harde schijf 20 Mb/30 ms	**ƒ 4650,-**
IPC 16386/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**ƒ 4900,-**
IPC 16386/80V met harde schijf 80 Mb/20 ms	**ƒ 5400,-**

* Bij 1Mb geheugenuitbreiding
Harde schijven incl. controller met: cache memory, interleave 1:1, data transferrate ± 600 Kb/sec

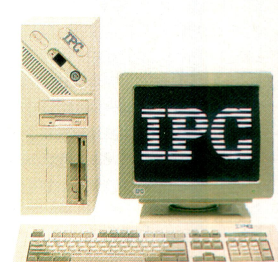
IPC 20 Mhz 386

AT turbo desktop toren 80386/20 Mhz, Ram shadow, Page interleave, O waitstate, 1 Mb RAM uitbreidbaar tot 16 Mb op de moederkaart, 6 uitbreidingsslots - parallel, 2 x seriele poort - IDE interface voor 2 harde schijven + 2 floppy's - $5^{1/4}$", 1,2 Mb en $3^{1/2}$" 1,4 Mb FDD - ondersteunt 80287/8 en 80387/20 coprocessor - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met MS DOS 4.01, MS Windows 3.0, $3^{1/2}$"FDD en 1 Mb werkgeheugen

IPC 20386/00M zonder harde schijf	**ƒ 4000,-**
IPC 20386/40M met harde schijf 40 Mb/28 ms	**ƒ 4900,-**
IPC 20386/80M met harde schijf 80 Mb/20 ms	**ƒ 5400,-**
IPC 20386/110M met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 5900,-**
IPC 20386/00V zonder harde schijf	**ƒ 4800,-**
IPC 20386/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**ƒ 5700,-**
IPC 20386/80V met harde schijf 80 Mb/20 ms	**ƒ 6200,-**
IPC 20386/110V met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 6700,-**

Harde schijven incl. controller met: cache memory, interleave 1:1, data transferrate ± 600 Kb/sec

IPC 25 Mhz 386

AT turbo desktop toren 80386 25Mhz, 64/128 Kb system ROM, Ram shadow, Page interleave, 0 ws cache read, 64 Kb direkt mapped cache geheugen, 4Mb RAM, uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart - 8 uitbr. slots - parallel/2 x seriele poort - IDE interface voor 2 harde schijven (interleave 1:1) + 2 floppy's - $5^{1/4}$", 1,2 Mb en $3^{1/2}$" 1,4 Mb FDD - ondersteunt 80387/25 coproc. - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met MS DOS 4.01, MS Windows 3.0, $3^{1/2}$"FDD en 4 Mb werkgeheugen

IPC 25386/00M zonder harde schijf	**ƒ 8300,-**
IPC 25386/80M met harde schijf 80 Mb/20 ms	**ƒ 9700,-**
IPC 25386/110M met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 10200,-**
IPC 25386/210M met harde schijf 210 Mb/15 ms	**ƒ 11100,-**
IPC 25386/00V zonder harde schijf	**ƒ 9100,-**
IPC 25386/80V met harde schijf 80 Mb/20 ms	**ƒ 10500,-**
IPC 25386/110V met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 11000,-**
IPC 25386/210V met harde schijf 210 Mb/15 ms	**ƒ 11900,-**

Harde schijven incl. controller met: cache memory, interleave 1:1, data transferrate ± 600 Kb/sec

MONITOREN

IPC MONOCHROME
MONOCHROME 14" MONITOR PAPER WHITE VIDEO OMKEERBAAR INCL. HERCULES-KAART (extra parallelpoort)

IPC VGA
VGA 14" KLEURENMONITOR PITCH 0,31,800X600 16 BITS VGA KAART (256 Kb RAM)

PRIJZEN EXCL. BTW

IPC INTELLIGENT BENELUX

DMA

AMSTERDAM
Tel.: 020 - 914241
Burg. Stramanweg 104

EDE
Tel.: 08380 - 50630/50690
Stationsweg 107

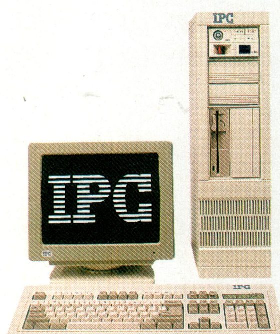
ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 03 - 8771155
Antwerpsesteenweg 124

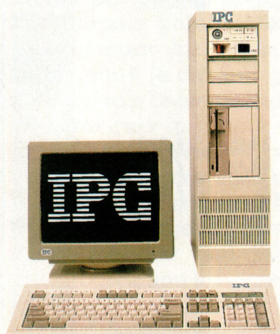
IPC *Slagvaardig automatiseren*

SPECTACULAIRE PRIJSDALING

IPC BIEDT
* Doorgroeimogelijkheden naar zwaarder systeem
* Support en service
* Kwaliteit
* Minder kosten

14" VGA monochrome monitor + 16 bits VGA kaart meerprijs t.o.v. Hercules ƒ 300,-

IPC 33 Mhz 386

AT Turbo vloer toren 80386/33 Mhz, 64/128 Kb ROM, Shadow RAM, Page interleave, 0 ws cache read, 64 Kb direkt mapped cache geheugen, 4 Mb Ram op moederkaart uitbreidbaar tot 24 Mb, 8 uitbr. slots - parallel/ 2 x seriele poort - IDE interface voor 2 h. schijven (interl. 1:1) + 2 floppy's - 5¼", 1,2 Mb en 3½" 1,4 Mb FDD - ondersteunt zowel 80387/33 als weitek coproc. - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.

Nu met MS DOS 4.01, MS Windows 3.0, 3½" FDD en 4 Mb werkgeheugen

IPC 33386/00M zonder harde schijf	**ƒ 9900,-**
IPC 33386/110M met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 11800,-**
IPC 33386/210M met harde schijf 210 Mb/15 ms	**ƒ 12700,-**
IPC 33386/338M met harde schijf 338 Mb/18 ms *	**ƒ 14500,-**
IPC 33386/00V zonder harde schijf	**ƒ 10700,-**
IPC 33386/110V met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 12600,-**
IPC 33386/210V met harde schijf 210 Mb/15 ms	**ƒ 13500,-**
IPC 33386/338V met harde schijf 338 Mb/18 ms *	**ƒ 15300,-**

Harde schijven incl. controller met: cache memory, interleave 1:1, data transferrate ± 600 Kb/sec
* Harde schijf incl. ESDI controller

IPC 25 Mhz 486

AT turbo vloer toren 80486 25Mhz, 128 Kb ROM, shadow RAM, 0 waitstate cache read, 64 Kb direkt mapped cache geheugen, 4Mb RAM op moederkaart, uitbreidbaar tot 24 Mb - 8 uitbreidingslots - IDE interface voor 2 h. schijven (interleave 1:1) + 2 floppy's - 5¼", 1,2 Mb en 3½" 1,4 Mb FDD - ondersteunt weitec coproc. - 102 key's toetsenbord - kaart + monitor.
LANDMARK SPEEDTEST 114.

Nu met MS DOS 4.01, MS Windows 3.0, 3½" FDD en 4 Mb werkgeheugen

IPC 25486/00M zonder harde schijf	**ƒ 13900,-**
IPC 25486/110M met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 15800,-**
IPC 25486/210M met harde schijf 210 Mb/15 ms	**ƒ 16700,-**
IPC 25486/338M met harde schijf 338 Mb/18 ms *	**ƒ 18500,-**
IPC 25486/00V zonder harde schijf	**ƒ 14700,-**
IPC 25486/110V met harde schijf 110 Mb/15 ms	**ƒ 16600,-**
IPC 25486/210V met harde schijf 157 Mb/15 ms	**ƒ 17500,-**
IPC 25486/338V met harde schijf 338 Mb/18 ms *	**ƒ 19300,-**

Harde schijven incl. controller met: cache memory, interleave 1:1, data transferrate ± 600 Kb/sec
* Harde schijf incl. ESDI controller

MONITOREN

IPC MONOCHROME
MONOCHROME 14" MONITOR PAPER WHITE VIDEO OMKEERBAAR INCL. HERCULES-KAART (extra parallelpoort)

IPC VGA
VGA 14" KLEURENMONITOR PITCH 0,31,800X600 16 BITS VGA KAART (256 Kb RAM)

IPC Portadesk 386 SX

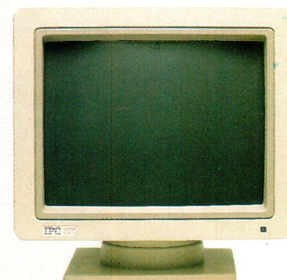
IPC PORTADESK LAPTOP 80386 SX/ 16 Mhz, 1Mb RAM, uitbreidbaar tot 4 Mb op de moederkaart, parallel/2x seriele poort op de moederkaart - 3½" 1,4 Mb FDD - 40 Mb hardeschijf - ondersteunt 80387 SX coprocessor - uitneembaar standaard 91 keys keyboard - LCD scherm met 16 grijstinten - batterij voor 4 uur funktioneren en oplaadapparaat.

Nu met MS DOS 4.01

IPC PORTADESK/40 **ƒ 5900,-**
incl. batterij + oplaad apparaat met 1" harde schijf 40 Mb/28ms.

OPTIES

- draagtas	ƒ 100,-
- batterij	ƒ 350,-
- oplaadapparaat	ƒ 190,-

14" VGA kleurmonitor

Resolutie 800 x 600 pixels, max. aantal kleuren 256, beeldpuntgrootte 0.31 mm., werkt met Hercules, CGA en EGA programma's, incl. VGA drivers voor; WP, Lotus, GEM, Autocad en vele anderen.

incl. 16 bits Paradise VGA kaart

SETPRIJS **ƒ 1250,-**

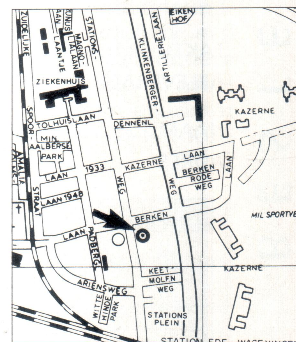
PRIJZEN EXCL. BTW

ZO KUNT U ONS BEREIKEN!

AMSTERDAM
Via de A2 snelweg Utrecht-Amsterdam
Pal aan de afslag (Diemen, Ouderkerk a/d Amstel)

EDE
Volg de borden Station en u komt vanzelf bij de Stationsweg.

IPC INTELLIGENT BENELUX **DMA**

AMSTERDAM
Tel.: 020 - 914241
Burg. Stramanweg 104

EDE
Tel.: 08380 - 50630/50690
Stationsweg 107

ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 03 - 8771155
Antwerpsesteenweg 124

GARANTIE & SERVICE

1 Maand niet goed, geld terug garantie. D.w.z. wanneer het systeem niet compatible blijkt te zijn, dan kunt u dit bij IPC terug brengen. 2 Jaar garantie ontvangt u op alle IPC-systemen. Na de garantietermijn kunt u bij IPC een onderhoudscontract afsluiten tegen een tarief van 8% van de aanschafwaarde/jaar. Alle door u bestelde systemen worden door IPC kompleet, gemonteerd en gebruiksklaar geleverd. Harde schijven geleverd in systemen zijn altijd geformatteerd en voorzien van een opstartfile.

REPARATIES

Reparaties worden direct door onze technische dienst verricht. Wij zijn hiervoor geopend: maandag t/m vrijdag van 9.00 - 17.00 uur. Zaterdags alleen na telefonische afspraak. Reparaties ter plaatse binnen de garantieperiode, ƒ 75,-,voorrijkosten. All-in onderhoudscontract voor 3 jaar -éénmalig 15% van de aanschafwaarde- voor: • service binnen 24 uur • geen voorrijkosten • geen arbeidsloon • geen onderdeelkosten.

DEMOCENTRUM

Voor testen van apparatuur en software kunt u zonder afspraak in de demonstratiecentra van DMA/IPC terecht. Hier kunt u indien gewenst, geïnformeerd worden over de mogelijkheden die DMA/IPC u biedt bij de oplossing van uw automatiseringsproblemen. De centra zijn geopend van maandag t/m vrijdag van 9.00 tot 17.30 uur. Zaterdag: (Amsterdam+Ede) 10.00 tot 16.00 uur.

UITBREIDINGEN

Floppy disk drive 5 1/4" 360 Kb	ƒ 220,-	Floppy disk drive 5 1/4" 1,2 Mb	ƒ 220,-
Floppy disk drive 3 1/2" 720 Kb	ƒ 220,-	Floppy disk drive 3 1/2" 1,4 Mb	ƒ 220,-
Geheugenuitbreiding 512 - 1 Mb (256Kb SIPPS)	ƒ 250,-	Geheugenuitbreiding 1 Mb (1Mb SIPP)	ƒ 450,-

BESTEL UW SYSTEEM

IPC systemen kunt u rechtstreeks bestellen per post (via ingevulde bestelbon), per telefoon of per fax bij al onze vestigingen:

Verkoopkantoren Intelligent PC Benelux

Amsterdam: Burg. Stramanweg 104, gebouw Parijs, 1101 AA Amsterdam
Tel. 020 - 914 241, Fax 020 - 919 791

Antwerpen: c/o Bedrijvencentrum, Antwerpsesteenweg 124, 2630 Aartselaar
Tel. 03 - 8771155 of 8771283 of 8771218, Fax 03 - 8771341

Ede: DMA AUTOMATISERINGSTECHNIEK, Stationsweg 107, 6711 PN Ede,
Tel. 08380 - 14873 of 50630, Fax 08380 - 50260

BESTELBON

TYPE MODEL	MODEL TOESLAG	AANTAL	PRIJS EX. 18,5% BTW	TOTAAL
			SUBTOTAAL	
			BTW 18,5%	
			TOTAAL	

FAKTUURADRES
AFLEVERADRES/

NAAM

ADRES

TELEFOON

HANDTEKENING/DATUM/STEMPEL

HCC-9

De HCC Computerverzekering

Met de HCC Computerverzekering bent u gedekt tegen schade die plotseling aan uw hardware optreedt: diefstal, beschadiging en dergelijke. Uw inboedelverzekering dekt deze schade meestal slechts beperkt of helemaal niet! De HCC Computerverzekering biedt een goede dekking tegen een lage premie. Bij apparatuur ouder dan een jaar geldt een gunstige afschrijvingsregeling.

De jaarpremies zijn:
f 36,11 tot f 5.000,-
f 52,83 van f 5.000,- tot f 10.000,-
f 69,55 van f 10.000,- tot f 25.000,-
f 86,27 van f 25.000,- tot f 40.000,-
f 119,71 van f 40.000,- tot f 60.000,-
f 153,14 van f 60.000,- tot f 80.000,-
f 186,58 van f 80.000,- tot f 100.000,-

Daarnaast wordt u elk jaar f 5,- administratiekosten in rekening gebracht. Indien u echter een machtiging tot automatische incasso afgeeft (zie het formulier op deze pagina) krijgt u een korting van 50% op de administratiekosten, u betaalt dan slechts f 2,50!

- De verzekerde moet lid van de HCC zijn
- De verzekerde apparatuur moet eigendom van de verzekerde zijn en moet zijn opgesteld op het privé-adres van de verzekerde.
- Bij tijdelijke opstelling van de apparatuur op een andere plaats dan het privé-adres van de verzekerde (mits niet het zakenadres) blijft de dekking van kracht.
- De dekking geldt binnen Nederland.
- Er is een eigen risico van f 150,- per schadegeval.
- De dekking gaat in bij ontvangst van uw betaling, of onmiddellijk wanneer u een incassomachtiging afgeeft!

Wat te doen bij schade

- Indien een door de HCC computerverzekering gedekte schade optreedt kunt u telefonisch een schadeformulier aanvragen bij het HCC Kantoor (03403-78788).
- Het kan zijn dat de verzekeraar een expert naar de schade wil laten kijken. Gaat u daarom nooit zonder overleg met de verzekeraar tot reparatie van de schade over.
- Bij schade door diefstal moet u met het ingevulde schadeformulier (een kopie van) het procesverbaal inzenden.

Vul het aanvraagformulier in!

U kunt deelnemen aan de HCC Computerverzekering door het aanvraagformulier hiernaast volledig en naar waarheid in te vullen en (liefst samen met de incassomachtiging) te sturen naar:

HCC
Afdeling Ledenadministratie
Postbus 149
3990 DC HOUTEN

Regeling Incasso

1. Voor rekeninghouders bij de Postbank of een andere bank bestaat de mogelijkheid om regelmatig terugkerende betalingen op een gemakkelijke wijze te regelen. Daartoe verleent u machtiging door invulling en ondertekening van de hiernaast afgedrukte machtiging.

2. Als u niet akkoord gaat met een incasso-overschrijving, dan kunt u het bedrag laten terugboeken. U moet hiervoor binnen een maand na de afschrijving schriftelijk een verzoek indienen bij het giro- of bankkantoor waar uw rekening wordt geadministreerd. Het bedrag zal zonder verdere navraag worden gerestitueerd.

3. U moet er voor zorgen dat er steeds voldoende saldo op uw rekening aanwezig is.

4. Mededelingen van intrekking en wijziging dient u te richten aan de HCC, uiterlijk een maand voor datum van ingang van de betalingstermijn.

5. De afschrijving van het contributie- of premiebedrag geschiedt bij het begin van de betalingstermijn.

6. De machtiging tot automatische incasso betreft uitsluitend de inning van contributiegelden en premies en kosten van de HCC Computerverzekering.

Aanvraagformulier HCC-computerverzekering

Naam: .... HCC lidnr.: ....

Adres: ....

Postcode + woonplaats: ....

Het betreft een nieuwe aanvraag/wijziging (doorhalen wat niet van toepassing is)
wenst voor de in zijn/haar bezit zijnde computer(s) met bijbehoren een HCC computerverzekering.
De apparatuur bestaat uit:

Artikel	Merk	Serienr.	Bouwjaar	Nieuwwaarde (incl. BTW)
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
			Totaal	f

Plaats: .... Datum: ....

Handtekening: .... Gewenste ingangsdatum: ....

MACHTIGING

Giro: [| | | | | |] Bank: [| | | | | | | | |]

bij bank: ____________________

te: ____________________

Ondergetekende verleent hierbij tot wederopzegging machtiging aan de Hobby Computer Club (HCC) te Houten om van zijn/haar bovengenoemd rekeningnummer bedragen te doen afschrijven die verschuldigd zijn wegens de contributie voor het lidmaatschap van de HCC en de premie en kosten voor de HCC computerverzekering.

Naam: ____________________ HCC lidnr.: ____________

Straat: ____________________

Postcode: ____________ Woonplaats: ____________________

Hij/zij verklaart zich akkoord met de geldende bepalingen en voorschriften.

Hij/zij heeft tevens kennis genomen van de incasso-regeling.

Handtekening
rekeninghouder ____________________ 19______

TOEGANG TOT ZAKELIJKE INFORMATIE MET UW PC

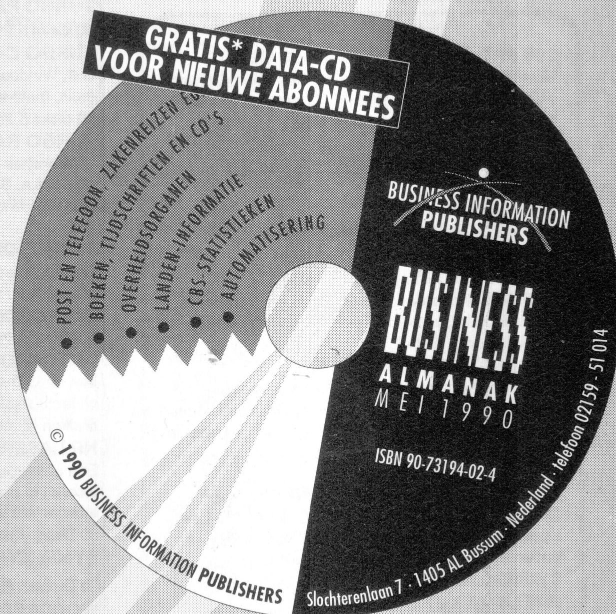
BUSINESS ALMANAK

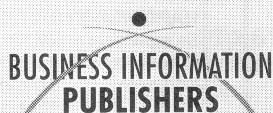
Stel u moet morgen naar Hannover. Met behulp van de Business Almanak data-CD vergelijkt u: wat gaat sneller, het vliegtuig of de trein; hoe laat kom ik aan; welk hotel kan ik reserveren; wat is het netnummer van Hannover; enzovoort. De uitvoer kunt u desgewenst printen.

De Business Almanak bundelt en structureert de informatie van tientallen actuele databanken. U vindt er snel en effectief informatie over:

- **Post en telefoon** (wereldwijd netnummers, tarieven, telecom-faciliteiten, 06-nummers, posttarieven)
- **Zakenreizen** (Europese vliegverbindingen, treinen, hotels)
- **Overheidsorganen** (contacten leggen met ministeries, parlementariers en ambtenaren)
- **Boeken, tijdschriften en audio-CD's**
- **Landen-informatie** (ambassades en verkeersbureaus, valutawaarden)
- **Automatisering** (computerservice- en softwarebureaus, PC-dealers)
- **CBS-statistieken**

De Business Almanak kan worden geraadpleegd door elke PC-gebruiker die in het bezit is van MS-DOS versie 3.1 - 3.3 en een CD-ROM-speler. Wie zich nu abonneert, vóór 15 september 1990 ontvangt de uitgave van mei 1990 gratis*.

BUSINESS INFORMATION **PUBLISHERS** · Slochterenlaan 7 · 1405 AL Bussum · telefoon 02159 - 51 014

INBOUWSET CD-ROM SPELER

Wie geen CD-ROM-speler bezit kan gebruik maken van dit unieke aanbod. Met de bon kunt u de CM 201 van Philips/LMS bestellen. De prijs van deze CD-ROM-speler, die u zelf kunt installeren in uw XT- of AT-PC, bedraagt slechts ƒ995,- (excl. BTW). U kunt de speler installeren op de plaats van een 5,25" FD-drive. Voor de inbouw is één vrij slot nodig. De speler is geschikt voor alle standaard CD-ROM-schijven.

BESTELBON

☐ Ja, ik bestel een jaarabonnement Business Almanak op data-CD (twee uitgaven) voor ƒ275,- excl. BTW (de Business Almanak mei 1990 ontvang ik gratis*).

☐ Ja, ik bestel een CD-ROM inbouwset CM-201 voor ƒ995,- excl. BTW. Levering geschiedt na betaling van de faktuur.

naam ______________________

adres ______________________

postcode/plaats ______________________

telefoon ______________________

bon opsturen naar:
BUSINESS INFORMATION **PUBLISHERS** · ANTWOORDNUMMER 586 · 1400 VB BUSSUM

* zolang de voorraad strekt

TOFWARE NEDERLAND

TOFWARE NEDERLAND LTD, postbus 245, 4530 AE Terneuzen, telefoon 01150-95898
Bank: 87.51.38.187, Giro: 521.55.83, Faxnr.: 01150-18878 Bank België: ASLK 001/1970281/93

Bel voor gratis catalogus

NIEUWE PAKKETTEN

ANTI VIRUS PAKKET
10 DISKETTES MET ANTIVIRUS
10 DISKETTES ƒ 69,-
100 PROGRAMMA'S-PAKKET
VOL III 20 DISKS ƒ 59,-
SEX PAKKET
VOL III 10 DISKS ƒ 39,-
NEDERLANDSTALIG
VOL II 10 DISKS ƒ 49,-
HOBBY PAKKET
VOL I T/M VI 10 DISKS ƒ 39,- P.S.
(ABONNEMENT JAN./JULI)
VGA SPEL/DEMO PAKKET
10 DISKETTES ƒ 59,-

100 PROGRAMMA'S-PAKKET VOL. I
Nu 100 programma's op 20 diskettes voor slechts ƒ49,-. Voor deze lage prijs krijgt u diverse games, educatief, database, windows etc.
20 DISKS 5.25" ƒ49,-

100 PROGRAMMA'S-PAKKET VOL II
Aanvulling op Vol I
20 DISKS 5.25" ƒ59,-

100 PROGRAMMA'S-PAKKET VOL I+II
40 DISKS 5.25" ƒ95,-

NEDERLANDST. PROGRAMMA'S
19 Diskettes boordevol Nederlandse programma's. O.a. educatief, antivirus, boekhouding, kleuter-spelletjes enz. ƒ69,-

SUPER-COMMUNICATIE-PAKKET
Een uniek pakket met vele datacommunicatie programma's zoals: Procomm, Boyan, Qmodem, Rbbs, Pc-mailbox, Kermit, enz. Ideaal voor het opzetten en opbellen van mailboxen.
15 DISKS ƒ49,-

SUPER-ADMINISTRATIE-PAKKET
De top-programma's PC-Write, PC-file en PC-Calc, samengebracht in 1 pakket. Ideaal voor de kleine ondernemer, compleet menu gestuurd.
8 DISKS 5.25" ƒ35,-

SPEL-PAKKET
10 Diskettes boordevol met mooie games.
10 DISKS 5.25" ƒ29,-

PRINTMASTER GRAFIEKEN
4 diskettes boordevol met printmaster plaatjes en grafieken.
4 diskettes ƒ25,-

NAAKTE VROUWEN.
Een pakket van 13 diskettes, volgepakt met de mooiste vrouwen(naakt). Alleen CGA.
13 diskettes ƒ49,-

SUPER SEX PAKKET VOL II
De opvolger op ons succes VOL I, nu nog mooiere plaatjes en ondeugende spelletjes. 7 diskettes ƒ29,-

EDUCATIEF
10 Diskettes boordevol educatieve programma's, inclusief kleuterspelletjes, reken training voor basisschool groep 1-8, muziek maken, analoog leren klokkijken, multiple choise, cijferdatabase enz.enz 90 % Nederlandstalig. ƒ69,-

TOOLS EN HULPPROGRAMMA'S

Onderstaande pakketten staan boordevol routines, source codes en libraries.

DBASE/ CLIPPER-PAKKET
Een ideaal pakket voor o.a. Dbase/clipper en ook Foxbase programmeurs. Boordevol routines voor adressenbeheer, barcode lezen, error-handling, clipper-libraries, mailmerge, asembler routines enz
ƒ79,- 50 disks 5.25 ƒ99,-

DESKJET TOOLS
10 diskettes met tools voor de HP-Deskjet.
10 diskettes ƒ 49,-

PRINTER TOOLS
10 diskettes met tools voor alle epson compatible printers. o.a. Fonts, Epson-controlle, letter-quality, desktop publishing, printer aanpassingen etc.
10 diskettes ƒ 49,-

GRAPHIC TOOLS VOOR PRINTSHOP
10 diskettes met kant en klare tekeningen en hulpprogramma's voor printshop.
10 diskettes ƒ 49,-

TURBO PASCAL 5.XX-PAKKET
50 disks 5.25" ƒ129,-

TURBO C-PAKKET
O.a. Windows,serriel-port,C-tutor, grafisch, sound, muis, multi-tasking etc.
50 disks 5.25" ƒ129,-

TURBO BASIC TOOL PACK
10 diskettes boordevol met nieuwe tools voor Turbo Basic.,o.a. Sinline, b747 simulator, Fractals, windows, pop-ups, Mandelbrot, Box-Drawing etc.10 diskettes ƒ45,-

MICROSOFT QUICK BASIC
O.a. fullscreen editor, met source, wondowing, string-mouse, etc. 10 Disks 5.25" ƒ29,-

MICROSOFT C-PAKKET
50 Disks 5.25" ƒ99,-

AUTOCAD UTILUTIES
Met dit kleine maar krachtige toolbox kunt u nu ook architectuur, electronische en electrische symbolen gebruiken bij AUTOCAD. 2 diskettes ƒ29,-

HP LASERJET TOOLS
Een uniek pakket voor de gebruikers van een HP laserjet of compatible. Met dit pakket haaltu alles uit uw laserjet wat u voorheen onwaarschijnlijk achtte.
30 Disks ƒ89,-

SYMPHONY TOOLS
20 Disks 5.25" ƒ69,

WORDPERFECT TOOLS
Het toolspakket voor WP 5.0 met macroverzamelingen, editor, gifimport, grafische beelden om aan een document toe te voegen, PTR tools, tutor etc.
9 Disks 5.25" ƒ29,-

LOTUS 1-2-3 WORK-SHEET/TOOLS
Power worksheet. Statistiek, grafieken, agenda, en financiën. Tips en truukjes. 20 diskettes die ervoor zorgen dat u een professioneel Lotus 1-2-3 gebruiker wordt.
20 Disks 5.25" ƒ69,-

MS-WINDOWS PROGRAMMING TOOLS (NIEUWE VERSIE 10 DISKS)
Nieuwe versie van dit populaire tools pakket nu met 10 diskettes. Inhoud o.a. Filelister,Command-post, Modem-programma's, menuprogramma's, etc. etc.
10 diskettes ƒ 49,-

VENTURA PUBLISHER PAKKET I
Super power pack incl. Style sheets, infos, grafisch, tricks, voor versie 1 en 2. Een must voor iedere ventura gebruiker.7 diskettes ƒ59,-

ASTROLOGIE PAKKET
10 diskettes met astrologie programma's.
10 diskettes ƒ 39,-

CLIP ART JUMBO PAKKET
20 diskettes boordevol met clip-art plaatjes voor DTP.
20 diskettes ƒ 69,-

OS/2 PAKKET
10 diskettes met programma's speciaal voor os/2.
10 diskettes ƒ 49,-

STARTERS PAKKET
Een pakket speciaal voor de startende computeraar. O.a. ms-dos cursus, spel, database en tekstverwerking.
10 diskettes ƒ 39,-

AARDE PER SATELIET (CGA VEREIST)
Een uniek pakket met mooie beelden van de aarde op uw
computer. 10 diskettes ƒ 39,-

AANDELEN PAKKET
Een pakket speciaal voor het beheer van uw aandelen en opties portefeuille.
10 diskettes ƒ 49,-

DESKTOP PUBLISHING
Dit pakket is samengesteld voor DTP. Inhoud o.a. opmaak- en tekenprogramma's, letterfonts etc.
10 diskettes ƒ 39,-

MUSIC COMPOSER
10 diskettes met geluid, tal van melodieën en een muziek
generator. 10 diskettes ƒ 39,-

KLEINE PROGRAMMEERTAAL PAKKETTEN
Ieder pakket bestaat uit een compiler, voorbeeld programma's en een handige cursus. Elk pakket is 5 diskettes en kost ƒ20,-
Beschikbaar zijn de talen:

C	PROLOG
FORTH	MODULA 2
PASCAL	ASSEMBLER

natuurlijk ook BASIC

PROFI-DATA KOMPRESSIE KIT
10 diskettes met de beste programma's om uw data te comprimeren. Met deze programma's is het mogelijk om programma's tot 90% minder ruimte te laten innemen op uw disk. Deze programma's besparen u wellicht een dure tapestreamer of een grotere harde schijf uit.
10 diskettes ƒ 69,-

HARDDISK-BOOSTERS (NIEUWE VERSIE)
De super tools om uw harde schijf te optimizen. Inclusief Quick-Cache (4.2), incl. high speed backup functies etc. 3 diskettes ƒ 25,-

SUPER DOS-SHELLS
Een super programma pakket om het gebruik van dos te vereenvoudigen, incl. POWERMENU 4.5 met password beveiliging, muissturing, Treeview, Point and Shot etc. 5 diskettes ƒ 30,-

EGA SPEL PAKKET VOL II
20 diskettes met de beste EGA games o.a. EGA trek, Kung Fu, Mosaix, Bastour, Captain Comic, Cunning Football, Cardgames, etc. etc.
20 diskettes ƒ 89,-

DIGITALE MUZIEK EN COMPONEREN
Eindelijk meerstemmige muziek op uw computer met de mogelijkheid om zelf uw muziek te componeren.
10 diskettes ƒ 49,-

LQ PRINTEN VOOR 9 NLDS PRINTERS
1 diskette ƒ 39,-

Hoe te bestellen? Stort het verschuldigde bedrag plus 18,5% BTW op onze bank- of girorekening onder vermelding van de titel. U kunt ook bestellen onder rembours (+ƒ7,50)
Bel dan **01150-95898**
BELGISCHE BESTELLERS: Wij zijn nu ook in BELGIE te vinden. Afhalen of versturen van cheques via: TOFWARE BELGIE, Haverreep 3, 9660 Assenede.
VANUIT BELGIE BEL GRATIS 11-8414

Bel voor gratis catalogus:

Nederland 01150-95898
België 11-8414

HCC Nieuwsbrief wordt veel èn lang gelezen

Lezerskringonderzoek van Inter/View

Berend Harmens

De HCC Nieuwsbrief wordt intensief gelezen door de leden van de vereniging en door de kopers van 'losse' nummers. Ruim dertig procent van de mensen die het blad in handen krijgen besteedt er maandelijk meer dan twee uur aan. Populair zijn vooral de testverslagen over hard- en software en de Marktinfo. Gemiddeld krijgt de HCC Nieuwsbrief een 'dikke zeven' als rapportcijfer. Dit blijkt uit een lezerskringonderzoek dat het bekende bureau Inter/View in mei heeft uitgevoerd in opdracht van de HCC.

Er is opdracht gegeven voor het onderzoek om antwoord te krijgen op enkele belangrijke vragen:
- Hoe waarderen de lezers de HCC Nieuwsbrief?
- Waaraan bestaat de meeste behoefte?
- Wie zijn de mensen die de HCC Nieuwsbrief lezen?

Bij onderzoeken zoals dit is het vanwege de snelheid en de kosten gebruikelijk dat maar een beperkte groep mensen naar hun mening wordt gevraagd. Om dan tóch een betrouwbaar beeld te krijgen is deskundigheid nodig. Daarom is gekozen voor inschakeling van Inter/View, dat veel ervaring heeft op dit gebied. Zo worden de meeste onderzoeken voor omroepverenigingen door Inter/View uitgevoerd. Er mag dan ook van worden uitgegaan dat de uitslag van de enquête in grote lijnen overeenkomt met de werkelijkheid.

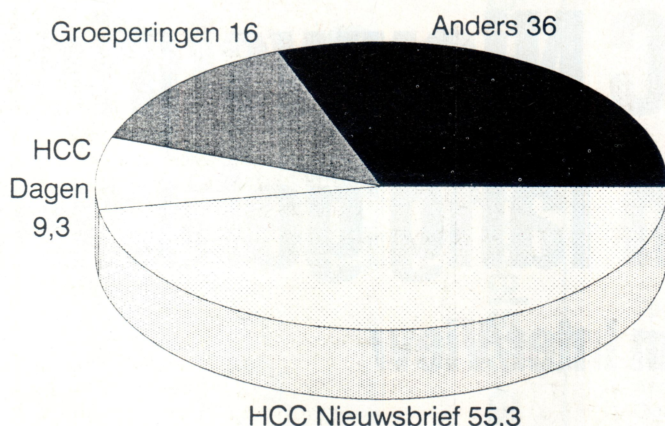
NIEUWSBRIEF De HCC Nieuwsbrief wordt als de belangrijkste reden genoemd om lid te worden en te blijven van de HCC. Maar het onderzoek rekent toch enigszins af met het idee dat veruit de meeste leden zich alleen maar 'Nieuwsbrief-abonnee' voelen en de andere activiteiten niet belangrijk vinden. Bijna een-derde van de ondervraagden vertelde wel eens naar de bijeenkomst van een afdeling of gebruikersgroep te gaan en rond de zeventig procent bezoekt van tijd tot tijd de HCC Dagen. Niettemin staat vast dat de HCC Nieuwsbrief een erg belangrijke functie heeft binnen de vereniging.

De HCC Dagen: één van de motieven om lid te worden.

De onderzoekers van Inter/View vinden dat de HCC Nieuwsbrief in vergelijking met andere bladen ongewoon goed en lang wordt gelezen. De gemiddelde leesduur ligt op anderhalf uur en dat is verhoudingsgewijs zeer veel. Dat lezen beperkt zich niet tot de mensen die het blad in de bus krijgen, want uit het onderzoek blijkt dat er gemiddeld ruim twee 'mee-lezers' zijn. Bij een oplage van zo'n 65.000 exemplaren betekent dit dus dat het blad maandelijks door bijna tweehonderdduizend mensen wordt gelezen. Bijna de helft leest het blad volledig of voor het grootste gedeelte en ook dat is een score die volgens de onderzoekers opmerkelijk hoog is. Na lezing wordt het blad door veruit de meesten bewaard.

VOORKEUR De lezers van de HCC Nieuwsbrief blijken vooral grote belangstelling te hebben voor de rubriek Marktinfo (48%) en de testverslagen van software (43%) en hardware (42%). Veel minder populair zijn de rubrieken zoals Basicode, Spel en het Probleem van de maand.
Dat de HCC Nieuwsbrief meer is dan alleen een computerblad blijkt uit het blok verenigingsnieuws, dat iedere

maand middenin het blad is te vinden. Rond de helft van de lezers leest het verenigingsnieuws (vrijwel) altijd, een kwart slaat de 'gele pagina's soms op. Ook de waardering voor dit onderdeel van de Nieuwsbrief is over het algemeen goed.
Wat verder opvalt is dat veel mensen wel de artikelen met listings lezen,

Ruime zeven als rapportcijfer

maar dat de groep die daarna achter de computer gaat zitten om die listings uit te tikken niet zo groot is (11,5%). Verschillende mensen blijken inmiddels al gebruik te maken van de mogelijkheid om de listing van het HCC Fido-net te halen, maar ook dat geldt toch voor een beperkt deel van de lezers.

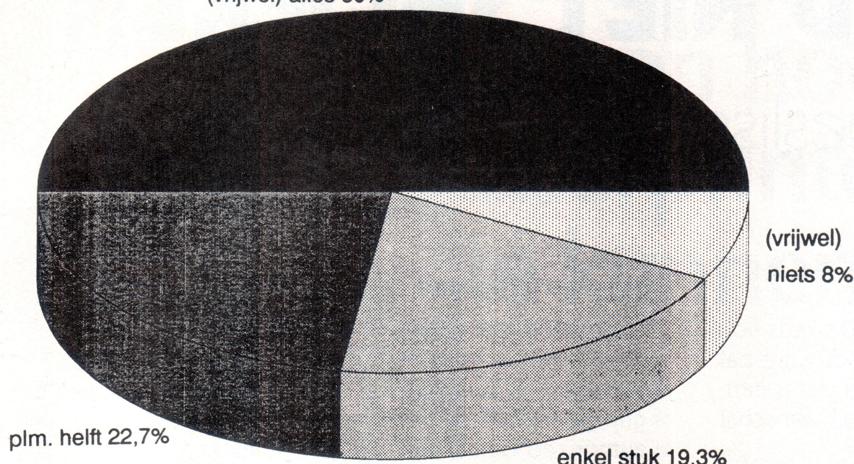
Veel belangstelling is er bij de leden van de groeperingen.

	mate van lezen			mate van interesse		
	altijd, meestal	soms, zelden	nooit	erg	tamelijk	niet
Van de redactie	60	31	9	6	70	20
Brievenbus	61	28	10	24	55	20
Nieuws	28	29	8	28	56	15
Colomn	35	37	17	11	61	23
Beginnersrubrieken	32	40	26	22	53	21
Software tests	72	25	3	49	53	7
Hardware tests	69	26	5	45	47	6
Verenigingsblok	49	37	14	13	50	32
Kliks	24	26	28	23	47	28
Probleem van de maand	35	30	35	33	39	27
Spel	19	33	43	8	35	57
Basicode	21	26	53	17	51	29
Leestafel	59	28	11	33	52	15
Marktinfo	73	19	5	38	52	11
Advertenties	74	22	4	29	59	12

ADVERTENTIES Interessant is het oordeel van 'de Nieuwsbrief-lezer' over de advertenties. Daar blijkt een ongekend grote belangstelling èn waardering voor te bestaan.

Driekwart van de ondervraagden leest de advertenties altijd. Veruit de meeste lezers vinden dat de advertenties ook goed in het blad passen.
Dat de advertenties zo sterk de aandacht trekken zal ongetwijfeld te maken hebben met het feit zeer veel mensen plannen hebben om soft- en hardware aan te schaffen, waaronder een tweede computer (of nóg meer...). Ongeveer een-derde van de lezers laat zich door de advertenties leiden bij het kopen. In dat opzicht scoren de testverslagen in de HCC Nieuwsbrief nog hoger, want voor meer dan de helft van de lezers zijn die (min of meer) beslissend voor het doen van een aankoop.

DE LEZER Hoe ziet 'dè lezer' van de HCC Nieuwsbrief er uit? Daar is natuurlijk geen echt antwoord op te geven, er zijn sterke verschillen in opleiding, ervaring en belangstelling. Maar uit het onderzoek is wel een gemiddelde te halen. Eerst en vooral: de HCC Nieuwsbrief is (helaas?) nog steeds een uitgesproken 'mannen-

blad'. Slechts drie procent van de lezers zijn vrouwen. Dat moet vooral voor degenen die het fenomeen vrouw waarderen toch een wat droef stemmende conclusie zijn. De meeste lezers zitten in de leeftijdsgroep van 30 tot en met 49 jaar, het gemiddelde ligt rond de 41 jaar. Het opleidingsniveau van de lezers is volgens Inter/View erg hoog. 62% heeft een opleiding op HBO-niveau of hoger.
Veel lezers van de HCC Nieuwsbrief hebben zowel thuis als op het werk met 'de computer' te maken. In veel gevallen zijn ze ook (mee) beslissend bij aanschafplannen op het werk.
Veruit de meeste lezers vinden dat ze een gevorderd computergebruiker zijn. Dat blijft natuurlijk een wat moeilijk begrip. Je zou kunnen verwachten dat zeer weinig mensen dan de artikelen voor beginners lezen. Maar eenderde zegt deze juist altijd te lezen, er valt dus kennelijk ook voor de gevorderden altijd nog wat te leren.

COMPUTERGEBRUIK Het gebruik van de computer blijkt weinig verrassingen op te leveren. Met vele lengtes voorsprong staan de tekstverwerkers op de eerste plaats, gevolgd door databases en spreadsheets. Veel lezers – bijna 60% – van de HCC Nieuwsbrief hebben thuis een modem aan de computer gekoppeld.

Wat iedereen eigenlijk wel wist wordt door het onderzoek nog eens bevestigd. De onder MS-DOS werkende computer is veruit het meest in gebruik, ongeveer bij driekwart van de lezers. □

PROFESSIONALS LATEN ZICH DE MOND NIET SNOEREN

als het gaat om beslissingen op pc-ware gebied

mondig

Hard- en software schaf je niet zomaar aan. De keus voor een configuratie heeft, net als de keus voor software-pakketten, consequenties voor jaren. Logisch dus dat u een weloverwogen beslissing maakt als het gaat om aanschaf van pc's, printers, pakketten en dergelijke.
Uw keus baseert u vanzelfsprekend op ervaringsfeiten, èn op uw wensen en eisen. En natuurlijk op deskundig, op maat gesneden advies.
Voor een enorm assortiment in pc-hard- en -software, voor deskundig tailor made advies, voor dedicated support, kortom: voor alles wat u nodig heeft om een juiste keus te maken, èn die keus als juist te blijven ervaren, bent u bij Logicsoft aan het goede adres.

(mond)voorraad

Eén telefoontje naar Logicsoft volstaat! U krijgt alle informatie die u maar wenst. Telefonisch (uit mondvoorraad) als dat nodig is. Maar heeft u liever een overzicht op papier, dan kan dat natuurlijk ook. Onze sales-afdeling stuurt u per omgaande alle gewenste informatie toe over de produkten die we verkopen. En dat produktaanbod is zo groot, dat ons eerste advies aan u is onze prijslijst aan te vragen. Die bevat naast een opsomming van alle produkten duidelijke informatie over levering (in negen van de tien gevallen uit voorraad), over onze vriendelijke prijzen, en over mogelijke kortingen. Een brochure om te bewaren. Totdat de nieuwste prijslijst uit is. En omdat wij u inmiddels kennen, krijgt u die automatisch toegestuurd!

van-mond-tot-mond

Logicsoft is een begrip in de pc-wereld. Een begrip bij onze cliënten en bij hun relaties. Van-mond-tot-mond-reclame.... U kent dat wel. Maar Logicsoft is ook een begrip geworden bij haar toeleveranciers. Vandaar dat wij authorized dealer zijn van een uitgelezen groep producenten van hard- en software èn officieel IBM-dealer. Dat betekent overigens niet dat wij u op een of andere wijze zullen binden (al zijn wij dol op klantenbinding gebaseerd op wederzijds vertrouwen). Want onafhankelijkheid voeren wij hoog in ons vaandel. U krijgt bij ons onafhankelijk advies, zowel op hardware- als op software-gebied.

Logicsoft als partner

Logicsoft Europe is een van de grootste onafhankelijke pc-ware-leveranciers in Europa. Een positie die we in de loop der jaren hebben bereikt door onze optimale service. Logicsoft onderscheidt zich door objectieve advisering, gedegen documentatie, support en technische ondersteuning. U wilt dit alles zelf ervaren? Dat kan. Belt u 020-14 61 61.
Want als u dat nummer toetst of draait, ontvangt u alle gewenste informatie èn de zekerheid dat u krijgt wat u zoekt.

LOGICSOFT EUROPE

Authorized dealer for: Ashton Tate, AST, AutoCad, Borland, Computer Associates, C.P.I., IBM, Intel, Lotus, Microsoft, Novell, Plus Development, Rank Xerox, Rhône Poulenc, STSC, WordPerfect and others.

Wie logisch nadenkt
komt automatisch bij ons terecht

Gyroscoopweg 80 / 1042 AC Amsterdam
Telefoon 020-14 61 61 /
Fax 020-14 60 51 / Telex 10759 Logic

EEN GREEP UIT DE RECENTE OOGST COMPUTERBOEKEN VAN UITGEVERIJ

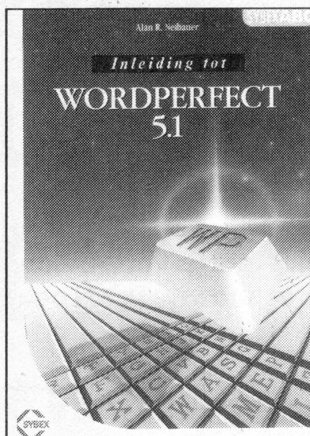
HET GEHELE SYBEX FONDS - INCLUSIEF DE ENGELSTALIGE IMPORT - OMVAT RUIM 300 TITELS EN BESLAAT PRAKTISCH ONMISBARE INFORMATIE OVER EEN GROTE VEELHEID AAN ONDERWERPEN - TE VEEL OM HIER TE NOEMEN.

VOOR EEN COMPLEET OVERZICHT VAN ALLE BESCHIKBARE SYBEX BOEKEN KUNT U ONZE CATALOGUS BESTELLEN. VUL DE BON IN...

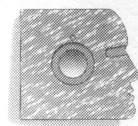
SYBEX BOEKEN LEVEREN NIET ALLEEN KENNIS, ZIJ BRENGEN U OOK VAARDIGHEDEN BIJ.

SYBEX BOEKEN ZIJN VERKRIJGBAAR BIJ DE BOEKHANDEL.

inleiding tot WORDPERFECT 5.1

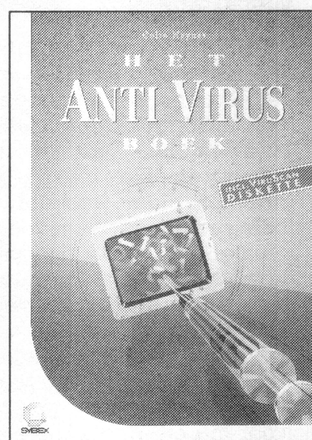
PRAKTIJKBOEK
LOTUS 1-2-3

praktijkboek LOTUS 1-2-3

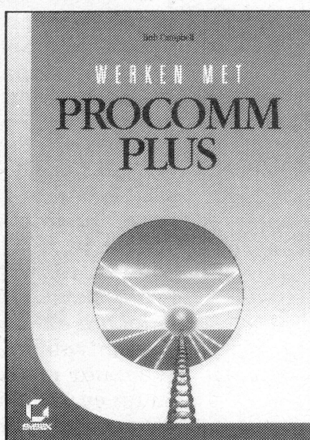
het complete UNIX boek

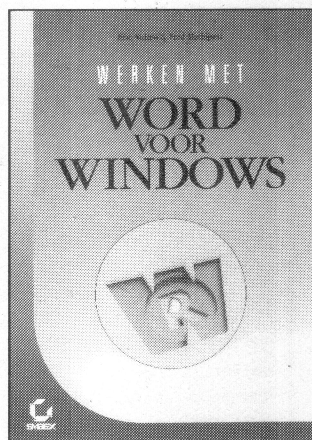

het ANTI VIRUS boek

werken met PROCOMM PLUS

werken met WORD voor WINDOWS

BON:

STUUR MIJ DE SYBEX CATALOGUS:

NAAM: ....

STRAAT: ....

POSTCODE: ....

PLAATS: ....

MIJN BELANGSTELLING GAAT SPECIFIEK UIT NAAR: ....

DEZE BON OPSTUREN NAAR:
UITGEVERIJ SYBEX, POSTBUS 3177, 3760 DD SOEST

dB_Babbel (4)

In deze Babbel wordt ingegaan op het gebruik van *arrays* en de voor- en nadelen ervan. Aparte variabelen kunnen vaak beter vervangen worden door een array. Ik zal ook reageren op opmerkingen die ik van een lezer ontving.

Rob Drop

ARRAYS Arrays zijn tabellen, structuren waarin een reeks waarden achter elkaar zijn opgeslagen. De waarden zijn opgeslagen in **elementen**. Arrays hebben namen die dezelfde structuren opleveren als geheugenvariabelen maar waaraan nog een tabelstructuur is toegevoegd, zodat de elementen zijn te benaderen aan de hand van het elementnummer. De notatie is bijvoorbeeld: **werkar[14]**. De naam wordt gevolgd door het elementnummer tussen haken. Bij de diverse dBase-talen zijn ze recht, behalve bij Foxbase+ waar ze rond zijn (een voor mij onbegrijpelijke incompatibiliteit). Alleen dBase III(+) kent geen arrays. De elementnummers worden ook **subscript** of **index** genoemd.

Arrays moeten eerst gedeclareerd worden zodat de structuren worden opgebouwd om er dan waarden in te kunnen opslaan, het stadium van de toekenning of *assigning*.

```
DECLARE werkar[30]          && dBase IV en
   Clipper
***DIMENSION werkar[30]     && dBXL en
   Quicksilver
***DIMENSION werkar(30)     && Foxbase!
werkar[1] = 24              && assigning
***werkar(1) = 24           && Foxbase!
werkar[10] = 'ABOEDABA'
werkar[20] = .T.
```

De diverse dBase-talen kennen hun eigen commando's en functies voor het manipuleren van arrays. Gemeenschappelijk is maar een beperkt stel basismogelijkheden zoals hieronder gehanteerd:

```
werkar[1] = 24)
werkar[helem] = 'POEPOE'
werkar[4+2*hval-4*hsubs] = .T.
```

```
hval = werkar[elnum]wvar
FOR ii = 1 TO LEN(werkar)
   *met LEN() is aantal elementen
   te bepalen
   *FOR..NEXT in Clipper, dBXL en
   Quicksilver
   IF TYPE("werkar[ii]") <> 'U'
      *het element is dus gevuld
      helem = werkar[ii]
      *doe verder iets met helem
   ENDIF
NEXT
*In dBase IV en Foxbase dus alleen
 DO WHILE
leng = LEN(werkar)
ii = 0
DO WHILE .T.
   ii = ii + 1
   IF TYPE("werkar[ii]") <> 'U'
   .....
   ENDIF
   IF ii = leng
      EXIT
   ENDIF
ENDDO
```

ARRAYS EN PUBLIC/PRIVATE Met DECLARE of DIMENSION worden arrays *private* gedeclareerd. In Babbel(3) in HCC Nieuwsbrief 130 (juli) heb ik uiteengezet wat *public* en *private* betekenen in samenhang met *globaal* en *lokaal*. Dit komt erop neer dat *private/lokaal* een variabele nietkenbaar maakt voor een hogere module en *public/globaal* wel. Dit geldt evenzo voor arrays en er kan ook uitdrukkelijk in deze zin gedeclareerd worden:

```
PRIVATE var, vararr[10]
PUBLIC pvar pvarar[20]
```

De eerste variabele en array werken dus lokaal en de tweede globaal. Dit geldt voor alle dBase-talen en zowel ten aanzien van procedures als UDF's.

Er dient nog op gewezen te worden dat arrays altijd **by reference** worden overgedragen aan submodules. In de derde Babbel wordt de parameteroverdracht en by reference en by value besproken: respectievelijk de verwijzing naar de naam of een kopie van de waarde wordt doorgegeven. Arrays zijn veelal omvangrijk dus een kopie zou geheugenproblemen kunnen geven, vandaar!

ARRAYS IN DBASE IV Er zijn één- en tweedimensionale arrays mogelijk met maximaal 1023 elementen. Alle commando's en functies zijn direct op array-elementen mogelijk als ze passen bij het type van het element. Dit geldt overigens algemeen en bij Clipper in het bijzonder!

Er zijn enkele specifieke array-commando's zoals COPY TO ARRAY en APPEND FROM ARRAY.

```
USE werk
COUNT FOR klantnr > 1200 TO artel
DECLARE records[artel,5]
COPY TO ARRAY records FOR klantnr > 1200
```

Voor de records waarvan de klantnummers groter zijn dan 1200 worden de 5 velden naar de array gekopieerd. Met APPEND FROM ARRAY is weer de andere kant op te werken.

ARRAYS IN CLIPPER Clipper Summer '87 biedt vele specifieke functies aan waardoor arrays grote mogelijkheden bieden aan de programmeur. Ik zal er een paar bespreken. Bepaalde functies, zoals ACHOICE(), geven zeer uitgebreide mogelijkheden. Er zijn alleen één-dimensionale arrays mogelijk met maximaal 4096 elementen.

ASCAN() is een zoekfunctie die is te vergelijken met SEEK en FIND.

```
hpos = ASCAN(prar, 'auto')
hvar = prarr[elnum]
```

De functie zoekt het element dat met 'auto' begint. De inhoud ervan kan dan verder worden gemanipuleerd. Handig, hè?

Met ACHOICE(), AFIELDS() en ADIR() zijn keuzesystemen op te zetten. Ik geef een stuk code om dat te verduidelijken.

```
filenum = ADIR("*.dbf")
PRIVATE files[filenum]
ADIR("*.dbf",files)
filekeus = ACHOICE(7,26,20,43,files)
werkfile = files[filekeus]
```

Met de eerste regel wordt bepaald hoeveel .DBF-files er in de 'huidige' directory aanwezig zijn. Daarmee wordt de array gedeclareerd en dan in de derde regel gevuld met de namen en extensies van de .DBF-files. Met de vierde regel wordt een window opgezet daarin bevinden zich de namen onder elkaar en de mogelijkheid te kiezen. Terug komt het elementnummer van de array zodat in de vijfde regel de naam van de gekozen file is op te halen. Er kan dan wat met de .DBF-file gedaan worden. Dit is een belangrijke kern voor een filemanager.

ARRAYS IN FOXBASE Ook hier zijn er enkele speciale mogelijkheden voor het manipuleren van arrays.

```
STORE hvar to foxar1(50,50)
foxar2(50,50) = pvar
```

Dit zijn twee manieren om een array te declareren en alle elementen met de variabele te vullen (= initiëren).

```
USE klapper
SCATTER FIELDS naam, telefnr TO klaparr
*
USE newklap
GATHER FROM klapar FIELDS naam, telefnr
```

In de tweede regel worden de waarden van de opgesomde velden in de array gezet en in de vierde regel naar een andere .DBF-file geschreven. Zo kunnen hele records worden gemanipuleerd. Eventueel worden waarden in de array eerst veranderd alvorens ze naar de nieuwe .DBF-file worden geschreven.

NUT VAN ARRAYS In arrays zijn grote aantallen waarden op te slaan waarbij allerlei typen achter elkaar en door elkaar te zetten zijn. Deze zijn in programma's veel eenvoudiger te benaderen dan een reeks variabelen. Ik gaf eerder de code met FOR..NEXT en DO WHILE. Het is ook veel minder vaak nodig macro's te hanteren en dat heeft het voordeel dat extreme **fragmentatie** van het werkgeheugen wordt voorkomen.

Fragmentatie ontstaat doordat, bij in het leven roepen van een variabele er onder meer een **symbol** (een structuur van 16 bytes die nodig is om de variabele verder in het programma te kunnen vinden) in het werkgeheugen wordt gezet die willekeurig ergens in het geheugen wordt gezet zodat het geheugen in stukken wordt gehakt. Een vrij geheugen van bijvoorbeeld 60 Kbytes kan in stukken van maximaal 2.5 Kbytes worden gehakt. Een schermvariabele van SAVE SCREEN TO scrvar past er niet meer in (24*80 tekens = 2000 plus voor ieder teken een byte voor de attributen: kleur, helderheid is totaal 4000 bytes). De foutboodschap 'Not enough memory' verschijnt en het programma breekt af. De ellende is dat de symbols blijven bestaan totdat de EXE-file wordt verlaten dus het geheugen wordt bij een EXE-file net kippengaas met enorm veel kleine stukjes geheugen die verder eigenlijk onbruikbaar zijn. Als u even flink bezig bent met Clipper dan is dat de reden dat u vastloopt!

Met het in het leven roepen van een array komt er maar één symbol in het geheugen terwijl een array enkele duizenden waarden kan bevatten. Dat vermindert de fragmentatie enorm.

Het gevolg van het hanteren van arrays is snellere programma's met veel meer mogelijkheden. Arrays zijn daarom zo snel dat ze in het geheugen zitten. Ze winnen het verre van DBF-files want daarvoor is lezen en schrijven van schijf nodig dus dat betekent vertraging vanwege de positionering van de lees/schrijfkop boven de schijf.

REACTIES OP BRIEF Een lezer reageerde op mijn eerste Babbel. Hij vroeg of er behalve het swap-programma OVERLAY voor Clipper ook iets dergelijks voor bijvoorbeeld dBase IV bestaat. Mij is in ieder geval zo'n programma niet bekend. Wie weet het wel?
Er zijn wel swappers voor DOS in het algemeen. In de USA wordt geadverteerd (in onder meer de amerikaanse PC Magazine en Byte) met Dr Switch of Switch-It en andere programma's. Ik heb ze nog niet in Nederland gezien. Het antwoord op de vraag of er al een compiler is die dBase IV-code kan compileren is 'nee'. Het wachten is op de Professional Compiler van Ashton Tate. Verder zijn de diverse dBase-talen te zeer incompatibel om de compilers te kunnen uitwisselen. DBase IV maakt wel object-code aan maar deze is niet te linken met bijvoorbeeld Plink86 of MS Link.

In de brief werd ook gewezen op een ernstig foutje in de listing voor het maken van VERDER.BAT. Er is een ECHO weggevallen op de laatste regel. Mijn nederige excuses voor aangericht leed. Ik geef nu de juiste listing.

```
RUN ECHO @ECHO OFF> verder.bat
RUN ECHO CLS>> verder.bat
RUN ECHO DIR/W>> verder.bat
```

WORDT VERVOLD Mijn ruimte is nu nagenoeg op. Ik wil wel kort wijzen op twee Clipper-toolpakketten van Nederlandse makelij: **CLIPTOOLS** versie 3 en **APTOOLS** versie 2. Deze leveren beide zeer veel mogelijkheden voor de doorsnee Clipperaar; de 'power programmer' in Clipper heeft ze niet nodig. Het tweede pakket levert vooral basisfuncties terwijl het eerste ook uitgebreide functies levert die erg veel kunnen. Daarmee is vrij snel een programma te schrijven. In het bijzonder de netwerkmogelijkheden en de DBF-manipulatie (DBUSE() etc) zijn goed uitgewerkt. Beide pakketten kan ik warm aanbevelen. Cliptools is van Micro Consult Nederland, Oegstgeest, telefoon: 071-170401, fax: 071-156154. Aptools is van Assist Programs, Tolbert, telefoon: 05945-17165 en ook te verkrijgen bij Lemax, Badhoevedorp, telefoon: 02968-94210, fax: 02968-93855. □

OVERIGE BESTEMMINGEN

Als je met Dirksen Tele-Educatie studeert, hoef je nooit te rennen voor de laatste lichting

Dirksen opleidingen introduceert namelijk Tele-Èducatie, de meest efficiënte studiemethode als je hogerop wilt met informatica. Met je PC thuis leg je direct contact met ons studiecentrum, met docenten en medecursisten.

Je studeert thuis met perfect uitgebalanceerd lesmateriaal. En als je huiswerk klaar is, hoef je maar te bellen en 'on line' verschijnen onmiddellijk alle correcties, met tekst en uitleg. Hoef je dus nooit meer naar de post en kun je achter je buro à la minute je huiswerkresultaten afwachten, zodat je in je eigen tempo onbelemmerd doorstudeert. Met Dirksen Tele-Educatie kun je cursussen volgen voor het Praktijkdiploma Informatica (MBO-niveau) en AMBI (HBO-niveau). Deze opleidingen kun je overigens net als de elektronica opleidingen ook gewoon schriftelijk of mondeling volgen.

Bel snel voor meer informatie 085-544644. Of vul de bon in en loop voor de laatste maal naar de brievenbus.

Dirksen opleidingen

Specialist in Informatica en Elektronica

Parkstraat 25, 6828 JC Arnhem
Telefoon (085) 544 644

Met Dirksen Tele-Educatie laten de resultaten niet lang op zich wachten

BON voor gratis informatie

Ja, ik wil meer weten over:

- ☐ Dirksen Tele-Educatie
- ☐ Praktijkdiploma Informatica
- ☐ AMBI-opleidingen
- ☐ Elektronica-opleidingen

erkend door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen op grond van de Wet op de erkende onderwijs-instellingen, voor zover het onderwijs binnen de reikwijdte van de Wet valt.

Naam: ______________

Straat: ______________

Postcode: ______________

Plaats: ______________

(in gesloten envelop, zonder postzegel, zenden naar:
Dirksen opleidingen, antwoordnummer 677, 6800 WC Arnhem).

8KG-PC-TE

ANYKEY

Sneller...

...mag niet volgens de bordjes van moeder May. Gelukkig vallen ònze moederbordjes niet onder haar jurisdictie. Want...

Onder redactie van Ed Baars en Harm-Jan Wieringa

Sander van Malssen uit Gouda wil weten of:
...het zonder complicaties mogelijk is om de Intel 8088 van mijn Commodore PC20-II te vervangen door een NEC processor. En zo ja, welke moet ik dan nemen, de V20 of de V30? En hoeveel bedraagt de snelheidswinst?
De V20 is het snellere broertje van de 8088. De V30 is bedoeld als vervanging voor de 80286. En voor de 80386 is er nog de V40. Het vervangen van de 8088 door de V20 gaat bij de meeste XT's probleemloos, maar er kunnen zich conflicten voordoen met andere onderdelen van de machine. De garantie dat het bij u ook lukt valt helaas niet te geven, want fabrikanten wijzigen tijdens de looptijd van een bepaald type nog wel eens wat. Volgens SI (System Information) van Norton is de NEC V20 ongeveer tweemaal zo snel als de 8088 voor bepaalde instructies, maar dat hoeft niet altijd op te gaan. We kennen ook gevallen waarbij de snelheidswinst beperkt bleef tot tien procent.

J. Hankel uit Overdinkel vogelde iets heel inventiefs uit. Zijn AT-286 kloon loopt op 20 Mhz. Maar:
...Als ik de Landmarktest draai, klokt deze ongeveer 18 Mhz. Toets ik vervolgens twee keer 'Command.com' in, dan haalt 'ie 25.9 Mhz. Maar dat kost wèl extra geheugen.
Na wat experimenteren kwam ik er achter dat met het opstarten van residente programma's in Autoexec.bat, het aantal keren dat ik 'Command-.com' moet starten verandert. Soms is één keer genoeg, dan weer drie keer. Hoe start ik hem nu automatisch altijd in de snelste mode?

Hoe verzint hij het! We hebben het dadelijk geprobeerd met onze eigen machines. Maar noppes. Logisch eigenlijk, want Command.com is een programma als alle andere. En softwarematig is die klok echt niet sneller te krijgen. Als je die Landmarktest op je machine loslaat en daarna SI (System Info) van Norton Commander draait, krijg je overigens wéér andere waarden. Wat dit soort metingen betreft, is de genoemde SI van Norton een betrouwbaarder graadmeter. Laat die Landmarktest dus maar voor wat hij is.

Conversie

L. van Starrenburg uit Den Haag heeft twaalf floppen tekst die hij maakte met Vizawrite op zijn oude CBM 64. Hij wil ze nu overzetten op zijn nieuwe PC. Helaas schrijft hij er niet bij met welke disk-drive hij werkte (over cassettebandjes praat ik maar even niet). De meeste CBM-drives gebruiken een formaat dat niet leesbaar is voor PC's.
De heer K. Storm uit Hellevoetsluis worstelt met hetzelfde probleem, maar bij hem gaat het niet om teksten, maar om de programma's. Als beide machines beschikken over een seriële RS232-poort, is de zaak met een zogenaamde nulmodemkabel (een kabel waarin de draadjes gekruist zijn) en twee communicatieprogramma's (in de PD-sfeer volop te krijgen) snel overgepiept.
Willen we het via floppen doen dan riskeren we een hoop grijze haren. Er zijn wel programma's (bijvoorbeeld XENOCOPY) die een DOS-machine niet-DOS floppen kan laten lezen, begin er echter maar niet aan. Ik kan uren verhalen over diverse martelgangen op dat gebied. Kan het ècht niet anders en zijn de teksten belangrijk, dan is een gang naar een daarin gespecialiseerd bedrijf (Gouden Gids) de meest simpele oplossing. En de kosten vallen wel mee. Het overzetten van programmatuur in machinetaal is zinloos, want de processoren kennen elkaars code niet. Met het Commodore-BASIC valt nog wel wat te doen, mits er niet in is gePEEK'd en gePOKE'd (graphics), want het DOS-geheugen is geheel anders ingedeeld. Ook file-handling procedures gaan geheel de mist in. Tekstfiles geven geen problemen, mits ze zijn weggeschreven in 'kale' ASCII. Dus zonder codes voor vet of onderstrepingen.

Printerdrivers

Het grafische linefeed-probleem op de Star-Gemini van **Hans Broeksma** uit het vorige nummer is opgelost. **Ide Nentjes** uit Urk wies ons de oren (stom, stom!):
Uw eigen IBM-GG levert onder nummer PCNL318 een diskette met het programma GEMGRAPH.COM. Dit vervangt het programma GRAPHICS van de Gemini. Gewoon eerst runnen voor de grafische toepassing wordt opgestart en de zaak is voor de bakker.
Ook **Jan Hunck** uit datzelfde nummer kan tevreden zijn. **A. Wickenhagen** uit Breda zond een aangepaste printerdriver voor Jan's General Electric TXP-1000 printer:
Ik maak reeds enige jaren gebruik van die printer en heb er tot nu toe alleen bij Dynamic Publisher problemen mee ondervonden. De dipswitches heb ik alle drie open staan en dan luistert hij naar de drivers van Epson FX-80 en de IBM-graphicsprinter. Bij WP 5.0 loopt hij op de de IBM PC5152 graphics-printer. Bij enkele pakketten heb ik wèl de besturingscodes moeten veranderen in het programma. Maar dat was enkele minuten werk.

SESAM open u!

In nummer 124 en 127 kwamen twee groepen leden aan het woord: zij die wilden voorkomen dat BASIC-programma's konden worden gekraakt ondanks het feit dat ze waren gesaved met de parameter P(rotected) waardoor ze niet meer te listen zijn, en zij die er een eer in stellen om die beveiliging te kraken. Die laatste groep ligt nu op kop door een brief van **Rob Cremers** uit Maastricht. Hij schrijft:
Je kunt een niet-BASIC-programma maken dat via BASIC kan worden aangeroepen, maar dat in Assembler is geschreven. Het heet 'LEESPROT.BAS', en je moet het niet onder BASIC maken, maar wèl in de BASIC-directory zetten. Handel als volgt:

```
debug [enter]
-e 100 ff 1a [enter]
-n leesprot.bas [enter]
-r cx [enter]
CX 000
:2 [enter]
-w [enter]
writing 0002 bytes
-q [enter]
```

Wil je nu een protected BASIC-programma listen, dan moet je eerst (GW)BASIC(A) starten, vervolgens met 'LOAD' de dwarsligger binnenhalen, daarna intypen: LOAD "leesprot", waarna Sesam met 'LIST' zijn geheimen prijsgeeft.
Rob was zo eerlijk om erbij te zeggen dat hij het niet zèlf maakte. Hij las het jaren geleden in een computerblad. De naam van het blad is hij vergeten. Maar ach, jaren geleden was er maar één hobby-computerblad in Nederland. Dat kan dus niet missen.
Het werkt overigens perfect! Uw redacteur was ermee in de wolken. Toen ik nog jong, onbezonnen en roekeloos was, maakte ik een, uiteraard, zéér intelligent programma met gevoelige (en dus Protected) informatie. Bij de overgang naar DOS vulde ik mijn gemis aan liquiditeiten aan met de opbrengst van die oude machine. Het slotje op mijn dagboek bleek daarna ook voor **mij** te gelden; DOS lustte een paar programmaregels niet en die P stond het wijzigen ervan in de weg. Dankzij Rob weet ik eindelijk haar adres. Ze bleek verhuisd... □

Het subtiele van SUBST

SUBST, weet u wat het doet? Gebruikt u het? Jarenlang heb ik het genegeerd, tot ik onlangs op twee erg handige toepassingen van SUBST kwam. Ik gebruik het nu om snel ergens op de harde schijf te komen, en in mijn PATH zit nu een pienter puntje, dat mijn batchfiles voor het opstarten van al mijn programma's gebruiken. SUBST van A: tot Z:

De padvinder van de PC

Marc van Munnen

CD OEPS/VERGISSING/FOUTJE Heel vaak gebeurt het mij dat ik in een programma een bestand moet opgeven dat niet in de huidige subdirectory staat, en heel vaak zit ik dan te hannesen met de naamgeving. Even een backslash '\' vergeten, een kleine typefout, en het gaat mis. Het overkomt mij vooral als ik via het modem aan de telefoon hang en een denkbeeldig getik mij de zenuwen op het lijf jaagt. Maar ook als het goed gaat, erger ik mij aan de lange naamgeving die ik notabene zelf verzonnen heb.
Een oplossing levert SUBST. SUBST is een standaard DOS-commando, waarmee drive-letters gezet kunnen worden op bestaande subdirectory's. Dat gaat bijvoorbeeld als volgt met

```
SUBST T:C:\WOORD\WP5\HCC\TEST
```

SUBST is een extern programma en moet dus wel door DOS gevonden kunnen worden, anders volgt de bekende foutmelding 'Bad command or filename'. Is het gelukt, dan kun je alle bestanden uit die subdirectory te pakken krijgen met het superkorte **T:**. Wil ik nu het bestandje BLABLA kopiëren naar een diskette in A:, dan zeg ik **COPY T:BLABLA A:**. Wil ik zien wat in die subdirectory met-die-lange-naam staat, dan geef ik **DIR T:**. Etcetera.
T: geeft een verkorte toegang tot de subdirectory-structuur op drive C: en wel dat deel dat in dit geval begint met de naam:
\WOORD\WP5\HCC\TEST; de hele tak hierachter ligt open voor T:.
Met **CD** kun je T: verzetten op een ander deel van die tak, maar bijzonder is dat de *root*-directory van T: vast ligt op C:\WOORD\WP5\HCC\TEST.
Verder krijg je een overzicht van je definities met SUBST als je geen parameters opgeeft, en kun je een drive-letter verwijderen met de parameter /D.

LASTDRIVE Vóórdat SUBST aan drive T: een subdirectory van C: kan toekennen, moet drive T: gecreëerd zijn. Dat kan alleen in de CONFIG.SYS, met het commando LASTDRIVE. LASTDRIVE geeft aan, zoals de naam al zegt, welke drive-letter de laatste in het alfabet is die door DOS gebruikt kan worden. Als er geen CONFIG.SYS is, of het commando LASTDRIVE daarin ontbreekt, dan neemt DOS een versie-afhankelijke vaste waarde aan. In DOS 3.2 krijg je bijvoorbeeld automatisch E: als laatste drive. Ik heb in mijn CONFIG.SYS als laatste drive Z: aangegeven met **LASTDRIVE = Z**, en kan dus alle letters van A: tot Z: gebruiken. Meer drives kun je ook niet krijgen. Ik moet er echter bij vermelden, dat elke drive die je erbij neemt, extra geheugenruimte vraagt. Zo'n 80 bytes per letter.
Maar het geheugenbeslag weegt niet op tegen het gemak. Ik heb inmiddels U: voor Utility's, P: voor Public Domain (nee, niet voor Programma's), H: voor HCC, T: voor testmateriaal, en Z: voor... Zoek. Hier kom ik op een andere handige toepassing van SUBST.

VARIABEL ZOEKPAD Wat staat er allemaal in uw DOS-PATH? Tien tegen één, dat het er wemelt van de dikke toepassingen: dBase, Word (-Perfect, -Star), Lotus en vult u maar aan. Een zichzelf respecterende installatieprocedure voegt altijd wat toe aan het PATH, en voor je het weet, is het vol. Want DOS ondersteunt een maximumlengte van 122 tekens. Daarnaast kan een uitgebreide PATH de zoektijden onnodig lang maken en loop je het risico dat identieke programma-namen in verschillende zoekpaden elkaar in de weg zitten. In de literatuur en computertijdschriften vind je daarom diverse varianten van de volgende oplossing: sla het PATH op in een variabele (zeg: ORGPATH), breidt het PATH uit voor de gewenste toepassing en herstel het path na afloop met ORGPATH. Dit alles in een batchfile. Zo kun je het PATH kort houden, en toch al je programma's blijven gebruiken.
Hier een andere oplossing met SUBST, die het PATH niet uitbreidt en zelfs niet aanpast: wat ik noem het *variabele zoekpad*.

ESSENTIEEL PUNT Wat we nodig hebben, is een extra drive-letter, laten we zeggen: Z. Die maken we met: **SUBST Z: C:**, ervan uitgaande dat SUBST in de huidige directory, of in het DOS-PATH te vinden is en dat uw programma's zich in drive C: bevinden. Hierna maken we éénmalig een nieuw DOS-PATH, waarin opgenomen: '**Z:.**'. Vergeet de punt niet, die is essentieel, want hij staat voor 'huidige directory'. Het path ziet er nu bijvoorbeeld als volgt uit:

```
PATH=C:\DOS;Z:.;C:\UTIL;D:\
```

De puntkomma's zijn hierin de scheidingtekens.
Stel dat u WordPerfect heeft staan op C:\WOORD\WP51. Om deze subdirectory in het path te krijgen hoeft u nu alleen nog maar op te geven:
CD Z:\WOORD\WP51. Na deze opdracht zijn alle WP-programma's voorhanden, wáár u ook bent op de harde schijf. Want u heeft Z: gezet op de subdirectory van WP, terwijl DOS via het PATH zoekt in de huidige subdirectory van Z:, en dat is nu die van WP. Het draait hierbij dus om de '.' in het PATH.

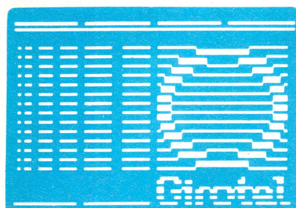
OOK VOOR DATA De beschreven oplossing voor een variabel zoekpath werkt ook met het public domain utility DPATH, dat tot versie 3.2 van DOS goede diensten kan bewijzen, om overlays, hulpfiles e.d. (in het algemeen de *niet* .EXE-, .COM- of .BAT-bestanden) beschikmaar te maken voor programma's, ongeacht de huidige subdirectory. DPATH gebruikt een *data*path in óf de variabele DP, óf het DOS-PATH zelf. Neem je in DP een variabel datapad op, dan hoef je daarna nog slechts de gebruikte drive-letter op de gewenste directory te zetten, en klaar is Kees. Dit maakt het draaien van DPATH, steeds als het datapad gewijzigd wordt, overbodig.
Of de beschreven methode ook werkt met APPEND (vanaf versie 3.30 bij DOS geleverd), zou ik niet durven zeggen, maar is zeker het proberen waard. □

SAMENVATTING
In config.sys:
LASTDRIVE = Z
aanpassen of toevoegen.

In autoexec.bat:
PATH=[...]Z:.;[...]
SUBST Z: C:\
SUBST U: C:[...]\UTIL
etc.

In <toep>.bat:
als de toepassing staat in C:\HIER\STAAT\IE
CD Z:\HIER\STAAT\IE

Word Girotel abonnee en bestel via de Postbank een 2400 baud modem voor f 275,-.

Girotel is het telebanksysteem van de Postbank dat de toekomst heeft. Want per computer regelt u uw bankzaken snel, makkelijk en efficiënt. Al meer dan 30.000 girorekeninghouders met een PC kozen voor het gemak van het moderne bankieren. En maar liefst 1.500 Postbank-klanten sluiten zich hier iedere maand bij aan.

De voordelen.

Girotel werkt heel eenvoudig. Via uw PC, een telefoonaansluiting en een modem belt u met de Girotel computer en kunt u uw bankzaken regelen. U krijgt twee maal per dag een actueel overzicht van uw saldo en de mutaties op uw rekening. Dus u kunt precies zien hoe uw zaken ervoor staan.

U kunt zo eenvoudig controleren of u een rekening al betaald heeft, dan wel of u een betaling al ontvangen heeft. Verder kunt u toekomstige betalingen van tevoren ingeven. U bepaalt zelf wanneer een betaling uitgevoerd moet worden.

Girotel biedt u nog talloze andere mogelijkheden, bijvoorbeeld gebruik maken van uw girospaarrekeningen, het aanvragen van een reisverzekering of beleggen in het Postbank Beleggingsfonds.

Zeven dagen per week van 06.00 tot 23.00 uur staat Girotel tot uw beschikking.

Modem 2400/2400 (V22bis) voor f 275,-.

Voor het telebankieren met Girotel heeft u een IBM compatible PC nodig. Deze moet voorzien zijn van een modem (V21, V22, V22bis of V23) en bijbehorende videotex software. Als u nú Girotel abonnee wordt kunt u tijdelijk via de Postbank een Bausch CN 3522 PC modem met videotex software bestellen voor slechts f 275,- (incl. BTW).

Het modem is geschikt voor IBM PC/XT/AT en compatible computers.

Wat kost Girotel.

Voor slechts f 5,- per maand bent u al Girotel abonnee. Daarbij komen nog uw telefoonkosten, maar die blijven beperkt door het lokale telefoontarief of door het gratis Offline programma waarmee u uw opdrachten zonder telefoonverbinding kunt voorbereiden.

Meer weten over Girotel?

Wilt u meer weten over Girotel en het modem, stuur dan onderstaande coupon op.

Aanvraagcoupon

Stuurt u mij s.v.p. de folder Girotel met aanvraagformulier en informatie over het modem met bestelformulier.

Naam: ____________________

Adres: ____________________

Postcode: _____ Plaats: ____________

Mijn girorekening is:

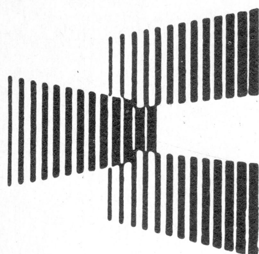
☐ Ik heb nog geen girorekening. Stuur mij daarom ook de folder 'De girorekening'.

S.v.p. verzenden in een ongefrankeerde envelop aan: Postbank N.V., Afdeling Girotel, Antwoordnummer 999, 8900 PB LEEUWARDEN.

POSTBANK

340165

Future computers

Jupiterstraat 266
1232 HK Hoofddorp
tel: 02503-13372
Fax: 02503-40130

KIES DE TOEKOMST DIE BIJ U PAST!

Vergroot de mogelijkheden van Uw computer

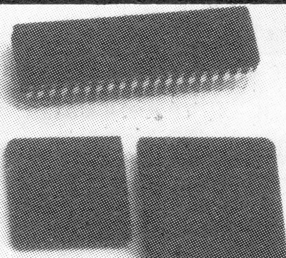
De goede prijs/prestatie verhouding van onze hard- en software brengt een optimaal gebruik van uw computer binnen handbereik. In ons ruime assortiment zijn alle toonaangevende kwaliteitsmerken vertegenwoordigd. Onze specialisten zijn u graag van dienst bij het samenstellen van een configuratie volgens uw wensen en eisen. Door het leveren van totaaloplossingen is het mogelijk alle componenten op elkaar af te stemmen.

En na aflevering staat de aftersales service voorop, hetgeen zekerheid geeft voor een langdurig gebruik van uw apparatuur.

NETWERKEN

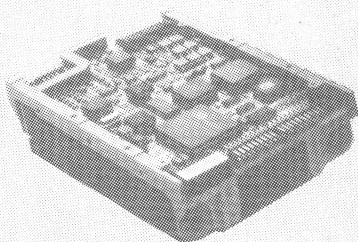
Novell Els-II	2495,-
Novell advanced network	4895,-
Novell Netware 386	12995,-
Arcnet kaart 8 bits	195,-
Ethernet kaart, 8 bits	350,-
Ethernet kaart, 16 bits	450,-
Passive hub /4	75,-
Active hub /4	650,-

CO-PROCESSOREN

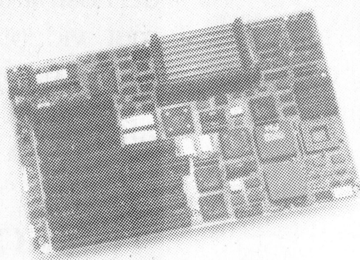
8087-1	395,-
80287-8	450,-
80287-10	499,-
80287-12	650,-
80387SX-16	689,-
80387SX-20	799,-
80387-20	899,-
80387-25	1150,-
80387-33	1350,-
Weitek 3167-25	2195,-
Weitek 3167-33	2995,-

DRIVES

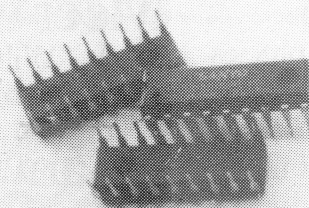
40 Mb + contr.	599,-
Seagate 42 Mb, 24 ms	699,-
Quantum 84 Mb,19 ms	1595,-
Conner 100 Mb, 25 ms	1495,-
Conner 200 Mb, 16 ms	2595,-
3,5" 1.44 Mb floppydrive	159,-
Archive 150 Mb Tapestreamer	1995,-
AT FD/HD Controller (1:1)	225,-
AT bus host adapter	125,-
XT/AT Floppy-controller	89,-

MAINBOARDS

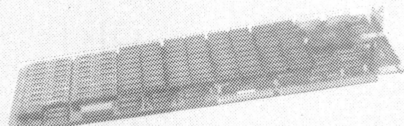
XT 8088,	10Mhz/640Kb	275,-
AT-286,	12Mhz/0Kb	350,-
AT-286,	16Mhz/0Kb	595,-
AT-386,	20Mhz/0Kb	1195,-
AT-386,	33Mhz/0Kb	2895,-
AT-386,	33Mhz/0Kb 64Kb Cache	2895,-

GEHEUGENUITBREIDING

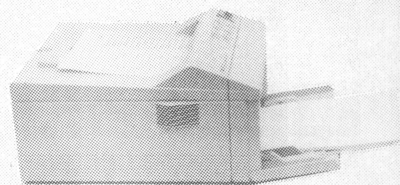
	1+	50+	250+
41256	7,95	6,50	5,25
411000/44256	19,95	16,50	14,95

Sip/Sim 1 Mb	240,-
Sip/Sim 256 Kb	60,-

Everex EMS krt XT 0 Kb	249,-
Everex EMS krt XT 1 Mb	499,-
Everex RAM 3000 krt AT 0 Kb	299,-
Everex RAM 3000 krt AT 1 Mb	549,-
Everex RAM 3000 krt AT 2 Mb	749,-

PRINTERS

HP Deskjet	1275,-
HP Deskjet plus	1495,-
HP Laserjet IIP	2395,-
HP Laserjet III	4195,-
Pacific 25 in one v II/IID/IIP	699,-
Pacific 25 in one v III	899,-
Pacific Headlines	539,-
Pacific page v IIP/IID/III	899,-
Pacific page v II	1289,-
geheugen uitbreiding	
2 Mb II/IID	650,-
2 Mb IIP/III	650,-
2 Mb v. Canon	795,-

MODEMS

2400 Bps intern	195,-
2400 Bps extern MNP-5	425,-
9600/2400 Bps intern FAX/modem	695,-

VIDEO KAARTEN +MONITOREN

Hercules plus compatible	399,-
VGA 256/16 bits	225,-
VGA 512/16 bits	399,-
VGA 1 mb/(1024x768x256)	499,-
ATI VGA Wonder	699,-
VGA Color Monitor	795,-

DIVERSEN

AT kast + voedingen	350,-
Mini Tower + voeding	450,-
Tower + voeding	695,-
Keyboard 101 keys	139,-
Voeding 200 W, AT	199,-
Voeding 150 W,XT	149,-
Ser/Par/Game Kaart	89,-
Dataswitch x-cross	79,-
Dataswitch ABCD auto	199,-
AT Bios	79,-

Prijzen in Dfl, excl. 18,5 % Btw en onder voorbehoud.

Leren programmeren in Basicode-2

Ben Rintjema

Deze rubriek is speciaal voor beginners en voor iedereen die geïnteresseerd is in het programmeren in Basic. Iedere computerbezitter kan meedoen, ongeacht de computer die hij of zij heeft. Het doel is om creatief bezig te zijn. Deze reeks artikelen begon in HCC Nieuwsbrief 100 (januari 1988). Gaandeweg worden de programma's moeilijker. De volgende serie heeft iets te maken met beleggingen. Ik noemde het systeem 'WALLSTREET', naar de beurs waar het allemaal begon.

De vorm waarin het systeem wordt gegoten is een relationele database van de tweede categorie. In het systeem 'WALLSTREET' laten we u zien wat u nog meer kunt doen met de informatie die de effectenbeurs ons kan verstrekken. De figuur die daarbij ontstaat is bekend als de 'corkscrew' (kurketrekker). Als je zo'n ding rechtsom draait, draai je jezelf er in, andersom er uit. Deze figuur is gebaseerd op de hoogste en de laagste koers en de omzet (in stuks) van een fonds op een beursdag. Deze koersen hebben normaal een redelijke afstand van elkaar. Dat gaat op en neer. Geleidelijk of plotseling wordt het verschil tussen deze koersen kleiner. Dan neemt de spanning op de beurs toe. Er gaat wat gebeuren. Om dan de juiste beslissing te kunnen nemen moet u de omzet (in stuks) van dat fonds kennen. Ook daarin zijn wijzigingen opgetreden. De combinatie brengt u in een alarmfase. Kopen of verkopen?
De benodigde informatie vindt u in de financiële (dag)bladen. U kunt ook een on-line verbinding met de beurs aanvragen.

U kiest overigens zelf welke koersen u wilt vastleggen. Die keuze kunt u op elk gewenst moment veranderen.
Onder koersgegevens worden hier verstaan:

gegeven	maximaal	aantal karakters
naam van het fonds	-	zie hieronder
nominale waarde	9999.99	7
datum	DD-MM-JJJJ	10
openingskoers	999.99	6
hoogste koers	999.99	6
laagste koers	999.99	6
slotkoers	999.99	6
omzet (in stuks)	99999999	8

De naam van een fonds fungeert tevens als filenaam van het betreffende koersbestand en is dus afhankelijk van wat uw DOS toestaat.
Natuurlijk nemen we de eeuwigdurende kalender aan boord, geldig tot en met 31 december 9999. Dan kunt u nog even vooruit. U kunt maximaal honderd fondsen inbrengen en voor ieder fonds een koersbestand voor maximaal 260 dagen informatie. Deze getallen kunt u aanpassen aan de grootte van uw computer, het geïnstalleerd extra RAM-geheugen en de grootte van uw opslagmedium. U kunt werken met één of met twee drives of cassette-recorders.

PROGRAMMA U laadt nu het programma 'ASCII' in uw computer. Dat programma stond in HCC Nieuwsbrief 127 (april 1990). Run het programma. Kijk ook meteen in listing 1, hierna volgend, vanaf regel 3700. Maak steeds een aantekening in de listing achter het betreffende regelnummer, als het bij u anders is. We nemen nu eerst aan dat uw toetsenbord de volgende toetsen heeft: 4 pijlen als aangegeven - 'ESC' - 'RETURN'. Op de RETURN-toets kan bij u 'ENTER' staan. Druk die toetsen achtereenvolgens in en vergelijk of de ASCII-code overeenkomt met het getal dat in de listing in die CHR$() staat. Is de ASCII-code een ander getal, dan moet dat tussen de haakjes komen te staan. Geen 'ESC'-toets aan boord? Maak dan ES$ = "E" (hoofdletter). Geen pijlen aan boord? In de programma's wordt steeds het assenkruis I, J, K, M aangegeven. Kies een assenkruis links op het toetsenbord, bijvoorbeeld W, A, S, Z (hoofdletters), zoals hier voor ES$ is aangegeven, bijvoorbeeld NB$ = "W". Alle genoemde toetsen *moeten* verschillende ASCII-codes hebben. Gebruik *nooit* de cijfers of de punt! De keuze is aan u. Wijzig waar nodig ook de scherm-informatie: <RETURN> in <ENTER>, <ESC> in <E>, 'of pijlen' in 'of W, A, S, Z'.

Laad nu het deelprogramma BASIS-2 in uw computer. Dat ontstond in HCC Nieuwsbrief 124 (januari 1990) na het intypen van listing 2. Voor het afvoeren van regels hebben de meeste computers de opdracht DEL of DELETE. Kijk in uw Basic handleiding hoe de syntax precies is. De volgende regels moeten worden afgevoerd: 1000 tot en met 1350, 3500 tot en met 4010, 16000 tot en met 22560, 25000 tot en met 30080. Naar verwachting houdt u over de regels 2800 tot en met 3120, 10000 tot en met 12080, 24000 tot en met 24220. Controleer dit.

Met MS-DOS en MSX typt u de listings 1 en 2 in, met Apple II de listings 1 en 3. Met een andere computer typt u listing 1 in en u neemt uit listing 2 over wat voor uw computer van toepassing is. De Commodore 64/128 gebruikt de opdrachten van MS-DOS, zij het dat de opdracht om een bestand te OPENen anders is. Na het intypen van deze listings SAVEt u het geheel als BASIS-3. Dat is het gemeenschappelijke deel van de nu volgende programma's. De volgende keer gaan we verder. □

```
21610 FI$ = D2$ + ":" + PN$ + NF$
21620 OPEN"O",1,FI$
21630  REM ---------------
21640  PRINT#1,KR: FOR Z = 1 TO KR
21650  PRINT#1,KR$(Z): NEXT Z
21660  REM ---------------
21670 CLOSE#1: RETURN
22000 N3$ = "drives instellen"
22010  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22020  PRINT "In welke drive is de programma-disk?"
22030 VT = 7: GOSUB 22100:D1$ = IN$
22040  GOSUB 250:HO = 0:VE = 11: GOSUB 110
22050  PRINT "In welke drive is/komt de bestandsdisk?"
22060 VT = 13: GOSUB 22100:D2$ = IN$
22070  RETURN
22100 HO = 0:VE = VT: GOSUB 110
22110  PRINT "Typ A of B of C, enz): ";
22120  GOSUB 210: PRINT IN$: GOSUB 12000
22130  RETURN
22200  REM  DIRECTORY OP SCHERM
22210  GOSUB 2910: PRINT
22220 FILES D2$ + ":" + PN$ + "*.*"
22230  PRINT : RETURN
22400  REM  EEN OF MEER DRIVES - PROGRAMMA-DISK
22410  IF D1$ = D2$ THEN 22430
22420  RETURN
22430  GOSUB 2910: GOSUB 250: PRINT
22440  PRINT "Doe de programma-disk": PRINT
22450  PRINT "in drive " + D1$: PRINT
22460  PRINT "Druk een toets in zodra gereed";
22470  GOSUB 210: PRINT : RETURN
22500  REM  EEN OF MEER DRIVES - BESTANDSDISK
22510  IF D1$ = D2$ THEN 22530
22520  RETURN
22530  GOSUB 2910: GOSUB 250: PRINT
22540  PRINT "Doe de bestands-disk": PRINT
22550  PRINT "in drive " + D2$: PRINT
22560  PRINT "Druk een toets in zodra gereed";
22570  GOSUB 210: PRINT : RETURN
24500  REM  PROGRAMMA LADEN + OPSTARTEN
24510  GOSUB 22400
24520  GOSUB 2910: GOSUB 250
24530 N$ = "het programma":M = 5:VE = 8: GOSUB 3000
24540 N$ = "Hoofd-Menu":VE = 12: GOSUB 3000
24550 N$ = "wordt nu geladen"
24560 M = 5:VE = 16: GOSUB 3000
24565  STOP
24570 FI$ = PN$ + "HM"
24580  RUN D1$ + ":" + FI$
24590  END
```

Listing 3 - Apple II

```
20000  REM  INDEX INLEZEN
20010 FI$ = PN$ + "INDEX"
20020  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";FI$
20030  PRINT  CHR$ (4);"READ";FI$
20040  INPUT S1: INPUT D1: INPUT S2: INPUT D2
20050  INPUT MP: INPUT UC: INPUT KB
20060  FOR Z = 1 TO 6: INPUT SK(Z): NEXT Z
20070  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";FI$
20080  GOSUB 23100: RETURN
20300  REM  FONDSEN INLEZEN
20310 FI$ = PN$ + "FONDSEN"
20320  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";FI$;R2$
20330  PRINT  CHR$ (4);"READ";FI$
20340  INPUT FD: FOR Z = 1 TO FD
20350  INPUT FD$(Z): NEXT Z
20360  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";FI$
20370  RETURN
20600  REM  KOERSEN INLEZEN
20610 FI$ = PN$ + NF$
20620  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";FI$;R2$
20630  PRINT  CHR$ (4);"READ";FI$
20640  INPUT KR: FOR Z = 1 TO KR
20650  INPUT KR$(Z): NEXT Z
20660  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";FI$
20670  RETURN
21000  REM  INDEX WEGSCHRIJVEN
21010 FI$ = PN$ + "INDEX"
21020  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";FI$;R1$
21030  PRINT  CHR$ (4);"WRITE";FI$
21040  PRINT S1: PRINT D1: PRINT S2: PRINT D2
21050  PRINT MP: PRINT UC: PRINT KB
21060  FOR Z = 1 TO 6: PRINT SK(Z): NEXT Z
21070  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";FI$
21080  RETURN
21300  REM  FONDSEN WEGSCHRIJVEN
21310 FI$ = PN$ + "FONDSEN"
21320  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";FI$;R2$
21330  PRINT  CHR$ (4);"WRITE";FI$
21340  PRINT FD: FOR Z = 1 TO FD
21350  PRINT FD$(Z): NEXT Z
21360  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";FI$
21370  RETURN
21600  REM  KOERSEN WEGSCHRIJVEN
21610 FI$ = PN$ + NF$
21620  PRINT  CHR$ (4);"OPEN";FI$;R2$
21630  PRINT  CHR$ (4);"WRITE";FI$
21640  PRINT KR: FOR Z = 1 TO KR
21650  PRINT KR$(Z): NEXT Z
21660  PRINT  CHR$ (4);"CLOSE";FI$
21670  RETURN
22000 N3$ = "drives instellen"
22010  GOSUB 2950: GOSUB 250: PRINT
22020  PRINT "In welke drive is de programma-disk?"
22030 VT = 7: GOSUB 22100:S1 = S:D1 = D
22040 HO = 0:VE = 11: GOSUB 110
22050  PRINT "In welke drive is/komt de bestandsdisk?"
22060 VT = 13: GOSUB 22100:S2 = S:D2 = D
22070  GOSUB 23100: RETURN
22100 HO = 0:VE = VT: GOSUB 110
22110  PRINT "Geef slot- nummer (1-7): ";
22120  GOSUB 210: PRINT IN$:S =  VAL (IN$)
22130  IF (S < 1) OR (S > 7) THEN 22100
22140 HO = 0:VE = VT + 1: GOSUB 110
22150  PRINT "Geef drive-nummer (1-4): ";
22160  GOSUB 210: PRINT IN$:D =  VAL (IN$)
22170  IF (D < 1) OR (D > 4) THEN 22140
22180  RETURN
22200  REM  DIRECTORY OP SCHERM
22210 CT$ =  LEFT$ ("CATALOG",7 - 4 * PD)
22220  PRINT  CHR$ (4);PN$;CT$;R2$
22230  PRINT : RETURN
23000  REM  COMPUTER-AFHANKELIJK
23010 PD = 0: IF  PEEK (48896) = 76 THEN PD = 1
23020 LF = 10: REM  LENGTE FILENAAM
23030 S1 = 6:D1 = 1:S2 = 6:D2 = 2
23040 PN$ = "": IF PD = 0 THEN 23100
23050 PN$ = "/HARD/HCCN/WALLSTREET/"
23100 SR = S1: GOSUB 300:IN$ = SR$:SR = D1: GOSUB 300
23110  GOSUB 23160:D1$ = D$
23120 R1$ = ",S" + IN$ + ",D" + SR$
23130 SR = S2: GOSUB 300:IN$ = SR$:SR = D2: GOSUB 300
23140  GOSUB 23160:D2$ = D$
23150 R2$ = ",S" + IN$ + ",D" + SR$: RETURN
23160 D$ = SR$ + " (slot " + IN$ + ")": RETURN
24565  STOP
24570 FI$ = PN$ + "HM"
24580  PRINT  CHR$ (4);"RUN";FI$;R1$
24590  END
```

LISTING 1 Het meeste zijn we al meer tegengekomen. Nu uw aandacht voor regel 23000 en verder. Die is ingesteld voor MS-DOS. LF=8 karakters. In de strings D1$ en D2$ ontbreekt de dubbelpunt. Op de pathname PN$ komen we nog terug. Als deze informatie voor uw computer niet correct is, kunt u ze aanpassen. Regel 3110 moet eindigen met een puntkomma. Na het intypen van deze listing typt u zonder regelnummer 'RUN' + <RETURN>. Het programma start dan op en uiteindelijk krijgt u een BREAK op regel 4010.

LISTING 2 Er zijn drie soorten bestanden waarvoor hier de inlees- en wegschrijf-routines staan. De dubbelpunt voor de drive-aansturing staat in de filenaam FI$ (zie bijvoorbeeld regel 20310). Deze drive-aansturing *moet* op regel 20010 ontbreken. Met de subroutine GOSUB 22000 kunt u straks zelf uw drives instellen. Ook cijfers zijn toegestaan. Tekst eventueel aanpassen. De rest van deze listing zijn we in een andere vorm al meer tegengekomen. De regels 22110, 22460 en 22560 moeten eindigen met een puntkomma.

LISTING 3 Na het intypen van deze listing neemt u uit listing 2 de regels 22400 tot en met 24560 over. Zie ook de toelichting bij listing 2. □

```
--------------------------------------------------
Listing 1
--------------------------------------------------
1000  GOSUB 3500: GOTO 20: REM  WALLSTREET/B3
1010 N1$ = "WALLSTREET": GOSUB 3500
1020 N2$ = "basis-3"
1030  DIM SK$(6),SK(6)
1040  DIM FD$(FX),KR$(KX)
1050  DIM FT$(6)
1200 A = 0:M = 0:FD = 0:KR = 0:KB = FX
1210 MP = 1:UC = 0:PM = 0:MX = 0
1220 X$ = "":Y$ = "":DM$ = ""
1230  FOR I = 1 TO 39:X$ = X$ + "-": NEXT I
1240  FOR I = 1 TO 39:Y$ = Y$ + " ": NEXT I
1250  FOR I = 1 TO 6:SK(I) = 1: NEXT I
1260  FOR I = 1 TO 32:DM$ = DM$ + "9": NEXT I
1340  GOSUB 24000: GOSUB 23000
1350  GOTO 3700
3100  GOSUB 250:HO = 0:VE = 22: GOSUB 110
3110  PRINT "Toets <RETURN> om verder te gaan";
3120  GOSUB 210: PRINT : IF IN$ = CR$ THEN  RETURN
3130  GOTO 3100
3500  REM  BEREKENING VAN A IN CLEAR A
3510  RESTORE : READ FX: READ KX
3520 A = (59 + 3) * FX: REM FONDSENBESTAND
3530 A = A + (42 + 3) * KX: REM KOERSBESTAND
3540 A = A + 500: REM EXTRA
3550  RETURN
3700  REM  CURSOR-BESTURING
3710 NB$ =  CHR$ (11): REM  NAAR BOVEN
3720 NO$ =  CHR$ (10): REM  NAAR ONDER
3730 LI$ =  CHR$ (8): REM  NAAR LINKS
3740 RE$ =  CHR$ (21): REM  NAAR RECHTS
3750 ES$ =  CHR$ (27): REM  'ESC'-TOETS
3760 CR$ =  CHR$ (13): REM  'RETURN'-TOETS
3800  GOSUB 100:N$ =  LEFT$ (X$,29)
3810 M = 5:VE = 2: GOSUB 3000
3820 M = 5:VE = 12: GOSUB 3000
3830  FOR VE = 3 TO 11:HO = 4: GOSUB 110
3840  PRINT "!":HO = 34: GOSUB 110
3850  PRINT "!": NEXT VE
3860 N$ = N1$:M = 5:VE = 6: GOSUB 3000
3870 N$ = N2$:M = 5:VE = 8: GOSUB 3000
3880  REM
3890  FOR I = 1 TO 6: READ SK$(I): NEXT I
3900  REM
3910  REM
3920 N$ = "Doe programma-disk in drive " + D1$
3930 M = 5:VE = 16: GOSUB 3000
3940  REM
3950 N$ = "Doe bestands-disk  in drive " + D2$
3960 M = 5:VE = 18: GOSUB 3000
3970  GOSUB 3100
4000  GOSUB 2910: GOSUB 250
4010  STOP
23000  REM  COMPUTER-AFHANKELIJK
23010 LF = 8: REM  MAX.LENGTE FILENAAM
23020 D1$ = "A":D2$ = "B"
23030 PN$ = "": REM  PATHNAME
23040  RETURN
24300  REM  TEKSTREGEL GEINVERTEERD
24310  REM  HIER UW OPDRACHT
24320  RETURN
25000  DATA 100,260
25500  DATA "nominale waarde","openingskoers"
25510  DATA "hoogste koers","laagste koers"
25520  DATA "slotkoers","omzet (in stuks)"
30000  REM
30010  REM  WALLSTREET
30020  REM  BASIS-3
30030  REM  DOOR B.P.M.RINTJEMA/VENRAY
30040  REM  GEMAAKT OP APPLE IIE
30050  REM  OKTOBER 1989
30060  REM  COPYRIGHT (C) VOORBEHOUDEN
30070  REM  HCCNIEUWSBRIEF 131/132
----------------------------------------------
Listing 2 - MS-DOS & MSX (met drive(s))
----------------------------------------------
20000  REM  INDEX INLEZEN
20010 FI$ = PN$ + "INDEX"
20020 OPEN"I",1,FI$
20030  REM ---------------
20040  INPUT#1,D1$: INPUT#1,D2$
20050  INPUT#1,MP: INPUT#1,UC: INPUT#1,KB
20060  FOR Z = 1 TO 6: INPUT#1,SK(Z): NEXT Z
20070  REM ---------------
20080 CLOSE#1: RETURN
20300  REM  FONDSEN INLEZEN
20310 FI$ = D2$ + ":" + PN$ + "FONDSEN"
20320 OPEN"I",1,FI$
20330  REM ---------------
20340  INPUT#1,FD: FOR Z = 1 TO FD
20350  INPUT#1,FD$(Z): NEXT Z
20360  REM ---------------
20370 CLOSE#1: RETURN
20600  REM  KOERSEN INLEZEN
20610 FI$ = D2$ + ":" + PN$ + NF$
20620 OPEN"I",1,FI$
20630  REM ---------------
20640  INPUT#1,KR: FOR Z = 1 TO KR
20650  INPUT#1,KR$(Z): NEXT Z
20660  REM ---------------
20670 CLOSE#1: RETURN
21000  REM  INDEX WEGSCHRIJVEN
21010 FI$ = D1$ + ":" + PN$ + "INDEX"
21020 OPEN"O",1,FI$
21030  REM ---------------
21040  PRINT#1,D1$: PRINT#1,D2$
21050  PRINT#1,MP: PRINT#1,UC: PRINT#1,KB
21060  FOR Z = 1 TO 6: PRINT#1,SK(Z): NEXT Z
21070  REM ---------------
21080 CLOSE#1: RETURN
21300  REM  FONDSEN WEGSCHRIJVEN
21310 FI$ = D2$ + ":" + PN$ + "FONDSEN"
21320 OPEN"O",1,FI$
21330  REM ---------------
21340  PRINT#1,FD: FOR Z = 1 TO FD
21350  PRINT#1,FD$(Z): NEXT Z
21360  REM ---------------
21370 CLOSE#1: RETURN
21600  REM  KOERSEN WEGSCHRIJVEN
```

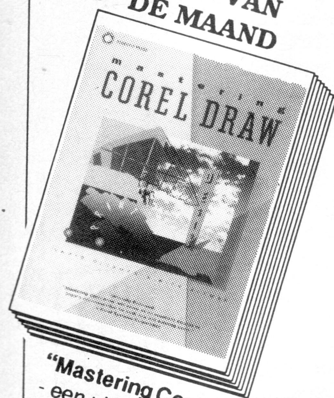
KIJK:

DE GROOTSTE COLLECTIE COMPUTERBOEKEN VAN NEDERLAND

TOP 20 VAN DE MAAND

1	Leidraad PC Tools 6	v/d Water	ƒ 9,95
2	Het Novell Netware handboek	van Lent	ƒ 59,50
3	Leidraad DrawPerfect	v/d Water	ƒ 9,95
4	Leidraad DOS 4	v/d Water	ƒ 9,95
5	Mastering Corel Draw	Dickman	ƒ 59,00
6	Hintbook Codename Iceman	Sierra	ƒ 20,00
7	Het grote Larry boek	Schuchardt	ƒ 29,50
8	Inleiding WordPerfect 5.1	Neibauer	ƒ 49,00
9	Leidraad Beheer en onderhoud Harddisk	v/d Water	ƒ 9,95
10	Ventura Publisher 2.0 handboek	Veen	ƒ 86,00
11	Harvard Graphics referentiegids	Div.	ƒ 32,50
12	Leidraad Norton Utilities	v/d Water	ƒ 9,95
13	dBase IV Handboek	Chou	ƒ 85,00
14	QuickStart Flight Simulator 4.0	Dille	ƒ 29,00
15	Leidraad WordPerfect 5.0	Carmiggelt	ƒ 9,95
16	Het grote MS Flight simulator 3.0/4.0 boek	Leinhos	ƒ 49,90
17	Turbo Pascal 5.5 the Complete Reference	OBrien	ƒ 79,00
18	Werken met PC Tools deLuxe 6.0	Dyson	ƒ 69,00
19	Leidraad Lotus 1-2-3 rel 2.2	v/d Water	ƒ 9,95
20	Het grote Calamus boek	Kraus	ƒ 39,90

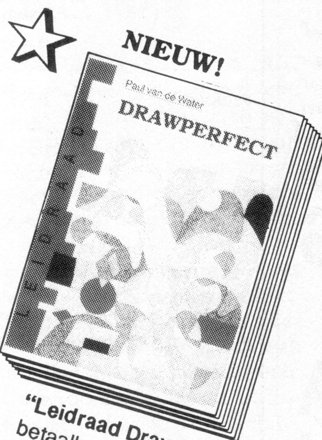
BOEK VAN DE MAAND

"Mastering CorelDraw" - een uitmuntend praktijkgericht boek waarin gedetailleerd alle ins en outs van dit tekenpakket worden belicht.

ƒ 65,00

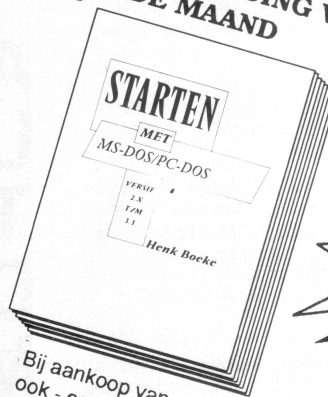
NIEUW!

"Leidraad Drawperfect" - betaalbaar, en bedoeld voor ieder gebruikersniveau.

ƒ 9,95

AANBIEDING VAN DE MAAND

GRATIS!!

Bij aankoop van ongeacht welk produkt dan ook - een boek, een tijdschrift, een doosje diskettes - in een van onze WiLSON winkels, krijgt U **GRATIS** het boek "Starten met MS-DOS/PC-DOS" van HENK BOEKE, een praktische handleiding in het gebruik van DOS.
DIT IS EEN UNIEK EN EENMALIG AANBOD EN GELDT ZOLANG DE VOORRAAD STREKT! EEN PER KLANT! HAAST U!!

VERS VAN DE PERS

a	Leidraad WordPerfect 5.1	v/d Water	ƒ 9,95
b	Tips van Henk Boeke	Boeke	ƒ 38,50
c	Leidraad Geheugen Management	v/d Water	ƒ 9,95
d	Werken met Clarion	van Heugten	ƒ 78,50
e	Working with Clarion	Liming	ƒ 55,00
f	Desktop Publishing met WordPerfect 5.0	Peetoom	ƒ 54,50
g	Turbo Pascal toepassingen	Philipse	ƒ 39,50
h	Corel Draw made easy	Ihrig	ƒ 65,00
i	De kleine MS Word 5.0 gids	Pfaffenberg	ƒ 19,50
j	Framework III	St.Pierre	ƒ 45,00
k	Inleiding tot Paradox	Siegel	ƒ 69,00
l	Werken met VMS	Barthel	ƒ 69,00
m	WordPerfect 5.0 Know How	Ebner	ƒ 39,90
n	Het grote MS Windows 3.0 boek	Frater	ƒ 39,90
o	1-2-3 Handboek Speciale editie	Que	ƒ 125,00
p	Handboek Laserprinten	AWB	ƒ 59,90
q	Snelcursus PC Tools 6	Stephani	ƒ 29,90
r	Werken met Pagemaker Mac	Weigand	ƒ 58,00
s	Basiscursus PlanPerfect	Boer	ƒ 29,50
t	Werken met Word 4.0 Mac	Kinata	ƒ 92,50

GROEP92 INFORMATIE

aug/90 HCC

BON

Naam: ....

Adres: ....

Postcode/Plaats: ....

Hierbij bestel ik de volgende titel(s) (nummer of letter aangeven): ....

....

....

☐ Stuurt u mij gratis uw uitgebreide catalogus.

Alle prijzen zijn inkl. BTW. Bestellingen worden onders rembours geleverd. Uw bijdrage voor administratie- en verzendkosten: ƒ 10.00. U kunt telefonisch bestellen of de bon in een gefrankeerde envelop sturen naar:

Amsterdam
Utrechtsestraat 68
1017 VR Amsterdam
tel. 020-23 83 95/24 78 21
fax 020-22 80 61

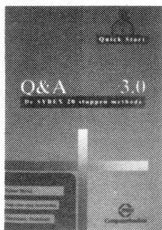
Utrecht
Zadelstraat 28
3511 LV Utrecht
tel. 030-31 45 69
fax 030-34 08 90

AMSTERDAM 89 WILSON CATALOGUS 90 UTRECHT

WiLSON COMPUTERBOEKEN & SOFTWARE BV

LEESTAFEL

Quickstart Q&A 3.0

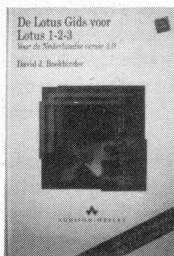

Rainer Bartel
Uitg. Sybex
ISBN 90-5160-207-3
160 pag. *f* 29,-

Q&A (Questions and Answers) is een bestandsbeheerpakket dat in Nederland weliswaar een trouwe groep gebruikers kent, maar echt veel zijn het er niet. Dat geringe aantal gebruikers zit hem niet in het gebruiksgemak, want het is echt gemakkelijker te leren en te gebruiken dan dBase, R:Base of Paradox.
Het boek heeft als subtitel 'De Sybex 20 stappen methode' en dat duidt op de twintig hoofdstukken waarin het boek verdeeld is en waarbij per hoofdstuk vermeld is hoeveel tijd je er voor nodig hebt. De tijd per hoofdstuk varieert van vijftien minuten tot één uur. De totaaltijd van alle hoofdstukken samen is elf uur en vijftien minuten. Dit is geen slecht resultaat voor een database.
De twintig hoofdstukken behandelen Q&A 3.0 op beginnersniveau. De officiële handleiding kan na verwerking van de stof in dit boek gebruikt worden om de meer geavanceerde mogelijkheden van het pakket te leren kennen en gebruiken.
Kortom, een echt beginnersboek, niet te moeilijk en met de nodige schermafbeeldingen om alles te verduidelijken.

■ Jan Verschaeren

Inleiding tot Lotus 1-2-3

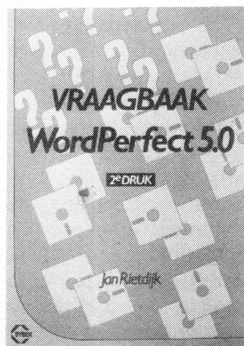

Gilbert & Williams
Uitg. Sybex
ISBN 90-5160-191-3
378 pag. *f* 59,-

Voor zij die nog nooit met een elektronisch rekenblad of 'spreadsheet' hebben gewerkt biedt dit boek een overzicht van de mogelijkheden van één van de toonaangevende programma's; Lotus 1-2-3. Aan de orde komt allereerst de opzet, de indeling, het bewaren, wijzigen en afdrukken van een werkblad. Vervolgens worden de diverse rekenfuncties behandeld en de mogelijkheden om een database op te bouwen. Tenslotte wordt aangegeven hoe je macro's kunt maken en wordt een overzicht gegeven van veel gebruikte functies.
Er zijn in dit boek liefst 68 lessen die zeer gedetailleerd aangeven wat je met Lotus 1-2-3 kunt doen. Op deze wijze leer je aan de hand van de tekst de rijke mogelijkheden van het programma kennen.
Een waarschuwing is echter op zijn plaats. Juist omdat stap voor stap alle opdrachten worden weergegeven is dit boek minder geschikt voor de Nederlandse versie van Lotus 1-2-3. In de Nederlandse versie zijn de afkortingen anders. Bijvoorbeeld 'copy' wordt 'kopie' en 'file' wordt 'bestand'. Dat is zeer lastig bij het doorwerken van de tekst.
Voor de Engelse versie van het pakket is dit boek echter een uitstekende en volledige inleiding.

■ Piet Hermkens

Vraagbaak WordPerfect 5.0

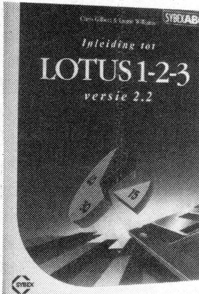
Jan Rietdijk
Uitg. Sybex
ISBN 90-5160-159-X
624 pag *f* 59,-

Van Sybex ontvingen wij in een maand tijd drie uitgaven over WordPerfect. Eerst de Sybex Wijzer, een goed en handig boekje voor ervaren gebruikers, vervolgens een inleiding in WordPerfect, een goed boek voor beginners en dan nu de vraagbaak. Op de omslag staat 'Juist de beknopte behandeling kan vaak stimulerend werken op het gebruik van de meer ingewikkelde functies van WordPerfect'. En dat in een boek van ruim zeshonderd pagina's? Ook in dit boek gebruikt Sybex pictogrammen waardoor de regelbreedte de helft van de paginabreedte is. Alle functies van WordPerfect worden behandeld, van cursorbesturing tot de meest ingewikkelde opmaakmogelijkheden. Dit gebeurt echter zo mager dat een beginner er niet voldoende aan heeft en een gevorderde voor de fijne kneepjes ergens anders terecht moet. Daar komt nog bij dat Rietdijk, zoals in de 'Inleiding tot WordPerfect' ook al blijkt, geen echte expert is en het boek dus niets meer biedt dan WordPerfect al met zijn pakket mee levert. WordPerfect biedt meer mogelijkheden dan in dit boek te vinden zijn.

Conclusie:
Gevorderden kunnen beter de Sybex wijzer kopen, beginners de Inleiding tot WordPerfect van Sybex, ondanks de tekortkomingen daarvan. Of misschien een compleet boek dat alles van WordPerfect grondig behandelt en als naslagwerk kan dienen.

■ Jan Leijerweerd

De Lotus Gids voor Lotus 1-2-3 versie 3.0

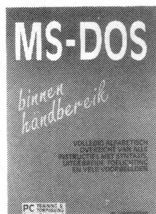

David J. Bookbinder
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 145 2
965 pag. *f* 89,-

Lotus kwam ruim een half jaar geleden op de markt met de Nederlandse versies van het pakket Lotus 1-2-3 versie 2.2 en versie 3.0. Versie 2.2 is geschikt voor alle PC's, maar versie 3.0 werkt alleen op AT's of nog snellere machines met minimaal 1 Megabyte (= 1024 Kilobytes) aan geheugen. Voor die laatste versie is nu dit boek geschreven met bijna net zoveel tekst als de officiële handleiding.
Het boek is geschikt voor iedereen die met Lotus 1-2-3 versie 3.0 aan de slag gaat. De echte beginner wordt eerst verwezen naar een appendix over de basisprincipes van het PC-gebruik. Iemand die voor het eerst met Lotus 1-2-3 werkt, gebruikt gewoon het boek en leert vanzelf met het pakket werken. De ervaren 1-2-3-gebruiker wordt naar een appendix verwezen waarin een overzicht staat van alle nieuwe en uitgebreide functies, compleet met paginaverwijzing. Hij/zij hoeft dus alleen maar die pagina's door te nemen. Deze pagina's zijn bovendien ook nog duidelijk gemarkeerd met een cijfer 3 dat wit of zwart omcirkeld is: wit is een uitbreiding en zwart is nieuw. De rest van het boek heeft de lezer niet nodig, maar moet wel worden betaald. Uitgever Addison-Wesley kan die pagina's voor deze groep gebruikers beter bundelen in een apart boek en dat voor ongeveer vijftien gulden op de markt brengen.
Voor alle andere gebruikers van versie 3.0 is dit een goed boek.

■ Jan Verschaeren

MS-DOS binnen handbereik

W.Scherpenisse
Uitg. BoekWerk
ISBN 90-71677-64-8
102 pag. ƒ 15,-

MS-DOS Compleet

P.ten Hoor
W.Scherpenisse
Uitg. BoekWerk
ISBN 90-71677-67-2
244 pag. ƒ 35,-

MS-DOS Compleet bestaat uit twee gedeelten. Een hoofdgedeelte met een uitgebreid overzicht van alle MS-DOS instructies in de versies 2, 3 en 4. Bij elke instructie is vermeld vanaf welke versie ze beschikbaar is, van welk type ze is en met welke andere instructies ze verband houdt. Ook wordt er op de config.sys ingegaan. Het eerste gedeelte bevat algemene informatie over MS-DOS zoals de installatie, de shell, alle edit-toetsen, filters en pipes, batchverwerking en het programmeren van de functietoetsen. De appendices geven een overzicht van de ANSI escape-sequenties, ASCII-codes en uitgebreide toetsenbordcodes.

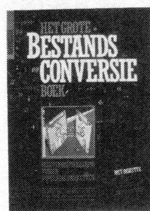
Conclusie:
Wat we in het boek gemist hebben is de behandeling van alle DEVICE-drivers. Van de dertien drivers worden alleen ANSI.SYS, DRIVER.SYS, RAMDRIVE.SYS en SMARTDRIVE.SYS behandeld. De naam 'MS-DOS compleet' is dan ook niet correct. Dit boek kan niet in plaats van, maar alleen met, de PC/MS-DOS handboeken gebruikt worden.

MS-DOS binnen handbereik geeft eveneens een overzicht van alle MS-DOS instructies in de versies 2, 3 en 4. Dit boek moet eigenlijk gezien worden als een ingekorte versie van het boek 'MS-DOS compleet' van de zelfde schrijver. Het grootste gedeelte van het boek, 83 pagina's van de 102, wordt ingenomen door de behandeling van de MS-DOS instructies. De overige negentien pagina's bevatten een uittreksel van het eerste gedeelte van het boek 'MS-DOS compleet' zoals in deze recensie te lezen is.

Conclusie:
Ook in dit boek ontbreken de meeste DEVICE-drivers. Hoewel dit boek veel goedkoper is dan 'MS-DOS compleet' lijkt de aanschaf van 'MS-DOS compleet' een betere keus dan de aanschaf van dit boek. Men dient zich wel te realiseren dat ook dit werkje niet los van de PC/MS-DOS handboeken te gebruiken is.

■ Frans Kors

Het grote Bestandsconversie boek.

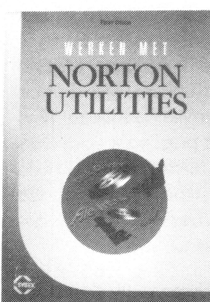
Kussmann
Uitg. Data Becker Nederlands
ISBN 90 229 3694 5
183 pag. + disk ƒ 69,90

Waarom moeten boeken tegenwoordig allemaal het 'Grote' of 'Complete' heten? De oorspronkelijke Duitse titel luidt dan ook gewoon 'Dateiformate und Konvertierung'. Een titel die de lading dekt. Het boek begint met een beknopt overzicht van een aantal softwarepakketten. DBase, Multiplan 3.0, Lotus 1-2-3 2.01, Excel 2.1, Chart 3.0, Freelance Plus 2.01, Word 4.0/5.0, Wordperfect 4.2/5.0, Pagemaker 3.0 en Ventura Publisher 2.0 passeren hier de revue. Volgens de inleiding is dit bedoeld voor diegenen die het betreffende pakket nog niet hebben. Heb je dit boek met bijbehorende software dan wel nodig voor bestandsomzetting als je niet de beschikking hebt over de softwa-re-pakketten? (De meeste omzettingen zijn gebaseerd op ASCII formaat. Dan zal je toch het betreffende pakket moeten hebben).Een overbodig hoofdstuk (gelukkig maar zeven pagina's kort) derhalve. Hoofdstuk 2 geeft een uiteenzetting van de opbouw van diverse formaten. DBase, MS-Word, Sylk (onder andere Multiplan), ASCII, Delimited, SDF, en DCA/RFT (onder andere DiplayWrite) formaat worden hier beschreven. Interessant hoofdstukje. Jawel hoofdstukJE. Want het beslaat slechts veertien pagina's. Is er over bijvoorbeeld het DCA/RFT en DCA/FFT format nu echt niet meer te vertellen dan dat het één een formaat is waarin een bestand nog gewijzigd kan worden en het ander een definitieve vorm waarmee alleen nog kan worden weergeven, ingezien en afgedrukt?

Conclusie:
De moderne programma's kennen allemaal wel één of meer import- en exportmogelijkheden. Vaak kan men elkaars formaten al zonder meer inlezen met meer of minder beperkingen. Dat bijvoorbeeld Multiplan niets begrijpt van de Lotus 1-2-3-macro's, daar verandert ook dit boekje en bijgeleverde software niets aan. Of dit boekje dan ook zinvol is, mede gezien de toch niet kinderachtige prijs van ƒ 69,90, betwijfel ik. Wanneer wordt het interessant? Als je een file uit een programma door een convertor kunt halen om het over te zetten in het formaat van een ander programma met behoud van zoveel mogelijk attributen. En dat is nu net waar dit boek en de disk ook geen oplossing bieden. Als het je alleen om de structuurbeschrijvingen te doen is, is veertien pagina's wel erg weinig voor deze prijs. In feite geeft het boekje niet veel meer dan een beschrijving van de import- en exportmogelijkheden van standaardpakketten. Informatie die ook in de handleiding van die programma's staat.

■ Melle Oudman

Werken met Norton Utilities

Peter Dysan
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 227 8
450 pag. ƒ 69,-

De Norton Utilities zijn al jaren de standaard op het gebied van utility software voor de PC. Het is dan ook een pakket dat niemand mag missen. Was de eerste versie alleen bedoeld om defecte schijven te repareren of verloren files terug te halen, de huidige versies kunnen veel meer.
Dit boek behandelt zowel de standaard versie als de Advanced Edition van versie 4.5 van het programma. Alle onderdelen van het programma worden in dit boek uitvoerig behandeld. Maar er is nog meer. Om de programma's goed te kunnen gebruiken wordt kennis verondersteld van PC/MS-DOS, de indeling van floppy's en harde schijven, werking van DOS, batchprogramma's, backups etcetera. Al deze onderwerpen worden uitvoerig in dit boek behandeld.

Een aanrader voor mensen die problemen hebben met de oorspronkelijke engelstalige handboeken of voor gebruikers van PC's die toch iets meer willen weten over de eerder genoemde onderwerpen.

■ Frans Kors

Het grote SQL-Boek

LEESTAFEL

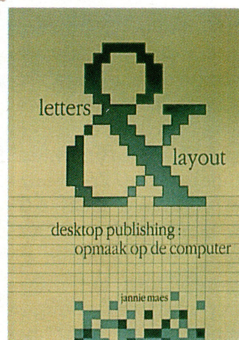
Michalicka, Blab
Uitg. Data Decker
ISBN 90 229 3701 1
272 pag. ƒ 69,90

Data Becker kan het niet laten. Opnieuw weer 'het grote...'. Zo'n titel suggereert toch een diepgravende verhandeling over SQL. Van de zeven hoofdstukken gaat er maar één expliciet over SQL (nog geen honderd van de 272 pagina's). Hoewel nuttige en interessante informatie bevattend, gaan de andere hoofdstukken over alles behalve SQL. Het eerste hoofdstuk wordt besteed aan basisprincipes van databases. Hoofdstuk 2 gaat over bestandstoegang volgens de ISAM methode. Een compleet projectmanagementsysteem in C wordt uitgewerkt. Leuk en aardig maar nog steeds geen SQL. Hoofdstuk 3 is, bijna geheel, voor een uitgewerkte dBase IV applicatie en dat is QBE en nog steeds geen SQL. Dan in hoofdstuk 4 eindelijk waar de titel ons steeds hebben wil, welgeteld 78 pagina's over SQL. Toch een beetje mager voor de bijna 70 gulden die het boek kost. Hoofdstuk 5 gaat dan over 4GL systemen, in dit geval Progress. De volgende 4 pagina's zijn voor hoofdstuk 6 en gaan in op de toekomstige ontwikkelingen van databasesystemen en tenslotte geeft hoofdstuk 7 een uitgebreid marktoverzicht van databaseprogramma's.

conclusie:
Als je echt wilt leren werken met een SQL georiënteerde database mag ik aannemen dat je al wel op de hoogte bent met allerlei begrippen en databasemodellen. Redelijkerwijs mag verwacht worden dat ook gegevensanalyse je niet meer vreemd is. In dat geval zou ik een specifiek SQL leerboek zien te vinden. Ben je met al deze zaken niet bekend en heb je eigenlijk nog geen ervaring in database-management dan zou dit boek een opstap kunnen zijn. Ik vind alleen de prijs wel erg hoog.

■ Melle Oudman

Letters & Layout

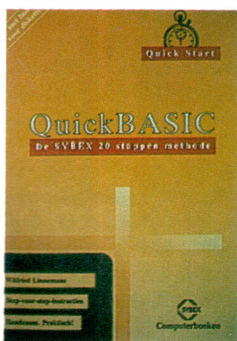
Jannie Maes
Uitg: BoekWerk
ISBN 90-71677-50-8
159 pag. ƒ 39,50

Als je sommige staaltjes van desktop publishing ziet kun je maar het best de sneeuwbril opzetten. Het is dat je kalm moet blijven van de dokter, maar anders... Het resultaat is vaak bedroevend, niet alleen bij beginnende DTP'ers, maar ook de voorbeelden die de makers van die dure pakketten als extraatje leveren, lijken doorgaans nergens naar.
In dit boek worden uitstekende tips voor goede typografie (grafische vormgeving) gegeven en ook de voorbeelden zijn van goede kwaliteit. Er worden verder verschillende typografische vaktermen verklaard, wat gemakkelijk is als je als DTP'er in contact komt met een drukker. Tot zover niets dan lof.
Nu de andere kant. De ondertitel van het boek is: 'Desktop publishing: opmaak op de computer'. Binnenin wordt die ondertitel wat slordig herhaald, want daar staat zelfs: **álles** over desktop publishing. Dat is volslagen onzin. Het onderwerp DTP *met z'n specifieke problemen* komt niet aan bod, dit boek gaat (vrijwel) uitsluitend over typografie in het algemeen.
De tips die worden gegeven zijn goed, maar het zijn er niet al te veel. Veel ruimte wordt besteed aan voorbeelden.
Dat Jannie Maes een absolute voorkeur heeft voor de 'Engelse regelval' (tekst alleen vóór gelijk houden) mag van mij, iedere graficus heeft haar/zijn Grote Waarheden, maar enigszins eenzijdig wordt het zo wel.
Een ander bezwaar is de prijs. Moet zo'n boek nu echt veertig gulden kosten?

Conclusie:
Ondanks enkele bezwaren heeft dit boek zeker kwaliteit. Dat de ondertitel enigszins misleidend is doet daar niets aan af. Het lijkt - als aanvulling - vooral een goede aanschaf te zijn voor DTP'ers die gedegen werk willen afleveren en plezier hebben in het perfectioneren van hun schepping. Het boek is te duur, maar op dit niveau vind je nauwelijks iets voor een lagere prijs. Dus misschien toch maar eens doorbladeren in de boekwinkel en wellicht kopen.

■ Berend Harmens

QuickStart QuickBASIC

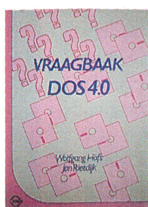

Wilfried Linnemans
Uitg. SYBEX
ISBN 90-5160-231-8
217 blz. ƒ 29,-

Iemand, die nu eindelijk eens zijn of haar GWBasic of BasicA programma's wil compileren, koopt heel terecht QuickBasic en misschien dit boekje, omdat de uitgever belooft dat de SYBEX 20-stappen methode helpt om op een snelle wijze kennis over QuickBasic op te bouwen.
De auteur heeft z'n best gedaan. Hij heeft eenvoudige voorbeelden gemaakt en geeft nuttige tips. Daar ligt het niet aan. Maar het is wel teleurstellend dat pas in stap 20 na 13 en een half uur (de totale tijd volgens de klokjes bij iedere stap) lezen en testen nu eindelijk eens het Basic programma wordt omgezet in een EXE-file. Mijns inziens hoort dat in stap 1.
Stap 3 gaat over talstelsels, stap 4 over taal-elementen en stap 5 gaat over programmastroomschema's en programmastuctuurdiagrammen en nog steeds is er geen programma gemaakt. Pas op het einde van stap 5 komt 'ons eerste programma'.
Overigens moesten we ons volgens de auteur eerst afvragen: 'Is het probleem dat we willen oplossen een routinematig en een steeds terugkerend probleem?' en 'Denken we duidelijk minder tijd nodig te hebben om het programma te ontwikkelen, dan de tijd die we nodig hebben wanneer we het probleem zonder computer zouden oplossen?'. Bovendien moeten alle programma's gebruikersvriendelijk zijn, zegt de auteur.
Volgens mij is dit boek absoluut niet geschreven in het kader van de SYBEX QuickStart serie, maar wilde de auteur een soort schoolboekje schrijven. Daarin is hij misschien wel geslaagd, want zoals ik al zei, de voorbeelden zijn prima en de tips nuttig. Om snel aan het werk te kunnen met QuickBasic is de documentatie van Microsoft beter.

■ Peter van Diepen

Vraagbaak DOS 4.0

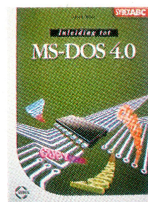
Hofs & Rietdijk
Uitg. Sybex
ISBN 90-5160-181-6
491 pag. ƒ 79,-

Het complete DOS 4.0 boek

Judd Robbins
Uitg. Sybex
ISBN 90-5160-131-X
673 pag. ƒ 69,-

Inleiding tot MS-DOS 4.0

Alan R. Miller
Uitg. Sybex
ISBN 90-5160-180-8
376 pag. ƒ 59,-

Alle drie de boeken worden uitgegeven door dezelfde uitgeverij. Dit leek mij wat vreemd, vandaar dat ik in het bijzonder gelet heb op verschillen tussen de drie, dit voor wat betreft de 'informatie waarde' en de uitwerking met betrekking tot de doelgroep.

De drie boeken zien er verzorgd uit en hebben, globaal gezien de zelfde indeling. Alle drie hebben ze een zeer ruime marge, (vier à vijf centimeter) dit is naar mijn mening slechts vulling van de ruimte.
De boeken geven aan voor DOS 4.0 te zijn, maar stijgen slechts weinig uit boven de 'oude' DOS versies. Alleen 'het complete DOS 4.0 handboek' vermeldt op de kaft ook geschikt te zijn voor DOS 3.x. Dit is ook de enige van de drie werken waar de teksten bij de afbeeldingen in het Engels zijn gelaten en waar gebruikt gemaakt wordt van een engelstalige DOS-versie. Men zou een grote overeenkomst verwachten tussen de boeken, maar dat valt toch tegen. Zo behandelt 'Het complete DOS 4.0'-boek het installeren van DOS voor beginners (Engels in afbeeldingen!), gaat het uitgebreid in op batchbewerkingen (57 pagina's), en komt het DosShell-commando slechts summier aan de orde.
'MS-DOS 4.0' daarentegen geeft veel minder ruimte aan het installeren van DOS, gaat uitgebreid in op extra programma's, zoals Sidekick (35 pagina's) en Superkey. 'DosShell' wordt hierin compleet behandeld en er is een groot deel gereserveerd voor de uitleg van de DOS-commando's.
Het boek 'Vraagbaak DOS 4.0' is echter weer technischer. Het gaat in op wat DOS eigenlijk is, waarbij uitgebreid de meeste DOS versies aan de orde komen (1.0 tot en met 4.01). 'DosShell' komt ook hier weer goed aan bod, maar tevens is een groot deel gebruikt voor de behandeling en uitleg van interrupts. Er wordt ingegaan op de mogelijke foutmeldingen, hoe ze ontstaan en hoe ze op te lossen. Er is veel ruimte gereserveerd voor een index van de DOS-commando's. Dit is hier duidelijk en goed bruikbaar uitgevoerd.

Het is moeilijk een aankoopadvies te geven voor één van de boeken. Het zijn alle drie redelijke werken binnen hun doelgroep en het is vanzelfsprekend dat vele onderdelen van de boeken elkaar overlappen.

Conclusie:
'MS-DOS 4.0' lijkt mij geschikt voor de beginner die graag het onderste uit de kan wil halen bij 'DosShell'.
'Vraagbaak DOS 4.0' zou ik aanraden voor hen die een goed naslagwerk willen hebben, en die van plan zijn DOS op interrupt niveau te benaderen (105 pagina's hierover).
'Het complete DOS 4.0-boek' tenslotte lijkt mij geschikt voor diegenen die een 'alles in één' boek willen hebben, maar die niet van plan zijn erg diep op de werking van DOS of de DOS commando's in te gaan.

■ Pieter Elzinga

Werken met Excel (MS-DOS)

Ron Person/Mary Campbell
Uitg. Academic Service/QUE
ISBN 90 6233 412 1
944 pag. 89,00

Op het gebied van rekenbladen is Lotus 1-2-3 de absolute marktleider. Excel wint echter terrein, omdat het gemakkelijker is in gebruik, onder MS-Windows draait en een fraaie scherm-layout heeft. Deze terreinwinst verloopt evenwel zeer traag.
Dit boek bevat zes delen, waarvan de delen 1 en 2 geschikt zijn voor beginners. Deze delen behandelen namelijk het installeren van Excel, gebruik van MS-Windows en de werkbladen. In de overige delen komen diagrammen, databases, macro's en technieken voor gevorderden aan de orde. Door de logische indeling en de gedetailleerde inhoudsopgave is dit boek als leerboek geschikt voor de beginnende en de gevorderde gebruiker. Bovendien is het door de uitgebreide index heel goed bruikbaar als handboek voor naslag.
Voor gebruikers die van Lotus 1-2-3 overstappen naar Excel, is een apart hoofdstuk geschreven waarin de belangrijkste wetenswaardigheden vermeld zijn.

Kortom, dit is een uitstekend en zeer uitgebreid (944 pagina's) leer- en handboek met een groot aantal schermafbeeldingen, hetgeen de toch al goede leesbaarheid positief beïnvloedt.

■ Jan Verschaeren

De kleine 1-2-3 gids

QOE
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 469 5
220 pag. ƒ 19,50

De kleine 1-2-3 gids is een boekje in het bekende pocketformaat voor Lotus versie 2.0 of 2.01, echter niet voor 2.2 of 3.0. De informatie is afkomstig uit boeken over Lotus 1-2-3 die eerder bij Academic Service/QUE zijn uitgebracht.
Dit boekje bevat informatie over het merendeel van de commando's en functies. Per commando wordt het doel en de procedure vermeld en eventueel worden per commando aandachtspunten, opmerkingen en/of waarschuwingen gegeven.
De functies worden in een aantal groepen verdeeld en per groep komen de meeste functies heel kort aan de beurt. Ook de macro's worden in het kort behandeld, maar wie ooit met macro's binnen Lotus 1-2-3 heeft gewerkt, heeft aan de informatie in dit boekje genoeg. Achterin staan vier handige pagina's met allerlei probleempjes met de bijbehorende oplossingen. Het boekje besluit met een uitgebreide trefwoordenlijst.

Ook nu blijkt weer dat het maken van een compacte naslaggids niet al te moeilijk is. Ook deze gids scoort een ruime voldoende wat kwaliteit betreft. Alleen vind ik het jammer dat dergelijke boekjes niet open op je werktafel blijven liggen zonder dat je de gelijmde rug vernielt.

■ Jan Verschaeren

Spelregels voor de Micromarkt

Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen. De voorwaarden hiervoor zijn:
- niet meer dan 170 tekens,
- inzenden op een briefkaart,
- lidmaatschapsnummer vermelden,
- bij voorkeur getypt of geprint,
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaal-pakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden),
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers,
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclub, gebruikersgroep e.d. op te richten.

BETAALD In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor betaald wordt. Hiervoor gelden afwijkende regels. Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald),
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven).

Het tarief voor deze advertenties is ƒ 5,– per 40 tekens.
BETALEN Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moet worden een gegarandeerd betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is. Het gaat dus om
- een girobetaalkaart of een
- bankcheque.

Opgaves die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarkt-advertenties is niet mogelijk.

HCC KANTOOR
Uw advertentie kan alleen worden geplaatst als deze wordt gezonden naar het HCC kantoor in Houten.
Dus NIET naar het bedrijf, dat de advertentie-acquisitie verzorgt.

MICROMARKT

AANGEBODEN

■ A3476 **IBM XT** met 10 Mb harddisk en 5,25 inch diskdrive, met Epson FX 1000 printer ƒ 2.300,-. Tel.: 01738-9807, na 18.00 uur.

■ A3477 **Hewlett Packard HP 41-CX calculator** incl. kaartlezer, HP-IL interface, netvoeding, handboeken. Prijs in 1 koop ƒ 1.000,-. Tel.: 070-3648150, na 18.00 uur.

■ A3478 **Philips BM7513 TTL-monitor** ƒ 130,-., 20 Mb Harddisk ƒ 325,-., 16 bits HD/FD WD1003V-MM2 contr. ƒ 150,- en V20 (10 MHz) + V20 BIOS ƒ 50,-. Tel.: 030-210172, na 18.00 uur.

■ A3479 Een **Tulip monochroom scherm** met een Tulip DGA kaart; t.e.a.b. Tarbotpad 3, te Almere, tel.: 03240-39125.

■ A3480 **CPC 6128** met 40 disc's o.a. spellen en gebr. prog's + data b. met prog's ca. 20 o.a. data b. met spel., Grafpad, lichtp., data rec. bladen, boeken ƒ 1.750,-. Tel.: 072-125418.

■ A3481 **Miniscribe** 8425 3,5" 20 Mb harddisk ƒ 295,-. Incl. 5,25 ombouw of Philips-inbouwplaatje ƒ 335,-. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3482 **Apple II** + 64 Kb, disk, RS232, centronics eprom card en meer, plus monitor, printer softw. en documentatie ƒ 800,-. Tel.: 070-3524364, R. van de Pol.

■ A3483 **Philips TTL monitor** BM7513 groen in goede staat ƒ 75,-. Philips XT toetsenbord P2814 nieuw ƒ 35,-. Tel.: 01899-19277.

■ A3484 **AT 16 MHz mini tower**, merk G2, 1 Mb ram, EGA krt., 14" amb. mon., 1,2 FDD, 22 Mb HD, ser/par krt. Incl. alle boeken + softw. ƒ 2.800,- (nw). Tel.: 079-417592, na 18.00 uur.

■ A3485 **Qume Sprint 3**, 136 koloms margrietwielprinter, serieel/parallel, diverse letterwielen, volledige documentatie, schema's etc. ƒ 300,-. Tel.: 035-850652.

■ A3486 **Apple IIc** + Image Writer + mouse + extra 5,25 inch disk drive + Z-RAM memory expansion + software. Prijs ƒ 1.000,-. Tel.: 023-270525, na 18.00 uur.

■ A3487 **Olivetti M240**, 20 Mb, 360 en 720 Kb FDD, monochroom monitor, Star NL 10 printer, software, ƒ 3.750,-. Tel.: 01821-2482.

■ A3488 **Seagate ST-238** 20 Mb harddisk 5,25 inch/HH ƒ 295,-. Chinon 5,25 inch 1,2 Mb-HH floppy drive ƒ 199,-. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3489 **PC/AT** 10 MHz, 1 Mb, 2x 5,25" DD 360 Kb, 1,2 Mb, 20 Mb Hdsk. ser/par kaart, ATI EGA Wonder krt. TVM multisync. mon. In 1 koop ƒ 2.500,-. Tel.: 079-169917, na 18.00 uur.

■ A3490 **CGA kleurgrafische monitor** 12 inch ƒ 395,-. Monochrome monitor 12 inch-groen ƒ 139,-. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3491 **Tulip PC compact-2** 640 Kb 2x 20 Mb HD + 360 Kb/2 par/1 ser MS-Dos 3.21/GwBasic/handboeken + Star printer ƒ 2.750,-. Tel.: 033-635711.

■ A3492 **Apple 2c**, gr. mon., scribe, joy., muis, ca. 100 prog., PAL, boeken ƒ 990,-. Tel.: 03240-30449.

■ A3493 **MSX-2 computer**, Philips NMS 8220 + data recorder + printer, Philips VW 0020 + monitor, Philips CM 8510 kleur. Alles samen voor ƒ 825,-. Tel.: 02155-24417.

■ A3494 **PC XT 640K**, 1x 3,5" + 1x 5,25" floppy-drive. Monochr. gr. monitor, incl. IBM-displaywriter, en PD software. Prijs ƒ 950,-. Tel.: 03451-10502.

■ A3495 **AdLib Music Synthesizer Card** voor ƒ 365,-, tevens 2400 bps kaartmodem (V21/V22/V22-bis) voor ƒ 270,-. Beide z.g.a.n. incl. software. Tel.: 03458-1573, na 18.00 uur.

■ A3496 **Kruisschakelbox** voor 2x in + 2x uit ƒ 89,-. parallel aansluiting. Centronics parallel printerkabel ƒ 14,50. Tel.: 03465-75279 (na 18.30 uur).

■ A3497 **EGA adapter kaart** 600x480 met aansluiting voor printer & instelbaar voor alle typen monitoren (incl. multisync.) ƒ 399,-. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3498 **Sharp MZ-800** met Cass. en QD, video uitbr., joystick, veel softw. (17xQD en 24 cass.), boeken, vr.prijs ƒ 325,-. Tel.: 03410-23735, 's avonds. A. Offereins.

■ A3499 **Exidy Sorcerer** 56K; Dev. Pack; Basic Pack; Single disk drive 77 tracks: div. softw. ƒ 150,-. Seikosha GP250 printer ƒ 100,-. Tel.: 01820-37358, na 18.00 uur.

■ A3500 Voor IBM-XT, **geheugenkaart 256K** met OKb Ram: ƒ 45,- en floppy-disk controller voor 2 drives ƒ 50,-. Tel.: 03412-57659.

■ A3501 **Kaypro IIX**, onverwoestbare cp/m-portable, 2x 360 K-drives. Softw.: Wordstar, Dbase II, Supercalc., Turbopasc. e.v.a. Incl. handl. ƒ 1.400,-. Tel.: 05231-2921.

■ A3502 **Epson FX1050** 132 kol (=brede) matrix printer 264CPS/9 naalds 1 jaar oud ƒ 1.250,-, incl. linten/papier/kabels. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3503 **Lichtpen met software** voor C-64/Vic-20 voor ƒ 50,- tevens Pascal-64 (Data Becker) incl. handboek voor ƒ 50,-. Tel.: 03412-57659.

■ A3504 **Monitor Schneider** PC-MM. Gravendijk 26 te Harbrinkhoek. Tel.: 05490-66569.

■ A3505 **Toshiba port. PC T1200**, 2x 3,5 dr. ƒ 1.600,-. Tel.: 08894-16229.

■ A3506 **Olivetti M240**, 8886/10 Mhz, 20Mb HD/5,25"/3.5"/m-scherm, print. DM 100, hoezen, softw., diskbak. Nauwel. gebr. pr. ƒ 3.900,-. Tel.: 09-4950518440, na 18.00 uur.

■ A3507 **SVI 738 MSX2 met RGB** + interne 3,5" DS + externe 3,5" SS + Philips amber mon. + kabels + handboeken + software ƒ 875,-. Tel.: 14180-13818.

■ A3508 **Postscript printer QMS PS800**+, nieuw + plus enkele demo units ƒ 4.500,-. Genoa super VGA 1024 x 768 nieuw in doos incl. drivers ƒ 390,-. Tel.: 03434-52502, na 19.00 uur.

■ A3509 Voor de Amiga 500: **easy tekentafel** incl. org. software en verpakking. 512 K RAM uitbreiding incl. klok. T.e.a.b. Tel.: 071-149611.

■ A3510 **AT controller kaart** 2x HD + 2x FD ƒ 125,-. 360K FD (IBM full hight) ƒ 50,-. Spread sheet Words and figures (Lotus kloon) + orig. softw. ƒ 75,-. Tel.: 08389-17551, R. Smit.

■ A3511 **Olivetti PC M19**met kleuren monitor. November 1988. T.e.a.b. Tel.: 073-567455.

■ A3512 **Tandy LP8 Lineprinter**, perfect voor model 1 en 3 e.d. ,ik stuur graag proef print. ƒ 250,-. Tel.: 05221-1674.

■ A3513 Ruil **PC Philips P3105**, 5,25", 3,5" 20 Mb HD, 2400 BPS modem, mon. monitor tegen Laptop 3,5", 20 Mb HD, 2400 modem. Tel.: 03403-75470.

■ A3514 **Vendex Headstart Turbo 888X AT** met kleuren monitor (CGA) en harde schijf. Vele programma's met handleidingen. Prijs ƒ 2.000,-. Tel.: 053-316063.

■ A3515 **Olivetti M240**, 640 Kb, 5,25 en 3,5" FDD, 20 Mb HDD, EGA kl. mon., 1 jaar garantie en verzekering, veel softw. voor ƒ 4.000,-. Tel.: 04998-92151.

■ A3516 **Commodore SX-64**

(portable) diskdrive, kl. mon. (10x8 cm) *f* 500,-. Tel.: 020-991826, 20.00 - 22.00 uur.

■ A3517 **Philips XT** 20 Mb HD, 3,5" + 5,25" diskdrive, CGA kaart + kleuren mon. (PC). Vraagprijs *f* 2.000,-. Tel.: 02990-21601, na 18.00 uur.

■ A3518 **Commodore PC20-III**, 20 Mb, 5,25 en 3,5 drive, 1084 kleuren mon., modem, printer Nec2200, 24 nlds. Softw. PCTools, WP, Chart, Contactman., PC calc, Lesprog., Printmaster, Communc. etc. Alles in staat van nieuw. Prijs *f* 3.600,-. Tel.: 04950-35566.

■ A3519 **Sony HB700P MSX-2-comp.**, kleuren mon., diskdr., Epson GX-80 printer, softw. (datab., TXT, spreadsh., pascal, dyn. publ.), Philips datarecorder. Prijs *f* 1.900,-. Tel.: 01156-321.

■ A3520 **AT-1 (86 keys) keyboard** *f* 95,-. AT-3 (101 keys) keyboard *f* 149,-. WD HDD floppy contr. board AT *f* 199,-. Par. printerkabel *f* 14,50,- Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3521 **CDS 224 autodial modem** 2400 bps. Prijs *f* 150,-. Tel.: 080-233394 (J. Zuure).

■ A3522 **PC/XT kloon**, 640 Kb, 5,25" drive, 10 Mb HD, CGA kaart, clockkaart, div. softw., amber monitor AVT, printer interface, *f* 1.375,-. Tel.: 02977-29235.

■ A3523 **2 Mb Simm** voor Philips PC. Tel.: 01748-14199, Dre Jansen.

■ A3524 **Seikosha printer MP 1300-A1**, 9 pins, NLQ, pica en elite, 256 char. zelf te maken, graphics printing, met handl. *f* 300,-. Tel.: 030-282743, na. 19.00 uur.

■ A3525 **Orchid Twin Turbo half kaart** 12 MHz/80286 voor *f* 375,-. Modem Teltron 1200 extern *f* 200,-. Alles met originele handleiding, software. Tel.: 01751-19120, na 19.00 uur.

■ A3526 **CGA kleurgrafische kaart Genoa** *f* 115,-. Tseng *f* 125,-. Monochrome kaart Persyst. *f* 45,-. RS232 ser. kaart *f* 75,-. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3527 **Kaypro AT**, 16 MHz, 1 meg. geheugen, EGA-kleurenscherm, div. software. Prijs *f* 4.000,-. Tel.: 02503-39990.

■ A3528 **Tulip compact 2**, 640 Kb, DGA kaart, 1x 3,5" 20 Mb, 2x 5,25" 360 Kb, mon. Tulip amber, orig. handl. + MS DOS 3.2. Vr.pr. *f* 1.700,-. Tel.: 010-4203028, na 18.00 uur.

■ A3529 **Sinclair QL** 640 K + softw. + 2x 3,5" diskdrives 720 K + printer Brother M-1009 + mon. CUB653 en MAC 128K moederbord + toetsenbord. Tel.: 02902-1467, na 18.00 uur.

■ A3530 **FTS, CP/M MPM 512 Kb**, 8086 8 MHz, 20 Mb HD, 1 Mb 8" FD, Printer + tafel + kap, MS-basic, dBase II, (niet klein) *f* 500,- of RGB kleurenmonitor. Tel.: 030-314586.

■ A3531 **Irwin tapestreamer** 10 Mb, floppy 360 K interface *f* 100,-. Tel.: 055-211890, na 18.00 uur.

■ A3532 **Philips P3105 PC-XT**, V20 proc., 768 Kb, 3,5" 720 Kb FDD, 20 Mb HDD, EGA krt., veel sw. *f* 2.000,-. Philips monochr. mon. BM7502 *f* 75,-. Tel.: 040-837306.

■ A3533 **QL (JS) 640 Kb** + diskinterface, 3,5" drive 720 Kb. Parr. printer interface. Veel softw. Prijs *f* 650,-. Tel.: 072-612403.

■ A3534 **Olivetti M24 XT** HD 20 Mb + 2x FD 360, 640 Kb intern, CGA mono., 8087 Coprosessor, kompleet met printer 17B kompleet. Vraagprijs *f* 1.950,-. Tel.: 045-412041.

■ A3535 **Epson printer interface kaart** voor Vic 20 en C64 met kabel *f* 70,-, incl. verzendkosten. Tel.: 08850-13391, na 18.00 uur.

■ A3536 **Apple IIC** incl. drive en monitor, veel softw. o.a. Appleworks en div. boeken. Prijs: tegen elk aannemelijk bod. Tel.: 085-815696.

■ A3537 Facit 132 kol (brede) **matrix-printer** par/ser 158 CPS/ 9 naalds *f* 650,-. Epson 132 kol matrix-printer 100CPS/9 naalds *f* 549,-. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3538 **Tulip PC Compact 2** 640 Kb 2x 5,25 + monitor, muis, kaartmodem, printer Star NL-10 + boeken *f* 1.750,-. Tel.: 05413-3092.

■ A3539 **TV video tuner** om een HTV van uw EGA scherm met compsiet video ingang te maken. Merk Philips, prijs *f* 65,-. Tel.: 010-4204259.

■ A3540 **LED panelkaart** geeft digitaal weer welke randapparatuur in gebruik is, met extra's o.a. rs 232 en par. asl., prijs *f* 70,-. Printerkabel serieel nw. *f* 25,-. Tel.: 01650-69033.

■ A3541 **ZX-Spectrum 128 K** + Multiprint Printer-interface + Plus D interface (ongebr. + kabel) + Philips monochroom monitor (groen, z.g.a.n.) + Tandy cassette rec. + Teac

HCC Reparatieservice

Ieder lid van de HCC kan op vertoon van zijn of haar lidmaatschapskaart gebruik maken van de HCC Reparatieservice, die wordt uitgevoerd door Getronics Service. Vanzelfsprekend krijgen HCC-leden hierbij korting op de tarieven, die gebruikelijk zijn.

De gang van zaken

- Ieder type microcomputer, printer of beeldscherm kan in beginsel worden aangeboden voor test, afregeling of reparatie.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie, tegen de volgende tarieven: *f* 97,– per uur (exclusief BTW) voor homecomputers en de goedkopere printers en beeldschermen; *f* 134,– per uur (exclusief BTW) voor IBM PC's en klonen, alle multi user microcomputers en alle microcomputers, printers en beeldschermen. Voor HCC-leden geldt een korting op het uurtarief van 30%.
- Voor microcomputers van Apple en Headstart gelden vaste reparatietarieven per board etc. Er zijn aparte tarieflijsten verkrijgbaar. Op deze tarieven wordt voor HCC-leden een vaste korting van 15% gegeven.
- Als er niets wordt gerepareerd of afgeregeld en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt 1 werkuur in rekening gebracht.
- Bij zeer grote reparaties wordt in overleg met de opdrachtgever eem offerte gedaan.
- Als apparatuur niet voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd is geen tarief verschuldigd.
- Betaling contant bij aflevering.
- Getronics Service geeft een garantie van 30 dagen op de uitgevoerde werkzaamheden.
- De computer moet compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monitor en eventueel systeemdiskette.
- Getronics Service kan aangeboden apparatuur weigeren als er sprake is van zelfbouw, eigen modificaties of moeilijk verkrijgbare onderdelen.
- De werkzaamheden zullen over het algemeen binnen 14 dagen zijn uitgevoerd, tenzij anders is overeengekomen.

Voor de verdere bepalingen geldt de CRC-regeling, die is in te zien bij alle vestigingen van Getronics Service.

Aanbieden

Op de volgende adressen kan apparatuur worden aangeboden:
Amsterdam: Donauweg 10, telefoon 020-5861446
Apeldoorn: Wilmersdorf 1, telefoon 055-427053
's-Hertogenbosch: De Hambaken, Hambakenwetering 20, telefoon 073-427172
Rotterdam: Kleinpolder, A. van Stolkweg 88, telefoon 010-4153399
Assen: A.H.G. fokkerstraat 18, telefoon 05920-73073
Sittard: Industriestraat 2, telefoon 04490-80111

Openingstijden: werkdagen van 9.00-17.00 uur.

Meer informatie kunt u vragen bij het HCC kantoor, 03403-78788.

MICROMARKT

5,25" drive-loopwerk + Basicode-3 boek en cassette + 15-tal andere boeken. *f* 435,-. Tel.: 085-231747.

■ A3542 **Philips monitor BM7502** (groen) en CGA kaart (lang) incl. documentatie *f* 150,-. Tel.: 076-651715.

■ A3543 **Monitor-PC** nieuw gar. tot okt. '90 + ATI-Vipkaart *f* 1.300,-. Tel.: 040-536926.

■ A3544 **Vortex FIS diskdrive** voor Schneider/Amstrad CPC464/664/6128, 708 K 5,25" incl. controler. Z.g.a.n. *f* 280,-. Tel.: 01830-27717.

■ A3545 **Atari 1040 St** + SM 124 monitor + muis + megafile HD 30 Mb + veel software *f* 1.950,-. Tel.: 05206-43556.

■ A3546 **Onderdelen/documentatie/software** voor Memotech., televideo TS802HD en Exidy Sorcerer 2x 8", 1200 Kb. Anders gaat het de vuilinisbak in. Tel.: 075-174991.

■ A3547 **EGA kleuren paradise kaart** 256 Kb werkt op kleuren en mono schermen *f* 200,-. Olivetti mono groen scherm EGA *f* 200,-. Tel.: 071-122334.

■ A3548 **Queme 5,25 inch 360 Kb floppydrive** *f* 49,-. Panasonic HH *f* 95,-. Mitsubischi HH *f* 95,-. Chinon 5,25 inch HH 1,2 Mb *f* 199,-. Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3549 **MSX-2 Philips 8250** + handl. + softw. + muis = versnelt + geheugenuitbr. *f* 1.050,-. Sanyo datarec. Modem NMS1250, MSX-printer VW-030. Tel.: 02510-30911.

■ A3550 **PC1512 SD**, 32 Mb HD, Herc. card, V30 Process., 640 K MEM, incl. Quendata printer DWP1121 voor *f* 2.400,-. Tel.: 02260-15992.

■ A3551 **Complete MSX1 set** (JVC), kl. mon. CM14, printer JP-80A, Sony diskdrive, Siemens modem + MT-module, Sony bitcorder, 2 tekstverw. In 1 koop, p.n.o.t.k. Tel.: 01856-4714.

■ A3552 **Bull AT** 8 MHz 640 Kb/20 Mb Herc. CGA video amber mon. 2x 16/1x 8 bit slot vrij. incl. muis en framework II. Garantie tot 1-1-91. *f* 2.990,-. Tel.: 03405-62058.

■ A3553 Een 5,25 **inbouwdrive** voor MS DOS computer en Herculeskaart samen *f* 100,-. Tel.: 02155-11244.

■ A3554 **Commodore PC-40 III**, 40 Mb, 1.2 Mb, VGA kleur IJ printer. *f* 4.500,-. Tel.: 08384-2109.

■ A3555 **PC-Aandelenkoersen** (Macrogest. Lotus 1-2-3 Rel. 2.0 4Mb superappl.) koppelbaar aan teletekst toolbox. *f* 100,-. Tel.: 05443-73697, na 18.30 uur, Rene.

■ A3556 **Sharp kleuren mon. MZ-1D19**, Quick-disk + interface en 40 disken. Tevens data recorder. Alles voor de Sharp MZ-800. Tel.: 023-350819.

■ A3557 **XT Blue** incl. 2* 360 Kb drives, 10 Mb HD, 15 Mb removeble HD, klokkaart, monochr. scherm en manuals. Prijs *f* 1.250,-. Tel.: 075-700159, na 18.00 uur.

■ A3558 **MSX comp.**, print., disc-drive, muis. Nw.vrpr. *f* 800,-. Tel.: 02154-12689.

■ A3559 **Commodore PC10** 640K, 21 Mb, 2x 360K FDD, Herc./CGA, mono. scherm, ser/par//klok, softw. *f* 1.150,- Comm. 1901 CGA monitor *f* 250,-. Tel.: 02510-32294, na 18.00 uur.

■ A3560 **CBM 64** + Datarec. + kabels + veel software. T.e.a.b. Tel.: 01103-2383.

■ A3561 **Epson RX100**+ *f* 549,- en FX1050 *f* 1.250,-. 132 koloms parallel printer incl. linten/papier/kabels facit 4512B ptr. *f* 650,-. Tel.: 03465-75279, na. 18.30 uur.

■ A3562 **Silver Reed Porta Copy (Seiko)** compl. tas + oplader + handl. afm. 104x155x47 mm. Ingeb. th. printer. Slechts 840 gram, CCD image sensor. T.e.a.b. Tel.: 01652-13694.

■ A3563 **CGA** *f* 125,-. Mono *f* 45,-. Kaart mono. monitor *f* 139,-. Div. floppy drives 5,25" vanaf *f* 49,-. (Alle pr. p/st.) Tel.: 03465-75279, na 18.30 uur.

■ A3564 **Courier Multi I/O Short card** voor XT en AT. Nieuw in doos. *f* 125,-. Tel.: 08812-3589.

■ A3565 **Olivetti M-20**, 192 Kb RAM i.z.g.s. 1x 5,25" floppy disk, hard disk 20 Mb + mono. mon., softw., 2 handboeken *f* 500,-. Tel.: 05486-17875.

■ A3566 **1 Jazzy PC** met duo floppy-unit monitor met amber scherm. Hercules graphics kaart, toetsenbord, joystick. Vaste prijs *f* 1.500,-. Tel.: 01650-69253.

■ A3567 **Compleet AMI-COS systeem** o.b.v. 6800 processor. incl. voeding, 2 drives en (nog) niet werkende diskettecontroller, handb. enz. Prijs n.o.t. Tel.: 03412-57659.

■ A3568 **Philips VG-8020 MSX-1** computer met datarecorder, joystick, boeken en software. Prijs *f* 250,-. Tel.: 03485-2505, 's avonds.

■ A3570 **Multitech XT**. IBM comp. mon. monitor Hercules clock-kaart 512 Kb RAM. 20 Mb HD 3,5" drive 2 par/ser poort. Grafische printer *f* 1.450,-. Tel.: 02155-20231.

■ A3571 **Philips NMS8250** (2 dr.), mon. VS0080, prnt. VW0030, modem MT-Telecom II, etc. Veel softw./boeken. Nwpr. *f* 6.700,-. In 1 koop voor 50% *f* 3.350,-. Tel.: 043-432514, 17-19 uur.

■ A3572 21 Mb HD **Microscience** 5,25" incl. RLL-Controller + kabels z.g.a.n. *f* 450,-. Tel.: 02997-3621.

■ A3573 **Tower 80386**, ongelooflijk snel. LM:31 MHz, 4 Mb RAM, 64 Kb Cache Memory, 21 Mb HDD, 1 FDD 5,25" en Herc. Monitor; totaal voor slechts *f* 4.500,-. Tel.: 08370-20739.

■ A3574 **Portable XT-compatibel**, 512K 5,25" 360 Kb dr., LCD scherm (RGB) infrarood keyboard. Z.g.a.n., vaste prijs *f* 900,-. Tel.: 079-415819, tussen 17.00 en 19.00 uur).

■ A3575 **Commodore PC-1**, 640 Kb, 5,25" + 3,5" drives, muis, Herc./CGA paperwhite monochr. mon., handl., DOS 3.3., softw., *f* 1.050,-. Tel. 08350-27648.

■ A3576 **Tektronix 4014 CAD terminal** in perfecte staat. Heeft RS232 input en enkele opties aan boord. Tel.: 080-779834, na 19.00 uur.

■ A3577 **Sharp MZ800** met video-RAM uitbreiding + kleurenmonitor + 2x 5,25". FD + kleurenplotter/printer veel software. I.z.g.st. *f* 850,-. Tel.: 01130-3312, na 19.00 uur.

■ A3578 **Tulip PC compact II**, 1x 3,5 FDD, 1x HD 20 Mb, Tulip-mouse, TEVA adapter, 14", EGA kl. mon. Nog gar. tot sept. '91. Nw.pr. *f* 5.042,-. Prijs *f* 3.250,-. Tel.: 04108-13762.

■ A3579 **Atari 1040 STF** + SM124 mon. + toebeh. + softw. (o.a. Dos emmulator) + handl. etc. Prijs *f* 1.100,-. Tel.: 050-130049 (Allard).

■ A3580 **IBM XT**, 640 Kb, 20 Mb HD, 5,25 diskdr., MSDOS 3,2, groen monochr. mon., 101 toetsb. IBM proprinter II en Epson-printer MX 80 F/T. Prijs n.o.t.k. Tel.: 04766-2226.

■ A3581 **Star printer** SG 10 Matrix Apple computer, 2 disk drives, monitor, joystick en veel boeken. Tel.: 04241-1804.

■ A3582 **Visa FM 1421 monochroom monitor** + Hercules-kaart + software SIM-CGA *f* 300,-. Tel.: 03499-86614.

■ A3583 **Tulip compact 2 DGA** + 360 Kb + 720 Kb + 20 Mb HD + DOS 3.3. + softw. Vraagprijs *f* 2.350,-. Tel.: 02550-18065.

■ A3584 **2 maal CGA adapt.** def. a *f* 10,-. 4164C3 *f* 3,- p/st., 45 st. *f* 125,-. Diablo 1650 typemach./printer/terminal *f* 75,-. Tel.: 078-312900.

■ A3585 **Complete AT 12 Mhz**, merk T. Master CAF, 1 Mb RAM, 1.2 FD, 22 Mb HD. Incl. monitor, 101 Kb en origineel DOS met boeken. Z.g.a.n. *f* 2.400,-. Tel.: 079-417592, na 18.00 uur.

■ A3586 **HCC Nieuwsbrief 8 t/m 13** *f* 5,- p/st. CT Magazine fur comp. technik jrg. 84 t/m 88 compl. *f* 90,-. CP/M Manual van Digital Research *f* 25,-. Tel.: 075-283791.

■ A3587 **Chip-chat modem**, V21-V22-V23 incl. softw. *f* 350,-. IBM PS/2 muis *f* 50,-. IBM Lan netwerk 1.20 + kaarten + softw. *f* 1.500,-. Tel.: 050-142978.

■ A3588 **Cinon diskdrives 5,25"**, 360 Kb zwart, 2 stuks voor *f* 200,-. Tel.: 05170-6851, P. Wiersma te Franeker.

■ A3589 **Bernoulli drive** 20 Mb. Intern verwisselbare schijven, compleet met controller 5,25" halfhoge drive, 20 Mb schijf. Prijs *f* 1.175,-. Tel.: 02159-48334.

■ A3590 **PC/XT 640 K**, 5,25" + 3,5" (720/1.44 M), 20 Mb, 2x ser., 2x par., CGA + kl. mon., Epson comp. printer *f* 1.750,-. 8087 Co-proc. *f* 150,-. Tel.: 04784-2422.

■ A3591 **XT + EXT.UNIT** 168 Kb 20 + 10 Mb 256 Kb EGA 8087 360 Kb + 1,2 Mb 720 Kb 3,5 muis *f* 2.750,-. Z80 zelfb. kb. mon. praatchip *f* 100,-. IBM 3717 belt pr. op kar. + IBM 3741 in onderdelen *f* 100,-. Tektronix 535 op kar *f* 250,-. Tel.: 02158-5315.

■ A3592 **Acorn Atom** + printer + mon. + softw. + hardw. (Z80, 80 kol, dub.drive, schakelkaart, speech, eprom's, etc. + manuals) *f* 1.200,- (vrpr.). Tel.: 01682-2134, na 18.00 uur.

■ A3593 **Harddisk 185 Mb**, Merk Newbury-Data, 25 ms, incl. WD 16 bits At contr. Nog met garantie. *f* 1.950,-. Tel.: 079-417592, na. 18.00 uur.

■ A3594 **Genisys Competitor 640 Kb**, 2x 360 Kb diskdr., CGA, ser., par. + gamepoort, joyst., modem, muis. *f* 1.050,-. Tel.: 035-213607.

■ A3595 **HP 150. Div. acc.** voor deze computer, o.a. int. printers en uitbr. kaarten + veel orig. softw. met handl. Bel voor inl. met Paul (na 19.00 uur). Tel.: 02513-13614.

■ A3596 **Tornado (fax-)modem**, ext. *f* 450,-/540,-. Shugartcomp. dr. 720 Kb/1.4 Mb *f* 270,-. Seikoshaprnt. GP1000AS *f* 300,-. QL, Eprom's MS-DOS-Emulat, GST Macro-ASM. Tel.: 08385-50708.

■ A3597 **NEC P2200** incl. Auto Sheetfeeder (CUT) en Ned. handl. en gar. Prijs *f* 950,-. Tel.: 05990-20627.

■ A3598 **LCD scherm voor Apple 2C** *f* 100,-. Interface Brother IF-50 *f* 100,-. Joystick en muis *f* 80,-. Tel.: 030-890943.

■ A3599 **Byte, jaargang 1979 t/m 1986** + The Best of Byte, Vol. 1. Prijs *f* 160,-. Tel.: 01728-7161, na 19.00 uur.

■ A3600 **Olivetti Primavera 24** (M24 in creme kast), 640 Kb, 8 MHz V30/8087, 1 FDU 360 Kb, Seagate HDU 42 Mb/28 ms, RS232 + par. *f* 3.000,-. Tel.: 010-4563545.

■ A3601 **OKI83a 80 koloms matrix printer.** IBM comp. parallel interface + RS232C serieel interface. Incl. documentatie. Prijs *f* 295,-. Tel.: 055-420142.

GEVRAAGD

■ G701 **Commodore PC 1** of andere goedkope machine (MS/DOS) niet te duur s.v.p. ik moet het zelf betalen Heidy. Tel.: 04409-3618.

■ G702 **Listings van spelletjes** + Sharp-computerbladen (Duits, Engels) of copy's ervan voor mijn MZ-800. Tel.: 05120-15505, Niels van der Beek, De Twee Gebroeders 2, Drachten.

■ G703 **Commodore 1084 kl. monitor** of PH 8833 voor Amiga. Tel.: 04409-3618.

■ G704 Wie heeft voor mij technische informatie en/of **manual over Tulip AT Compact**, bouwjaar 1987. Tel.: 020-164228/731934, vragen naar Jan.

■ G705 Manuals, boeken en **accessoires van de Texas Intruments TI 99/4A computer**. Kontakt gezocht met gebruikers. Tel.: 01840-10443, Kees Bouw.

■ G706 **Handleiding van Texas-instruments model 40.** Mag e.v.t. ook kopie van origineel zijn. Tel.: 030-462428 of 03485-2725, na 18.00 uur.

■ G707 **IBM AT 386 comp.**; modem 2400 ex.; handl. en of informatie printer Sperry Univag. Tel.: 05953-2422, na 18.00 uur.

■ G708 Wie kan mij helpen aan **informatie over een Dijneer kleurenmonitor**? Pen 7 is niet aangesloten. Tel.: 070-186966, na 19.00 uur, Rinus.

■ G709 **Origineel moederbord voor IBM-XT** (8 slots). Eventueel zonder Bios. Tel.: 01711-12225.

■ G710 Uw **stilstaande monitor of C64** doet nog prima werk op onze school voor moeilijk lerende kinderen. Tel.: 01720-73155 ('s avonds) of 01720-30038 (school).

■ G711 **MEK 6800 D2 of Eurocom-1.** Dringend! Tel.: 050-417162.

■ G712 Wie kan mij de **technical reference manual voor de PC 5000**, eventueel ter inzage, aanbieden? Tel.: 020-168363.

■ G713 **Toetsenbord van Kaypro** II, IV of 10. Tel.: 033-635292.

■ G714 Interface of **schema's voor zelfbouw voor een Bitsy/Qume (triump/adler) daisywheel printer**, mod. V76140 aansl. op NMS 9116. Tegen vergoeding. Tel.: 02230-35309, H. Scharloo.

■ G715 **Sheetfeeder voor Star-Radix-15 printer** en voor JCM printer, model DP-1200. Tel.: 030-890943.

■ G716 **P.D. soft. en/of hardw.** betrekking op radio amat. gebied voor MS DOS schriftelijk prijsopgave. B. Pluijm, Stellendamhof 66, 3086 ZB Rotterdam.

■ G717 HELP! Ik ben de **nummers 72, 75 en 94 kwijt van de HCC.** Wie heeft ze voor mij? Tel.: 070-3652746.

■ G718 Amstrad/Schneider computer 1512 of 1640 liefst **monogroom beeldscherm en dubbele diskdrive.** Tel.: 020-837093, Ron Spierings.

■ G719 **Olivetti M24 monitor**, monochroom of kleur. Tel.: 03462-65117, na 19.00 uur.

■ G720 Sinclair QL homecomputer **toetsenbord** met of zonder cartridges. Tel.: 03432-2080.

■ G721 Ik zoek contact met **gebruikers van de Televideo TS 806/20** voor het uitwisselen van gegevens omtrent console en terminal. Tel.: 01804-15799, na 18.00 uur. J.H. Smit.

ADVERTEERDERS

Inhoud laatste 12 nummers

DIVERSEN:

VASTE RUBRIEKEN:

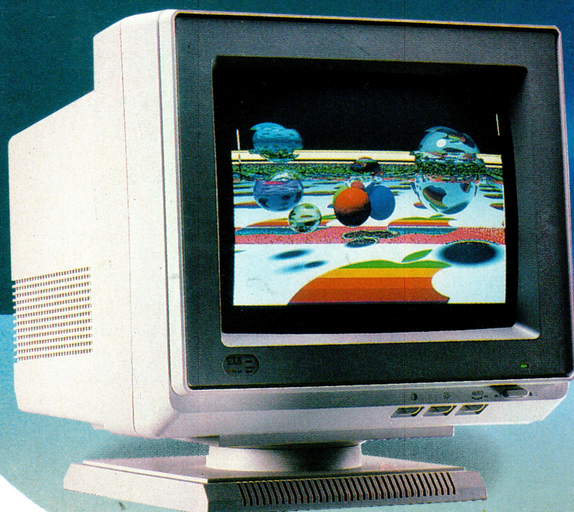
NABESTELLINGEN:

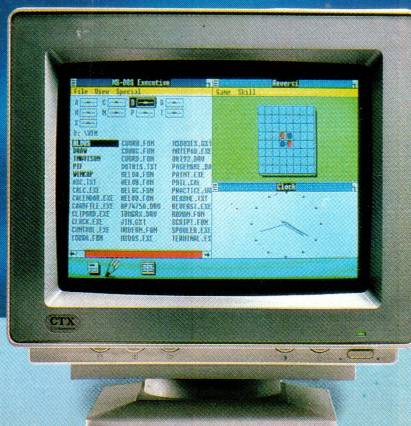
Bestelnr.	Nieuwsbriefnr.	Prijs
7130119	119 sept 89	6,–
7130120	120 okt 89	6,–
7130121	119 nov 89	6,–
7130122	122 HCC dagen catalogus '89	6,–
7130123	123 dec 89	6,–
7130124	124 jan 90	6,–
7130125	124 febr 90	6,–
7130126	124 maart 90	6,–
7130127	124 april 90	6,–
7130128	124 mei 90	6,–
7130129	124 juni 90	6,–
7130130	124 juli 90	6,–

Met een CTX monitor bewijst DTP z'n professionaliteit

Model	Prijs
CEG -5422	f 995,-
CVP -5468	f 995,-
CMS -3436	f 1250,-

Adviesprijzen, excl. BTW

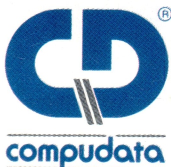
CTX

Actuele DTP software-ontwikkelingen vragen om hardware die in de pas loopt. CTX monitoren leveren hieraan een belangrijke bijdrage. Het rustige en reflectievrije scherm biedt een maximale resolutiewaarde van 1024 x 768 pixels (interlaced).
De kwalificatie 'high definition' is hier dan ook zeker op z'n plaats. Bijzonder practisch is dat de monitor een draai- en kantelbare voet heeft en dus volledig kan worden aangepast aan de positie van de gebruiker.

Volledig compatible
CTX monitoren staan op goede voet met alle mogelijke kaarten en zijn compatible met IBM MDA, CGA, EGA, PGC, PS/2, VGA 8514 A, 800 x 600 Hercules, Macintosh I, CTX VGA.

Stuur de bon in voor meer informatie
Kiezen voor CTX monitoren is kiezen voor professionele kwaliteit. Met de bon kunt u meer informatie opvragen.

Compudata, when Quality comes first

compudata

Compudata B.V.
Postbus 3444
5203 DK 's-Hertogenbosch
Fax 073 - 425 685
Telefoon 073 - 481 481

Compudata Belgium N.V./S.A.
Industriezone Mechelen Noord 2
Zandvoortstraat 4
2800 Mechelen
Fax 015 - 216 570
Telefoon 015 - 216 111

Opsturen in gesloten enveloppe zonder postzegel naar Compudata B.V., Antwoordnummer 13016, 5200 VE 's-Hertogenbosch.

Ik wil graag meer informatie over CTX monitoren

Naam ______________________ Adres ______________________

Functie ______________________ Postcode ______________________

Bedrijf ______________________ Plaats ______________________

Mijn dealer is: ______________________ Tel. nr. ______________________

HCC.990

TOT 40% **KORTING betekent voor u de laagste prijs dus bel en bestel, want verder zoeken is overbodig!**

TEKSTVERWERKING

Ami Pro (Ned.)	ƒ 1.195,00
GEM First Word Plus	435,00
Lotus Manuscrip (Ned.)	875,00
Microsoft Word (Ned.)	1.095,00
MS Word for Windows	875,00
Volkswriter III (Ned.)	595,00
Word Perfect (Am.)*	695,00
Word Perfect Library (Am.)	182,00
Word Perfect Library (Ned.)	bel
Word Perfect (Ned.)*	bel
XYWrite Plus	795,00

SPREADSHEET

Excel. (Am.)	695,00
Excel (Ned.)	1.095,00
Lotus (Am.)	895,00
Lotus 2.2 (Ned.)	1.095,00
Lotus/G	1.395,00
Lucid 3D*	175,00
Multiplan (Ned.)	595,00
PlanPerfect (Am.)	395,00
PlanPerfect (Ned.)	bel
Quattro	340,00
Quattro Pro	745,00
Supercalc (Am.)	985,00
Supercalc (Ned.)	995,00
VP Planner*	155,00

CAD

Autocad	bel
Cadkey	8.995,00
Drafix Ultra	595,00
Generic Cadd 3.0	160,00
Generic Cadd accessoires	bel
Pro Design (Ned)	795,00

GRAPHICS

Autosketch Enhanced	225,00
Clip Art Collection	495,00
Corel Draw	850,00
Designer	1.095,00
Draw Perfect	695,00
Fox Graph	375,00
Gem Artline	725,00
Gem Draw Plus	395,00
Gem Graph	395,00
Graph Plus	895,00
Graph-in-the-Box	195,00
Harvard Graphics	695,00
Harvard Graphics (Ned.)	965,00
HIJaak	495,00
Hot Shot Graphics	395,00
Interactive Easy Flow	279,00
Lotus Freelance plus	845,00
MS Chart	595,00
Pixie	425,00
Pizazz Plus	245,00
Show Partner F/X	695,00
Slide Write plus	bel
VP Graphics	182,00

COMMUNICATIE

Brooklyn Bridge	225,00
Carbon Copy Plus	295,00
Crosstalk XVI	270,00
Mirror III	171,00
PC Anywhere III	225,00
Procomm Plus (Am.)*	138,00
Procomm Plus (Ned.)	245,00
Smartcomm	545,00

PROJECT MANAGEMENT

Harvard Project manager 3	1.095,00
MS Project for Windows	895,00
Super Project Expert	1.095,00
TimeLine (Am.)*	995,00
TimeLine (Ned.)	1.750,00

DESKTOP PUBLISHING

25 in One	795,00
Ami Prof. (Ned.)	1.195,00
GEM Desktop Publisher	485,00
Go Script Plus	495,00
Laser Fonts	435,00
Newsroom Pro	95,00
Pagemaker (Am.)	1.249,00
Pagemaker (Ned.)	2.045,00
Ventura Publisher (Am.)	1.249,00
Ventura Publisher (Ned.)	bel
Ventura Publisher Toolbox	248,00

INTEGRATED

Ability	120,00
Ability Plus (Ned.)	495,00
Enable	1.195,00
Framework 3 (Am.)	1.165,00
Framework 3 (Ned.)	1.495,00
MS Works (Ned.)	495,00
Open Acces II (Ned.)	2.195,00
Symphony (Ned.)	1.495,00
WordPerfect Executive (Ned.)	475,00

PRODUCTIVITY TOOLS/ UTILITIES

386 Max Prof.	195,00
Bar Code generator	495,00
Battery Watch	95,00
Copy II-PC	70,00
Deskview	230,00
Deskview 386	325,00
Disk Manager	195,00
Disk Optimizer	99,00
DOS Help	99,00
Double DOS	113,00
Fastback Plus	285,00
GEM Desktop 3	95,00
hTest hFormat	175,00
Lotus Magellan	295,00
Mace Grasp	248,00
Mace Utilities	154,00
Microsoft Windows 286	185,00
Microsoft Windows (Ned.)	289,00
MS Windows 3.0	250,00
Norton Commander	195,00
Norton Editor	125,00
Norton Utilities adv. edition	225,00
Omnipage 386	1.700,00
PC Tools de Luxe	199,00
Per:Form	475,00
QDos II	175,00
Qemm 386	145,00
Sidekick Plus	330,00
Sideways	109,00
Superkey	153,00
Xtree Pro Gold	195,00

DATA BASE MANAGEMENT

Ask Sam (text retrieval dbase)	435,00
Ask Sam LAN	1.315,00
DataPerfect	795,00
dBase IV	1.395,00
dBase IV Dev. Kit (Ned.)	2.695,00
dBase IV (Ned.)	1.650,00
Fox Base 386	795,00
Fox Base Multiuser	795,00
Fox Base Runtime	795,00
Fox Base +	495,00
Fox Pro	1.295,00
Fox Pro Runtime	795,00
Fox Pro LAN	1.595,00
Omnis Quartz	bel
Paradox	1.145,00
Paradox 386	1.495,00
Paradox LAN	1.649,00
Q&A	578,00
Q&A (Ned.)	1.429,00
Rapidfile (Ned.)	595,00
Reflex	495,00
R Base Compiler	1.495,00
R.Base 5000*	765,00
VP Info	160,00

PROGRAMMEERTALEN

Assembler 386	1.375,00
Assembler (Microsoft)	275,00
C Compiler (MS)	775,00
C. tools plus	295,00
Clarion Prof. Developer	1.095,00
Clip tools	795,00
Clipper LAN	1.295,00
Cross Compilers	bel
Fortran Compiler (Microsoft)	765,00
Genifer	578,00
PC MOS	625,00
Quick Basic Compiler	179,00
Quick C. Compiler	179,00
Quick Pascal	179,00
T dBug	165,00
Turbo Asynch Plus	325,00
Turbo Basic	169,00
Turbo Basic Database Tool.box	169,00
Turbo Basic Editor Toolbox	169,00
Turbo C++	239,00
Turbo C++ Prof.	425,00
Turbo Pascal	239,00
Turbo Pascal Database Toolbox	169,00
Turbo Pascal Develop Libraries	798,00
Turbo Pascal Editor Toolbox	169,00
Turbo Pascal Gameworks	169,00
Turbo Pascal Graphic	169,00
Turbo Pascal Num. Methods	169,00
Turbo Pascal Prof.	425,00
Turbo Pascal Tutor	169,00
Turbo Prolog	255,00
Turbo Prolog Toolbox	169,00

ONDERWIJS/WETENSCHAP/ TECHNIEK

Chiwriter	345,00
Gauss	1.295,00
Math Cad	890,00
Mathematica	2.195,00
SPSS	bel
Statgraph	1.495,00
T3	bel

GEHEUGEN EN MULTI-FUNKTIE KAARTEN

AST Advantage/2 512Kb	995,00
AST Rampage/2 512Kb	795,00
AST Rampage Plus/286 512Kb	1.095,00
EMS kaart (max. 2MB),AT	395,00
Harddisk 20MB + controller	595,00
Harddisk 30MB + Controller	645,00
Harddisk 40MB + controller	995,00
Harddisk Card 20MB	695,00
Multifunktie kaart AT	395,00
Multifunktie kaart XT	175,00
Printer/Serieel voor PS/2	395,00

MODEMS

Discovery 2400E intern	595,00
Tornado 1200 intern	249,00
Tornado II 2400 extern	495,00
Tornado II 2400 intern	395,00
JT Fax kaart 4800 bds	695,00
JT Fax kaart 9600 bds	1.295,00
Multi Async kaart AT	439,00
Multi Async kaart XT	239,00

COPROCESSORS (Intel)

8087 8 Mhz	395,00
8087 10 Mhz	495,00
80287 10 Mhz	595,00
80387 16Mhz	895,00
80387 25MHz	1.395,00

VIDEO DISPLAY

ATI EGA Wonder	655,00
ATI VGA Wonder incl. muis 512Kb	895,00
Everex EVGA (1280 x 600)	695,00
Genos EGA HiRes (800 x 600)	875,00
NEC Multisynch III D	1.795,00
NEC Multisynch Plus	2.595,00
Paradise VGA Plus	595,00
Paradise VGA Prof.	695,00
STB VGA Extra	395,00
VEGA VGA	495,00

INPUT DEVICES

Bar Code Reader	695,00
Chinon A4 Scanner	1.535,00
Keytronics KB101+ Keyboard	235,00
Logitech series 9 Mouse	225,00
Logitech Scanman	595,00
Microsoft Mouse	275,00
Sketchmaster 12x12	1.195,00
Summasketch 1201	1.495,00

PRINTER/PLOTTERS

Fujitsu Plotter	2.750,00
Fujitsu Printers	bel
HP 7475A	4.165,00
HP Deskjet Plus	2.295,00
HP Laserjet II P	2.850,00
HP Laserjet III	4.950,00
HP Paintjet	2.995,00
Printer Buffer 64Kb	225,00
Postscript Printers	bel

XENIX/UNIX PRODUKTEN

C-tree	985,00
DBX Library	2.145,00
Directory Shell 386	1.315,00
Edix	765,00
Informix	bel
Lotus Unix Server	1.995,00
Lyrix (Ned.)	2.295,00
Microport Complete Syst. V/386	2.195,00
Microport DOS Merge	1.095,00
MS Fortran	1.195,00
MS Pascal	1.195,00
Panel Plus	1.645,00
SCO Complete System 286	2.295,00
SCO Complete System 386	2.695,00
SCO Fox Base	1.645,00
SCO Professional 286	1.645,00
SCO Professional 386	1.975,00
Smartware II	bel
VP/IX	1.695,00
WordPerfect (Ned.)	bel
/RDB	2.195,00

Netwerk

3COM Share Kit (3 gebr.)	6.900,00
LANtastic Starter Kit (3 gebr.)	2.150,00
Ethernet Starter Kit (3 gebr.)	2.495,00
Novell	bel

* editors choice PC Magazine

BEL VOOR OVERIGE IBM EN MACINTOSH PRODUKTEN

SOFTMAIL 01113-2203

Prijzen ex. BTW en onder voorbehoud. Orders boven 500,– franko huis

Langeweg 13 4311 RA Bruinisse Telefax: 01113-2704

Afzender:

Naam..

Adres..

Postcode ....

Woonplaats...

Telefoon..

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Ledenadministratie

☐ Hierbij geef ik mij op als lid van de **HCC** .

Ik ben reeds lid.
lidnummer ☐☐☐☐☐☐

Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen.

Naam en voornaam: .... ☐

Straat en huisnummer: .... ☐

Postcode/ Woonplaats: .... ☐

Telefoon- nummer: .... ☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ☐

Giro- of bankrekeningnummer

☐ Ik wens **niet** voor te komen op commerciële mailinglijsten

Bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

Ik meld mij aan voor de volgende gebruikersgroep(en): ☐

.... ☐

....

Handtekening: ....

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart

Afzender:

Naam ....

Adres ....

Postcode ....

Woonplaats ....

Telefoon ....

Afzender:

Naam ....

Adres ....

Postcode ....

Woonplaats ....

Telefoon ....

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Bestelservice

lidnummer

artikelnummer							aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1	3		administratiekosten	
								Totaalbedrag	

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart.